

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

28

YASAMA YILI

4

SIRA SAYISI: 248

Osmaniye Milletvekili Seydi Gülsoy ve Yozgat Milletvekili Süleyman Şahan ile 75 Milletvekilinin Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/3464) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

• 2/3464 Esas Numaralı Teklifin

- TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı4
- Katılma Yazıları.....6
- Genel Gerekçesi7
- Madde Gerekçeleri7

• Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu.....10

• Muhalefet Şerhleri.....19

• Teklif Metni.....157

• Plan ve Bütçe Komisyonunun Kabul Ettiği Metin.....157

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz ve gerekçesi ekte sunulmaktadır.

Gereğini arz ederiz.

<i>Seydi Gülsoy</i>	<i>Süleyman Şahan</i>	<i>Abdurrahim Fırat</i>
Osmaniye	Yozgat	Erzurum
<i>Mehmet Emin Şimşek</i>	<i>Suna Kepolu Ataman</i>	<i>İbrahim Yurdunuseven</i>
Muş	Diyarbakır	Afyonkarahisar
<i>Seda Gören</i>	<i>Fatma Öncü</i>	<i>Mestan Özcan</i>
İstanbul	Erzurum	Tekirdağ
<i>Latif Selvi</i>	<i>Mehmet Demir</i>	<i>Mervan Gül</i>
Konya	Kütahya	Siirt
<i>Tuba Köksal</i>	<i>Ümmügülşen Öztürk</i>	<i>İsmail Erdem</i>
Kahramanmaraş	İstanbul	İstanbul
<i>Osman Zabun</i>	<i>Ayhan Salman</i>	<i>Şengül Karslı</i>
Isparta	Bursa	İstanbul
<i>Seda Sarıbaş</i>	<i>Adil Biçer</i>	<i>Hasan Çilez</i>
Aydın	Kütahya	Amasya
<i>Sadettin Hılagü</i>	<i>Ejder Açıkkapı</i>	<i>Osman Mesten</i>
Kocaeli	Elâzığ	Bursa
<i>Murat Cahid Cıngı</i>	<i>Mustafa Hakan Özer</i>	<i>Arslan Tatar</i>
Kayseri	Konya	Şırnak
<i>Zeki Korkutata</i>	<i>Süleyman Özgün</i>	<i>Lütfi Bayraktar</i>
Bingöl	Nevşehir	Sakarya
<i>Yakup Otgöz</i>	<i>Jülide Sarıeroğlu</i>	<i>Rümeysa Kadak</i>
Muğla	Ankara	İstanbul
<i>Selami Altınok</i>	<i>Mehmet Baykan</i>	<i>Şamil Ayrım</i>
Erzurum	Konya	İstanbul
<i>Kemal Çelik</i>	<i>İsmail Güneş</i>	<i>Ömer Özmen</i>
Antalya	Uşak	Aydın
<i>Osman Gökçek</i>	<i>Lütfiye Selva Çam</i>	<i>Çiğdem Koncagül</i>
Ankara	Ankara	Tekirdağ
<i>Cemil Yaman</i>	<i>Sayın Bayar Özsoy</i>	<i>Mustafa Yavuz</i>
Kocaeli	Kayseri	Bursa
<i>Fehmi Alpay Özalan</i>	<i>Yahya Çelik</i>	<i>Mehmet Sait Yaz</i>
İzmir	İstanbul	Diyarbakır
<i>Yaşar Kırkpınar</i>	<i>Orhan Yegin</i>	<i>Serkan Bayram</i>
İzmir	Ankara	İstanbul

<i>Muhammet Müfit Aydın</i>	<i>Mehmet Emin Öz</i>	<i>Nazım Elmas</i>
Bursa	Erzurum	Giresun
<i>Kayhan Türkmenoğlu</i>	<i>Mehmet Faruk Pınarbaşı</i>	<i>Mehmet Ali Cevheri</i>
Van	Şanlıurfa	Şanlıurfa
<i>Hikmet Başak</i>	<i>İbrahim Eyyüpoğlu</i>	<i>Yusuf Ahlatcı</i>
Şanlıurfa	Şanlıurfa	Çorum
<i>Hüseyin Altınsoy</i>	<i>Adem Yeşildal</i>	<i>Mehmet Uğur Gökgöz</i>
Aksaray	Hatay	Isparta
<i>Cevahir Asuman Yazmacı</i>	<i>İbrahim Ufuk Kaynak</i>	<i>Mustafa Varank</i>
Şanlıurfa	Ordu	Bursa
<i>Fahrettin Tuğrul</i>	<i>Ruken Kilerci</i>	<i>Behiye Eker</i>
Uşak	Ağrı	İstanbul
<i>İshak Şan</i>	<i>Ali Kıratlı</i>	<i>Erol Keleş</i>
Adıyaman	Mersin	Elâzığ
<i>Nilgün Ök</i>	<i>Yılmaz Büyükdıdın</i>	<i>Ercan Öztürk</i>
Denizli	Trabzon	Düzce
	<i>Mustafa Oğuz</i>	<i>Kaan Koç</i>
	Burdur	Ardahan

KATILMA YAZILARI

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne (2/3464) katılıyor, imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

13.01.2026

Hulusi Akar

Kayseri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3464 Esas Numaralı Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi'ne imzam ile katılıyorum.

Rukiye Toy

Sivas

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3464 Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifine imzamı koyuyorum.

Gereğini arz ederim.

09.01.2026

Abdürrahim Dusak

Şanlıurfa

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/3464)	
ESAS	Plan ve Bütçe Komisyonu
TALİ	Anayasa Komisyonu Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu

GENEL GEREKÇE

Kanun Teklifiyle; Anayasa Mahkemesi tarafından verilen iptal kararlarının doğurduğu hukuki boşlukların giderilmesi, uygulamada ortaya çıkan tereddütlerin ortadan kaldırılması, istihdamın desteklenmesi ve Türkiye Varlık Fonunun hukuki ve idari yapısına ilişkin bazı hususların düzenlenmesi amaçlanmaktadır.

Teklif ile öncelikle, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun adaylık sürecine ve disiplin hükümlerine ilişkin olarak Anayasa Mahkemesince iptal edilen düzenlemeler dikkate alınmakta; belirlilik, ölçülülük ve hukuki güvenlik ilkeleri doğrultusunda yeni kurallar ihdas edilmektedir. Bu kapsamda, aday memurların görevine son verilmesine ilişkin nedenler açık ve nesnel ölçütlere bağlanmakta; disiplin cezalarının yargı kararıyla iptal edilmesi hâlinde yeniden tesisine ilişkin zamanasımı hükümleri Anayasa Mahkemesi kararları doğrultusunda yeniden düzenlenmektedir.

Teklifte ayrıca, Türkiye Varlık Fonu ve bağlı şirketlerin faaliyetleriyle ilgili denetim usul ve esasları ile tabi olunacak hukuki rejim, Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçeleri çerçevesinde açık, öngörülebilir ve sistematik bir yapıya kavuşturulmaktadır. Bu suretle, Türkiye Varlık Fonunun ve iştiraklerinin özel hukuk hükümlerine tabi olarak, piyasa koşulları içinde etkin ve rekabetçi biçimde faaliyet göstermelerinin sürdürülmesi hedeflenmektedir.

Sosyal devlet ilkesinin bir gereği olarak, yaşlılık, malullük ve ölüm aylığı alan emekliler ile hak sahiplerine yapılan en düşük aylık ödeme tutarı artırılmakta; böylece emeklilerin gelir düzeyinin iyileştirilmesi amaçlanmaktadır. Öte yandan, işverenlerin üzerindeki mali yüklerin azaltılması suretiyle istihdamın artırılması ve kayıtlı istihdamın korunması amacıyla asgari ücret desteğinin 2026 yılında da devam ettirilmesi öngörülmektedir.

Teklif ile ayrıca, karasal ortamdan yayın yapan ve geçici izinle faaliyet gösteren medya hizmet sağlayıcıların izinsiz verici tesis etmeleri hâlinde uygulanacak yaptırımlar netleştirilerek uygulamadaki belirsizlikler giderilmektedir. Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisinin kapanması sonrasında ortaya çıkan görev ve yetki boşluğu giderilerek, katılımcı belgesi verilmesine yönelik olarak düzenleme yapılmaktadır. Bunun yanında, Siber Güvenlik Başkan Yardımcısı kadrosuna ilişkin mali, sosyal ve emeklilik hakları düzenlenmektedir.

Sonuç olarak bu Kanun Teklifi; Anayasa Mahkemesi kararlarının gereğinin yerine getirilmesi, hukuki belirliliğin sağlanması, sosyal ve ekonomik politikaların desteklenmesi ile stratejik öneme sahip yapıların işleyişinin güçlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 657 sayılı Kanunun 56 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “...hal ve hareketlerinde memuriyetle bağdaşmayacak durumları,...” ibaresi Anayasa Mahkemesinin 22/4/2025 tarihli ve E.:2024/234; K.:2025/99 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra (23/3/2026) yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmıştır.

Bu kapsamda mezkûr Anayasa Mahkemesi Kararı da gözetilerek, adaylık devresi içinde göreve son vermeye ilişkin kurallarda düzenleme yapılmakta ve adaylık süresi içinde; temel ve hazırlayıcı eğitim ve staj devrelerinin herhangi birinde başarısız olanların, birden fazla uyarma ve/veya kınama cezası almış olanların ve aylıktan kesme ya da kademe ilerlemesinin durdurulması cezası almış olanların disiplin amirlerinin teklifi ve atamaya yetkili amirin onayı ile ilişkilerinin kesilmesi ve sağlık nedenleri hariç olmak üzere ilişkileri kesilenlerin 3 yıl süre ile Devlet memurluğuna atanmaması hüküm altına alınmaktadır.

Madde 2- Memurların adaylık devresi içinde göreve son vermeye ilişkin kurallarda Teklifte değiştirilen 56 ncı maddeyle düzenleme yapıldığından 57 nci madde yürürlükten kaldırılmaktadır.

Madde 3- 657 sayılı Kanunun 127 nci maddesinin ikinci fıkrası Anayasa Mahkemesinin 27/3/2025 tarihli ve E.:2025/13; K.:2025/89 sayılı kararı ile “kınama cezası” yönünden iptal edilmiştir. Kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra (26/3/2026) yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmıştır.

Bu kapsamda mezkûr Anayasa Mahkemesi kararı da gözetilerek, disiplin cezalarının yargı kararıyla iptal edilmesi hâlinde uygulanacak zamanaşımı süresine ilişkin düzenleme yapılmakta ve yargı kararının idareye ulaştığı tarihten itibaren kalan disiplin ceza zamanaşımı süresi içinde; zamanaşımı süresinin dolması veya dört aydan daha az süre kalması hâlinde en geç dört ay içinde karar gerekçesi dikkate alınarak yeniden disiplin cezası tesis edilebilmesi hüküm altına alınmaktadır.

Madde 4- Madde ile Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının Karayolları Trafik Kanununun 8 inci maddesinde yer alan görevlerinde düzenleme yapılmaktadır. Bu kapsamda paylaşımlı elektrikli skuter işletmeciliği faaliyetinde bulunanların denetleme ve buna ilişkin olarak idari para cezası tutanağı düzenleme yetkisi Bakanlığa verilmektedir.

Madde 5- Madde ile yaşlılık, malullük, ölüm aylığı almakta olan emeklilerimize ve hak sahiplerine dosya bazında en düşük aylık ödeme tutarının, 2026 yılı Ocak ayı ödeme döneminden itibaren 20.000 TL’ye yükseltilmesi amaçlanmaktadır.

Madde 6- Madde ile işverenlerin işgücü maliyetlerinin düşürülerek istihdamın artırılması ve kayıtlı istihdamın korunması amacıyla asgari ücret desteğinin 2026 yılında günlük 42,33 Türk Lirası, aylık 1.270 Türk lirası olarak uygulanması amaçlanmaktadır.

Madde 7- Karasal ortamdan yayın yapan kuruluşlar, 6112 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamında Üst Kurulca yayın yapmalarına müsaade edilmiş olan yerleşim yerleri ile sınırlı olmak kaydıyla yayınlarına devam etmektedir. Bununla birlikte, madde kapsamındaki kuruluşların izinsiz olarak verici tesis etmek suretiyle gerçekleştirdikleri yayınlara yönelik yapılacak işlemlerle ilgili olarak uygulamada belirsizlik bulunmaktadır. Maddeyle, izinsiz verici tesis eden geçici 4 üncü madde kapsamındaki kuruluşların Üst Kurulca yapılan uyarıya rağmen izinsiz yayınlara devam etmesi durumunda, adli para cezası ile mühürleme işleminin uygulanması öngörülmekte ve böylelikle mevcut belirsizliğin giderilmesi suretiyle uygulamanın netleştirilmesi sağlanmaktadır.

Madde 8- Anayasa Mahkemesinin 05/12/2025 tarihli ve 33098 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan ve 17/6/2025 tarihli ve E.: 2022/91, K.: 2025/133 sayılı kararında, 8 inci maddenin beşinci fıkrasının ikinci cümlesinin iptaline gerekçe olarak söz konusu cümlede sayılan şirketler ve fonların tabi olacakları denetim usul ve esaslarının mekanizmasının açık olmaması gösterilmiştir. Bu doğrultuda, Türkiye Varlık Fonu (TVF) ve Şirket ile birlikte 8 inci maddenin beşinci fıkrasının iptal edilen ikinci cümlesi kapsamındaki şirket ve fonların da bu maddede düzenlenen denetim kapsamına alınmasını teminen maddede değişiklik yapılması ve halihazırda 6102 sayılı Kanun hükümlerine tabi olan şirketler, fonlar ve bağlı ortaklıklar bakımından hangi denetim usul ve esaslarının uygulanacağı belirlenmektedir. Ayrıca; bağımsız denetim, Cumhurbaşkanlığı tarafından görevlendirilecek denetim elemanlarınca yürütülecek denetim ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından görüşülerek yapılan denetimin TVF’nin bedelini ödeyerek yüzde ellisinden fazlasına iştirak ettiği şirketler ve bağlı ortaklıklar bakımından da uygulanacağı hüküm altına alınmaktadır.

Madde 9- Anayasa Mahkemesinin 05/12/2025 tarihli ve 33098 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan ve 17/6/2025 tarihli ve E.: 2022/91, K.: 2025/133 sayılı kararında, 8 inci maddenin dördüncü fıkrasının iptaline gerekçe olarak tabi olunacak mevzuat ve uygulanacak hükümler yönünden genel bir çerçevenin çizilmemesi gösterilmiştir. Bunu teminen dördüncü fıkrada sayılan şirket ve TVF’yi de kapsayacak şekilde fonların özel hukuk hükümlerine tabi oldukları, şirketler hakkında 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile kendi özel mevzuatının, TVF’yi de kapsayacak şekilde fonlar hakkında ise kendi özel mevzuatının uygulanacağı; bunların kamu iktisadi teşebbüsleri de dâhil, sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait olan şirket, işletme, teşebbüs ve kuruluşları ilgilendiren mevzuat hükümlerine, kısıtlamalarına ve uygulamalarına tabi tutulmayacağı düzenlenmektedir. Böylece TVF’nin veya kurmuş olduğu alt şirketlerin ve fonların bedelini ödeyerek satın almış olduğu şirketlerin, fonların ve bağlı ortaklıkların finansal piyasaların dinamik yapısına uygun şekilde, özel hukuk hükümlerine tabi olarak faaliyetlerini piyasa koşullarında ve ticari esaslara göre etkin biçimde sürdürebilmeleri ve özel sektörle rekabetine adil bir şekilde devam edebilmesi için kamu sermayeli şirketlere uygulanan mevzuat ve kısıtlamalardan arı tutulmaları amaçlanmıştır. 8 inci maddenin dördüncü fıkrasında yapılan değişiklikle, 6741 sayılı Kanun ile özel bir statüde kurulmuş ve kamu iktisadi teşebbüsleri ile sermayesinin yarısından fazlası kamu kurum ve kuruluşlarına ait olan ortaklıklardan farklı yapılandırılmış olan TVF’nin kendisine atfedilen finansal ve yapısal hedef ve beklentilere ulaşmasının temin edilmesi ve stratejik yatırımların TVF ve TVF’nin sektöre (finans, sigorta, teknoloji, maden yatırımları gibi) özgülenmiş şirketleri tarafından yapılmasına imkan tanınması amaçlanmaktadır.

Anayasa Mahkemesinin 05/12/2025 tarihli ve 33098 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan ve 17/6/2025 tarihli ve E.: 2022/91, K.: 2025/133 sayılı Kararı’nda 8 inci maddenin beşinci fıkrasının ikinci cümlesinin iptaline ilişkin gerekçede söz konusu cümlede sayılan şirket ve fonlar hakkında hangi denetim usul ve esaslarının uygulanacağını açık olmadığı ifade edilmiştir. Denetimin usul ve esaslarına ilişkin olarak fıkrada sayılan tüm şirket ve fonların 6 ncı maddede düzenlenen denetim kapsamına alınmasına bağlı olarak iptal edilen hüküm yeniden tesis edilmektedir. 8 inci maddenin beşinci fıkrasının ilk cümlesinde sayılan muafiyetler mali hususlara ilişkin olmayıp, Sayıştay Kanunu, Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname, Devlet Memurları Kanunu, Devlet İhale Kanunu gibi kamu sermayeli şirketlere uygulanan düzenlemelerdir. Denetim usul ve esaslarına dair hususların 6 ncı maddede yapılan değişikliklerle daha açık şekilde düzenlenmesiyle birlikte; TVF tarafından bedeli ödenerek iştirak edilen şirketlerin ve bağlı ortaklıkların kamu idarelerine özgü usul ve sınırlamalar yönünden, sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait olan veya özel kanunla kurulan kamu kurum, kuruluş ve ortaklıklarıyla aynı statüde değerlendirilmemesi ve 8 inci maddenin beşinci fıkrasının ilk cümlesinde sayılan mevzuata kısmi olarak tabi olmaması amaçlanmaktadır. Bu şirketlerin ve fonların, TVF’ye Kanun’un 1 inci maddesinde atfedilen misyonla uyumlu olarak özel sektörde rekabetlerine devam edebilmesi ve finansal piyasaların dinamik yapısının gerektirdiği esnekliği haiz olması için kamu sermayeli şirketlere uygulanan mevzuata tabi olmamaları amaçlanmakta ve Sermaye Piyasası Kanunu, Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ve 631 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 12 nci maddesi hükmüne tabi olmaya devam edeceği ise açıkça düzenlenmektedir. Böylece ülkemiz için yapılan stratejik yatırımların TVF’nin hissedar olduğu şirketler ve fonlar aracılığıyla gerçekleştirilmesinin temin edilmesi hedeflenmektedir.

Madde 10- Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisinin kapanmasından sonra, katılımcı belgesi verilmesi görevini en etkin şekilde yapabilecek kurumun Kanun kapsamında verilen görev ve yetkileri kullanmak üzere kurulan yönetici şirket olması sebebiyle maddede değişiklik yapılmaktadır.

Madde 11- Madde ile Siber Güvenlik Başkan Yardımcısı kadrosunun mali ve sosyal hak ve yardımları ile emeklilik haklarına ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

Madde 12- Yürürlük maddesidir.

Madde 13- Yürütme maddesidir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Plan ve Bütçe Komisyonu

19/1/2026

Esas No: 2/3464

Karar No: 5

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/3464 esas numaralı “*Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi*” Komisyonumuzun 15/1/2026 tarihinde yaptığı 26’ncı birleşiminde görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygıyla arz olunur.

1. GİRİŞ

Osmaniye Milletvekili Seydi GÜLSOY ve Yozgat Milletvekili Süleyman ŞAHAN ile 75 Milletvekili tarafından 9/1/2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 2/3464 esas numaralı; “*Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi*”, Başkanlıkça aynı tarihte esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak Anayasa Komisyonu ile Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonuna havale edilmiştir.

Komisyonumuzun 15/1/2026 tarihinde yaptığı 26’ncı birleşiminde 2/3464 esas numaralı Kanun Teklifi, Teklifin ilk imza sahipleri Osmaniye Milletvekili Seydi GÜLSOY ve Yozgat Milletvekili Süleyman ŞAHAN ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sayıştay Başkanlığı, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği, Devlet Denetleme Kurulu Başkanlığı, Strateji ve Bütçe Başkanlığı, Gelir İdaresi Başkanlığı, Siber Güvenlik Başkanlığı, Jandarma Genel Komutanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu, Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), Rekabet Kurumu, Türkiye Varlık Fonu Yönetimi A.Ş., Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu (HAK-İŞ), Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (TÜRK-İŞ), Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK), Memur Sendikaları Konfederasyonu (MEMUR-SEN), Türkiye Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonu (TÜRKİYE KAMU-SEN), Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK), Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD), Uluslararası Yatırımcılar Derneği (YASED), Türkiye Emekliler Derneği (TÜED) ve Tüm Emekliler Derneği (Tüm Emek Der) temsilcilerinin katılımıyla görüşülmüştür.

Komisyonumuz tarafından 26’ncı birleşimde tamamlanan 2/3464 esas numaralı Kanun Teklifinin görüşmeleri; toplam 8 saat 14 dakika sürmüş ve görüşmelerde 79 sayfa tam tutanak tutulmuştur¹.

2. 2/3464 ESAS NUMARALI KANUN TEKLİFİNDE ÖNGÖRÜLEN DÜZENLEMELER

2/3464 esas numaralı Teklifin metni ve gerekçesi incelendiğinde, Teklifte;

- Anayasa Mahkemesinin kararı doğrultusunda memurların adaylık süreci içinde görevlerine son vermeye ilişkin kurallarda düzenleme yapılarak; temel ve hazırlayıcı eğitim ve staj devrelerinin herhangi birinde başarısız olanların, birden fazla uyarma ve/veya kınama cezası almış olanların ve aylıktan kesme ya da kademe ilerlemesinin durdurulması cezası almış olanların disiplin amirlerinin teklifi ve atamaya yetkili amirin onayı ile ilişkilerinin kesilmesi ve sağlık nedenleri hariç olmak üzere ilişkileri kesilenlerin 3 yıl süre ile Devlet memurluğuna atanmamasına,

- Memurların adaylık süreci içinde görevlerine son vermeye ilişkin kurallarda Teklifte değiştirilen 657 sayılı Kanunun 56 ncı maddesinde yapılan düzenleme nedeniyle mevcut 57 nci maddenin yürürlükten kaldırılmasına,

- Anayasa Mahkemesinin kararı doğrultusunda memurlara uygulanan disiplin cezalarının yargı kararıyla iptal edilmesi hâlinde uygulanacak zamanaşımı süresine ilişkin düzenleme yapılmakta ve yargı kararının idareye ulaştığı tarihten itibaren kalan disiplin ceza zamanaşımı süresi içinde; zamanaşımı süresinin dolması veya dört aydan daha az süre kalması hâlinde en geç dört ay içinde karar gerekçesi dikkate alınarak yeniden disiplin cezası tesis edilebilmesine,

¹ Plan ve Bütçe Komisyonunun 15/1/2026 tarihli 26’ncı birleşiminin tutanaklarına aşağıdaki bağlantıdan erişilebilir:

<https://www.tbmm.gov.tr/Tutanaklar/TutanakGoster/5344>

- Paylaşımlı elektrikli skuter işletmeciliği faaliyetinde bulunanların denetleme ve buna ilişkin olarak idari para cezası tutanağı düzenleme yetkisinin Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına verilmesine,

- Yaşlılık, malullük, ölüm aylığı almakta olan emeklilere ve hak sahiplerine dosya bazında 16.881 TL olarak öngörülen aylık asgari ödeme tutarının 2026 yılı Ocak ayı ödeme dönemi itibarıyla 20.000 TL'ye yükseltilmesine,

- İşverenlerin işgücü maliyetlerini düşürerek istihdamı korumalarını ve artırmalarını desteklemek amacıyla asgari ücret desteğinin 2026 yılında günlük 42,33 TL, aylık 1.270 TL olarak uygulanmasına,

- Karasal ortamdan yayın yapan kuruluşların 6112 sayılı Kanunun geçici 4 üncü maddesi kapsamında Radyo ve Televizyon Üst Kurulunca yayın yapmalarına müsaade edilmiş olan yerleşim yerleri ile sınırlı olmak kaydıyla yayınlarına devam etmeleri, bununla birlikte izinsiz verici tesis eden geçici 4 üncü madde kapsamındaki kuruluşların Üst Kurulca yapılan uyarıya rağmen izinsiz yayınlara devam etmesi durumunda adli para cezası ile mühürleme işleminin uygulanmasına ve böylelikle yargı süreçlerindeki belirsizliğin giderilmesi suretiyle uygulamanın netleştirilmesine,

- Anayasa Mahkemesinin kararı doğrultusunda, Türkiye Varlık Fonu ve Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi ile birlikte bunlar tarafından kurulacak şirketler veya bünyelerindeki alt fonlara ilaveten; bunların kurucusu olduğu veya bedellerini ödemek suretiyle sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından fazlasına sahip olduğu şirketler, alt fonlar ve bunların bağlı ortaklıklarının da bağımsız denetim, Türkiye Varlık Fonu ve Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin bedelini ödeyerek yüzde ellisinden fazlasına iştirak ettiği şirketler ve bağlı ortaklıkların mali tabloları ile faaliyetleri bakımından Cumhurbaşkanı tarafından görevlendirilecek denetim elemanlarınca yürütülecek denetim ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından görüşülerek yapılan denetime tabi olmasına,

- Anayasa Mahkemesinin kararı doğrultusunda, Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi ve Türkiye Varlık Fonunu da kapsayacak şekilde fonların özel hukuk hükümlerine tabi olması, şirketler hakkında 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile kendi özel mevzuatının, TVF'yi de kapsayacak şekilde fonlar hakkında ise kendi özel mevzuatının uygulanması; bunların kamu iktisadi teşebbüsleri de dâhil, sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait olan şirket, işletme, teşebbüs ve kuruluşları ilgilendiren mevzuat hükümlerine, kısıtlamalarına ve uygulamalarına tabi olmamalarına,

- Anayasa Mahkemesinin kararı doğrultusunda, TVF tarafından bedeli ödenerek iştirak edilen şirketlerin ve bağlı ortaklıkların kamu idarelerine özgü usul ve sınırlamalar yönünden, sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait olan veya özel kanunla kurulan kamu kurum, kuruluş ve ortaklıklarıyla aynı statüde değerlendirilmeyerek Sermaye Piyasası Kanunu, Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ve 631 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 12 nci maddesi hükümleri hariç olmak üzere kamu sermayeli şirketlere uygulanan mevzuata tabi olmamalarına,

- Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisinin kapanmasının ardından İstanbul Finans Merkezinde faaliyet gösterecek katılımcılara katılımcı belgesi verilmesi görevinin Kanun kapsamında verilen görev ve yetkileri kullanmak üzere kurulan yönetici şirket olması sebebiyle maddede değişiklik yapılarak bu görevin Yatırım ve Finans Ofisi yerine yönetici şirket tarafından yerine getirilmesine,

- 177 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulan Siber Güvenlik Başkanlığı bünyesinde ihdas edilen üç adet başkan yardımcısı kadrosunda görev yapacakların mali ve sosyal hak ve yardımlar kapsamında ödemeler ile emeklilik hakları bakımından bakanlık genel müdürü kadrolarına denk olarak düzenlenmesine,

yönelik hükümlerin yer aldığı görülmektedir.

3. KOMİSYONDA KANUN TEKLİFİ ÜZERİNDE YAPILAN GÖRÜŞMELER

Kanun Teklifi üzerinde yapılan görüşmelerde milletvekilleri tarafından;

- Yaşlılık, malullük ve ölüm aylığı almakta olan emeklilere ve hak sahiplerine dosya bazında 16.881 TL olarak uygulanan aylık asgari ödeme tutarının 20.000 TL'ye yükseltilmesinin mevcut ekonomik koşullar göz önüne alındığında yetersiz olduğunun değerlendirildiği, ayrıca emeklilerin toplam nüfus içindeki oranının artış göstermesine karşın emeklilerin kişi başına düşen millî gelir ve toplam millî gelirden aldıkları payın yıllar itibarıyla düşüş eğilimi göstermekte olduğu, bununla birlikte emekli maaşlarının yetersizliği nedeniyle çalışmaya devam eden vatandaşların ileri yaşa bağlı olarak fiziksel hareket kabiliyetlerinin sınırlanması sonucunda iş kazalarına maruz kalma risklerinin arttığı, dolayısıyla en düşük emeklilik aylığının tespitinde ekonomik koşulların yanı sıra bu hususların da dikkate alınmasının gerekli olduğu, öte yandan Ocak ayı itibarıyla açıklanan 2025 yılı bütçe açığının beklenenin altında gerçekleşmesinin olumlu bir gelişme olarak gelecek dönemlerde düşük gelirli vatandaşlarının gelir artışına yönelik bir fırsat sunacağı değerlendirildiği,

- 2019 yılından bu yana en düşük emekli maaşına ilişkin düzenleme yapılmasının temelinde ekonomideki yapısal sorunların yer almakta olduğu, bu sorunlar arasında ise en belirleyici unsurun enflasyon oranlarının hesaplanmasının olduğunun değerlendirildiği, bu çerçevede manşet enflasyon oranlarına göre belirlenen artış oranlarının düşük gelirli kesimlerin fiili alım gücündeki değişimi yeterince yansıtmadığı ve bu nedenle söz konusu kesimlerin alım gücünü düşürdüğü, dolayısıyla emekli aylıklarındaki artışların genel enflasyon endeksi yerine bu kesimin tüketim kalıplarını ve hayat standardını dikkate alan özel bir endekse göre yapılması gerektiği,

- Daha önce memur emeklilerine verilmesi öngörülen seyyanen zammın mevcut ekonomik koşullar dikkate alındığında tüm emeklileri kapsayacak şekilde uygulanmasının elzem olduğu, öte yandan seyyanen zam artışlarının halihazırdaki mevcut eşitsizlikleri derinleştirdiğinin dikkate alınması gerektiği, dolayısıyla emeklilik maaşlarına yönelik kapsamlı ve bütüncül bir reformun daha sağlıklı bir yaklaşım olacağının değerlendirildiği, bununla birlikte en düşük emekli aylığı düzenlemelerinin yüksek prim ödemesine sahip emeklilerin aylıklarının yapılan her artış sonrasında en düşük emekli aylığına yakınsamasına yol açarak çalışma hayatlarında farklı prim ödemiş mevcut emekliler açısından bir adaletsizlik oluşturduğu, bu durumun daha fazla prim ödeme davranışını zayıflatma riski taşıdığı dikkate alındığında prim ödemelerini teşvik edici politikaların hayata geçirilmesinin gerekli olduğunun değerlendirildiği, bu kapsamda en düşük emekli aylığına uygulanan artış oranının tüm emekli aylıklarına eşit şekilde yansıtılmasının prim ödemelerinin sürdürülebilir ve sağlıklı bir biçimde gerçekleşmesi ile sosyal güvenlik sisteminin uzun vadede etkin bir şekilde işlemesi açısından önem arz ettiği,

- Ekonominin rekabet gücünün olumsuz etkilenmemesi, istihdamın artırılması ve işsizlikle mücadele kapsamında 2016 yılından bu yana uygulanan asgari ücret desteğinin önemli bir politika aracı olduğu, bununla birlikte asgari ücret kapsamında işverenlere sağlanan desteğin işsizlik Sigortası Fonundan karşılanmasının Fonun kuruluş amacıyla bağdaşmadığı ve işsiz kalan çalışanların desteklenmesine yönelik asli işlevini zayıflattığı, ayrıca son yıllarda Fondan işverenlere sağlanan desteklerin işçilere sağlanan desteklere kıyasla daha fazla olduğu, bu nedenle Fondan işveren ve işsizlere sağlanan destek arasında dengeli bir dağılım yapılmasının gerektiği, bu kapsamda işveren desteklerinin Fon yerine Hazine kaynaklarından karşılanarak Fonun işsiz kalan bireylerin daha geniş ve etkin biçimde desteklenmesine tahsis edilmesinin daha doğru bir uygulama olacağı,

- Uyarma ve kınama gibi disiplin cezalarının aday memurlar bakımından memuriyetin sona erdirilmesine yol açabilecek ağır ve orantısız sonuçlar doğurabileceği, bu yönüyle memurlar için uygulanan şartların farklı şekilde aday memurlara uygulanmasının Anayasa'nın eşitlik ilkesi kapsamında değerlendirilmesinde fayda bulunduğu, bunun yanı sıra disiplin cezasını vermeye yetkili makam ile aday memurun görevine son verilmesini teklif eden makamın aynı olmasının objektiflik ve hakkaniyet açısından sakıncalar doğurabileceğinin de dikkate alınması gerektiği, bu kapsamda öngörülen düzenlemeyle Anayasa Mahkemesinin iptal kararlarında vurgulanan hukuki belirsizlik ve keyfi uygulama risklerinin daha kapsamlı değerlendirilmesine ihtiyaç bulunduğu,

- E-skuter uygulamaları gibi paylaşım ekonomisi kapsamında yer alan uygulamaların Türkiye'nin atıl kapasitesinin ekonomiye kazandırılması açısından önemli bir potansiyel taşıdığı, buna karşın bu alanlara ilişkin düzenlemelerin teşvik edici olmaktan ziyade denetim ve artan yasal yükümlülükler yoluyla kontrol altına alma yaklaşımıyla ele alındığı, bununla birlikte skuter işletmecilerinin denetim yetkisinin büyük ölçüde Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına verilmesinin mevcut yönetmelikte belediyelere tanınan yetkilerle uyumu ile il trafik komisyonları aracılığıyla yürütülen yerel denetim mekanizmalarını sınırlayıp sınırlamadığı hususunda tereddütlerin bulunduğu, bu çerçevede söz konusu düzenlemenin belediyelerin e-skuter faaliyetlerine ilişkin denetim ve karar alma yetkilerini nasıl etkileyeceğinin daha detaylı değerlendirilmesinde fayda görüldüğü,

- Türkiye Varlık Fonunun ve alt fonlarının denetiminin bağımsız denetim kuruluşları tarafından hazırlanan raporlar üzerinden Devlet Denetleme Kurulu ve Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından yapılmasının öngörüldüğü, ancak bu denetimin rapor incelemesiyle sınırlı kalmaması ve daha etkili bir denetim mekanizmasının tasarlanmasının yararlı olacağının değerlendirildiği, bunun yanı sıra hâlihazırda Türkiye Varlık Fonuna devredilen KİT'lerin büyük bölümünün Sayıştay denetimine tabi olmakla birlikte Fonun iştirak ettiği, yeni kurduğu veya bedeli ödenerek satın aldığı şirketlerin bu kapsam dışında bırakılmasının denetim bütünlüğünü zayıflattığı, Fonun zaman içinde şirket satın almaları ve yeni kuruluşlar yoluyla büyümesi hâlinde Sayıştay denetimi kapsamındaki şirketlerin oranının giderek azalacağının öngörüldüğü, bu çerçevede Türkiye Varlık Fonunun ve alt şirketlerinin Sayıştay denetimi başta olmak üzere daha güçlü, açık ve bağlayıcı bir denetim rejimine tabi tutulmasının gerekli olduğunun değerlendirildiği,

şeklinde görüş, eleştiri ve öneriler dile getirilmiştir.

Teklifin ilk imza sahipleri Osmaniye Milletvekili Seydi GÜLSOY ve Yozgat Milletvekili Süleyman ŞAHAN ile ilgili kamu idarelerinin temsilcileri tarafından yapılan açıklamalarda;

- 2019 yılında 1.000 TL olarak uygulanmaya başlayan alt sınır emekli aylık uygulamasının bugün sosyal güvenliğin en önemli koruma kalkanlarından biri hâline geldiği, 2025 Temmuz ayında 16.881 TL olan rakamın altı aylık enflasyon oranı olan yüzde 12,19'un üzerinde bir artışla yaklaşık yüzde 18,48 oranında artırılarak 20.000 TL'ye yükseltildiği, söz konusu düzenlemeden önce mevcut durumdan 4 milyon 11 bin emekli faydalananırken yapılan düzenlemeyle bu sayının 4 milyon 917 bin kişiye çıkmasının öngörüldüğü, bu kapsamda düzenlemenin 2026 yılı toplam maliyetinin 110,2 milyar TL olarak hesaplandığı, öngörülen artışla orta vadeli program hedefleri ve bütçe disiplininin tazir verilmeden büyüme sonucu elde edilen refahın emeklilerimize aktarılmasının amaçlandığı,

- 2026 yılına ilişkin asgari ücret desteği kapsamında işverenlerin iş gücü maliyetlerinin azaltılması suretiyle istihdamın korunması ve kayıtlı istihdamın desteklenmesi amacıyla 2016 yılından itibaren uygulanan asgari ücret desteğinin asgari ücrete yapılan zam oranında yüzde 27 artırılarak 2026

yılında da uygulanmaya devam edileceği, bu kapsamda 2026 yılında asgari ücret desteğinin sigortalı başına günlük 42,33 TL olmak üzere aylık 1270 TL olarak uygulanacağı, ayrıca düzenlemenin aylık maliyetinin 6,36 milyar TL, yıllık maliyetinin ise 76,37 milyar TL olacağının tahmin edildiği,

- Anayasa Mahkemesinin iptal kararları ve gerekçeleri dikkate alınarak suretiyle adaylık sürecinde memurların görevine son verme hâllerinin herhangi bir belirsizliğe meydan verilmeksizin disiplin cezası verme şartına bağlanarak hakkaniyete uygun şekilde kademeli olarak belirlenmek suretiyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda bulunan ilgili hükümlerin tek bir maddede birleştirilerek yeniden düzenlendiği, bu kapsamda aday memurun temel eğitimde başarısız olması durumu ile birden fazla uyarma, kınama cezası alması veya aylıktan kesme gibi ağır bir ceza alması durumunda ilişkisinin kesileceğinin düzenlendiği, dolayısıyla idareler arasında farklı uygulamaların önüne geçilerek, aday memurun ilişkisinin kesilmesi sürecinin liyakat ve disiplin hükümlerine ilişkin açık kriterlere bağlanmasının öngörüldüğü,

- Anayasa Mahkemesinin iptal kararında belirtilen gerekçe dikkate alınarak Elektrikli Skuter Yönetmeliği kapsamında uygulanacak idari para cezalarına ilişkin herhangi bir yasal boşluk oluşmaması amacıyla 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununda düzenleme yapıldığı, bu çerçevede paylaşımlı elektrikli skuter faaliyetlerinde bulunmasına rağmen Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığından yetki belgesi almayanlar hakkında idari para cezası verilmesinin öngörüldüğü ve 2026 yılı itibarıyla il trafik komisyonlarınca uygulanacak ceza üst sınırının 86.900 TL olduğu, öte yandan söz konusu düzenlemenin belediyelerin yetki ve sorumluluklarında herhangi bir değişiklik öngörmemekte olduğu, ayrıca hâlihazırda denetim sürecinin il trafik komisyonları ve ilçe belediyeleriyle koordinasyon içinde yürütüldüğü dikkate alındığında düzenlemenin belediyelerin denetim yetkilerini kısıtlayıcı bir nitelik taşımadığının değerlendirildiği,

- Karasal ortamda yayın yapan TV ve FM kuruluşlarının izinsiz verici tesis etmek suretiyle gerçekleştirdikleri yayınlara ilişkin usul ve yaptırımların netleştirilmesinin amaçlandığı, bu kapsamda RTÜK tarafından yapılacak uyarıya rağmen izinsiz yayına devam edilmesi hâlinde adli para cezası ve mühürleme yaptırımlarının uygulanmasının öngörülmekte olduğu, söz konusu düzenleme ile kanunilik ilkesine uygun şekilde ortaya çıkan belirsizliğin giderilmesi, yargısal süreçler sonucunda tespit edilen uygulama sorunlarının ortadan kaldırılması ve sektörde adil rekabetin sağlanmasının hedeflendiği,

- Anayasa Mahkemesinin iptal kararındaki gerekçeyi de dikkate almak suretiyle Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketi tarafından kurulacak şirketler veya bünyelerindeki alt fonlara ilaveten bunların kurucu olduğu veya bedellerini ödemek suretiyle sermayesinin yarısından fazlasına sahip olduğu şirketler, alt fonlar ve bunların bağlı ortakları maddeyle düzenlenen denetimin kapsama dâhil edildiği, bu kapsamda düzenlemeyle Türkiye Varlık Fonunun Cumhurbaşkanı tarafından görevlendirilecek denetim elemanlarıyla yürütülecek denetime ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonun denetimine tabi olacağı,

- Türkiye Varlık Fonuna bağlı şirketler bakımından 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile kendi özel mevzuatının, fonlar bakımından ise özel mevzuat hükümlerinin uygulanacağı; ayrıca 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun ile 631 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 12'nci maddesi hükümlerinin geçerliliğini koruyacağı açıkça düzenlendiği, böylece denetim ve hukuki çerçevenin kapsamının genişletildiği, bununla birlikte Varlık Fonu şirketlerinde görev alanlara ödenecek huzur hakkının 631 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 12'nci maddesiyle uyumlu hâlde getirilerek birden fazla görev bulursa dahi huzur hakkının tek bir üst sınırla sınırlandırılmasının amaçlandığı,

ifade edilmiştir.

4. KOMİSYONUN MADDELER HAKKINDA KARARI

Teklifin maddelerinin görüşmelerine geçilmesinin oylanmasından önce; Teklif metninin 8’inci ve 9’uncu maddelerinin Anayasa’nın başlangıç bölümü ile Anayasa’nın 2, 5, 6, 7, 10, 13, 14, 36, 40, 48, 90, 104, 123, 125, 160, 165 ve 167’nci maddelerine aykırı olduğu gerekçesiyle İçtüzüğü’nün 38’inci maddesi uyarınca önerge verilmiş, işleme alınan önerge oylamaya sunulmuş ve kabul edilmemiştir.

Teklifin geneli üzerindeki görüşmelerin ardından maddelerinin görüşülmesine geçilmesi kararlaştırılmıştır.

Madde 1, 2, 3 ve 4

Teklifin çerçeve 1, 2, 3 ve 4’üncü maddeleri; aynen kabul edilmiştir.

Yeni Madde

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun dahilde işleme ve geçici kabul rejimi kapsamında ihraç edilecek malların üretiminde kullanılacak girdilerin tecil ve terkin uygulaması kapsamında yurt içinden temin edilmesine imkân veren geçici 17’nci maddesinin uygulama süresinin 31/12/2030 tarihine kadar uzatılmasına ilişkin düzenleme; yeni çerçeve 5’inci madde olarak Teklif metnine eklenmiştir.

Yeni Madde

11/9/2014 ila 15/10/2019 tarihleri arasındaki dönemde yüklenici firmalara ilgili kamu idareleri tarafından ödenen ve bu firmalara rücuva konu kıdem tazminatı tutarlarının söz konusu ihale sözleşmeleri kapsamında geçen kısmının tahsilinden vazgeçilmesi ve halihazırda görülmekte olan davaların bu çerçevede sonuçlandırılması amacıyla 4857 sayılı İş Kanununa geçici 12’nci madde olarak eklenmesine ilişkin düzenleme; yeni çerçeve 6’ncı madde olarak Teklif metnine eklenmiştir.

Madde 5, 6, 7, 8, 9, 10 ve 11

Teklifin çerçeve 5, 6, 7, 8, 9, 10 ve 11’inci maddeleri; çerçeve 7, 8, 9, 10, 11, 12 ve 13’üncü maddeler olarak aynen kabul edilmiştir.

Madde 12

Teklifin yürürlüğe ilişkin 12’nci maddesi;

- 3065 sayılı Kanununun geçici 17’nci maddesinin birinci fıkrasını değiştiren yeni çerçeve 5’inci maddesi ile 5510 sayılı Kanuna eklenen geçici 112’nci maddeyi düzenleyen Teklifin çerçeve 6’nci maddesinin; 1/1/2026 tarihinden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe girmesini teminen kabul edilen önerge doğrultusunda maddenin birinci fıkrasının (a) bendinin “a) 5 inci ve 8 inci maddeleri 1/1/2026 tarihinden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde” şeklinde değiştirilmesi,
- 5510 sayılı Kanunun ek 19’uncu maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesini değiştiren Teklifin çerçeve 5’inci maddesinin kabul edilen önerge doğrultusunda 2026 yılı Ocak ayı döneminden itibaren uygulanmasını ve kanun yazım tekniğine uygunluğun sağlanmasını teminen maddenin birinci fıkrasının (b) bendine taşınması,
- Teklife eklenen yeni maddelere bağlı olarak Komisyondan alınan redaksiyon yetkisi kapsamında kabul edilen önergeler doğrultusunda madde numaralarının kanun yazım tekniğine uygunluğun sağlanması amacıyla teselsül ettirilmesi ve yürürlük maddesinin yeniden düzenlenmesini teminen değiştirilmek suretiyle;

Teklifin 14’üncü maddesi olarak kabul edilmiştir.

Madde 13

Teklifin yürütmeye ilişkin 13'üncü maddesi; 15'inci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

Teklifin maddelerinin kabul edilmesinin ardından tümü oylanmış ve kabul edilmiştir.

Ayrıca; Komisyondan alınan yetki çerçevesinde Teklif metni; kanun dili ve tekniği, anlatıma açıklık kazandırılması ile kanunların hazırlanmasında uygulanan usul ve esaslar doğrultusunda gözden geçirilmiş, bu çerçevede metinde redaksiyon mahiyetinde değişiklikler yapılmıştır.

5. GENEL KURULDA TEMSİL

İçtüzüğün 45'inci maddesi uyarınca Teklifin Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere;

- Adıyaman Milletvekili Resul KURT,
- Aksaray Milletvekili Hüseyin ALTINSOY,
- Ankara Milletvekili Orhan YEGIN,
- Bursa Milletvekili Ahmet KILIÇ,
- Denizli Milletvekili Nilgün ÖK,
- Elâzığ Milletvekili Ejder AÇIKKAPI,
- İzmir Milletvekili Yaşar KIRKPINAR,
- Kırşehir Milletvekili Necmettin ERKAN,
- Konya Milletvekili Mustafa KALAYCI,
- Konya Milletvekili Orhan ERDEM,
- Osmaniye Milletvekili Seydi GÜLSOY,
- Sakarya Milletvekili Ertuğrul KOCACIK,
- Samsun Milletvekili Ersan AKSU,
- Uşak Milletvekili İsmail GÜNEŞ,
- Yozgat Milletvekili Süleyman ŞAHAN

özel sözcüler olarak seçilmiştir.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Mehmet Muş</i>	<i>İsmail Faruk Aksu</i>	<i>Orhan Erdem</i>
Samsun	İstanbul	Konya
		(Bu raporun özel sözcüsüdür)
Kâtip	Üye	Üye
<i>Nilgün Ök</i>	<i>Ayyüce Türkes Taş</i>	<i>Sadullah Kısacık</i>
Denizli	Adana	Adana
(Bu raporun özel sözcüsüdür)	(Muhalefet şerhimiz vardır)	(Muhalefet şerhimiz vardır)

Üye <i>Resul Kurt</i> Adıyaman (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Hüseyin Altınsoy</i> Aksaray (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Orhan Yegin</i> Ankara (Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye <i>Cavit Arı</i> Antalya (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Hakkı Saruhan Oluç</i> Antalya (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Mustafa Erdem</i> Antalya (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Ahmet Kılıç</i> Bursa (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Adalet Kaya</i> Diyarbakır (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Ejder Açıkkapı</i> Elâzığ (Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye <i>Ümit Özlale</i> İzmir (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Yaşar Kırkpınar</i> İzmir (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Cevdet Akay</i> Karabük (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Necmettin Erkan</i> Kırşehir (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Mustafa Kalaycı</i> Konya (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Veli Ağbaba</i> Malatya (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Ahmet Vehbi Bakırlioğlu</i> Manisa (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Kamuran Tanhan</i> Mardin (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Seydi Gülsoy</i> Osmaniye (Bu raporun özel sözcüsüdür)
Üye <i>Tahsin Ocaklı</i> Rize (Muhalefet şerhimiz vardır)	Üye <i>Ertuğrul Kocacık</i> Sakarya (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Erhan Usta</i> Samsun (Muhalefet şerhimiz vardır)
Üye <i>Ersan Aksu</i> Samsun (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>İsmail Güneş</i> Uşak (Bu raporun özel sözcüsüdür)	Üye <i>Süleyman Şahan</i> Yozgat (Bu raporun özel sözcüsüdür)

MUHALEFET ŞERHİ

I. USUL AÇISINDAN DEĞERLENDİRME

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülen 2/3464 esas numaralı **“Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi”** genel kabul görmüş yasama ilkelerine ve kanun yapma teamüllerine aykırı bir biçimde hazırlanan 8 ayrı Kanun ve 1 Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapan 15 maddeden oluşan bir mini torba kanun teklifidir.

Söz konusu teklif komisyon gündemine alındığında “6 farklı Kanun ve 1 Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapan 13 maddeden oluşmaktaydı.

Söz konusu teklife komisyon görüşmelerinde son dakikada verilen önergelerle **kanun teklifi metninde yer alan konularla ile ilgisi olmayan** biri birinden farklı konularda düzenleme öngören 2 madde ilavesi yapılmış böylece madde sayısı 15’e ulaşmış bulunmaktadır.

Yürürlük ve yürütme dahil 15 maddeden oluşan 8 Kanun ve 1 Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapmakta olan söz konusu kanun teklif metninin hem hazırlanma ve tedvininin hem de TBMM’de yasalaştırılma sürecinin usul yönünden önemli zaafı bulunmaktadır.

Cumhuriyet Türkiye’sine Osmanlı’dan aktarılan en önemli kurumların başında Meclis gelmektedir. Millî mücadeleyi yöneten bu meclisin hafızasında parlamento hukukumuzun kurucu metinleri olan 1877 tarihli Heyeti Ayan Nizamname-i Dahilisi, 1927 tarihli TBMM Dahili Nizamnamesi ve halen meri olan 1973 tarihli TBMM İçtüzüğü bulunmaktadır. Ayrıca, yazılı hukuk kaynakları dışında Meclis teamülleri

parlamentonun çalışmalarında başvurduğu diğer çok önemli bir kaynağı oluşturmaktadır.

Bununla birlikte, 2002'den günümüze Meclisin çoğunluğunu oluşturan AKP iktidarı parlamento hukukunun en temel kurum ve kurallarını ihlal ederek ve aşındırarak bu alandaki tarihsel birikimi ortadan kaldırmaktadır.

Konu bu çerçevede ele alındığında;

1.1 Söz Konusu Kanun Teklifi Torba Kanun Formatında Getirilmiştir.

Söz konusu kanun teklifinin 3 maddesi 657 sayılı Devlet Memurları Kanununda, 1 maddesi 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununda, 1 maddesi 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununda, 1 maddesi 4857 sayılı İş Kanununda, 2 maddesi 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda, 1 maddesi 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş Kanununda, 2 maddesi 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda, 1 maddesi 7412 sayılı İstanbul Finans Merkezi Kanununda, 1 maddesi 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik ve ilaveler yapmakta yapılan düzenlemeleri içermektedir.

AKP iktidarı döneminde kanun yapma usul ve yöntemlerinin etkin ve verimli olmayan bir çerçevede oluşturulduğu ve uygulandığı görülmektedir. Nitekim kamuoyunda 'torba kanun' olarak adlandırılan ve istisnai hallerde kullanılmasının uygun olduğu düşünülen bazı kanunlarda ve kanun hükmünde kararnamelerde değişiklik yapılması hakkında kanun tekliflerinin son dönemlerde adeta hâkim norm haline geldiği gözlenmektedir. Bu kapsamda, birbiriyle hiç ilgisi ve ilişkisi olmayan konular söz konusu 'torba kanun' yöntemi kullanılarak yasalaştırılmaya çalışılmaktadır.

Bununla birlikte, bu tür kanun hazırlama ve yapma teknikleri, hem torba kanunda ele alınan konuların ilgili ana mevzuatıyla uyumu açısından ciddi sorunlar yaratmakta hem de uygulama aşamasında öngörülemeyen sonuçların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bunun sonucunda, bazen aynı kanun maddesinin kısa süre içinde defalarca değiştirilmesi gereği doğmakta ve bu kapsamda düzenlemelerden doğudan veya dolaylı olarak etkilenen vatandaşlar mağdur olmaktadır.

Öte yandan, torba kanun tekliflerinin **TBMM Genel Kurulunda 'Temel Kanun' olarak görüşülmesi de ciddi sakıncalar içermektedir**. TBMM İçtüzüğü'nün temel kanunları düzenleyen 91. maddesi "düzenlediği alan yönünden bütünlüğünün ve maddeler arasındaki bağlantıların korunması zorunluluğunun bulunması" hükmünü taşımaktadır. Bu çerçevede, konu yönünden birbiriyle hiç ilişkisi olmayan konuların Meclis Genel Kurulunda maddeler üzerinde gerekli tartışmalar yapılmadan hızlı bir biçimde temel kanun olarak görüşülmesi TBMM İçtüzüğü'ne aykırıdır.

Görüşmekte olduğumuz kanun teklifinde de birbiri ile ilintisiz konulardaki kanunlarda ve kanun hükmünde kararnamelerde yapılan düzenlemeleri görmekteyiz. Bu çerçevede, konu bütünlüğü ve iç tutarlılığı olmayan torba kanun düzenlemesi ile Meclis çalışmalarında komisyon düzleminde ihtisaslaşma anlamsızlaşmakta gerek milletvekillerinin gerekse komisyonların kapasitesinin çok gerisinde bir kanun yapım süreci ortaya çıkmakta ve bu durum parlamento çalışmalarının niteliğini zayıflatmaktadır.

1.2 Kanun Teklifi Tali Komisyonlarda Görüşülmemiştir

Osmaniye Milletvekili Seydi Gülsoy ve Yozgat Milletvekili Süleyman Şahan ile 75 Milletvekili tarafından hazırlanan kanun teklifi 09.01.2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na verilmiş, aynı tarihte esas komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonu'na, tali komisyon olarak da Anayasa; Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler; Komisyonlarına sevk edilmiştir.

15 maddelik kanun teklifi¹ Plan ve Bütçe Komisyonu'nun 15.01.2026 Perşembe günü saat 10.00'da başlayan ve yaklaşık olarak 8 saat süren birleşiminde kabul edilmiştir.

Bununla birlikte, söz konusu kanun teklifinin tali komisyon olarak görevlendirilen Anayasa ve Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonlarında görüşülmediği öğrenilmiştir.

Parlamentolarda ihtisaslaşma yasama kalitesi açısından çok önemlidir. Bu konuda İçtüzükte ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir İçtüzükte tali komisyonların

¹ Söz konusu teklif komisyon gündemine alındığında 6 Kanun ve 1 Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapan 13 maddeden oluşmaktaydı.

çalışmadığı bir durum söz konusu değildir. Bu konu İçtüzüğü'nün 23, 34 ve 37. maddelerinde ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Nitekim TBMM İçtüzüğü'nün 23'üncü maddesinde "Tali komisyonların hangi yönden veya hangi maddeler hakkında görüş bildirecekleri havale sırasında belirtilmemiş ise, bu komisyonlar görüşlerini kendileriyle ilgili gördükleri hususlar üzerinde bildirirler" denilirken, İçtüzüğü'nün 34'üncü maddesinde "Bir komisyon, kendisine havale edilen teklifi, başka bir komisyonun ihtisası dahilinde görürse, gerekçeli olarak teklifin o komisyona havale edilmesini isteyebilir. Bir komisyon, kendisine havale edilen teklif yahut herhangi bir mesele için, bir başka komisyonun düşüncesini öğrenmeyi gerekli görürse, teklifin o komisyonda görüşüldükten sonra iadesini isteyebilir" denilmektedir. İçtüzüğü'nün 34'üncü maddesinin bir başka paragrafında "Bir komisyon, başka bir komisyona havale edilmiş bir teklif yahut herhangi bir mesele için düşüncesini belirtmekte yarar görürse, o teklifin kendisine havale edilmesini isteyebilir" hükmüne yer verilmiştir.

Komisyonlara üye seçilirken milletvekillerinin uzmanlık alanları göz önüne alınmaktadır. Bu çerçevede, özel uzmanlık alanı ve değerlendirme ve tartışma gerektiren konuların öncelikle ilgili komisyonlarda görüşülmesi gerekmektedir. Plan ve Bütçe Komisyonu'nun asıl komisyon olduğu durumlarda da tekliflerin ilgili tali komisyonlarca düzenlenecek komisyon raporları dikkate alınarak Plan ve Bütçe Komisyonu'nda karara bağlanması hem İçtüzüğe uygun olacak hem de yasama faaliyetinin daha sağlıklı yürütülmesini sağlayacaktır. Böylelikle de yasama kalitesi güçlenecektir.

Ancak bu kanun teklifi ile bu perspektiften yoksun olduğu görülmektedir. Bu durum parlamento hukukunu zayıflatmakta ve etkin iş bölümünü ortadan kaldırmaktadır. Bu yaklaşım doğru bir yaklaşım olmayıp, parlamento hukukunda ana komisyon-tali komisyon ilişkisini tartışmalı hale getirmektedir.

Kod yasalarda gerçekleştirilmeyen, **TBMM'nde ilgili komisyonlarda yeteri kadar tartışılmayan kanun teklifleriyle ve sadece Plan ve Bütçe Komisyonundan geçirilen torba yasalarla getirilen hükümlerle bütüncül olmayan yasa yapma alışkanlığı** ilave problemlere neden olmakta, kod yasalardaki bazı hükümlerin sık sık değişimine sebebiyet vermektedir.

Geçmiş dönemlerde de kötü bir alışkanlık olarak değerlendirdiğimiz bu türden kanun hazırlama ve yapma tekniği, hem torba kanun teklif ve tasarılarında ele alınan konuların yürürlükteki mevzuatla uyumu açısından ciddi sorunlar yaratmış, hem de bu kanunların uygulanması aşamasında daha önceden öngörülemeyen sıkıntıların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda, TBMM'den ilgili ihtisas komisyonlarında yeterince tartışılıp görüşülmeden acele bir şekilde geçen çok sayıda düzenlemeden ülkemiz ve vatandaşlarımız doğrudan veya dolaylı olarak olumsuz etkilenerek mağdur olmakta ve aynı kanun maddesinin kısa süre içinde defalarca değiştirilmesi gereği doğmaktadır. Hatta bu düzenlemelerden bazıları bilahare Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa'ya aykırı bulunularak iptal edilmektedir.

Uygulamada yasama çalışmalarının mutfağı niteliğindeki komisyonlar bir tür yasak savma süreci olarak görülmekte; Genel Kurul'da ise müzakere süreci işletilememekte; iktidar partisi milletvekillerinin oyu yasama çalışmaları sırasında belirleyici olmaktadır.

Konuya bu çerçevede bakıldığında ihtisaslaşmadan yararlanmak suretiyle komisyonların görece teknik çalışmaları yürütebilmesine imkân sağlanması büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda, görüşmekte olduğumuz kanun teklifinde tali Komisyonların kendi görev alanındaki sorumluluğu yerine getirmekten kaçınması ciddi sakıncalar içermektedir.

1.3 Söz konusu kanun teklifinin görüşülmesi sırasında “Eylemli İçtüzük İhlali” yapılmıştır.

Komisyonu sunulduğunda yürürlük ve yürütme dahil 13 maddeden oluşan ve söz konusu teklif 6 ayrı Kanun ve 1 Kanun Hükmünde Kararnamenin birçok maddesinde değişiklik veya ekleme yapmakta idi.

Komisyon çalışmaları sırasında son dakika önergeleri ile söz konusu teklif metnine kendisi ile ilgili olmayan 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Vergisi Kanunu ile

ilgili 1 madde², 4857 sayılı İş Kanunu ile ilgili 1 madde³ olmak üzere 2 madde ilavesi yapılmış, madde sayısı 15'e ulaşmıştır.

TBMM İçtüzüğü'nün "Komisyonların yetkisi, toplantı yeri ve zamanı" başlıklı 35. maddesinde;

"Komisyonlar, kendilerine havale edilen kanun tekliflerini aynen veya değiştirerek kabul veya reddedebilirler; birbirleriyle ilgili gördüklerini birleştirerek görüşebilirler ve Türkiye Büyük Millet Meclisi binasında, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca kendilerine ayrılan salonlarda toplanırlar.

Ancak, komisyonlar, kanun teklif edemezler, kendilerine havale edilenler dışında kalan işlerle uğraşamazlar,...."

hükmü yer almaktadır.

İçtüzüğü'nün tekliflerin genel kuruldaki görüşme süreci ile ilgili "Değişiklik önerileri" başlıklı 87. maddesinde de;

"Kanunlarda veya İçtüzükte aksine hüküm yoksa, Kanun teklifinde bir maddenin reddi, tümünün veya bir maddenin komisyona iadesi, bir maddenin değiştirilmesi, metne ek veya geçici madde eklenmesi hakkında, milletvekilleri, esas komisyon değişiklik önerileri verebilir...."

Görüşülmekte olan teklifin konusu olmayan sair kanunlarda ek ve değişiklik getiren yeni bir kanun teklifi niteliğindeki değişiklik önerileri işleme konulmaz.

Görüşülmekte olan teklife konu kanunun, komisyon metninde bulunmayan, ancak teklif ile çok yakın ilgisi bulunan bir maddesinin değiştirilmesini isteyen ve komisyonun salt çoğunlukla katıldığı öneriler üzerinde yeni bir madde olarak görüşme açılır.

Değişiklik önerilerinde, değiştirilmesi kaldırılması veya eklenmesi istenen hükümler açıkça belirtilir. Açık olmayan ve şarta bağlı öneriler işleme konulmaz...."

hükmüne yer verilmiştir.

² Söz konusu madde dahiilde işleme ve geçici kabul rejimi kapsamında ihraç edilecek malların üretiminde kullanılacak girdilerin tecil ve terkin uygulaması kapsamında yurt içinden temin edilebilmesine imkan veren düzenlemenin uygulama süresi 31 Aralık 2030'a kadar uzatılması ile ilgilidir.

³ Söz konusu madde 1 Eylül 2014 ile 15 Ekim 2019 tarihi arasında imzalanan ihale sözleşmeleri kapsamında alt işverenler tarafından çalıştırılan işçilere kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan kıdem tazminatı ödemelerinden alt işverenlere rücuyla konu tutarların söz konusu ihale sözleşmeleri kapsamında geçen kısmının tahsilinden vazgeçilmesi ile ilgilidir.

Kanun teklifi metnine son dakikada 5 ve 6. maddelerin eklenmesi için verilen önergelerin; görüşülmekte olan teklifin konusu ile alakalı olmayan sair kanunlarda ek ve değişiklik getiren yeni bir kanun teklifi niteliğindeki değişiklik önergeleri niteliğinde olduğu dikkate alınarak Başkanlık Divanınca işleme alınmaması gerekmektedir.

1.4 Etki Analizi Raporu Ciddi Eksiklikler İçermektedir

Kanun teklifinin komisyonda görüşülmesi sırasında teklifin bütünü ile ilgili olarak sunulan Etki Analiz Raporunun özenle hazırlanmadığı, yetersiz olduğu ve bazı bilgi ve mali yük hesaplamalarını içermediği anlaşılmıştır.

Örneğin; kanun teklifinde yer alan 4. madde ilgili olarak düzenlemenin gelir artışı veya azalışına etkileri konusunda herhangi bir projeksiyon yapılmamıştır.

Teklif metninde yer alan Sosyal Güvenlik Kurumunun aktüerya dengesini ilgilendiren 7. ve 8. maddede yer alan düzenlemelerle ilgili olarak daha detaylı hesaplamaların ve uzun süreli projeksiyonların etki analizinde bulunması icap etmektedir.

Ayrıca son dakika önergeleri ile teklif metnine eklenen 5 ve 6. maddelerde yer alan düzenlemelerin ne kadarlık gelir kaybına yol açacağı konusunda da komisyona herhangi bir bilgi sunulmamıştır.

8 Kanun ve 1 Kanun Hükmünde Kararname hükümlerinde ayrıntılı değişiklik ve eklemeler yapan söz konusu yasa teklifinin gelir ve gider etkisinin daha detaylı analizlerle ortaya konulması gerekmektedir. 5018 sayılı Kanunun 14. maddesinde açıklanan hesaplamalar kanun tekliflerinin ve komisyonlarda görüşülmesine başlanılması, yasa yapma sürecinin etkin çalışması ve daha sağlıklı ve uzun ömürlü yasal düzenlemelerin yapılması açısından önemlidir.

II. CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNİN MEVCUT UYGULAMASI TBMM'Yİ NİTELİKLİ YASA YAPMA HAK VE YÜKÜMLÜLÜĞÜNDEN ALIKOYMAKTADIR.

24 Haziran 2018 seçimlerinden sonra uygulanmaya çalışılan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile kamu yönetim organizasyonunda yapılan kalıcı değişiklikler ve “atanmış bakan” müessesesi kamu yönetiminin çalışma tarzını olumsuz yönde etkilemekte, bu durum ayrıca kanun tekliflerinin hazırlanma ve T.B.M.M.'ne, komisyonlara sunum aşamalarında düşük profilli ve belirsiz bir yapının ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Yasa önerisi aşamasında başlayan yasama zaafı, TBMM'yi nitelikli yasa yapma hak ve yükümlülüğünden alıkoymaktadır.

24 Haziran 2018 seçimlerinden sonra yürürlüğe giren Anayasa'nın “Kanunların teklif edilmesi ve görüşülmesi” başlıklı 88. maddesine göre, kanun teklif etmeye milletvekilleri yetkili kılınmıştır. Ancak T.B.M.M.'nin yasama faaliyetlerinin nasıl gerçekleştirileceği konusunda altı buçuk yıldan beri yaşanan problemler güncelliğini korumaktadır.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçilen Temmuz 2018 ortalarından bu yana 192⁴ adet Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kamu yönetim organizasyonunda yapılan kalıcı değişikliklerinin, “atanmış bakan” müessesesinin kamu yönetiminin çalışma tarzını olumsuz yönde etkilediği, ayrıca kanun tekliflerinin hazırlanma ve T.B.M.M.'ne, komisyonlara sunum aşamalarında düşük profilli ve belirsiz bir yapının ortaya çıkmasına neden olduğu gözlemlenmektedir.

“İstismarcı anayasa değişikliğinin istismarcı uygulanması”, Türkiye devletini, Anayasal devlet özelliğinden uzaklaştırmış bulunmaktadır.

2018 seçimlerinden sonra geçen seksen yedi aylık süreç sonunda yasama sürecinde, kanun tekliflerinin, erkler ayrılığı ilkesine aykırı olarak yürütme tarafından TBMM'de en fazla üyeye sahip bulunan parti grubu üyeleri aracılığıyla “torba yasa” biçimiyle muvazaalı bir biçimde parlamentoya sunulduğu, kanun tekliflerinin komisyonlarda ve genel kurulda görüşülmesi aşamasında tam bir belirsizlik ve kargaşa

⁴ 120,121,122,124,125,126,127,128,129,130,131,132,133,134,135,136, 137,18,139,140,141,142,143,145,146 sayılı Kararnameler Deprem gerekçe gösterilerek çıkarılan OHAL Kararnameleridir

yaşandığı, kanun teklifini hazırlayıp (!) komisyona sunan milletvekili veya milletvekillerinin teklif metnine hakim olamadıkları, teklif metninde yer alan hükümlerin komisyonlara anlatım ve sunumunda çoğu kez güç duruma düştükleri, konuya ilişkin olarak bürokrasiden ve yürütmenin diğer kademelerinden kendilerine sağlıklı bir bilgi akımının sağlanamadığı müşahade edilmektedir.

24 Haziran 2018 seçiminden sonra Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülen tekliflerin nerdeyse tümü torba yasa teklifi niteliğinde bulunmaktadır.

Diğer taraftan Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi olarak anılan sistem yasama-yürütme ilişkisi tarzına da uygun düşmemektedir. Yasama sürecinde tekliflerin yürütme tarafından çoğunluk partisi milletvekilleri aracılığıyla veriliyor olmasına rağmen, bu tekliflerde yer alan bazı düzenlemelerin kendi içerisinde ve daha yeni sayılacak Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile de çeliştiği açıktır.

9 Temmuz 2018’de yürürlüğe giren 6771 sayılı Kanunla yapılan Anayasa değişikliğinin doksan aylık uygulaması, “tek adam yönetiminin” sürdürülemez özelliğini teyit etmiş bulunmaktadır.

Söz konusu Anayasa değişikliği ile hükümet ve bakanlar kurulu kaldırılmış, “Cumhurbaşkanı’nın yürütme ile özdeşleşmiş olması”, nedeniyle yürütme “tek kişi” yönetimine indirgenmiştir.

Yasama bakımından da; parti başkanı olması nedeniyle TBMM’de Cumhurbaşkanlığı’nın ön onay vermediği yasa önerisi kabul görmemektedir. Bu tutum yasa tekliflerinin yasalaşma sürecini de olumsuz yönde etkilemektedir.

6771 sayılı Kanun ile Anayasa’da yapılan değişiklikle bütçe kanunu dışında bütün yasa önerilerini hazırlama yetkisi, TBMM’ üyelerine aittir. Ne var ki, şu ana kadar ki uygulama, değinilen anayasal düzenlemeye rağmen, TBMM’nin yasama yetkisini özerk bir biçimde kullanamadığını teyit etmiş bulunmaktadır. Öncelikle, genellikle TBMM’de birinci parti konumunda olan AK Partili vekillerin imzasını taşıyan yasa önerileri, aslında Saray ve/veya bakanlık bürokratları tarafından hazırlanmakta; bu durum, yasama sürecini inisiyatif aşamasında muvazaalı kılmaktadır. Yasama çalışmalarının mutfağı niteliğindeki komisyonlar, bir tür yasak savma süreci olarak

görülmekte; Genel Kurul'da ise, müzakere süreci işletilememekte; genellikle AKP-MHP (Cumhur ittifakı) üyesi vekillerin oyu belirleyici olmaktadır.

Çoğunluk dayatması nedeniyle müzakere sürecinin işletilemediği TBMM'de oylan kanunların çoğunluğu, Anayasa'ya aykırı bir biçimde hazırlanan "torba yasa" tarzına göre çıkarılmaktadır. Bunun sonucunda da yasanın ulaşılabilirlik, anlaşılabilirlik ve öngörülebilirlik özellikleri zedelenmekte veya ortadan kalkmaktadır.

Özet olarak, yasa önerisi aşamasında başlayan yasama zaafı, TBMM'yi nitelikli yasa yapma hak ve yükümlülüğünden alıkoymaktadır.

Burada bahsedilmesi gereken önemli bir husus; bütün demokratik ülkelerde temel kuralın, parlamentoların yasama yetkisi konusunda ortaksız olduğu, yasama yetkisinin sadece parlamentolar tarafından kullanıldığıdır.

Yeni sistemde bir nevi Meclisin yasama yetkisi elinden alınmıştır. Cumhurbaşkanı, Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri⁵ vasıtasıyla Meclisin yasama yetkisinin bir kısmını kullanmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ile düzenlenemeyecek hususlarda dahi yetki aşımına gidilerek Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri yürürlüğe konulduğu görülmektedir. Bunların çoğunluğu Anayasa Mahkemesi tarafından başvurularımız üzerine bilahare iptal edilmektedir.

Mevcut AKP iktidarı kendisinin yasalaşmasına ön ayak olduğu 2017 referandumu ile kabul edilen Anayasa'nın hükümlerine dahi uymamaktadır.

2018 yılı Temmuz ayından itibaren doksan ayı aşan bir süre geçmesine karşın TBMM'nin yasa yapma işlevinde gözlemlenen aksaklıkların çözümü konusunda henüz bir mesafe alınamamıştır.

Osmaniye Milletvekili Seydi Gülsoy ve Yozgat Milletvekili Süleyman Şahan ile 75 Milletvekili tarafından hazırlanan kanun teklifinin T.B.M.M.'ne sunulması ve Plan

⁵ Kanun teklifinin komisyonda görüşüldüğü 15.01.2026 tarihine kadar Cumhurbaşkanı tarafından 25'i OHAL Kararnamesi olmak üzere toplam 1192adet Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi çıkarılmıştır.

ve Bütçe komisyonunda görüşmesi sırasında gözlemlenen tablo da maalesef yukarıdaki tespitlerimizi bir kez daha doğrular niteliktedir.

Bu tespitler Ak Parti iktidarının 28. Yasama Döneminde de bu tutumunu ısrarla sürdürdüğünü ortaya koymaktadır.

Kanun Teklifinin genel değerlendirilmesi

Kanun teklifinin gerekçesinde;

“Kanun Teklifiyle; Anayasa Mahkemesi tarafından verilen iptal kararlarının doğurduğu hukuki boşlukların giderilmesi, uygulamada ortaya çıkan tereddütlerin ortadan kaldırılması, istihdamın desteklenmesi ve Türkiye Varlık Fonunun hukuki ve idari yapısına ilişkin bazı hususların düzenlenmesi amaçlanmaktadır.

Teklif ile öncelikle, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun adaylık sürecine ve disiplin hükümlerine ilişkin olarak Anayasa Mahkemesince iptal edilen düzenlemeler dikkate alınmakta; belirlilik, ölçülülük ve hukuki güvenlik ilkeleri doğrultusunda yeni kurallar ihdas edilmektedir. Bu kapsamda, aday memurların görevine son verilmesine ilişkin nedenler açık ve nesnel ölçütlere bağlanmakta; disiplin cezalarının yargı kararıyla iptal edilmesi hâlinde yeniden tesisine ilişkin zamanaşımı hükümleri Anayasa Mahkemesi kararları doğrultusunda yeniden düzenlenmektedir.

Teklifte ayrıca, Türkiye Varlık Fonu ve bağlı şirketlerin faaliyetleriyle ilgili denetim usul ve esasları ile tabi olunacak hukuki rejim. Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçeleri çerçevesinde açık, öngörülebilir ve sistematik bir yapıya kavuşturulmaktadır. Bu suretle, Türkiye Varlık Fonunun ve iştiraklerinin özel hukuk hükümlerine tabi olarak, piyasa koşulları içinde etkin ve rekabetçi biçimde faaliyet göstermelerinin sürdürülmesi hedeflenmektedir.

Sosyal devlet ilkesinin bir gereği olarak, yaşlılık, malullük ve ölüm aylığı alan emekliler ile hak sahiplerine yapılan en düşük aylık ödeme tutarı artırılmakta; böylece emeklilerin gelir düzeyinin iyileştirilmesi amaçlanmaktadır. Öte yandan, işverenlerin üzerindeki mali yüklerin azaltılması suretiyle istihdamın artırılması ve kayıtlı istihdamın korunması amacıyla asgari ücret desteğinin 2026 yılında da devam ettirilmesi öngörülmektedir...

Kanun Teklifi; Anayasa Mahkemesi kararlarının gereğinin yerine getirilmesi, hukuki belirliliğin sağlanması, sosyal ve ekonomik politikaların desteklenmesi ile stratejik öneme sahip yapıların işleyişinin güçlendirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

açıklamalarına yer verilmiştir.

15 maddeden oluşan söz konusu mini torba kanun teklifinin 3 maddesi; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun, 1 maddesi 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun, 1 maddesi 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun, 1 maddesi 4857 sayılı İş Kanununun, 2 maddesi 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun, 1 maddesi 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunun, 2 maddesi 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun, 1 maddesi 7412 sayılı İstanbul Finans Merkezi Kanununun, 1 maddesi ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin bazı maddelerinde ilave değişiklik veya eklemeler yapmaktadır.

Söz konusu kanun teklifinin en önemli düzenlemesi en düşük emekli aylığının 20.000 TL.'ye çıkarılması ile ilgili düzenlemedir.

Ülkenin sınırlı kaynakları Kur Korumalı Mevduat, dövize endeksli KÖİ projeleri nedeniyle bir avuç mutlu azınlığa aktarılırken AKP iktidarlarının Türkiye'yi yönettiği süre içinde bölüşüm ilişkileri gittikçe bozulmuştur; fakirin daha fakir olduğu, zenginin daha zengin olduğu bir sistem yaratılmıştır.

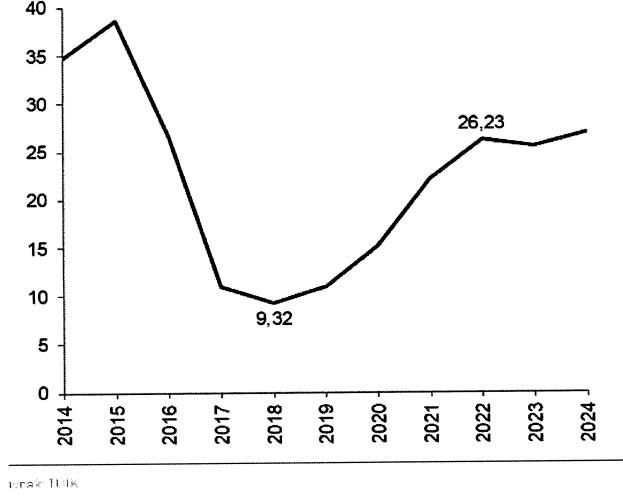
Bugün sabit gelirli kesimin, ücretle, maaşla geçinen kesimin enflasyona karşı bir savunma mekanizması, uyum yeteneği yoktur. Ücret ve gelir artışlarının hedef enflasyona göre belirlenmesi, böyle yüksek bir enflasyon ortamında asgari ücretin yılda birden fazla kez gözden geçirilmeyeceğinin açıklanması AKP iktidarının bu konudaki yaklaşımını ortaya koymaktadır.

Yoksulluk sınırının 98.188 TL'ye, açlık sınırının 30.143 TL'ye çıktığı, sansürlü TÜİK verilerine göre enflasyonun %30.89 civarında gerçekleştiği, küçük esnaf, çiftçi, memur-emekli ve tüm dar gelirlielerin durumlarının gittikçe kötüleştiği bir ortamda, kamuoyunda oluşan tepkiler nedeniyle en düşük emekli maaşının 16.881 TL.'den 20.000 TL'ye yükseltilmesi, yaşanan yıkıcı enflasyon ve

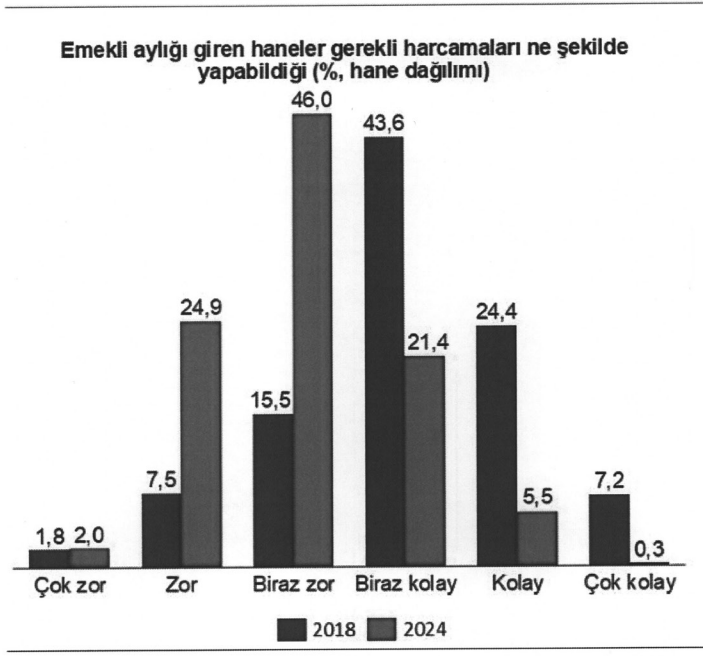
gelir ve servet eşitsizliklerinin gitgide arttığı bir ortamda tarafımızca yetersiz bulunmaktadır.

TÜİK anketlerine göre dahi emekli memnuniyetsizliği artmaktadır.

Emekli aylığı giren hanelerde ay sonunu getirmede zorlandığı beyan edenlerin oranı (%)

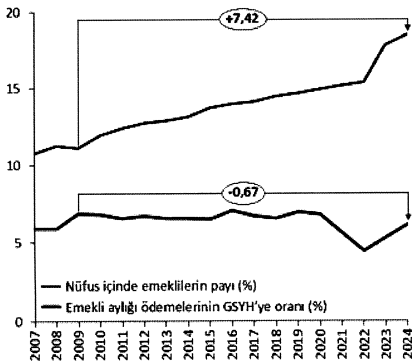
Emekliler ay sonunu getirmekte zorlandıklarını ifade etmektedirler.

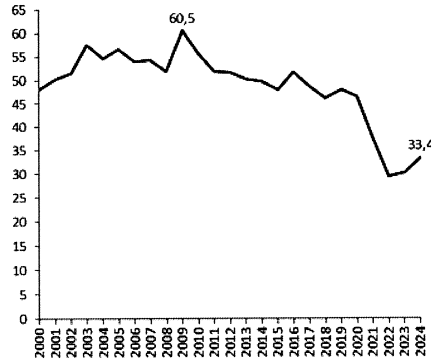
Bu düzenleme bir zam değildir. Emeklilerin kendi kök aylıkları değişmemektedir.

Türkiye bugün bir bölüşüm krizi yaşamaktadır. Emeklilerin toplam nüfustaki payı hızla artmakta iken emekli aylığı ödemelerinin GSYH'daki payı azalmaktadır.

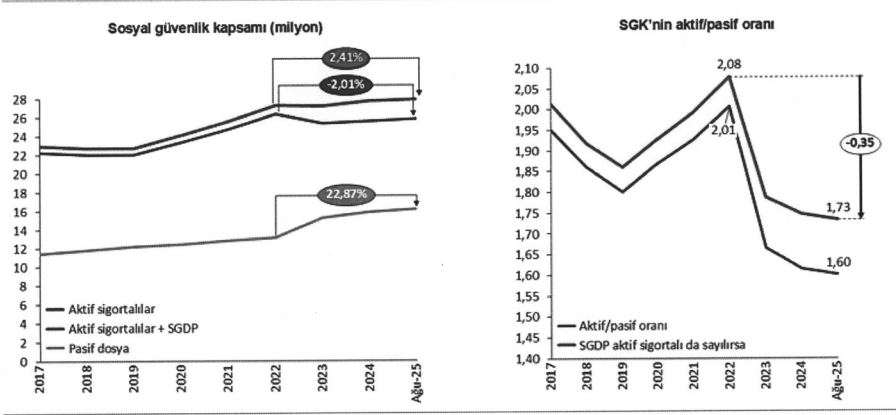
Emeklilerin milli gelirden ve nüfustan aldığı payın gelişimi (%)

Ortalama emekli aylığının kişi başına GSYH'ye oranı (%)

Sosyal Güvenlik sisteminin kapsamı genişlerken SGK'nın aktif/pasif oranı düşmektedir. İstihdamın artırılması şarttır

Sosyal devletin görevi, yoksullara, esnafa, küçük çiftçiye, memurlara, işçilere ve emeklilere yönelik politikaları yine onların sesine kulak vererek yaşama geçirmektir.

Bu torba yasa teklifi, 98.188 TL'ye, açlık sınırının 30.143 TL'ye çıktığı, sansürlü TÜİK verilerine göre enflasyonun %30.89 civarında gerçekleştiği, net asgari ücretin 28.075TL' olarak tespit edildiği, küçük esnaf, çiftçi, memur-emekli ve tüm dar gelirlielerin durumlarının gittikçe kötüleştiği bir ortamda en düşük emekli maaşının 16.881 TL'den 20.000 TL'ye yükseltilmesi, yönündeki bir düzenlemeyi içermektedir.

Anayasa'nın 2'nci maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir ve Anayasanın 60'ncü maddesine göre herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevi, sosyal devlet ilkesi doğrultusunda yıllarca primini düzenli bir biçimde ödeyen emeklilerimize, Anayasal hakları olan sosyal güvenlik hakkı çerçevesinde insanca yaşayabilmelerine olanak sağlayan bir emekli aylığına hak kazanabilmeleri için gerekli düzenlemeleri yapmaktır.

Asgari ücrete, memur ve emekli maaşlarına yapılan zamlar daha cebe girmeden eriyip gitmektedir. Çalışanların ve emeklilerin tasarruf ya da fedakârlık yapabilecek durumu yoktur.

Ülkenin karşı karşıya bulunduğu en önemli başlıca sorunlar işsizlik ve yüksek enflasyondur.

Diğer taraftan, SGK'nın bozulan aktüeryal dengeleri de dikkate alınarak, tüm emeklilerle ilgili aylık bağlama oranlarının gözden geçirilerek artırılması, emeklilere büyümeden kaynaklı refah payı verilmesi, intibak düzenlemesi yapılarak 1999 öncesi, 1999-2008 arası ve 2008 sonrası olmak üzere ortaya çıkan farklılıkların giderilmesi gibi konularda emeklilik sisteminde köklü değişikliklere ihtiyaç bulunmaktadır.

Özetle, AKP iktidarı makro ekonomik politikalar itibarıyla yanlış bir kulvara girmiştir, bunun neticesinde de ekonominin bütün göstergeleri bozulmuştur.

Mayıs 2023 seçimleri sonrası geçmişteki hatalı ve yanlış ekonomi politikalarını unuttururcasına rasyonel zemine dönüş adı altında ortaya konulan ve yaklaşık 2.5 yıllık süredir devam ettirilmeye çalışılan dezenflasyon politikaları geçmişte oluşan ve gizlenen yükü dar gelirliler, emekçiler, emekliler, küçük esnaf ve çiftçi, KOBİ'lerin sırtına yüklemektedir. Çalışanların Milli Gelirde aldığı pay sürekli düşmekte, şu an Türkiye'de yoksullaştıran bir büyüme süreci yaşanmaktadır.

Bu kanun teklifi Türkiye Varlık Fonunun, fona bağlı şirketlerin alt fonların denetiminin tamamen TBMM adına Sayıştay' tarafından yapılması konusunda herhangi bir düzenleme içermemektedir.

Emeklilerin aylıklarının artırılması ile ilgili kaynak problemi olduğunun belirtildiği bir konjonktürde bu kanun teklifine son dakika önergeleri ile eklenen madde ile 1 Eylül 2014 ile 15 Ekim 2019 tarihi arasında imzalanan ihale sözleşmeleri kapsamında alt işverenler tarafından çalıştırılan işçilere kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan kıdem tazminatı ödemelerinden alt işverenlere rücuyla konu tutarların tahsilinden vazgeçilmesi ile ilgili düzenleme eklenmiştir. Bu düzenlemenin hangi kamu idare ve kuruluşları ile hangi firmaları ilgilendirdiğine ve tahsilinden vazgeçilen tutarlara ilişkin herhangi bir veri komisyon üyelerinin bilgisine sunulmamıştır.

Sonuç olarak bu yasa teklifinde başta işsizlik ve enflasyon olmak üzere Türkiye'nin karşı karşıya bulunduğu ekonomik ve sosyal sorunların temelden çözümüne yönelik herhangi bir öneri bulunmamaktadır.

III. KANUN TEKLİFİNİN ANAYASAYA UYGUNLUK AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. Anayasa'ya Aykırılık Savlarımız Değerlendirilmemiştir

1.1. Kanun Teklifinin Bütün Olarak Anayasa'ya Uygunluk Açısından Değerlendirilmesi Yapılmamıştır

Kanun Teklifinin tümünün Plan ve Bütçe Komisyonu görüşmelerinde İktüzük madde 38 uyarınca Anayasa'ya uygunluk incelemesi yapılmamıştır. Komisyon, muhalefet şerhinin devamında açıklanacağı üzere, birden çok Anayasaya aykırı madde barındıran teklifin görüşmelerinde İktüzük kapsamında üzerine düşen yükümlülüğü tam anlamıyla yerine getirmemiştir.

TBMM İktüzüğünün 38'nci maddesi *“Komisyonlar, kendilerine havale edilen tekliflerin ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler. Bir komisyon, bir teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder.”* hükmünü taşımaktadır.

İktüzüğün 38. maddesinin ilk fıkrasının komisyon için öngördüğü inceleme yükümlülüğü, teklif maddelerinin görüşülmesine geçilmeden ele alınması gereken bir önkoşul olarak düzenlenmiştir. İktüzüğe göre, bu ön sorun çözülmeden komisyon görüşmelere başlayamaz. Bu yükümlülük, komisyona ait münhasır bir yetki olup, komisyon dışından kişi ve uzmanlar bu yetkiyi kullanamazlar. Komisyon, teklif metnini, Anayasa'nın sözüne ve özüne uygunluk açısından inceledikten sonra devam veya ret kararını verir. Bu ise, teklif maddelerini görüşmeden önce bir ön karar şeklinde verilmelidir. Önkoşul ve ön karar, komisyon için çifte yükümlülük ve gerekliliktir.

Komisyonun bir diğer yükümlülüğü ise, inceleme alanına ilişkindir: Anayasa'ya uygunluk hem sözü hem de özü açısından yapılmalıdır. Özellikle öze uygunluk, anayasal yorum yöntemlerini beraberinde getirir. Gerekçe, sadece ret hali için değil, uygunluk durumu için de yazılması ölçüsünde, anılan yükümlülük ve gereklilik anlam ifade eder. Komisyondaki mevcut uygulama ise, tam tersi yöndedir: Komisyonlar, İktüzük md.38'de öngörülen ve dört aşamadan oluşan yükümlülüğü yerine getirmek bir

yana, Anayasa'ya uygunluk, gündem maddesi yapılmadan teklif metni bütünü ve madde görüşmelerine geçmiş bulunmaktadır.

Plan ve Bütçe Komisyonu, bu gerekliliği yerine getirmeden yasayı, değerlendirmeye başlamış ve tartışmalar, esas itibarıyla maddelere ilişkin olarak yapılmıştır. Hatırlatmak gerekir ki, Anayasa'nın üstünlüğünü düzenleyen Anayasa'nın madde 11/2'deki "Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz" kuralı, İçtüzük madde 38 gereklerine saygı gösterilmesi ölçüsünde anlam ifade etmektedir. Bu nedenle, Anayasa'ya uygunluk incelemesi bakımından İçtüzük madde 38'in gerekleri yerine getirilmeden Komisyon tarafından kabul edilen teklif metni, yasa yapım usulüne aykırıdır.

1.2. Torba Kanun uygulamasının Anayasaya uygunluğunun sorgulanması gerekmektedir

Söz konusu 15 maddeden⁶ oluşan mini torba kanun teklifi ile 8 ayrı Kanunda ve 1 Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapılmaktadır.

2017 Anayasa değişikliği ile kurulan ve siyasal-anayasal tarihimize yabancı olan tek kişi yönetimi, Cumhurbaşkanlığı kararnameleri (CBK) yoluyla bir tür "paralel yasama"ya dönüşmüştür. Bu bağlamda, yürürlükte bulunan çok sayıdaki Cumhurbaşkanlığı Kararnamelerine ilişkin Anayasa Mahkemesinin denetimindeki belirgin yavaşlık, yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesini askıya almak anlamına gelmektedir.

Aslen, sistematik şekilde Anayasa'ya aykırı hükümler içeren Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri ve Cumhurbaşkanlığı dayatması ile kabul edilen antidemokratik yasalar üzerindeki Anayasa Mahkemesi'nin denetimi, hukuk devletinin olmazsa olmaz koşuludur.

OHAL düzenlemelerini denetlemekten kaçınan Anayasa Mahkemesinin artan iş yükünün de etkisiyle çok gecikmeli olarak verdiği kararlar içinde, özgürlükler lehine

⁶ Söz konusu teklif komisyon gündemine alındığında "6 Kanun ve 1 Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapan 13 maddeden oluşmaktaydı. Teklif metnin komisyonda görüşülmesi sırasında son dakikada verilen önergelerle 2 madde eklenmiştir.

olanların sayısı sınırlı kalmaktadır. Anayasa Mahkemesi buna rağmen, son yıllarda, özellikle yürütme çevrelerinin hedefi haline gelmiştir.

Torba yasa uygulaması, yasama yetkisinin asli ve genel olma özelliğine aykırı olduğu gibi, yasaların ulaşılabilir, öngörülebilir ve anlaşılabilir olma özelliklerini de zedelemektedir.

2017 Anayasa değişikliği ile yasama inisiyatifi TBMM tekelinde bir yetki olarak öngörüldüğünden, milletvekilleri bu yetkiyi bizzat kullanmak durumunda bulunmaktadırlar.

Kuşkusuz, bakanlıklar ve kamu kuruluşlarının, öneri metninin ham malzemesini oluşturacak olan ihtiyaçları milletvekillerine ve TBMM'ye iletmeleri yerinde ve yararlıdır. Ancak, tekliflerin TBMM dışında yazılması veya yürütmenin yönlendirmesi doğrultusunda kaleme alınması, yasama inisiyatifinin münhasır yetki olma özelliği ile bağdaşmamaktadır.

Öte yandan, 2017 Anayasa değişikliği ile öngörülen Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri de bizatihi Anayasaya aykırılıklar ötesinde torba yasa uygulamasını yerindesiz kılmaktadır.

Dahası, torba yasa esasen Anayasa Mahkemesi'nin de denetimini çok zorlaştırdığı için, bu yönüyle de Anayasa'ya aykırılık sorunu öne çıkmaktadır.

Anayasa'nın 7. maddesine göre; *“Yasama yetkisi Türk Milleti adına Türkiye Büyük Millet Meclisindedir. Bu yetki devredilemez”*

Anayasa'nın 11. maddesine göre ise *“Anayasa hükümleri, yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare kuruluş ve kişileri bağlayan temel hukuk kurallarıdır.*

“Kanunlar Anayasaya aykırı olamaz.”

Bu saptama, bu Kanun Teklifi için de geçerlidir.

Ne var ki, normatif düzenleme yapma faaliyeti, genellikle özensiz olduğu gibi, çoğu Cumhurbaşkanlığı Kararnameleri vasıtasıyla tamamen TBMM dışında cereyan etmektedir. Ayrıca kod yasalarda gerçekleştirilmeyen, sadece Plan ve Bütçe

Komisyonundan geçirilen torba yasalarla getirilen hükümlerle bütüncül olmayan yasa yapma alışkanlığı ilave problemlere neden olmaktadır.

8 ayı Kanunda ve 1 Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapmakta olan 15 maddeden oluşan torba kanun teklifinin bu haliyle Anayasaya aykırı olduğu yönündeki değerlendirmemiz kabul görmemiştir.

Teklif maddelerinin görüşülmesine geçilmeden önce ve maddelerin görüşülmesi sırasında; **kanun teklifinin 10 ve 11. maddelerinin** Anayasa'ya aykırı olduğu görüşü ileri sürülmüş, ancak bu itirazımız Komisyon Başkanlık Divanınca dikkate alınmamıştır.

Ayrıca bu kanun teklifine son dakika önergeleri ile eklenen 6. Maddede yer alan; 1 Eylül 2014 ile 15 Ekim 2019 tarihi arasında imzalanan ihale sözleşmeleri kapsamında alt işverenler tarafından çalıştırılan işçilere kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan kıdem tazminatı ödemelerinden alt işverenlere rücuyla konu tutarların tahsilinden vazgeçilmesi ile ilgili düzenlemenin de Anayasa'nın 2, 138 ve 153. maddelerine aykırı olduğu düşünülmektedir.

1.3. Kanun Teklifinin 10. maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı

Kanun Teklifi"nde **10. maddede** yer alan hükümlerle; 6741 sayılı Kanunun , Türkiye Varlık Fonu Yönetim A.Ş (TVFYAŞ), Türkiye Varlık Fonu(TVF) ile bağlı şirket ve fonların denetimini düzenleyen 6'ncı maddesinde değişiklik yapılarak, TVFYAŞ, TVF veya bunlar tarafından hâkim hissedar olarak kurulan veya kurulacak şirketler veya alt fonlar tarafından kurulmuş veya bunların bedellerini ödeyerek sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından fazlasına sahip oldukları şirketler, alt fonlar ve bağlı ortaklıklarda TVFAŞ ve TVF'nin denetleneceği usullere göre denetlenmesine olanak sağlanmaktadır.

26.05.2022 tarih ve 7407 sayılı Bankacılık Kanunu İle Bazı Kanunlarda ve 655 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 14 ve 15. maddeleriyle 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 8. maddesinde, yapılan bir düzenlemeyle TVFAŞ ve TVF'nin hâkim hissedar olarak kurduğu ya da kuracağı şirketlerle alt fonlar tarafından kurulmuş ve bedeli ödenerek, sermayesinin ya da

katılım payları satın alınmış (bunun en iyi örneği Türk Telekom) şirket, alt fon ve bağlı ortaklıkları, kamunun (Sayıştay, TBMM) denetiminden muaf tutulmuştu.

Teklifin 11. maddesi ile de; Anayasa Mahkemesinin, CHP'nin başvurusu üzerine iptal ettiği 6741 sayılı Kanunun, 8'inci maddesinin dördüncü fıkrası içerik olarak geri getirilmektedir.

Maddelerin gerekçesinde, bu teklifin 10. maddesiyle bu şirket, fon, alt fon ve iştiraklerin Türkiye Varlık Fonu Yönetim Anonim Şirketi ve Türkiye Varlık Fonunun denetimine ilişkin 6'ncı maddenin kapsamına alınmış olması, Anayasa Mahkemesinin iptal kararını karşılamaya yeterli sayılmaktadır.

Anayasa'nın 160'ıncı maddesinde Sayıştay'ın, merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevli olduğu; 165'inci maddesinde ise sermayesinin yarısından fazlası doğrudan doğruya veya dolaylı olarak Devlete ait olan kamu kuruluş ve ortaklıklarının Türkiye Büyük Millet Meclisince denetlenmesi esaslarının kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

Burada yapılması gereken düzenleme; TVFYAŞ, TVF veya bunlar tarafından hâkim hissedar olarak kurulan veya kurulacak şirketler veya alt fonlar tarafından kurulmuş veya bunların bedellerini ödeyerek sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından fazlasına sahip oldukları şirketler, alt fonlar ve bağlı ortaklıklarda TBMM adına Sayıştay tarafından denetlenmesi gerekmektedir.

Anayasa'da yer alan kurallar açısından yapılan daha detaylı ve bütünsel değerlendirme neticesinde 10. madde düzenlemesi;

Cumhurbaşkanının yetkilerinin kapsamına uygunluk, Kamu yararı ilkesi ve hukuk devleti, Hukuk devleti ilkesi, yasama yetkisinin devredilmezliği ve idarenin kanuniliği ilkesi, Eşitlik ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sınırları, teşebbüs hürriyeti, Hak arama özgürlüğü, etkili başvuru hakkı, idarenin her türlü eylem ve işleminin yargı denetimine tabi olması, Sınırlandırma yetkisinin kötüye kullanılması, Para kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının düzenlenmesi, Demokratik hukuk devleti ve denetim, Uluslararası andlaşmaların iç hukuka etkisi ilkeleri bakımından

Anayasa'nın başlangıç bölümüne , 2, 5, 6, 7, 10, 13, 14, 36, 40, 48, 90, 104, 123, 125, 160, 165 ve 167'nci maddelerine aykırı bulunmaktadır.

1.4. Kanun Teklifinin 11. maddesinin Anayasa'ya Aykırılığı

Teklifin 11. Maddesi ile; Anayasa Mahkemesinin, CHP'nin başvurusu üzerine iptal ettiği 6741 sayılı Kanunun, 8'inci maddesinin dördüncü fıkrası içerik olarak geri getirilmektedir. Getirilen yeni düzenlemeyle de Türkiye Varlık Fonu AŞ, Türkiye Varlık Fonu ve bunlar tarafından hakim hissedar olarak kurulan ve kurulacak şirketler veya alt fonlar ile bunların kurucusu olduğu veya bedellerini ödemek suretiyle sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından fazlasına sahip olduğu şirketler, alt fonlar ve bunların bağlı ortaklıklarının özel hukuk hükümlerine tabi tutulmakta ve şirketler hakkında 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunun, fonlar hakkında da kendi özel mevzuatının (Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulmasına Dair Kanun) uygulanacağı hükmü getirilmektedir.

Ayrıca, bu şirket ve fonlar hakkında, Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulmasına Dair Kanunda yer alan hükümler dışında, idari ve mali konularda kamu idaresini veya sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait olan şirket, işletme, teşebbüs ve kuruluşları ilgilendiren mevzuat hükümleri, kısıtlamaları ve uygulamalarına tabi tutulamayacaktır.

Maddelerin gerekçesinde, bu teklifin bir önceki maddesiyle bu şirket, fon, alt fon ve iştiraklerin Türkiye Varlık Fonu Yönetim Anonim Şirketi ve Türkiye Varlık Fonunun denetimine ilişkin 6'ncı maddenin kapsamına alınmış olması, Anayasa Mahkemesinin iptal kararını karşılamaya yeterli sayılmaktadır.

Anayasa'da yer alan kurallar açısından yapılan daha detaylı ve bütünsel değerlendirme neticesinde 11. madde düzenlemesi;

Cumhurbaşkanının yetkilerinin kapsamına uygunluk, Kamu yararı ilkesi ve hukuk devleti, Hukuk devleti ilkesi, yasama yetkisinin devredilmezliği ve idarenin kanuniliği ilkesi, Eşitlik ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sınırları, teşebbüs hürriyeti, Hak arama özgürlüğü, etkili başvuru hakkı, idarenin her türlü eylem ve işleminin yargı denetimine tabi olması, Sınırlandırma yetkisinin kötüye kullanılması, Para kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının düzenlenmesi, Demokratik hukuk

devleti ilkesi ve denetim, Uluslararası andlaşmaların iç hukuka etkisi ilkeleri bakımından

Anayasa'nın başlangıç bölümüne, 2, 5, 6, 7, 10, 13, 14, 36, 40, 48, 90, 104, 123, 125, ve 167'nci maddelerine aykırı bulunmaktadır.

Kanun Teklifi metninin, 10 ve 11 maddesinin, Anayasa'nın yukarıda belirtilen hükümlerine aykırılığı açıkça ortadayken Plan ve Bütçe Komisyonu'nda Grubumuzca vermiş olduğumuz Anayasa'ya aykırılık önergemizin kabul edilmemiş olmasının sebebi anlaşılamamıştır.

IV. KANUN TEKLİFİNİN YASAMA TEKNİĞİ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

2018 yılından bu yana uygulanan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ile olağan yasa yapma sürecinin dışına çıkılarak, TBMM'de ilgili komisyonlarda yeteri kadar tartışılmayan kanun teklifleriyle yasa yapma alışkanlığı genel demokratik ilkelere ve TBMM geleneklerine aykırıdır.

T.B.M.M.'nin geçmiş yasama dönemlerinde kanun tasarıları ve tekliflerinin acele ile gündeme getirilerek kamuoyunda ve ilgili komisyonlarda yeterince tartışılmadan aceleyle yasalaştırılması yöntemi bir alışkanlık haline getirilmiş bulunmaktadır.

Bu alışkanlığın, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 28. Dönemin 3.Yasama döneminde de ısrarla sürdürüleceği anlaşılmaktadır. Söz konusu kanun teklifi Plan ve Bütçe Komisyonu'nun faaliyette bulunduğu sürelerde görüştüğü 18. torba kanun teklifidir.

Osmaniye Milletvekili Seydi Gülsoy ve Yozgat Milletvekili Süleyman Şahan ile 75 Milletvekili tarafından hazırlanan söz konusu kanun teklifi; genel kabul görmüş yasama ilkelerine ve kanun yapma teamüllerine aykırı bir biçimde birbiri ile ilişkisiz 8 ayrı kanun ile 1 Kanun Hükmünde Kararnamenin bazı maddelerinde değişiklik veya ekleme yapan (yürütme ve yürürlük dahil) 15 maddeden⁷ oluşan torba kanun teklifidir.

⁷ Söz konusu teklif komisyon gündemine alındığında 6 Kanun ve 1 Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapan 13 maddeden oluşmaktaydı

Söz konusu kanun teklifinin ilgili kamu kuruluşlarının, meslek odalarının, sektör temsilcilerinin geniş ölçüde görüşüne başvurulmadan acele ile hazırlandığı anlaşılmaktadır. Bu durum teklifin komisyondaki görüşmeleri sırasında yapılan açıklamalardan öğrenilmiştir.

Kanun teklifi 09.01.2026 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na verilmiş, aynı tarihte esas komisyon olarak Plan ve Bütçe Komisyonu'na, tali komisyon olarak da Anayasa; Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler; Komisyonlarına sevk edilmiştir.

Söz konusu kanun teklifinin 15.01.2026 Perşeme günü saat 10.00'da Plan ve Bütçe Komisyonu'nun yapacağı toplantının gündemine alındığı Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanlığı'nın yine 09.01.2026 tarih ve Z-13922241-130.02-1775712 sayılı yazıları ile Komisyon üyelerine bildirilmiştir.

15 maddelik kanun teklifi⁸ Plan ve Bütçe Komisyonu'nun 15.01.2026 Perşembe günü saat 10.00'da başlayan ve yaklaşık olarak 8 saat süren birleşiminde kabul edilmiştir.

Bununla birlikte, söz konusu kanun teklifinin tali komisyon olarak görevlendirilen Anayasa; Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonlarında görüşülmediği öğrenilmiştir.

Geçmiş dönemlerde de kötü bir alışkanlık olarak değerlendirdiğimiz bu türden kanun hazırlama ve yapma tekniği, hem torba kanun teklif ve tasarılarında ele alınan konuların yürürlükteki mevzuatla uyumu açısından ciddi sorunlar yaratmış, hem de bu kanunların uygulanması aşamasında daha önceden öngörülemeyen sıkıntıların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunun sonucunda, TBMM'den ilgili ihtisas komisyonlarında yeterince tartışılıp görüşülmeden acele bir şekilde geçen çok sayıda düzenlemeler ülkemiz ve vatandaşlarımız doğrudan veya dolaylı olarak olumsuz etkilenecek mağdur olmakta ve aynı kanun maddesinin kısa süre içinde defalarca değiştirilmesi gereği doğmaktadır. Hatta bu düzenlemelerden bazıları bilahare Anayasa Mahkemesi tarafından Anayasa'ya aykırı bulunularak iptal edilmektedir.

⁸ Söz konusu teklif komisyon gündemine alındığında 6 Kanun ve 1 Kanun Hükmünde Kararnamede değişiklik yapan 13 maddeden oluşmaktaydı.

Örneğin; Teklif metninde yer alan 10 ve 11. maddelerdeki düzenlemeler 26.05.2022 tarih ve 7407 sayılı Bankacılık Kanunu İle Bazı Kanunlarda Ve 655 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 14 ve 15. Maddeleriyle 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 8. maddesinde, yapılan değişikliğin CHP'nin başvurusu üzerine Anayasa Mahkemesi'nin 05/12/2025 tarihli ve 33098 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan ve 17/6/2025 tarihli ve E: 2022/91, K.: 2025/133 sayılı Kararı ile iptal edilmesi ile ilgilidir.

Ancak söz konusu 10 ve 11. maddede yapılan düzenlemeler anılan Anayasa Mahkemesi Kararındaki iptal gerekçesine ve TBMM'nin kamu harcamalarını denetleme hakkına tam anlamıyla uygun düzenlemeler değildir.

Devlet yönetimini ve toplumun geniş kesimlerini yakından ilgilendiren, bazı sektörlerde iş ve işleyiş kurallarını, piyasa oluşumunu, ekonomideki kaynak dağılımını ve ekonomik tercihleri etkileyen bu nitelikteki düzenlemelerin, acele ile kamuoyunda ve komisyonlarda yeterince tartışılmadan torba kanun yöntemiyle yasalaştırılmak istenmesi demokrasimizin yerleşik teamüllerine de uygun değildir.

Bu yöntemle, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının ve ilgili sivil toplum örgütlerinin kanunların hazırlık ve görüşülme aşamasında görüşlerinin alınamamasına, getirilen düzenlemelerin ekonomik ve mali etkilerinin yeteri kadar anlaşılamamasına ve tartışılamamasına sebebiyet verilmektedir.

Bu durumda aynı zamanda kanun teklifleri, düzenleyici etki analizleri yapılmadan TBMM'ye sunulmuş olmakta, dolayısıyla söz konusu kanun değişikliklerinin yasal bir gereklilik olan bütçeye ve ekonomiye getireceği mali yükü tam olarak hesaplanamamaktadır. Bu çerçevede bütçe dengesinin bozulması ve dolayısıyla da ülke ekonomisinin olumsuz yönde etkilenmesine neden olunmaktadır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun 02.07.2018 tarih ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile değişik “Gelir ve giderleri etkileyecek kanun teklifleri” başlıklı 14'üncü maddesi, Kamu gelirlerinin azalmasına veya kamu giderlerinin artmasına neden olacak ve kamu idarelerini yükümlülük altına sokacak kanun tekliflerinin getireceği malî yükün, orta vadeli program ve malî plan çerçevesinde, en az üç yıllık dönem için hesaplanıp tekliflere eklenmesi ve sosyal

güvenliğe yönelik kanun tekliflerinde ise en az yirmi yıllık aktüeryal hesaplara yer verilmesi zorunluluğunu hüküm altına almıştır.

Söz konusu teklifin görüşülmesi sırasında özenli bir şekilde hazırlanması gereken mali yük tablosunun, bazı bilgi ve mali yük hesaplamalarını içermediği anlaşılmıştır.

Örneğin; kanun teklifinde yer alan 4. madde ilgili olarak düzenlemenin gelir artışı veya azalışına etkileri konusunda herhangi bir projeksiyon yapılmamıştır.

Teklif metninde yer alan Sosyal Güvenlik Kurumunun aktüerya dengesini ilgilendiren 7. ve 8. maddede yer alan düzenlemelerle ilgili olarak daha detaylı hesaplamaların ve uzun süreli projeksiyonların etki analizinde bulunması icap etmektedir.

Ayrıca son dakika önergeleri ile teklif metnine eklenen 5 ve 6. maddelerde yer alan düzenlemelerin ne kadarlık gelir kaybına yol açacağı konusunda da komisyona herhangi bir bilgi sunulmamıştır.

5018 sayılı Kanunun 14. maddesinde açıklanan hesaplamalar kanun tekliflerinin ve komisyonlarda görüşülmesine başlanması yasa yapma sürecinin etkin çalışması ve daha sağlıklı ve uzun ömürlü yasal düzenlemelerin yapılması açısından önemlidir.

Erkler ayrılığı ilkesini zedeleyen TBMM'nin denge ve denetleme mekanizmasını tamamen ortadan kaldıran Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemi olarak adlandırılan yeni durumda; kanun tekliflerinin bizzat milletvekilleri tarafından hazırlanmış olduğu varsayımıyla kanun teklifleri ve etki analizleri ile ilgili mekanizmanın nasıl kurulacağı, etki analizi için gereken sayısal verilerin yürütme organından ne tür bir yöntemle edinilip komisyon üyelerine sunulacağı konusunda belirsizlikler mevcut bulunmaktadır. Bu sorunun ivedilikle ele alınarak çözüme kavuşturulması gerekmektedir.

Diğer taraftan, farklı komisyonların görev alanlarına giren düzenlemeleri içeren torba kanun tekliflerinin ilgili komisyonlarda görüşülmesi yerine esas komisyon sıfatıyla sadece Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmesi ve esastan ilgili oldukları halde tali komisyon olarak belirlenen diğer komisyonlarda görüşülmemesi ve görüş bildirilmemesi, yasama faaliyetlerinin etkisizleştirilmesine yol açmaktadır.

Teklifte yer alan madde metinlerinden her biri ayrı ihtisas komisyonunun çalışma alanına giren, detaylarıyla uzun uzun görüşölüp tartışılması gereken düzenleme konularıdır.

15 maddeden oluşan söz konusu torba kanun teklifinin;

-1, 2, 3, 10 ve 11 maddelerinin Anayasa Komisyonunda,

-4. maddesinin Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunda,

- 6, 7 ve 8. maddelerinin Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda,

-6. maddenin ayrıca Adalet Komisyonlarında,

-9. maddesinin Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunda,

ayrıca esas veya tali komisyon sıfatıyla görüşölmesi gerekmekte idi.

TBMM İctüzüğünün 23'üncü maddesinde "Tali komisyonların hangi yönden veya hangi maddeler hakkında görüş bildirecekleri havale sırasında belirtilmemiş ise, bu komisyonlar görüşlerini kendileriyle ilgili gördükleri hususlar üzerinde bildirirler" denilirken, yine İctüzüğün 34'üncü maddesinde "Bir komisyon, kendisine havale edilen teklifi, başka bir komisyonun ihtisası dahilinde görürse, gerekçeli olarak teklifin o komisyona havale edilmesini isteyebilir. Bir komisyon, kendisine havale edilen teklif yahut herhangi bir mesele için, bir başka komisyonun düşüncesini öğrenmeyi gerekli görürse, teklifin o komisyonda görüşöldükten sonra iadesini isteyebilir" denilmektedir. Yine, aynı maddenin bir başka paragrafında "Bir komisyon, başka bir komisyona havale edilmiş bir teklif yahut herhangi bir mesele için düşüncesini belirtmekte yarar görürse, o teklifin kendisine havale edilmesini isteyebilir" hükmüne yer verilmiştir

Komisyonlara üye seçilirken milletvekillerinin uzmanlık ve ilgili alanları göz önüne alınmaktadır. Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerinin her konuda yetkin birer uzman olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu nedenle özel uzmanlık alanı ve değerlendirme, tartışma gerektiren konuların öncelikle ilgili komisyonlarda görüşölmesi gerekmektedir. Plan ve Bütçe Komisyonunun asıl komisyon olduğu durumlarda da tekliflerin ilgili tali komisyonlarca düzenlenecek komisyon raporları dikkate alınarak

Plan ve Bütçe Komisyonunda karara bağlanması hem doğru hem de İçtüzükle uygun olacaktır. Söz konusu 15 maddeden oluşan mini torba kanun teklifi toplam 8 ayrı Kanunda 1 Kanun Hükmünde Kararnamede değışiklik yapmaktadır. Bu durumu belirtir tablo aşağıda yer almaktadır.

**BAZI KANUNLARDA VE 375 SAYILI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ İLE
8 ADET KANUNDA VE 1 ADET KHK'DA DEĞİŞİKLİK YAPILMAKTADIR**

Teklif Maddesi	Kanun Sıra No.	Düzenleme Yaptığı Kanun
1	1	14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 56 ncı maddesinin değiştirilmesi
2		657 sayılı Kanunun 57 nci maddesinin yürürlükten kaldırılması
3		657 sayılı Kanunun 127 nci maddesinin ikinci fıkrasının değiştirilmesi
4	2	13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendine ibare eklenmesi
5	3	25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun geçici 17 nci maddesinin birinci fıkrasında ibare değiştirilmesi
6	4	22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununa geçici madde eklenmesi
7	5	31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun ek 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde ibare değiştirilmesi
8		5510 sayılı Kanuna geçici madde eklenmesi
9	6	15/2/2011 tarihli ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunun 33 üncü maddesinin ikinci fıkrasında ibare değiştirilmesi
10	7	19/8/2016 tarihli ve 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 6 ncı maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında ibareler değiştirilmesi
11		6741 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen dördüncü fıkrasının yeniden düzenlenmesi, beşinci fıkrasının birinci cümlesine ibare eklenmesi ve fıkranın Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen ikinci cümlesinin yeniden düzenlenmesi
12	8	22/6/2022 tarihli ve 7412 sayılı İstanbul Finans Merkezi Kanununun 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında ibare değiştirilmesi
13	1	27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 34 üncü maddesinin dördüncü fıkrasına
14	Yürürlük maddesi	
15	Yürütme maddesi	

15 maddeden (yürürlük ve yürütme dahil) oluşan söz konusu mini torba kanun teklifinin, 3 maddesi 657 sayılı Devlet memurları Kanunu kapsamında istihdam edilen memurları (2 tanesi sadece aday memurları), 1 maddesi Ulaştırma ve Altyapı

Bakanlığını(aynı zamanda elektrikli skuter işletmeciliği yapan firmaları),, 1 maddesi Hazine ve Maliye Bakanlığını (Gelir İdaresi Başkanlığını-dahilde işleme ve geçici kabul rejimi kapsamında ihraç edilecek malların üretiminde kullanılacak girdilerin tecil ve terkin uygulaması kapsamında yurt içinden mal temin edenleri), 1 maddesi 6552 sayılı İş Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması ile Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanunun 8 inci maddesinin yürürlüğe girdiği 11/9/2014 ile 15/10/2019 tarihi arasında (bu tarihler dahil) 4734 sayılı Kanunun 62 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca imzalanan ihale sözleşmeleri kapsamındaki kıdem tazminatı ödenmesinde bulunmayan bazı alt işverenleri, 2 maddesi Sosyal Güvenlik Kurumunu, (1 maddesi aynı zamanda İşsizlik Fonunu- 1 maddesi en düşük emekli aylığı alan yaklaşık 5 milyon emekliyi), 1 maddesi karasal ortamda yayın yapan radyo ve TV kuruluşlarını, 2 maddesi Türkiye Varlık Fonu Yönetim A.Ş. ve Türkiye Varlık Fonunu bunlara ait şirketleri ve alt fonları (1 maddesi aynı zamanda İstanbul Finans Merkezini), 1 maddesi Siber Güvenlik Başkanlığını, 17 maddesi Hazine ve Maliye Bakanlığını (Gelir İdaresi Başkanlığını ve büyük bir mükellef grubunu)

ilgilendiren önemli düzenlemeler içermektedir.

15 maddelik Kanun Teklifinde

-Aday memurlukta ilişik kesme esaslarının Anayasa Mahkemesi Kararı gereğince yeniden belirlenmesi,

-Devlet Memurları Kanunu'nun Disiplin cezalarında zamanaşımı süresi olan 2 yıllık süreye ilişkin mahkeme kararları doğrultusunda 4 aylık bir yeniden değerlendirme süresinin eklenmesi,

-Ulaştırma Ve Altyapı Bakanlığına Trafik Kanunu kapsamında elektrikli skuter firmalarını denetleme yetkisinin verilmesi,

-Ulaştırma Ve Altyapı Bakanlığına elektrikli skuter işletmecileri hakkında idari para cezası tutanağı düzenleme yetkisinin verilmesi,

-Dahilde işleme ve geçici kabul rejimi kapsamında ihraç edilecek malların üretiminde kullanılacak girdilerin tecil ve terkin uygulaması kapsamında yurt içinden

temin edilebilmesine imkan veren düzenlemenin uygulama süresinin 31 Aralık 2030'a kadar uzatılması,

-1 Eylül 2014 ile 15 Ekim 2019 tarihi arasında imzalanan ihale sözleşmeleri kapsamında alt işverenler tarafından çalıştırılan işçilere kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan kıdem tazminatı ödemelerinden alt işverenlere rücuya konu tutarların söz konusu ihale sözleşmeleri kapsamında geçen kısmının tahsilinden vazgeçilmesi,

- En düşük emekli aylığının "20.000 TL'ye çıkarılması,

-İşverenlere ödenen ve günlük 33,33 TL ve aylık 1.000 lira olan asgari ücret desteğinin günlük 42,33 TL'ye, aylık 1.270 TL'ye çıkarılması,

-Geçici izinle karasal ortamda yayın yapan radyo ve tv kuruluşlarından izinsiz olarak verici tesis edenlere para cezası verilmesine ve vericilerin mühürlenebilmesine olanak sağlanması,

-Türkiye Varlık Fonu'nun yüzde 50'sinden fazlasına sahip olduğu şirketler, fonlar, alt fonlar ve iştiraklerin de varlık fonunun tabi olduğu usullere göre denetlenmesi,

-Türkiye Varlık Fonu AŞ, Türkiye Varlık Fonu ve bunlar tarafından hakim hissedar olarak kurulan ve kurulacak şirketler veya alt fonlar ile bunların kurucusu olduğu veya bedellerini ödemek suretiyle sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından fazlasına sahip olduğu şirketler, alt fonlar ve bunların_bağlı ortaklıklarının özel hukuk hükümlerine tabi tutulması,

-Ayrıca, Türkiye Varlık Fonu AŞ ve fonlar hakkında, Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulmasına Dair Kanunda yer alan hükümler dışında, idari ve mali konularda kamu idaresini veya sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait olan şirket, işletme, teşebbüs ve kuruluşları ilgilendiren mevzuat hükümleri, kısıtlamaları ve uygulamalarına tabi tutulmaması,

-İstanbul Finans Merkezi ofis alanında faaliyet gösterecek katılımcılara, katılımcı belgesinin IFM yönetici şirketi tarafından verilmesinin sağlanması,

-Siber Güvenlik Başkan yardımcılarının mali ve özlük haklarının bakanlık genel müdürüne denk hale getirilmesi,

gibi birbirinden farklı yaklaşık 15 farklı konuda, 8 ayrı kanunda ve 1 Kanun Hükmünde Kararnamede ayrıntılı değişikliklerin de yer aldığı düzenlemeler bulunmaktadır.

Komisyon sunulduğunda yürürlük ve yürütme dahil 13 maddeden oluşan ve söz konusu teklif 6 ayrı Kanun ve 1 Kanun Hükmünde Kararnamenin birçok maddesinde değişiklik veya ekleme yapmakta idi.

Komisyon çalışmaları sırasında son dakika önermeleri ile söz konusu teklif metnine kendisi ile ilgili olmayan 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Vergisi Kanunu ile ilgili 1 madde⁹, 4857 sayılı İş Kanunu ile ilgili 1 madde¹⁰ olmak üzere 2 madde ilavesi yapılmış, madde sayısı 15'e ulaşmıştır.

Plan ve Bütçe Komisyonunun kendi ihtisas alanı ile ilgili olmayan konularda da bazı kanunlarda değişiklik veya ekleme yaparak mevcut sistemi değiştiren söz konusu diğer maddelerin tali ihtisas komisyonlarında değerlendirme yapılmadan hatta en azından Plan Bütçe Komisyonu bünyesinde oluşturulan bir alt komisyonda ayrıntılı bir şekilde görüşmeye tabi tutulmadan acele ile yasalaştırılma gayretini uygun bulmuyoruz.

Hukuk literatüründe gerçek bir yasa türüne karşılık gelmeyen son dönemde Türk siyaset ve hukuk dünyasında tartışılan ve "yasama kurnazlığı" suçlamalarıyla tepki toplayan bu yasa türü hukuk literatürümüz ve hukuk kalitesi açısından ciddi sıkıntılar doğurmaktadır.

Çok sayıda Kanunda aynı anda torba yasa mantığıyla ilgili komisyonlarda detaylı olarak tartışma ve inceleme yapılmaksızın değişiklik yapılması veya yeni hükümler ihdası hem mevzuatta hem de uygulamada ciddi sorunlara neden olmaktadır.

⁹ Söz konusu madde dahilinde işleme ve geçici kabul rejimi kapsamında ihraç edilecek malların üretiminde kullanılacak girdilerin tecil ve terkin uygulaması kapsamında yurt içinden temin edilebilmesine imkan veren düzenlemenin uygulama süresi 31 Aralık 2030'a kadar uzatılması ile ilgilidir.

¹⁰ Söz konusu madde 1 Eylül 2014 ile 15 Ekim 2019 tarihi arasında imzalanan ihale sözleşmeleri kapsamında alt işverenler tarafından çalıştırılan işçilere kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan kıdem tazminatı ödemelerinden alt işverenlere rücuyla konu tutarların söz konusu ihale sözleşmeleri kapsamında geçen kısmının tahsilinden vazgeçilmesi ile ilgilidir.

Hızlandırılmış, vizyoner olmayan tepki temeline dayalı yasa yapma mantığı, hukuk literatürümüz ve hukuk kalitesi açısından ciddi sıkıntılar doğurmakta, yetersiz, yeni sorun doğurucu kanunların çıkmasına neden olmakta, bir sonraki "yasa"daki bazı hükümler bir önceki "yasa" ile getirilen bazı hükümlerdeki yanlışlıkların düzeltilmesi veya bazı hükümlerin uygulanmasının ertelenmesini öngören hükümlerle ilintili olmaktadır.

Torba yasalar içeriklerinin ilk bakışta ve kolayca anlaşılamaması, meclis komisyonlarında ve genel kurulda yapılan içtüzüğe aykırı eklemelerle metnlerinin her aşamada kalabalıklaşması ve bu eklemelerin yarattığı karmaşanın da Anayasa Mahkemesinin şekil denetimi kapsamı dışında kalması gibi nedenlerle hukuk tekniği açısından eleştirilmekte, TBMM'nin yasama etkinliğinde önemli bir sınırlama ve anayasal denetimsizlik hali yarattıkları savunulmaktadır.

Bu torba kanun teklifi de birbirinden farklı Komisyonların görev alanına giren hükümleri içermektedir. Öte yandan, bu kanun teklifinin komisyona apar topar getirilmesi, hazırlanışı ve birbiriyle ilgisiz yapıların bir araya getirilmiş olması gayriciddi bir yaklaşıma işaret etmektedir.

İktidarın torba yasa teklifi hususundaki ısrarı ve aceleciliğinin nedeni tarafımızca anlaşılamamaktadır. Konu ve kapsam itibarıyla birbiriyle ilgisi bulunmayan bazı kanunların mevcut hükümlerde ve sistemde büyük boyutlu değişiklikler yapan söz konusu maddelerin adına "torba yasa" adı verilen bir yöntemle acele ile yasalaştırılmasını doğru bulmuyoruz.

Meri mevzuatta yapılacak değişikliklerin bir torba yasa mantığıyla değil, sorunların ve yapılan düzenlemelerin tüm ayrıntısıyla değerlendirildiği, konu ile ilgili tüm ihtisas komisyonlarının devrede olduğu bir yasama çalışmasının gerekliliğine inanıyoruz.

Ayrıca bu yasama döneminde de daha önceki yasama dönemlerinde diğer torba yasa görüşmelerinde gerçekleştiği üzere, torba yasaların Meclis içtüzüğünün 91'nci maddesine aykırı bir biçimde "temel yasa" olarak genel kurul gündemine getirilerek görüşülmesinin yukarıda özetlenen sakıncaları daha da artıracığı kanaatindeyiz.

8 kod kanunu ve 1 Kanun Hükmünde Kararnameyi ilgilendiren 15 maddelik mini torba kanun teklifinin ayrıca temel kanun hüviyetinde görüşülmesini de millî mücadeleyi yöneten bu meclisin hafızasında oluşan parlamento hukukumuzda da uygun görmemekteyiz.

TBMM İçtüzüğü’nün temel kanunları düzenleyen 91. maddesi “düzenlediği alan yönünden bütünlüğünün ve maddeler arasındaki bağlantıların korunması zorunluluğunun bulunması” hükmünü taşımaktadır. Bu çerçevede, konu yönünden birbiriyle hiç ilişkisi olmayan konuların Meclis Genel Kurulunda maddeler üzerinde gerekli tartışmalar yapılmadan hızlı bir biçimde temel kanun olarak görüşülmesi TBMM İçtüzüğü’ne aykırıdır.

-Yeni bir sisteme geçilmesine rağmen Plan ve Bütçe Komisyonunun çalışma usul ve esasları ile ilgili İçtüzük değişikliklerinin yapılmaması dolayısıyla, kanun teklifinin komisyona sunulması ve komisyonda görüşülmesi sırasında, kanun tekliflerinin içeriğinin komisyonda teklif sahipleri tarafından sunulması ve savunulması, yürütmenin ve bürokratik görevlilerin söz konusu komisyon görüşmelerine katılım ve katkı düzeyinin belirsizliği nedeniyle, söz konusu kanun teklifi maddelerinin komisyonda iyice irdelenip değerlendirilmesi mümkün olmamıştır.

-Teklif Plan ve Bütçe Komisyonunun ihtisas konusu ile ilgisi bulunmayan bazı kanunlarda yapılan değişiklikleri ihtiva ettiği halde ilgili tali komisyonların görüşleri alınmamıştır.

-Teklifteki kanun maddelerinin tümü ile ilgili olarak ilgili tüm meslek kuruluşlarının ve sektör temsilcilerinin görüşleri alınmamış veya alınan görüşler Komisyon üyelerinin tamamına dağıtılmamıştır. Görüşlerini belirten sivil toplum kuruluşlarının görüşlerine itibar edilmemiştir.

-Teklifteki kanun maddeleri ile ilgili olarak diğer alakalı kamu kuruluşlarının görüşleri alınmamış veya alınan görüşler görüşmelerden önce Komisyon üyelerinin tamamına dağıtılmamıştır.

-Yapılan etki analizi çalışması tarafımızca yetersiz ve özensiz bulunmuştur.

Yukarıda açıklanan nedenlerle Anayasada öngörülen olağan yasa yapma sürecinin dışına çıkılarak, TBMM’de ilgili komisyonlarda tartışılmayan kanun

teklifleriyle sadece Plan ve Bütçe Komisyonundan geçirilmek suretiyle acele yasa yapma alışkanlığının genel demokratik ilkelere ve TBMM geleneklerine aykırı olduğu kanaatiyle "Kanun Teklifinin" bütününe karşıyız.

V. KANUN TEKLİFİNİN MADDELERİ ÜZERİNDEKİ GÖRÜŞLERİMİZ

8 ayrı Kanunda ve 1 Kanun Hükmünde Kararnamede ayrıntılı değişiklik ve ilaveler yapan15 maddelik mini torba yasa teklifinin bazı maddeleri üzerindeki görüş ve eleştirilerimize aşağıda yer verilmiştir.

1. Teklifin 1 ve 2. Maddelerinin Değerlendirilmesi:

Teklifin **1.maddesiyle**; 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun Adaylık devresi içinde göreve son verme başlıklı 56. maddesi değiştirilmekte ve değiştirilen madde ile memurların adaylık devresi içinde görevlerine son vermeye ilişkin kurallarda düzenleme yapılmakta ve adaylık süresi içinde; temel ve hazırlayıcı eğitim ve staj devrelerinin herhangi birinde başarısız olanların, birden fazla uyarma ve/veya kınama cezası almış olanların ve aylıktan kesme ya da kademe ilerlemesinin durdurulması cezası almış olanların disiplin amirlerinin teklifi ve atamaya yetkili amirin onayı ile ilişkilerinin kesilmesi ve sağlık nedenleri hariç olmak üzere ilişkileri kesilenlerin 3 yıl süre ile Devlet memurluğuna atanmaması hüküm altına alınmaktadır.

Maddede yapılan bu değişikliğin gerekçesi olarak kanun teklifi madde gerekçesinde 56 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan "...hal ve hareketlerinde memuriyetle bağdaşmayacak durumları,..." ibaresinin Anayasa Mahkemesinin 22/4/2025 tarihli ve E.:2024/234; K.:2025/99 sayılı kararı ile iptal edilmiş olması ve bu iptal kararının 23/3/2026 tarihinde yürürlüğe girecek olması gösterilmektedir.

Anayasa Mahkemesinin ilgili kararının gerekçesi şu şekildedir:

"13. Bir kanun hükmünün muhataplarının hangi eylemin disiplin suçu teşkil ettiğinin ve bu eyleme bağlanan yaptırımın ne olduğunun belli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine imkân verecek şekilde kaleme alınmış olması, kanunilik ilkesinin

sağlanması bakımından gereklidir. Bu açıdan bakıldığında kuralda ilişik kesmeyi gerektiren memuriyetle bağdaşmayacak eylem ve davranışlarda bulunma hâlini oluşturan durumların objektif bir değerlendirme yapmaya imkân vermeyecek, keyfî uygulamalara yol açabilecek şekilde sınırlarının belirsiz olduğu anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle kuralda ilişik kesmenin konusunu teşkil eden disiplinsizlik hâllerinin kapsamı, niteliği, ne şekilde işlenebileceği gibi hususların herhangi bir tereddüde yer vermeyecek biçimde açık ve net olarak düzenlenmediği görülmektedir. Bu yönüyle kural, bireylerin hangi somut fiil ve olguya sonuç bağlandığını belirli bir açıklık ve kesinlikte öngörebilmelerine yasal çerçevede imkân tanımamaktadır.

14. Dolayısıyla kamu hizmetlerinde kalma hakkına sınırlama getiren kuralın belirli ve öngörülebilir nitelikte olmadığı, keyfiliğe karşı yeterince güvence içermediği, bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması gerekliliğiyle bağdaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

15. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 13.ve 70. maddelerine aykırıdır. İptali gerekir."

Görüldüğü üzere Anayasa Mahkemesi ilişik kesme için mevcut düzenlemenin keyfiliğe yol açabileceğini ve belirsizliğine vurgu yapmıştır. Önerilen düzenlemede bu keyfilik ve belirsizliği giderme açısından aday memurların adaylık süresi içerisinde birden fazla uyarma ve/veya kınama cezası almış olma, aylıktan kesme ya da kademe ilerlemesinin durdurulması cezalarını almış olma durumunu getirmekte ve bu hallerde ilişki kesilenlerin 3 yıl süre ile devlet memurluğuna yeniden alınamayacaklarını düzenlenmiştir.

Ancak, bu düzenlemede de bazı sorunlar bulunmaktadır. Öncelikle uyarma ve kınama cezası alma durumunun sayısı belirtilmemiştir. Farklı fiiller bedeniyle alınmış olan uyarma veya kınama cezaları gözetilmemiştir. Anayasa Mahkemesinin hukuki belirsizlik olarak tanımladığı durum bir ölçüde devam etmektedir. Bu çerçevede aynı fiilin tekrar işlenmesi mi yoksa farklı fiiller açısından da bu birden fazla uyarma/kınama cezasının alınmış olması durumunun netleştirilmesi ve buna bir sınır çizilmesi gerekir.

Madde metninde yer alan 3 yıllık yeniden atanmama yasağının da **Anayasa'nın 49. maddesi ve ölçülülük ilkeleri açısından yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.**

Devlet Memurları Kanunu'nun 126'ıncı maddesi gereğince uyarma ve/veya kınama cezalarını vermeye yetkili makam disiplin amiridir. Yine cezayı veren kişi ile memuriyetten ilişkisinin kesilmesini teklif eden kişinin de aynı makam olması da bu çerçevede objektiflik kıstasını zedeleyici bir durum yaratabilecektir. Dolayısıyla, bir kişinin sübjektif değerlendirmesine konu olabilecek bir durum ortaya çıkabilecektir.

Ayrıca söz konusu disiplin cezalarının kesinleşmesi şartı da söz konusu düzenlemede yer almamıştır.

Maddenin komisyonda görüşülmesi sırasında yukarıda özetlenen eleştirilere, teklif sahipleri ve komisyonda bulunan idare temsilcileri tarafından tatminkar yanıtlar verilmemiştir.

Tarafımızca verilen söz konusu maddenin uygulanması için “disiplin cezalarının kesinleşme şartının gerçekleşmesi” zorunluluğu ibaresinin madde metnine eklenmesi ile ilgili önerge de rededilmiştir.

Teklifin **2. maddesi ile;** 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun “Adaylık devresi içinde başarısızlık” başlıklı 57. maddesi yürürlükten kaldırılmaktadır.

Yapılan değişikliğin gerekçesi olarak “*Memurların adaylık devresi içinde göreve son vermeye ilişkin kurallarda teklifle değiştirilen 56'ncı maddeyle düzenleme yapıldığından 57'nci madde yürürlükten kaldırılmaktadır.*” denilmektedir.

Ancak, aday memurlukta görevde başarısızlık kriterleri konusunda net olarak herhangi bir düzenleme yapılmamış, bu çerçevede memurun asil memurluğa geçişinde değerlendirme salt disiplin cezası alıp almamayla bağlantılı olarak tanımlanmış hale gelmektedir.

Söz konusu maddenin yürürlükten kaldırılması yerine asil memurluğa geçiş için gerekli olan şartların ve başarısızlığın tanımının daha net bir biçimde yapılması gerekli bulunmaktadır.

2. Teklifin 3. Maddesinin Değerlendirilmesi:

657 sayılı Kanunun 127 nci maddesinin ikinci fıkrası Anayasa Mahkemesinin 27/3/2025 tarihli ve E.:2025/13; K.:2025/89 sayılı kararı ile “kınama cezası” yönünden iptal edilmiştir. Kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra (26/3/2026) yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmıştır

Teklifin bu maddesiyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun Disiplin cezalarında zamanaşımını düzenleyen 127. Maddesinin ikinci fıkrası değiştirilmekte ve değiştirilen madde ile disiplin cezalarının yargı kararıyla iptal edilmesi hâlinde uygulanacak zamanaşımı süresine ilişkin düzenleme yapılmakta ve yargı kararının idareye ulaştığı tarihten itibaren kalan disiplin ceza zamanaşımı süresi içerisinde, zamanaşımı süresinin dolması veya dört aydan daha az süre kalması hâlinde en geç dört ay içerisinde karar gerekçesi dikkate alınarak yeniden disiplin cezası tesis edilebilmesi hüküm altına alınmaktadır.

Anayasa Mahkemesinin ilgili kararının gerekçesi şu şekildedir:

“8. İdari düzenin korunması ve kamu hizmetinin düzgün işlemesi amacıyla getirilen disiplin cezaları ile genel toplum düzenini koruyan ceza hukuku alanındaki cezalar arasında cezanın amacı, verilış usulü ve sonuçları yönünden farklılıklar bulunmaktadır. Anılan farklılıklar zamanaşımının işleyişinde de kendini göstermektedir. Bu anlamda disiplin hukuku bakımından disiplin cezası verme zamanaşımı, cezayı gerektiren fiilin işlendiği tarih itibarıyla başlayan ve cezanın verilmesine kadar geçen sürece ilişkindir. Anılan cezaya karşı hak arama özgürlüğü kapsamında idari ve yargısal mercilere başvurulması, akabinde cezanın iptal edilmesi üzerine iptal kararı doğrultusunda idarenin yeni bir disiplin cezası tesis etmesine ilişkin sürecin ise ayrı bir aşama olması nedeniyle disiplin ceza zamanaşımından bağımsız olarak değerlendirilmesi gerekir.

19. Öte yandan iptal kararının gerekleri doğrultusunda idarenin yeni bir disiplin cezası tesis ederken hiçbir süreyle sınırlı tutulmaması da kabul edilemeyeceğinden idarenin yeni cezayı makul bir sürede tesis etmesi gerekir.

20. Bu itibarla anılan Kanun'da belirtilen ceza zamanaşımı süresi yargı kararından önce verilen ilk disiplin cezaları için geçerli olup yargı kararı uyarınca yeni bir disiplin cezasının tesis edileceği durumlarda idarenin vakit geçirmeden harekete geçmesi ve makul bir süre içinde yargı kararını uygulaması gerekmektedir.

21. Kuralda, disiplin cezalarına karşı idari yargıda açılan davalarda verilen iptal kararlarının gerekçesinin idareye ilgili hakkında başka bir disiplin işlemi tesis etme olanağı tanınması hâlinde idarece yeniden işlem tesisi sırasında uyulması gereken zamanaşımı sürelerine ilişkin olarak herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Başka bir deyişle bir disiplin soruşturmasının başlatılması, elde edilen bulgular ve yapılan

değerlendirmeler sonucunda fiile uygun disiplin cezasının verilmesi, bu cezaya karşı dava açılması üzerine mahkemece, yeni bir ceza verilmesini mümkün kılacak bir gerekçeyle cezanın iptaline hükmedilmesi ve idare tarafından bu karara uygun şekilde yeniden disiplin cezası tesis edilmesi şeklinde özetlenebilecek bir sürecin nihai olarak ne kadar sürede tamamlanacağı 657 sayılı Kanun'da düzenlenmemiştir. Bu yönüyle kuralın kınama cezasını gerektiren hâllerle ilgili olarak, kamu görevlilerinin disiplinsizliğinin cezasız kalmaması şeklindeki kamu yararı amacı ile kişilerin süresiz olarak ceza tehdidiyle karşı karşıya kalmasının önlenmesi yönündeki hukuki menfaat arasında adil dengeyi koruyacak güvenceleri içermediği sonucuna varılmıştır.

22. Bu itibarla kamu otoritelerinin keyfî uygulamalarını önleyecek nitelikte tedbirler içermeyen, hukuki öngörülebilirlik ve belirlilik ilkeleriyle bağdaşmayan kural hukuk devleti ilkesini ihlal etmektedir.”

Bu çerçevede maddenin ikinci fıkrasındaki değişiklik Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesi ile uyumlu bulunmakla beraber uygulamada kanun hükmüyle verilen ek sürenin çalışanlar aleyhine kullanılmasından kaçınılması gerekmektedir.

3. Teklifin 4. Maddesinin Değerlendirilmesi;

Teklifin bu maddesiyle; Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 8 inci maddesinde yer alan görevlerinde düzenleme yapılmaktadır. Bu kapsamda paylaşımlı elektrikli skuter işletmeciliği faaliyetinde bulunanların denetleme ve buna ilişkin olarak idari para cezası tutanağı düzenleme yetkisi Bakanlığa verilmektedir.

Söz konusu maddeyle, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu kapsamındaki Bakanlıkların (MEB, Sağlık, Ulaştırma) görev ve sorumluluklarını sıralayan 8 inci maddenin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) inci alt bendinde değişikliğe gidilmektedir.

Kanunun mevcut halinde 8 inci maddesinde her 3 bakanlığın görevleri ayrı ayrı sıralanmıştır.

teklifle; Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, paylaşımlı elektrikli skuter (e-skuter) işletmeciliği faaliyetinde bulunanları mevcut yönetmelikteki yetkisi dahilinde denetleyecek, sorumlular hakkında idari para cezası tutanağı düzenleyebilecektir.

14.4.2021 tarihli ve 41454 sayılı RG'de yayımlanan “Elektrikli Skuter Yönetmeliğinin 6ncı maddesine göre; “paylaşımlı e-skuter işletmeciliği faaliyeti, sadece yetki belgesi ve paylaşımlı e-skuter izni alan gerçek veya tüzel kişiler tarafından yapılabilmektedir. Yönetmeliğin denetim ve tutanakla ilgili 20 ve 21. maddeleri ise, yetki belgesi verilen e-skuter firmalarının denetimini zaten İdareye (Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığına) vermiştir.

Yönetmelikte, Bakanlığın bu denetimi doğrudan yapabileceği gibi, işletmeciler ve her türlü e-skuterlar üzerindeki bu denetimi 21 inci madde kapsamında belediyelerle birlikte de yürütebileceği belirtilmiştir. İşleticiler kapsamında olmayan ve sürücülerle ilgili olan kısımda ise, Yönetmeliğin m. 21/3 hükmüne göre, Trafik Kanununda belirtilen kuralların denetimi ise Emniyet Gen. Müd.lüğü ve Jandarma tarafından yapılmaktadır.

Mevcut uygulamada, paylaşımlı e-skuter yetki belgesini Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı vermektedir. Yetki belgesi Bakanlıktan alındıktan sonra o kentte e-skuter işletmeciliği için 2 yıllık izni büyükşehirlerde UKOME'ler, diğer illerde ise il trafik komisyonları vermektedir. Bu sınırların haricinde olup özel kanunlarda tanımlanan alanlarda ise yetkili kurum ve işletmelerden izin almak gerekmektedir. Bu izin için başvuranlar, harç ödemektedir. 2 Aralık 2025 tarihli Yönetmelik değişikliğiyle, e-skuter işletmecilerine ve sürücülerine yeni şartlar getiren, dijital takibi, belli yerlerde sürüş hızlarını merkezi sistemle azaltabilen, skuter üretiminde yerlilik şartlarını, karbon ayak izini, bulundurulması gereken skuter sayılarının alt ve üst limitlerini netleştiren eklemeler yapılmıştır.

Maddenin belediyelerin denetim yetkisini daraltıcı bir içerik taşıyıp taşımadığı konusunda bazı tereddütler bulunmaktadır.

Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının uygulamada yeni yönetmelik kapsamında dahi veri ve bilgi paylaşımının sınırlı olduğunu, e-skuter denetimini tek başına yapması halinde personel ve lojistik sorunları artabileceğini, belediye yetkilerinin kısılması biçiminde madde uygulanırsa özellikle şehir trafiğinde ve kaldırımlarda kaos doğabileceği ifade olunmaktadır.

Maddenin komisyonda görüşülmesi sırasında yöneltilen sorulara cevaben; söz konusu düzenlemelerin belediyelerin yetkisini kısıtlayıcı yönde bulunmadığı ifade olunmuştur.

Söz konusu denetim yetkisinin belediye denetim birimleri ve diğer kurum ve kuruluşlarıyla birlikte kullanılması yönünde madde metninde değişiklik yapılması yönündeki önergemiz kabul edilmemiştir.

4. Teklifin 5. Maddesinin Değerlendirilmesi:

Teklifin komisyonda görüşülmesi sırasında son dakikada verilen önerge ile teklif metnine eklenen bu maddeyle; 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun Geçici 17. Maddesinde değişiklik yapılarak; 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu dahilde işleme ve geçici kabul rejimi kapsamında ihraç edilecek malların üretiminde kullanılacak girdilerin tecil ve terkin uygulaması kapsamında yurt içinden temin edilebilmesine imkân veren geçici 17'nci maddesinin uygulama süresi 31/12/2030 tarihine kadar uzatılmaktadır.

Teklifin konusu ile alakalı olmayan sair kanunlarda ek ve değişiklik getiren yeni bir kanun teklifi niteliğindeki değişiklik önermeleri niteliğinde olduğundan Başkanlık Divanınca işleme alınmaması gerekmekte idi.

Maddenin komisyondaki görüşmeleri sırasında, Dahli İşleme Rejimi (DİR) ile ilgili söz konusu Katma Değer Vergisi ile istisnanın yirmi yedi yıl boyunca çeşitli periyotlarla uzatılmasına rağmen halen anılan kanunda geçici bir madde olarak muhafaza edilmesinin gerekçesi konusunda tatminkar açıklamalarda bulunulmamıştır.

5. Teklifin 6. Maddesinin Değerlendirilmesi:

Teklifin komisyonda görüşülmesi sırasında son dakikada verilen önerge ile teklif metnine eklenen bu maddeyle 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununa aşağıdaki geçici madde ilave edilerek;

10/9/2014 tarihli ve 6552 sayılı İş Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması ile Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanunun 8 inci maddesinin yürürlüğe girdiği 11/9/2014 ile 15/10/2019 tarihi arasında (bu tarihler dahil) 4734 sayılı Kanunun 62 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca imzalanan ihale sözleşmeleri kapsamında alt işverenler tarafından çalıştırılan işçilere kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan kıdem tazminatı

ödemelerinden alt işverenlere rücuya konu tutarların söz konusu ihale sözleşmeleri kapsamında geçen kısmının tahsilinden vazgeçileceği,

Bu madde kapsamında kamu kurum veya kuruluşları tarafından alt işverene rücu edilmek üzere yürütülen davalarda, birinci fıkra uyarınca tahsilinden vazgeçilen kısım için ihtilafın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına hükmedileceği, yargılama gideri ve vekâlet ücretinin taraflar üzerinde bırakılacağı,

İcra takiplerinde tahsilinden vazgeçilen kısma ilişkin olarak harç alınmaksızın düşme kararı verileceği, takip giderleri ile vekâlet ücreti taraflar üzerinde bırakılacağı,

Ancak, bu kapsamda alt işverene rücu edilerek takip ve tahsil edilmiş olan tutarların, alt işverenler lehine hiçbir şekilde alacak hakkı doğurmayacağı, tahsil edilmiş tutarların iade edilmeyeceği

konusunda düzenleme yapılmaktadır.

Teklifin konusu ile alakalı olmayan sair kanunlarda ek ve değişiklik getiren yeni bir kanun teklifi niteliğindeki değişiklik önermeleri niteliğinde olduğundan Başkanlık Divanınca işleme alınmaması gerekmekte idi.

Maddenin komisyondaki görüşmeleri sırasında; söz konusu düzenlemenin gerekçesi konusunda;

“2014 tarihinde yürürlüğe giren 6552 sayılı Kanun’la hizmet alım ihaleleri kapsamında alt işverenler tarafından kamuda çalıştırılan işçilerin kıdem tazminatlarının ödeme sorumluluğu kamu idarelerine verilmiştir. Asıl işveren konumundaki kamu idareleri, ihale bedeli içinde alt işverenlere ödemedikleri kıdem tazminatı tutarlarını mevcut yasalarla alt işverenlere rücu ettirmektedirler. Bu durum, kıdem tazminatı tutarlarını kapsamayan bir hizmet bedeli karşılığında da işçi çalıştıran alt işverenlerin mali yapılarını çok ciddi manada olumsuz etkilemektedir”

şeklinde açıklama yapılmıştır.

Maddenin komisyonda görüşmeleri sırasında söz konusu düzenlemenin hangi işverenleri ,hangi kamu kurum ve kuruluşlarını kapsadığı, mali yükünün ne kadar olduğu, hangi tutarda alacağın tahsilinden vazgeçildiği konusundaki sorulara yanıt verilmemiştir.

En düşük emekli aylığının en azından asgari ücret seviyesine çıkarılmasına mali kaynak yetersizliği nedeniyle karşı çıkan iktidar temsilcilerinin söz konusu düzenleme

ile hangi tutarda kamu alacağının tahsilinden vazgeçildiğini açıklamaktan çekinmeleri ayrıca dikkate değer bulunmaktadır.

Ancak maddenin komisyondaki görüşmeleri sırasında muhalefete mensup üyelerin ısrarlı itirazları üzerine ilgili teklifin hazırlanmasında yardımcı olduğu anlaşılan (!) ilgili idare Hazine ve Maliye yetkililerinden açıklayıcı bir notun komisyona ulaştırılması istenilmiştir.

Söz konusu düzenleme konusunda ilgili idare tarafından hazırlanan ve komisyon üyelerine gönderilen bilgi notunun içeriğinin tamamına aşağıda yer verilmektedir.

BİLGİ NOTU

BAZI KANUNLARDA VE 375 SAYILI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİNE ÖNERGE İLE EKLENEN “KAMU TARAFINDAN ÖDENEN KIDEM TAZMİNATLARININ ALT İŞVERENLERE (YÜKLENİCİ FİRMALARA) RÜCU” HUSUSUNU DÜZENLEYEN MADDE

1. KONU

Bu bilgi notu, 4734 sayılı Kamu İhale Kanununun 62 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi çerçevesinde gerçekleştirilen personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımları kapsamında çalıştırılan işçilerden, iş sözleşmeleri, 1475 sayılı İş Kanununun 14 üncü maddesine göre kıdem tazminatı ödenmesini gerektirecek şekilde sona ermiş olanlara, 4857 sayılı İş Kanununun 112 nci maddesi uyarınca ilgili kamu idarelerince yapılacak kıdem tazminatı ödemelerinin alt işverenlere rücu edilmesinden vazgeçilmesini öngören düzenleme hakkında hazırlanmıştır.

2. AÇIKLAMALAR

2.1. Alt işveren işçilerinin kamu kurum veya kuruluşlarına ait işyerlerinde geçen hizmet sürelerine ilişkin kıdem tazminatının kamu kurum veya kuruluşları tarafından ödenmesi (4857 sayılı Kanunun 112 inci maddesi)

10/9/2014 tarihli ve 6552 sayılı Kanunla 4857 sayılı Kanuna eklenen 112 inci maddeyle, 4734 sayılı Kanunun 62 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi kapsamında alt işverenler tarafından çalıştırılan işçilere, iş sözleşmelerinin kıdem tazminatına hak kazanacak şekilde sona ermesi hâlinde, aşağıdaki durumlara göre belirlenecek hizmet süreleri üzerinden kıdem tazminatının kamu kurum veya kuruluşları tarafından ödenebilme imkânı getirilmiştir.

a) Aynı kamu kurum veya kuruluşunda çalışanlara,

Alt işverenlerinin değişip değişmediğine bakılmaksızın aralıksız olarak aynı kamu kurum veya kuruluşuna ait işyerlerinde geçen hizmet süreleri üzerinden kıdem tazminatı ödenmektedir.

b) Farklı kamu kurum veya kuruluşunda çalışanlara,

Aynı alt işveren tarafından ve aynı iş sözleşmesine tabi olarak farklı kamu kurum veya kuruluşlarında çalıştırılanlara, farklı kamu kurum veya kuruluşuna ait işyerlerinde geçen

hizmet sürelerinin toplamı esas alınarak son kamu kurum veya kuruluşu tarafından kıdem tazminatı ödenmektedir.

c) Kamu kurum veya kuruluşlarından sonra özel sektör işyerinde çalışmaya devam edenler,

Alt işveren ile yapmış olduğu iş sözleşmesi sona ermeyen ve alt işveren tarafından 4734 sayılı Kanun kapsamında bulunan idarelere ait işyerleri dışında bir işyerinde çalıştırılmaya devam olunanlara, 4734 sayılı Kanunun 62 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi kapsamında aynı veya farklı kamu kurum veya kuruluşuna ait işyerlerinde geçen hizmet sürelerinin toplamı esas alınarak kıdem tazminatı ödenmektedir.

Bununla birlikte, **anılan 112 nci maddeye eklenen bu hükümlerin yürürlüğe girdiği tarihte kamu idarelerince ödenecek kıdem tazminatının alt işverenlere rücu edilmesine ilişkin açık bir düzenlemeye yer verilmemiştir.**

2.2 Rücu

2.2.1. Rücu müessesesiyle ilgili olan mevzuat incelendiğinde;

a) 4857 sayılı İş Kanununun 2 nci maddesinin yedinci fıkrasında; **asıl işverenin**, alt işverenin işçilerine karşı o işyeri ile ilgili olarak 4857 sayılı Kanundan, iş sözleşmesinden veya alt işverenin taraf olduğu toplu iş sözleşmesinden doğan yükümlülüklerinden **alt işveren ile birlikte sorumlu olduğu**,

b) 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 163 üncü maddesinde, müteselsil borçlulukta, alacaklı tarafın, borcun tamamının veya bir kısmının ifasını, dilerse borçluların hepsinden, dilerse yalnız birinden isteyebileceği; 167 nci maddesinde ise, **aksi kararlaştırılmadıkça veya borçlular arasındaki hukuki ilişkinin niteliğinden anlaşılmadıkça, borçlulardan her birinin, alacaklıya yapılan ifadan, birbirlerine karşı eşit paylarla sorumlu olacağı**,

c) 4857 sayılı Kanunun 112 nci maddesinde; 4734 sayılı Kanunun 62 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi kapsamında alt işverenler tarafından çalıştırılan işçilerden, iş sözleşmeleri 11/9/2014 tarihinden sonra kıdem tazminatı ödenmesine hak kazanacak şekilde sona erenlere verilecek kıdem tazminatlarının, aynı maddede sayılan belirli durumlarla sınırlı olarak, ilgili kamu idaresi tarafından ödeneceği,

ç) Kamu İhale Genel Tebliğinden, personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım ihalelerinde, her bir personelin işçilik maliyeti üzerinden %4 oranında hesaplanan “Sözleşme Giderleri ve Genel Giderleri” içerisinde sayılan “kıdem tazminatı” ve “ihbar tazminatı” ödemelerinin 11/9/2014 tarihinden geçerli olacak şekilde çıkartılmış olduğu, görülmektedir.

2.2.2. Yargı Kararları

Müteakip süreçte komuya ilişkin olarak **Yargıtay 22. Hukuk Dairesinin 23/6/2016 ve 11/10/2016 günlü Kararlarında;**

- 6552 sayılı Kanunun 8 inci maddesiyle değişik 4857 sayılı Kanunun 112 nci maddesinde, kamu asıl işverenin alt işverenlere rücu işlemine dair herhangi bir düzenlemeye yer verilmediği,

- 4857 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin yedinci fıkrasında yer verilen müteselsil sorumluluk hükmünün hâlihazırda yürürlükte bulunduğu,

- 4857 sayılı Kanunun 112 nci maddesinde yapılan söz konusu değişikliğin, aynı Kanunun 2 nci maddesinin yedinci fıkrasına herhangi bir istisna getirmediği,

belirtilerek, 4857 sayılı Kanunun 112 nci maddesi uyarınca ödenmesi gereken kıdem tazminatı alacaklarından sadece ilgili kamu idaresinin sorumlu olduğuna ilişkin olarak verilmiş olan ilk derece mahkeme kararları bozulmuştur.

Ayrıca, söz konusu Yargıtay Kararlarında, 6552 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 11/9/2014 tarihinden sonraki hizmet sürelerine karşılık ödenecek kıdem tazminatı tutarları ile

bu tarihten önceki hizmet süreleri karşılığında ödenecek kıdem tazminatı tutarları arasında herhangi bir ayırmın yapılmadığı görülmektedir.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 25/2/2016 günlü ve Esas No: 2014/45983, Karar No:2016/5853 sayılı Kararda ise, imzalanan hizmet alım sözleşmesinde işçilik alacaklarından yüklenici firmanın sorumlu olacağının hükmü altına alınmış olması sebebiyle asıl işveren sıfatı taşıyan kamu idaresi tarafından ödenen kıdem tazminatı tutarının alt işveren sıfatı taşıyan yüklenici firmaya rücu edilmesi gerektiği hükmü altına alınmıştır. Ayrıca, aynı Kararda, 4857 sayılı Kanunun 112 nci maddesinde yapılan düzenlemenin emredici bir hüküm içermediği, dolayısıyla sözleşme ile aksinin kararlaştırılabileceği belirtilmektedir.

Sonuç olarak, kıdem tazminatının alt işverenlere rücu edilip edilmemesi konusunda idareler nezdinde farklı uygulamalar ortaya çıkmış ve Yargıtay tarafından verilen kararlarda idareler tarafından ödenen tutarların yüklenici firmalara rücu edilebileceği yönünde hüküm oluşturulmuştur.

2.3. 21/2/2019 tarihli ve 7166 sayılı Kanunla yapılan değişiklik:

Müteakip dönemde ise 21/2/2019 tarihli ve 7166 sayılı Kanunla 4857 sayılı Kanunda yapılan değişiklikle personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımları kapsamında çalıştırılan işçilere, 11/9/2014 tarihinden sonra imzalanan ihale sözleşmeleri kapsamında, kamu kurum ve kuruluşlarına ait işyerlerinde 11/9/2014 tarihinden sonra geçen süreye ilişkin olarak kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan kıdem tazminatı ödemeleri için sözleşmesinde kıdem tazminatı ödemesinden ötürü alt işverene rücu edileceğine dair açık bir hükme yer verilmemişse **alt işverenlere rücu edilmeyeceği hükmü eklenmiştir.**

2.4. Anayasa Mahkemesinin İptal Kararı

Ancak, Anayasa Mahkemesinin 15/10/2019 tarihli ve Esas No:2019/42, Karar No: 2019/73 sayılı Kararı ile kamu idarelerinden iş alan alt işverenlerin, yalnızca sözleşmede kıdem tazminatlarının kendilerine rücu edilebileceğine dair açık hüküm bulunması durumunda işçilerin kıdem tazminatından sorumlu tutulacağı, **özel hukuk tüzetkileri ya da şahıslardan iş alan alt işverenlerin ise kıdem tazminatı ile ilgili olarak her durumda rücu davasına muhatap olmaya devam edecekleri, bu yönüyle kamudaki alt işverenler lehine farklı bir uygulama getirildiği, ancak alt işverenler yönünden farklı bir uygulama getirilmesinin nesnel ve makul bir nedene dayanmadığı gerekçesiyle anılan fıkra iptal edilmiştir.**

3.SONUÇ

Düzenleme ile, 6552 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 11/9/2014 tarihinden Anayasa Mahkemesi Başkanlığının iptal kararının yürürlüğe girdiği 15/10/2019 tarihi arasındaki dönemde iş üstlenen yüklenici firmalara, ilgili kamu idareleri tarafından ödenen ve bu firmalara rücuya konu kıdem tazminatı tutarlarının söz konusu ihale sözleşmeleri kapsamında geçen kısmının tahsilinden vazgeçilmesi ve hali hazırda görülmekte olan davaların bu çerçevede sonuçlandırılması amaçlanmaktadır.

Arz olunur. ”

Söz konusu bilgi notundaki açıklamalar tarafımızca eksik ve tatmin edici boyutta bulunmamıştır. Söz konusu notta bu düzenlemenin hangi kamu idare ve kuruluşları ile hangi firmaları ilgilendirdiğine ve tahsilinden vazgeçilen tutarlara ilişkin herhangi bir veri bulunmamaktadır.

Teklif metninde yer alan konularla ilgili olmadığı halde teklifin komisyonda görüşülmesi sırasında son dakika değişikliğiyle eylemli iç tüzük ihlali yapılarak teklif metnine eklenen madde düzenlemesinde yer alan hükümler kanunların geriye yürümezliği ilkesine aykırılığı nedeniyle Anayasa'nın 2. maddesinde yazılı hukuk devleti ilkesine aykırı bulunmaktadır.

Söz konusu madde düzenlemesi, “Mahkemelerin Bağımsızlığı” başlıklı Anayasanın 138. maddesi hükmüne, ayrıca Anayasa Mahkemesi kararlarının yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlayacağı yönündeki Anayasanın 153. maddesine aykırılık taşımaktadır.

Anayasa ve Adalet komisyonlarında bütün boyutlarıyla tartışılmadan acele ile yasalaştırılmaya çalışılan söz konusu sınırlı af biçimindeki madde düzenlemesinin teklif metninden çıkartılması gerekmektedir.

6. Teklifin 7. Maddesinin Değerlendirilmesi;

Madde ile 5510 sayılı Kanunun en düşük emekli aylığının belirlendiği ek 19. Maddede tanımlanan 16.881 TL'lik en düşük emekli aylığı “20.000 TL.'ye çıkarılmaktadır.

Bu madde ile gerek 5510 sayılı kanun ile gerekse mülga sosyal güvenlik kanunları gereğince bağlanan yaşlılık, malullük ve ölüm aylıkları açısından dosya bazında bağlanan aylıkların 20.000 TL'nin altında kalması haline 20.000 TL olarak ödenmesi hususu düzenlenmektedir.

Kanun teklifinin yürürlük maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde yapılan düzenleme ile söz konusu en düşük emekli maaşı uygulamasının 2026 yılı ocak ayı ödeme döneminden itibaren uygulanacağı belirtilmiş olup bu çerçevede Kanunun Resmî Gazetede yayımlanmasının gecikmesi halinde emeklilere fark ödemesinin anılan tarihten itibaren yapılmasına olanak sağlanmıştır.

Halihazırda bu durumda olan dosya sayısı yaklaşık 5 milyondur. Yani bir diğer deyişle 5 milyon (4 milyon 917 bin) emeklinin emekli aylıkları 20 bin TL'nin altındadır. 2025 yılının temmuz ayında yayımlanan 7553 sayılı Kanun ile yaklaşık 4 milyon emeklinin maaşı 16.881 TL'ye çıkarılmıştı. Bu emeklilerin kök maaşlarına 5510 sayılı Kanunun 55. Maddesi gereğince altı aylık enflasyon oranı olan %12,19'luk zam

yapılacaktı ve bu çerçevede 16.881 TL'nin altında kalan emekli aylıklarına hiç zam yapılmamış olacaktı. Getirilen bu teklif ile emeklilere yapılan %12,19 oranında yapılan zamlarla 20 bin TL'nin altında kalan bütün emekli aylıkları 20 bin TL'ye tamamlanacaktır.

Yapılan açıklamaya göre bunun yılın ilk altı aylık dönemindeki Hazineye maliyeti 66,3 milyar liradır. Eğer diğer emekli aylıkları ilk altı aydaki enflasyon kadar artırılır ve en düşük emekli aylığı artırılmaz ise yılın ikinci yarısı için de hazineye 43,9 milyar liralık bir maliyet oluşacağı hesaplanıyor. Dolayısıyla en düşük emekli aylığı uygulamasının Hazine'ye 2026 yılındaki maliyeti 110,2 milyar lirayı aşmaktadır.

Özellikle satın alma gücünün hızla eridiği bir dönemde hem Türk-İş'in Aralık 2025 ayı için hesapladığı 30.143 TL'lik aylık sınırının, hem de 2026 yılı için belirlenen 28.075 TL'lik asgari ücretin oldukça altında kalan bu emekli aylığıyla 5 milyon emekli açlığa mahkum edilmiştir.

Diğer yandan, 2025 yılı itibariyle ortalama emekli aylıklarının da 23 bin TL olduğu gerçeği göz önüne alındığında 2026 yılında emeklilerimizin büyük bir çoğunluğu 25 bin TL emekli aylığıyla yaşamaya çalışacaktır.

5510 sayılı Kanun ile 2019 yılından bu yana sürekli olarak belirlenen en düşük emekli aylığı belirleme yoluyla emekli aylıklarındaki bu satın alma gücü kaybını telafi etmeye yönelik düzenlemeler emekli aylıklarındaki bu sorunu çözmediği gibi sorunu her yıl daha da derinleştirmekte ve sistemi işleme hale getirmektedir. Sigortalıların ödedikleri primle, prim ödeme gün sayısı ile aldıkları aylık arasındaki bağ kopmakta ve emeklilerin büyük bir çoğunluğu giderek en düşük emekli aylığı almaya başlayacaktır. Dolayısıyla, sistemin yeniden ele alınarak hem satın alma gücünün korunması hem de emekliler arasında prim ve prim ödeme gün sayısına göre aylık almayı sağlayacak bir intibak yasası ve seyyanen zam düzenlemesi yapılması gerekmektedir.

Maddenin komisyonda görüşülmesi sırasında görüşlerine başvurulun

TÜRK İŞ temsilcisi,

“Hazine tarafından sağlanan desteğin kaldırılması hâlinde milyonlarca emeklinin aylığının 10 bin TL'nin dahi altında kalacağı açıkça görülmektedir. Emekli aylıklarına devlet katkısı yapılması belirli bir koruyucu işlev taşımaktadır ancak bu uygulama mevcut hâliyle emeklilerin insanca yaşam koşullarını sağlamaktan uzaktır ve tek başına yeterli bir çözüm olarak sunulamaz. Açıkça ifade edilmelidir ki 20 bin TL

düzeyindeki bir emekli aylığıyla bugünün ekonomik koşullarında emeklilerin geçinmesi mümkün değildir. Yüksek enflasyonun yol açtığı fiyat artışları yaşam maliyetlerini olağanüstü ölçüde yükseltmiştir. Nitekim TÜRK-İŞ verilerine göre Ankara'da 4 kişilik bir ailenin yalnızca aylık gıda harcaması 30.143 TL'ye ulaşmıştır. Bu tutar yalnızca mutfak masrafını ifade etmekte olup barınma, enerji, ulaşım, sağlık ve diğer zorunlu giderler bu hesaba dâhil değildir. Emekli aylıklarının yetersizliği yalnızca ekonomik bir sorun değil, aynı zamanda ciddi bir sosyal ve insani sorun hâline gelmiştir. Dinlenmesi, sosyal yaşama katılması ve sağlıklı bir yaşlılık dönemi geçirilmesi gereken ileri yaştaki emekliler geçimlerini sağlayabilmek için çalışmak zorunda kalmaktadır. Ne yazık ki bu zorunluluk ağır ve güvencesiz çalışma koşullarında yaşlı emeklilerin iş kazalarına maruz kalmasına yol açmakta, kamuoyuna yansıyan olaylarda 70 yaşındaki emeklilerin iş kazaları sonucunda hayatını kaybettiği acı örneklerle görülmektedir. Emeklilik çalışmaya mecbur bırakılan bir dönem değil, insan onuruna yakışır bir yaşamın güvence altına alındığı bir hak olmalıdır. Geline aşamada bireysel emeklilik sistemi ve benzeri tamamlayıcı emeklilik uygulamalarının ülkemizde geniş toplum kesimleri tarafından benimsenmediği, emeklilikte gelir güvencesi sağlamada beklenen işlevi yerine getirmediği açıkça ortaya çıkmıştır. Bu nedenle kamu emeklilik sisteminin bütüncül bir yaklaşımla yeniden ele alınması ve güçlendirilmesi zorunlu hâle gelmiştir. Bu kapsamda emekli aylıklarının hesaplanmasında esas alınan aylık bağlama oranlarının ve ekonomik büyümeden emeklilere yansıtılan payın güncellenmesi gerekmektedir. Emekli aylıklarının enflasyon karşısında korunması, emeklilerin reel gelir kaybına uğramasının önlenmesi açısından temel bir zorunluluktur. Bu noktada emekliler arasındaki gelir artış mekanizmalarından kaynaklanan adaletsizliklere de dikkat çekilmesi gerekmektedir. Memur emeklilerinin emekli aylıkları memurlar için imzalanan toplu iş sözleşmelerinden belirlenen zam oranları esas alınarak artırılırken, işçi emeklilerinin aylıkları yalnızca TÜİK tarafından açıklanan enflasyon oranlarıyla güncellenmektedir. İşçi emeklilerinin aylıkları da kamu toplu iş sözleşmesi zam oranları esas alınarak artırılmalı, emekliler arasında statü temelli değil, adalet ve hakkaniyet temelli bir gelir artış sistemi tesis edilmelidir.”

HAK-İŞ temsilcisi;

“..Emeklilik sisteminin yeniden ele alınarak adil bir emeklilik sistemi kurulmasını talep ediyoruz. 2016 yılında asgari ücret ilk kez emekli aylıklarının üzerinde kalmıştır. Bu gelişme sonrasında 2019 yılında çıkarılan yasal düzenlemeyle emekli aylıkları için

bir alt sınır belirlenmiştir ancak mevcut emekli aylıklarının enflasyonist ortamda reel olarak değer kaybetmesine karşılık sadece alt sınır uygulaması yapılan müdahaleler sistemdeki aylıkları arasındaki adaleti bozmuştur. Bugün asıl aylığı 12 bin TL olarak hesaplanan bir emekli ile 16 bin TL olarak hesaplanan bir emekli en düşük emekli aylığı olan 16.881 TL'yi almaktadır. Yapılan bu düzenleme, prim ödeme süresi ve kazanç düzeyi yüksek olan sigortalılar ile düşük olanları aynı seviyeye getirmiştir. Bu durum, daha çok çalışan daha fazla kazanır ilkesini ortadan kaldırmakta, sosyal güvenlik sistemine olan inancı ve kayıtlı çalışmaya bağlılığı ciddi biçimde zedelemektedir. Prim günü artmasına rağmen emekli aylıkları düşmektedir. Örneğin, 10000 prim günü boyunca yalnızca asgari ücret üzerinden kazanç bildirimi yapılan bir sigortalı 2024 yılı sonunda emekli olmuş ve 14.554 lira aylık bağlanmıştır, oysa, aynı sigortalı sadece 1990 ile 2000 yılları arasında 3600 gün prim ödeyip sistemden ayrılıyorsa alacağı emekli maaşı 21.794 TL olacaktı yani çalışmaya devam etmek bu sigortalının daha düşük emekli aylığı almasına yol açmıştır. Ayrıca, emeklilik sisteminde yaşanan bir diğer önemli sorun emeklilere yapılan seyyanen zamların veya geçici düzenlemelerle sağlanan artışların prim ödemeye devam eden sigortalıların emeklilikte esas alınacak kazançlarını belirleyen güncelleme katsayısına yansıtılmamasıdır. Bu durumun en açık örneği 2024 ve 2025 yıllarında emekli olan sigortalılar arasında ortaya çıkmıştır. 2024 yılında emekli olan bir sigortalı o yıl uygulanan seyyanen zamdan doğrudan faydalanmış ancak 2025 yılında emekli olan sigortalı aynı zammın güncelleme katsayısına yansıtılmaması nedeniyle yalnızca katsayı oranında artış alabilmiştir. Bu fark 2024 yılı emeklilerinin 2025 yılı emeklilerine göre yüzde 30 ila 35 oranında daha yüksek emekli aylığı almasına neden olmuştur. Bu yıl da yine bu fark yüzde 5 düzeyinde de olsa devam etmektedir. Ayrıca, enflasyon farklarının artması ve seyyanen zamların güncelleme katsayısına yansıtılmaması bu adaletsizliğin gelecek yıllarda daha da devam etmesine neden olacaktır.”

şeklinde beyanda bulunmuştur.

Türkiye Emekliler Derneği Hukuk Danışmanı;

Aralık 2025 tarihinde Kamu Denetçiliği Kurumu tarafından düzenlenen özel rapor sonuçlarını özetleyerek, emekli maaşlarının mülkiyet hakkı kapsamında bulunduğunu, emekli maaşlarının da bu hak kapsamında nazara alınması ve ülke büyümesinden pay alamayan emeklilere ülke büyümesinden pay verilmesi ve acilen de bir yaşam maliyeti ayarlaması yapılmasını önerdiklerini”

İfade etmiştir.

Türkiye Emekliler Derneği Genel Sekreteri;

“Artışı içeren düzenlemelerin 4/A ve 4/B emeklilerine de yapılmasını, aksi takdirde bu tutumun Anayasa’ya aykırı olacağını, 5510 sayılı Kanun’la getirilen aylık bağlama hesaplarındaki parametrelerin sağlıklı olmadığını, aylık bağlama oranlarının iyileştirilmesini”

DEV EMEKLİ SEN temsilcisi;

“Bu artışın emeklilerin insanca yaşam sürdürebileceği bir ücret artışı olmadığını,”
İfade etmiştir.

EMEKLİ MEMUR SEN temsilcisi;

“En düşük memur maaşı bekar için bugün kamuda 58.300 TL’dir, en düşük memur emeklisi maaşı 27.772 TL’dir; görev aylığı ile emekli aylığı arasındaki oran yüzde 47 nispetindedir. Yani hizmetli, memur, mühendis, bütün kamu görevlileri bugün görev aylığının yüzde 45’i oranında emekli aylığı alıyor, yüzde 55’ini ise kaybediyor. Sayın Cumhurbaşkanımız bir açıklamada bulundu, en düşük memura 2023 Temmuz ayında 8.077 TL iyileştirme yaptı, bu kalemin emekliye de yansıtılacağı söylenmesine rağmen emekliye yansıtılmadı; bu rakam bugün 22.157 TL’dir, bu rakam her ay cebimize girmiyor.”

şekinde beyanda bulunmuştur.

Ortalama emekli aylıklarının kişi başına millî gelire oranı 2003 yılında yüzde 51,9’ iken 2025 yılında bu 28,9’a düşmüştür Yani emekli sayısı artmış, millî gelirimiz o günden bugüne katlanarak artmış olmasına rağmen emeklilerimizin millî gelirden aldığı pay neredeyse yarı yarıya azalmıştır.

2002 yılında ortalama emekli aylığı asgari ücretin yüzde 122 ‘si iken bu oran 2025 yılında yüzde 78’e düşmüştür.

En düşük emekli memur maaşı 2002’de asgari ücretin 2 katı iken şu anda asgari ücretin 0,99’una denk gelmektedir.

YILLAR	EN DÜŞÜK MEMUR MAAŞI	EN DÜŞÜK EMEKLİ MEMUR MAAŞI	EMEKLİ MEMUR MAAŞI/ ÇALIŞAN MEMUR MAAŞI ORANI	ASGARİ ÜCRET	EMEKLİ MEMUR MAAŞI- ASGARİ ÜCRETE ORANI
TEMMUZ-ARALIK 2002	392	376,5	96%	184	2,05
TEMMUZ-ARALIK 2025	50503	21798	43%	22104	0,99

2002 yılından itibaren memur maaşları ile memur emekli maaşları arasındaki oran gitgide düşmüştür.(2002 yılında en düşük memur maaşı 392 TL, en düşük memur emeklisi maaşı ise 376,5 TL idi.)

2002 Temmuz -Aralık döneminde en düşük memur emekli maaşı, en düşük memur maaşının %96'sına denk gelmekte idi.

2025'e geldiğimizde ise en düşük memur maaşı 50 bin 503 lira, en düşük emekli memur maaşı ise 21 bin 798 lira oldu.

2025 sonunda en düşük emekli memur maaşı, memur maaşının sadece %43'ü oranına inmiştir.

Bu durum güncelleme katsayısının,¹¹ aylık bağlama oranının düşürülmesinden ve emekli aylıklarının artışının TÜFE'ye endekslenmesinden kaynaklanmaktadır

Türkiye asgari ücret gibi emeklisine ödediği maaşla da Avrupa'da en son sırada yer almaktadır.

Almanya'da ortalama emekli maaşı 1.552 , Hollanda'da 2003 , Fransa'da 1485 Lüksemburg'da 2734 , Belçika'da 1717 Euro dur.Türkiye'de ortalama emekli maaşı ise 330 Eurodur.

¹¹ 2008 öncesinde enflasyon+büyüme oranının %100'ü şeklindeydi.Bu oran bilahare %30'a indirilmiş, böylece emekliler aylıklarının hesaplanmasında büyümenin yüzde 70'inden mahrum kalmıştır

Ülke Adı	Emekli Maaşı (Euro Bazında)
Bulgaristan	224
Türkiye	330
Polonya	498
Yunanistan	1026
Fransa	1485
Almanya	1552
Belçika	1717
Hollanda	2003
Lüksemburg	2734

TÜİK'in enflasyon rakamlarına hiçbir kesimce güven duyulmayan bir ortamda bu rakamların, memur, işçi ve BAĞKUR emeklilerine yapılacak artışlarda referans olarak alınması tarafımızca yanlış bulunmaktadır. Dar gelirlinin enflasyonunun gıda, konut, ulaştırma fiyatlarındaki artış verileri dikkate alınarak ayrıca hesaplanması gerekmektedir.

Memur ve emekliler ENAG ve İTO enflasyonunu yaşamakta ancak TÜİK enflasyonu ile zam almaya mecbur bırakılmaktadır.

AKP iktidarlarının Türkiye'yi yönettiği süre içinde bölüşüm ilişkileri gittikçe bozulmuştur; fakirin daha fakir olduğu, zenginin daha zengin olduğu bir sistem yaratılmıştır.

Bugün sabit gelirli kesimin, ücretle, maaşla geçinen kesimin enflasyona karşı bir savunma mekanizması, uyum yeteneği yoktur. Ücret ve gelir artışlarının hedef enflasyona göre belirlenmesi, böyle yüksek bir enflasyon ortamında asgari ücretin yılda birden fazla kez gözden geçirilmeyeceğinin açıklanması AKP iktidarının bu konudaki yaklaşımını ortaya koymaktadır.

Ülkenin sınırlı kaynakları Kur Korumalı Mevduat, dövize endeksli KÖİ projeleri nedeniyle bir avuç mutlu azınlığa aktarılırken kaynak ve gelir dağılımındaki eşitsizliğin ülkenin ekonomik ve sosyal yaşantısında neden olacağı tahribat göz ardı edilmektedir.

Sosyal devletin görevi, yoksullara, esnafa, küçük çiftçiye, memurlara, işçilere ve emeklilere yönelik politikaları yine onların sesine kulak vererek yaşama geçirmektir.

Yoksulluk sınırının 98.188 TL'ye, açlık sınırının 30.143 TL'ye çıktığı, sansürlü TÜİK verilerine göre enflasyonun %30.89 civarında gerçekleştiği, küçük esnaf, çiftçi, memur-emekli ve tüm dar gelirlilerin durumlarının gittikçe kötüleştiği bir ortamda, kamuoyunda oluşan tepkiler nedeniyle en düşük emekli maaşının 16.881 TL.'den 20.000 TL'ye yükseltilmesi, yaşanan yıkıcı enflasyon ortamında, gelir ve servet eşitsizliklerinin gitgide arttığı bir ortamda tarafımızca yetersiz bulunmaktadır.

Bu düzenleme bir zam değildir.

Emeklilerin kendi kök aylıkları değişmemektedir. 20.000 TL altında kalan emekli aylıkları Hazine katkısıyla 20.000 TL'ye tamamlanacaktır. Yapılan işlem 5510 sayılı yasanın 119. maddesine göre farkın Hazine tarafından karşılanmasıdır.

Burada da ince hesaplanmış bir “AKP klasiği” ile karşılaşılmaktadır. Emeklilerin kök aylıkları aynı kalacağı için normal zam dönemlerinde emekli aylıklarına 20.000 TL üzerinden değil kendi kök aylıkları üzerinden zam yapılacaktır.

İktidar sistemi düzeltmek yerine emekli aylıklarında dipte bir eşitlik sağlamayı hedeflemektedir. Böylece dipteki emekli aylıklarında bir miktar iyileştirme yapılırken daha yukarıdaki emekli aylıkları aşağıya baskılanmaktadır. Biraz fazla aylık alan emekliler de tabanda, sefalet aylığında eşitlenmiş olacaktır. Daha fazla prim ödeyen veya uzun süre çalışmış olanlar daha düşük emekli aylığı alacaklardır. Emekliler tıpkı asgari ücrette olduğu gibi dipte eşitlenecektir.

SGK'nın bozulan aktüeryal dengeleri de dikkate alınarak, tüm emeklilerle ilgili aylık bağlama oranlarının gözden geçirilerek artırılması, emeklilere büyümeden kaynaklı refah payı verilmesi, intibak düzenlemesi yapılarak 1999 öncesi, 1999-2008 arası ve 2008 sonrası olmak üzere ortaya çıkan farklılıkların giderilmesi vb konularda emeklilik sisteminde köklü değişikliklere ihtiyaç bulunmaktadır.

Anayasa'nın 2'nci maddesine göre Türkiye Cumhuriyeti sosyal bir hukuk devletidir ve Anayasanın 60'ncı maddesine göre herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin görevi, sosyal devlet ilkesi doğrultusunda yıllarca primini düzenli bir biçimde ödeyen emeklilerimize, Anayasal hakları olan sosyal güvenlik hakkı çerçevesinde insanca yaşayabilmelerine olanak sağlayan bir emekli aylığına hak kazanabilmeleri için gerekli düzenlemeleri yapmaktır.

Asgari ücrete, memur ve emekli maaşlarına yapılan zamlar daha cebe girmeden eriyip gitmektedir. Çalışanların ve emeklilerin tasarruf ya da fedakârlık yapabilecek durumu yoktur.

Ülkenin karşı karşıya bulunduğu en önemli başlıca sorunlar işsizlik ve yüksek enflasyondur.

Teklifin görüşülmesi sırasında grubumuzca verilen ve en düşük emekli aylığının asgari ücret seviyesine çıkarılması ile ilgili önergemiz komisyonun AKP'li ve MHP'li üyelerince reddedilmiştir.

Ayrıca söz konusu maddenin komisyonda görüşülmesi sırasında yaşlı yoksulluğunun önüne geçilmesi ve hâlihazırdaki düşük emekli aylıklarının yarattığı ekonomik, sosyal ve psikolojik sorunların çözümü için çeşitli sosyal politikalar oluşturularak bu durumun oluşmasının temelindeki etmenler belirlenmeli ve bir an önce düzenlemeler yapılınca kadar 2026 yılında tüm emeklilere seyyanen 9.000 TL zam verilmesi amacıyla verilen ikinci önergemiz de komisyonun AKP'li ve MHP'li üyelerince reddedilmiştir.

7. Teklifin 8. Maddesinin Değerlendirilmesi;

Teklifin bu maddesiyle, 5510 sayılı Kanuna eklenen yeni bir geçici maddeyle (112), asgari ücretin 2026 yılı için net 28 bin 075 liraya çıkarılmasıyla birlikte işverenlere yapılan ve günlük 33,33 TL ve aylık 1.000 lira olan asgari ücret desteğinin günlük 42,33 TL., aylık 1.270 TL'ye çıkarılmasına ilişkin düzenleme yapılmaktadır.

2025 yılında olduğu gibi bu desteğin 5335 sayılı Kanunun 30. Maddesinin ikinci fıkrası hükümlerinin uygulandığı kurum ve kuruluşlar için uygulanmayacağı belirlenmektedir.

. Bu kurum ve kuruluşlar şu şekildedir: “genel bütçeye dahil daireler, katma bütçeli idareler, döner sermayeler, fonlar, belediyeler, il özel idareleri, belediyeler ve il özel idareleri tarafından kurulan birlik ve işletmeler, sosyal güvenlik kurumları,

bütçeden yardım alan kuruluşlar ile özel kanunla kurulmuş diğer kamu kurum, kurul, üst kurul ve kuruluşları, kamu iktisadi teşebbüsleri ve bunların bağlı ortaklıkları ile müessese ve işletmelerinde ve sermayesinin %50'sinden fazlası kamuya ait olan diğer ortaklıklar". Bir diğer deyişle Belediyeler, il özel idareleri, belediyeler ve il özel idareleri tarafından kurulan birlik ve işletmeler asgari ücret desteği dışında tutulmaktadır.

2024 yılında uygulanan asgari ücret desteğiyle ilgili maddede (5510 sayılı Kanun Geçici 101'inci madde) destekten yararlanamayacak kuruluşlar, "Bu madde hükümleri, 5018 sayılı Kanuna ekli (I), (II), (III) ve (IV) sayılı cetvellerde sayılan kamu idarelerine ait kadro ve pozisyonlarda 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında çalışan sigortalılar için uygulanmaz" olarak belirlenmiştir.

5018 sayılı Kanunun ekindeki (I) sayılı liste genel bütçe kapsamındaki kuruluşları, (II) sayılı liste özel bütçeli kuruluşları, (III) sayılı liste düzenleyici ve denetleyici kurumları, (IV) sayılı liste ise sosyal güvenlik kurumları bulunuyor.

Söz konusu düzenlemenin belediyeleri kapsamamasının nedeni anlaşılamamaktadır.

Kanun teklifinin yürürlük maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yapılan düzenleme ile söz konusu asgari ücret desteği uygulamasının 1/1/2026 tarihinden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde yürürlüğe gireceği hususu düzenlenmiştir

Teklifin bu maddesi ile ilgili etki analizi notunda;

"2016 yılında uygulanmaya başlamış olan asgari ücret desteği, 2017, 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024 ve 2025 yıllarında da devam ettirilmiştir. Bahse konu destek, işverenlerin SGK'ya ödeyecekleri sigorta primlerinden mahsup edilmekte olup, 2016 ve 2017 yıllarında Hazine tarafından; 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023, 2024 ve 2025 yıllarında ise İşsizlik Sigortası Fonundan SGK'ya aktararak finanse edilmiştir.

2016, 2017, 2018 yıllarında sigortalı başına aylık 100 TL, 2019 yılında işyeri bazında ortalama 500 altı sigortalı çalıştıran işyerlerine sigortalı başına aylık 150 TL, 500 üstü sigortalı çalıştıran işyerlerine aylık 101 TL destek ödemesi sağlanmıştır.

2020 ve 2021 yıllarında ise aylık destek tutarı 75 TL olarak uygulanmıştır. 2022 yılının ilk altı ayında destek sağlanmazken ikinci altı ayında aylık 100 TL, 2023 yılının ilk altı ayında 400 TL ve 2023 yılı ikinci altı aylık dönemde ise 500 TL destek ödemesi

yapılmıştır. 2024 yılında destek tutarı sigortalı başına aylık 700 TL 2025 yılında ise 1.000 TL olarak uygulanmıştır.

2025 yılının ilk on ayında asgari ücret desteğinden aylık ortalama 1.456.360 işyeri yararlanmış ve toplam 52,02 milyar TL destek sağlanmıştır. Uygulamanın hayata geçirildiği 2016 yılından günümüze kadar ise toplam 187 milyar 68 milyon TL destek sağlanmıştır....Düzenleme ile asgari ücret desteğinin 2026 yılında sigortalı başına günlük 42,33 TL, aylık 1.270 TL olarak uygulanması amaçlanmaktadır. Düzenlemenin maliyetinin aylık 6,36 milyar TL, yıllık 76,37 milyar TL olacağı öngörülmektedir.”

denilmektedir.

İşsizlikle mücadelede işsizleri korumak için, 1.6.2000 tarihinde 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu yürürlüğe konulmuştur. Bu Kanun çerçevesinde, işçi-işveren ve devletin ödeyeceği sigorta primlerinden oluşturulan İşsizlik Sigortası Fonu'ndan, işsiz kalan sigortalılara işsizlik ödeneği verilmesi öngörülmüştür.

Devletin prim desteği sağladığı tek sigorta kolu olan işsizlik sigortası amacına uygun kullanılmamaktadır. İşsizlik sigortasının amacı, çalışanların işsiz kalma durumunda uğradığı gelir kayıplarını kısmen de olsa karşılayarak kendilerinin ve aile fertlerinin zor duruma düşmelerini önlemektir. Ancak, yasa gereği fondan yapılacak olan işsizlik ödeneğine hak kazanma koşulları oldukça ağır olup, işsizlik ödeneği miktarı ve ödeme süresi insanca bir yaşam için yetersizdir.

Mart 2002 tarihinden 31.12.2025 tarihine kadar işsizlik sigortası Fonuna 22.592.053 kişi başvurmuş, 12.100.457 kişi ödemeye hak kazanmış, bu durumda olanlara 173.785.008.533 TL. ödeme yapılmıştır. İşsizlik Sigortası Fonunun Fon varlığı Aralık 2025 sonu itibarıyla 628.479.118.000 TL dir

2025 yılı Ocak-Aralık ayları arasında işsizlere fondan verilen ödenek miktarı toplamda 80.650.575.000 TL.iken, , bu aylar arasında işverenlere verilen destek toplamı tamı tamına 97.231.838.000 TL.'dir.

Yararlanmak için getirilen başvuru koşullarının çok ağır olması nedeniyle birçok işçi İşsizlik Sigortası Fonundan yararlanamazken, Fonun kaynaklarının işverenlere bu yönde bir teşvik için kullanılması adil değildir.

İstihdamın korunması ve kayıtlı istihdamın desteklenmesine yönelik bir teşvikin İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanması fonun amaçlarına aykırı bulunmakta olup söz

konusu ödemelerin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Bütçesine konulacak ödenekten karşılanmasının daha uygun olacağını düşünmekteyiz.

Bu amaçla tarafımızca verilen önerge iktidar partisi milletvekillerinin oylarıyla ret edilmiştir.

8. Teklifin 9. Maddesinin Değerlendirilmesi:

Teklifin bu maddesiyle 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunun 33 üncü maddesinin ikinci fıkrasında değişiklik yapılmaktadır.

Kanunun geçici dördüncü maddesine göre, kendi bölgeleriyle sınırlı olarak karasal ortamdan yayın yapan ve geçici izinle faaliyet gösteren radyo ve televizyon kuruluşlarından, izinsiz olarak verici tesis ederek yayın yapanlarla ilgili olarak yapılacak işlemlere netlik getirilerek, uygulamadaki belirsizlikler giderilmektedir.

Kanunu geçici 4'üncü maddesiyle, RTÜK sıralama ihalesi yapıp, karasal yayın lisansları verilinceye kadar, 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunun geçici 6'ncı maddesi uyarınca karasal ortamda yayında olan radyo ve televizyon kuruluşlarına Üst Kurul tarafından yayın yapmalarına izin verilen yerleşim yerleriyle sınırlı olarak yayınlarına devam etme olanağı sağlanmıştı.

Bu durumdaki kuruluşların izin almadan verici tesis edenler, Üst Kurul tarafından uyarılacak. Yapılan uyarıya rağmen yayına devam edenlere adli para cezası verilecek ve yayın cihazı ve tesisleri mühürlenecektir. Mevcut durumda daha çok radyo yayını yapan kuruluşların izinsiz verici tesis ederek yayın alanlarını genişletmeye çalıştıkları ifade edilmektedir.

Anayasa Mahkemesi 2019 yılında geçici 4'üncü maddenin "Kanal ve frekans kullanım bedelini 42'nci maddeye göre ödemeyenlerin" karasal yayınlarının Üst Kurul tarafından bir ay içerisinde durdurulacağına ilişkin hükmü iptal etmişti.

Bu hüküm nedeniyle işlem yapılamayıp beklenen 13 yayıncının getirilen bu yeni düzenlemeden etkileneceği, ayrıca yıl içerisinde yapılan kaçak yayınlarla ilgili işlem yapıldığı, RTÜK'ün genelde mevcut yayıncıların kendi bölgelerinde açılan kaçak yayınları takip edip şikâyet etmeleri üzerine işlem tesis ettiği ifade edilmiştir.

Yapılan işlemin ise eğer ihbar doğru ise yayıncı RTÜK tarafından uyarıldığı, bu düzenleme yasalaştığında uyarıya uymayanların vericilerin mühürlenmesi de gündeme geleceği belirtilmiştir.

9. Teklifin 10. Maddesinin Değerlendirilmesi;

Mevcut durumda; 9.08.2016 tarih ve 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un "Denetim" başlıklı 6.maddesi;

"Denetim

MADDE 6- (1) Şirket, Şirket tarafından kurulacak diğer şirketler, Türkiye Varlık Fonu ve Türkiye Varlık Fonu bünyesinde kurulacak alt fonlar bağımsız denetime tabidir. Şirket, 6362 sayılı Kanun kapsamında kurumsal yönetim düzenlemelerine uyar.

(2) Şirket, Şirket tarafından kurulacak diğer şirketler, Türkiye Varlık Fonu ve Türkiye Varlık Fonu bünyesinde kurulacak alt fonların bağımsız denetimden geçmiş yıllık mali tabloları ile faaliyetleri, Cumhurbaşkanı tarafından görevlendirilecek sermaye piyasaları, finans, ekonomi, maliye, bankacılık, kalkınma alanlarında uzman en az üç merkezi denetim elemanı tarafından bağımsız denetim standartları çerçevesinde denetlenir. Denetim sonucunda hazırlanacak rapor her yıl kasım ayı sonuna kadar Cumhurbaşkanına sunulur.

(3) Şirket, Şirket tarafından kurulacak diğer şirketler, Türkiye Varlık Fonu ve Türkiye Varlık Fonu bünyesinde kurulacak alt fonların bir önceki yıla ait mali tabloları ile faaliyetleri, her yıl Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından, birinci ve ikinci fıkralar kapsamında hazırlanan ve Cumhurbaşkanlığı tarafından aralık ayı sonuna kadar Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan denetim raporları üzerinden, takip eden yılın ocak ayı sonuna kadar görüşülerek denetlenir"

hükmünü içermektedir.

Teklifin bu maddesiyle, 6741 sayılı Kanunun Türkiye Varlık Fonu Yönetim A.Ş (TVFYAŞ), Türkiye Varlık Fonu(TVF) ile bağlı şirket ve fonların denetimini düzenleyen 6'ncı maddesinde değişiklik yapılarak, TVFYAŞ, TVF veya bunlar tarafından hâkim hissedar olarak kurulan veya kurulacak şirketler veya alt fonlar tarafından kurulmuş veya bunların bedellerini ödeyerek sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından

fazlasına sahip oldukları şirketler, alt fonlar ve bağlı ortaklıklarda TVFAŞ ve TVF'nin denetleneceği usullere göre denetlenmesine olanak sağlanmaktadır.

26.05.2022 tarih ve 7407 sayılı Bankacılık Kanunu İle Bazı Kanunlarda ve 655 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 14 ve 15. maddeleriyle 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 8. maddesinde, yapılan bir düzenlemeyle TVFAŞ ve TVF'nin hâkim hissedar olarak kurduğu ya da kuracağı şirketlerle alt fonlar tarafından kurulmuş ve bedeli ödenerek, sermayesinin ya da katılım payları satın alınmış (bunun en iyi örneği Türk Telekom) şirket, alt fon ve bağlı ortaklıkları, kamunun (Sayıştay, TBMM) denetiminden muaf tutulmuştur.

CHP'nin açtığı dava sonucu Anayasa Mahkemesi, 5 Aralık 2025 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan ve yayımlandığı gün yürürlüğe giren (E.: 2022/91, K.: 2025/133 sayılı) kararında söz konusu kuralı tümüyle iptal etmiştir.

AYM bu kararını *“bu şirketlerin, alt fonların ve bağlı ortaklıkların TBMM tarafından denetlenmesini sağlayacak, kamu kaynaklarının kamu yararına uygun şekilde kullanılmasını güvence altına alan etkin bir denetim sisteminin düzenlenmesi anayasal bir zorunluluk olup dava konusu kuralla söz konusu şirketler, alt fonlar ve bağlı ortaklıklar 6085 ve 3346 sayılı Kanunların hükümlerinden muaf tutulmakla birlikte kuralda ya da başka bir kanunda anılan denetimin nasıl yapılacağı ile usul ve esaslarına ilişkin olarak herhangi bir düzenleme de öngörülmemiştir”* gerekçesine dayandırmaktadır.

Getirilen düzenlemeyle bu şirket ve alt fonların da Türkiye Varlık Fonu ve Türkiye Varlık Fonu Yönetim AŞ'nin tabii olduğu kurallara göre denetlenebilmesine olanak sağlanmaktadır.

Bu düzenlemenin **Anayasa Mahkemesi'nin iptal kararının gereklerini yerine getirdiği ileri sürülebilirse de, bir kez daha TVF ve TVFAŞ ile portföydeki şirket, fon ve alt fonların denetiminin, usulen yapılan bir denetimden ibaret olduğunu vurgulamak gerekmektedir.**

Cumhurbaşkanına bağlı olan ve atanmaları ve görevlendirmeleri Cumhurbaşkanı tarafından gerçekleştirilen Devlet Denetleme Kurulu'nun Cumhurbaşkanının bizzat başkanı olduğu Türkiye Varlık Fonu ile ilgili denetim görevini koordine etmesi, Türkiye Varlık Fonu Denetim Raporlarının Devlet

Denetleme Kurulunun gözetimi altında hazırlanması “denetim etiği” açısından sakıncalı bulunmaktadır.

Raporu hazırlayan denetim elemanları Türkiye Varlık Fonu Şirketi, Şirket tarafından kurulan diğer şirketler, Türkiye Varlık Fonu ve Türkiye Varlık Fonu bünyesinde kurulan alt fonların denetimini, sadece kendilerinden önceki denetimi yapan bağımsız denetim şirketinin raporlarına ve finansal tablolarına dayanarak yerine getirmemekte, fonun işleyiş ve faaliyetleri konusunda herhangi bir ilave değerlendirmede bulunmamaktadırlar.

TBMM'ye sunulan raporlar, hiçbir şekilde bu kuruluş ve fonların AYM kararında vurgulanan şekilde **“TBMM tarafından denetlenmesini sağlayacak, kamu kaynaklarının kamu yararına uygun şekilde kullanılmasını güvence altına alan etkin bir denetim”**i sağlayacak bir içeriğe, veriye, detaya ve etkinliğe sahip bulunmamaktadır.

Trilyonlarca liranın yönetildiği, Devleti yine milyarlarca lira borç ve benzeri taahhütler altına sokan, kamu kaynağı kullanan bir yapının bu şekilde denetlenmesi gerçek bir denetim sayılamaz.

TVF ve TVFYAŞ ile bünyesindeki şirketler, fonlar, alt fonlar ve iştiraklerin de Sayıştay tarafından hazırlanacak Raporları üzerinden TBMM'de KİT Komisyonunda denetlenmesi sağlanmalıdır. Kaldı ki Anayasa mahkemesi yukarıda sözünü ettiğimi kararda Bu kuruluşlar için **“etkin bir denetim sisteminin düzenlenmesinin anayasal bir zorunluluk”** olduğunu vurgulamıştır

TVF ve TVFYAŞ'nin bu günkü denetim sistemini Anayasa Mahkemesi, “TBMM'nin denetimine yönelik bir düzenleme yapılmış” olmasını gerekçe göstererek, bizce yerinde olmayan bir kararla¹² iptal etmemiştir.

Teklifin 11. maddesi ile de; Anayasa Mahkemesinin, CHP'nin başvurusu üzerine iptal ettiği 6741 sayılı Kanunun, 8'inci maddesinin dördüncü fıkrası içerik olarak geri getirilmektedir.

Maddelerin gerekçesinde, bu teklifin 10. maddesiyle bu şirket, fon, alt fon ve iştiraklerin Türkiye Varlık Fonu Yönetim Anonim Şirketi ve Türkiye Varlık Fonunun

¹² Anayasa Mahkemesinin , E.2016/180, K.2018/4, 18/1/2018 tarihli kararı

denetimine ilişkin 6'ncı maddenin kapsamına alınmış olması, Anayasa Mahkemesinin iptal kararını karşılamaya yeterli sayılmaktadır.

Anayasa'nın 160'ıncı maddesinde Sayıştay'ın, merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumlarının bütün gelir ve giderleri ile mallarını Türkiye Büyük Millet Meclisi adına denetlemek ve sorumluların hesap ve işlemlerini kesin hükme bağlamak ve kanunlarla verilen inceleme, denetleme ve hükme bağlama işlerini yapmakla görevli olduğu; 165'inci maddesinde ise sermayesinin yarısından fazlası doğrudan doğruya veya dolaylı olarak Devlete ait olan kamu kuruluş ve ortaklıklarının Türkiye Büyük Millet Meclisince denetlenmesi esaslarının kanunla düzenleneceği hüküm altına alınmıştır.

Burada yapılması gereken düzenleme; TVFYAŞ, TVF veya bunlar tarafından hâkim hissedar olarak kurulan veya kurulacak şirketler veya alt fonlar tarafından kurulmuş veya bunların bedellerini ödeyerek sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından fazlasına sahip oldukları şirketler, alt fonlar ve bağlı ortaklıklarda TBMM adına Sayıştay tarafından denetlenmesi gerekmektedir.

Anayasa'da yer alan kurallar açısından yapılan daha detaylı ve bütünsel değerlendirme neticesinde 10. madde düzenlemesinin;

Cumhurbaşkanının yetkilerinin kapsamına uygunluk, Kamu yararı ilkesi ve hukuk devleti, Hukuk devleti ilkesi, yasama yetkisinin devredilmezliği ve idarenin kanuniliği ilkesi, Eşitlik ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sınırları, teşebbüs hürriyeti, Hak arama özgürlüğü, etkili başvuru hakkı, idarenin her türlü eylem ve işleminin yargı denetimine tabi olması, Sınırlandırma yetkisinin kötüye kullanılması, Para kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının düzenlenmesi, Demokratik hukuk devleti ve denetim, Uluslararası andlaşmaların iç hukuka etkisi ilkeleri bakımından

Anayasa'nın başlangıç bölümüne , 2, 5, 6, 7, 10, 13, 14, 36, 40, 48, 90, 104, 123, 125, 160, 165 ve 167'nci maddelerine aykırı bulunduğu kanaatine varılmıştır.

Bu nedenlerle söz konusu maddenin teklif metninden çıkartılması tarafımızca verilen önerge komisyonun iktidar partisi milletvekillerinin oylarıyla rededilmiştir.

10. Teklifin 11. maddesinin Değerlendirilmesi:

26.05.2022 tarih ve 7407 sayılı Bankacılık Kanunu İle Bazı Kanunlarda ve 655 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 14 ve 15. maddeleriyle 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 8. maddesinde, yapılan düzenleme CHP'nin açtığı dava sonucu Anayasa Mahkemesi tarafından 5 Aralık 2025 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan ve yayımlandığı gün yürürlüğe giren (E.: 2022/91, K.: 2025/133 sayılı) kararında söz konusu kuralı tümüyle iptal edilmiştir..

Teklifin bu maddesiyle 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un Kanunun 8 inci maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen dördüncü fıkrası,

“4) Şirket, Türkiye Varlık Fonu veya bunlar tarafından hakim hissedar olarak kurulan ve kurulacak şirketler veya alt fonlar ile bunların kurucusu olduğu veya bedellerini ödemek suretiyle sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından fazlasına sahip olduğu şirketler, alt fonlar ve bunların bağlı ortaklıkları özel hukuk hükümlerine tabi olup, bunlardan şirketler hakkında 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile kendi özel mevzuatı, Türkiye Varlık Fonu dahil fonlar hakkında ise kendi özel mevzuatı uygulanır. Şirket, Türkiye Varlık Fonu, bunlar tarafından hakim hissedar olarak kurulan ve kurulacak şirketler veya alt fonlar ile bunların kurucusu olduğu veya bedellerini ödemek suretiyle sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından fazlasına sahip olduğu şirketler, alt fonlar ve bunların bağlı ortaklıkları, bu Kanunda yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla, idari ve mali konularda kamu idaresini veya sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait olan şirket, işletme, teşebbüs ve kuruluşları ilgilendiren mevzuat hükümlerine, kısıtlamalarına ve uygulamalarına tabi tutulamaz.”

şeklinde yeniden düzenlenmekte,

beşinci fıkrasının birinci cümlesine “657 sayılı Devlet Memurları Kanunu,” ibaresinden sonra gelmek üzere “12 nci maddesi dışındaki” ibaresi eklenmekte ve fıkranın Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen ikinci cümlesi;

“Bu Kanunun 6 ncı maddesinde belirtilen düzenlemelere tabi olmak kaydıyla, Türkiye Varlık Fonunun, Şirketin veya bunlar tarafından hakim hissedar olarak kurulan ve kurulacak şirketler veya alt fonların; kurucusu olduğu veya bedellerini ödemek suretiyle sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından fazlasına sahip olduğu şirketler, alt fonlar ve bunların bağlı ortaklıkları hakkında ise bu fıkranın birinci cümlesinde sayılan Kanun ve Kanun Hükmünde Karamamelerden; 6362 sayılı Kanun, 4054 sayılı Kanun ve 631 sayılı Kanun Hükmünde Karamamenin 12 nci maddesi dışındaki mevzuat hükümleri uygulanmaz.”

şekilinde yeniden düzenlenmektedir.

Anayasa Mahkemesinin, CHP’nin başvurusu üzerine iptal ettiği Kanunun, 8’inci maddesinin dördüncü fıkrası içerik olarak geri getirilmektedir.

Getirilen yeni düzenlemeyle de TVFAŞ, TVF ve bunların bunlar tarafından hakim hissedar olarak kurulan ve kurulacak şirketler veya alt fonlar ile bunların kurucusu olduğu veya bedellerini ödemek suretiyle sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından fazlasına sahip olduğu şirketler, alt fonlar ve bunların bağlı ortaklıkları özel hukuk hükümlerine tabi tutulmakta ve şirketler hakkında 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunun, fonlar hakkında da kendi özel mevzuatının (Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulmasına Dair Kanun) uygulanacağı hükmü getirilmektedir.

Ayrıca, bu şirket ve fonlar; Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulmasına Dair Kanunda yer alan hükümler dışında, idari ve mali konularda kamu idaresini veya sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait olan şirket, işletme, teşebbüs ve kuruluşları ilgilendiren mevzuat hükümleri, kısıtlamaları ve uygulamalarına tabi tutulamayacaktır.

İptal edilen fıkra yerine getirilen yeni dördüncü fıkra iptal edilen fıkrayla neredeyse aynı içeriğe sahip bulunmaktadır Bu durumdaki şirket ve fonlar sadece Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulmasına Dair Kanunda yer alan hükümlere tabi tutulacak, haklarında kamu kurumushlarına uygulanan diğer mevzuat uygulanamayacaktır.

Anayasa Mahkemesi, 5 Aralık 2025 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan ve yayımlandığı gün yürürlüğe giren (E.: 2022/91, K.: 2025/133 sayılı) kararıyla aynı maddenin 5’inci fıkrasının ikinci cümlesini de iptal etmişti. Fıkraya eklenmek üzere getirilen yeni cümle de çok küçük bir farkla iptal edilen cümlele aynıdır.

Sadece bu şirket, fon ve alt fonlarda da 631 sayılı KHK'nın, kamuda birden fazla yönetim kurulu üyeliği görevi yapan kamu görevlilerinin sadece birinden ücret alabileceklerini düzenleyen 12'nci maddesinin kapsamına alınmaktadır. Bu şirketler ve ortaklıklar kamu kurum ve kuruluşlarını ilgilendiren kanunlardan sadece 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanuna tabi tutulacaklardır.

Maddenin gerekçesinde, bu teklifin bir önceki maddesiyle bu şirket, fon, alt fon ve iştiraklerin Türkiye Varlık Fonu Yönetim Anonim Şirketi ve Türkiye Varlık Fonunun denetimine ilişkin 6'ncı maddenin kapsamına alınmış olmasını, Anayasa Mahkemesinin iptal kararını karşılamaya yeterli sayılmaktadır.

TVFYAŞ, TVF ve bunların sahip oldukları ya da kurdukları ya da satın aldıkları şirket ve fonlar başta Sayıştay Kanunu, Devlet Memurları Kanunu, KİT'ler ve Fonların TBMM Tarafından denetlenmesine İlişkin Kanun, Kamu İhale Kanunu, Devlet İhale Kanunu, Taşıt Kanunu ve daha birçok kanundan muaf tutuluyorlar. Tamamen kamu kaynağını kullanan bir organizasyon için tam bir keyfi alan yaratılmış durumdadır.

Getirilen teklifte, bu şirket, fon, alt fon ve iştiraklerin de TVFYAŞ ve TVF'nin denetimini düzenleyen söz konusu kanunun 6'ncı maddesine dahil edilmesinin Anayasa Mahkemesinin iptal kararını karşıladığı savunulması söz konusu düzenlemenin gerekçesi olamaz.

Söz konusu düzenleme Anayasa Mahkemesi kararlarının yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlayacağı yönündeki 153. maddesine aykırı bulunmaktadır.

Anayasa'da yer alan kurallar açısından yapılan daha detaylı ve bütünsel değerlendirme neticesinde 11. madde düzenlemesinin;;

Cumhurbaşkanının yetkilerinin kapsamına uygunluk, Kamu yararı ilkesi ve hukuk devleti, Hukuk devleti ilkesi, yasama yetkisinin devredilmezliği ve idarenin kanuniliği ilkesi, Eşitlik ilkesi, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasının sınırları, teşebbüs hürriyeti, Hak arama özgürlüğü, etkili başvuru hakkı, idarenin her türlü eylem ve işleminin yargı denetimine tabi olması, Sınırlandırma yetkisinin kötüye kullanılması, Para kredi, sermaye, mal ve hizmet piyasalarının düzenlenmesi, Demokratik hukuk devleti ilkesi ve denetim, Uluslararası andlaşmaların iç hukuka etkisi ilkeleri bakımından

Anayasa'nın başlangıç bölümüne , 2, 5, 6, 7, 10, 13, 14, 36, 40, 48, 90, 104, 123, 125, 153 ve 167'nci maddelerine aykırı bulunduğu kanaatine varılmıştır.

Bu nedenlerle söz konusu maddenin teklif metninden çıkartılması tarafımızca verilen önerge komisyonun iktidar partisi milletvekillerinin oylarıyla rededilmiştir..

11. Teklifin 12. maddesinin Değerlendirilmesi;

Teklifin bu maddesiyle 7412 sayılı İstanbul Finans Merkezi Kanununun 3'üncü maddesinde yer alan "Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi" ibaresi "Yönetici şirket" olarak değiştirilmektedir.

7412 sayılı Kanunun 3'üncü maddesinde İstanbul Finans Merkezi ofis alanında faaliyet göstermek üzere katılımcılara Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi tarafından katılımcı belgesi verilmesi kuralı bulunuyordu.

Finans Ofisi 28.03.2025 tarih ve 183 Cumhurbaşkanlığı Kararının 12. maddesiyle kapatıldığı için bu yetki, Türkiye Varlık Fonu tarafından kurulan "yönetici şirkete" verilmektedir.

Maddenin gerekçesinde; *"Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisinin kapanmasından sonra, katılımcı belgesi verilmesi görevini en etkin şekilde yapabilecek kurumun Kanun kapsamında verilen görev ve yetkileri kullanmak üzere kurulan yönetici şirket olması sebebiyle maddede değişiklik yapılmaktadır.."*

açıklaması yer almaktadır.

Aslında 1. Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin halen yürürlükte olan 527/G maddesinin "Finans Dairesi Başkanlığının görev ve yetkilerini" düzenleyen d/7 bendinde İstanbul Finans Merkezi ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek görevi de bulunmaktadır.

Yapılan değişiklik, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin nasıl bir ucube sistem olduğunu bir defa daha ortaya koymaktadır.

TBMM bir kanun çıkarırken kanunla kurulmamış bir birime atıfta bulunmaktadır. Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (CBK) ile kurulan "Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi" yine bir Cumhurbaşkanlığı Kararnamesiyle kapatıldığı için, TBMM de bir Kanunda değişiklik yapmak zorunda bırakılmaktadır.

12. Teklifin 13 maddesinin Değerlendirilmesi:

Teklifin bu maddesiyle 177 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 5. maddesi çerçevesinde Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin eki cetvelde kadroları belirlenmiş olan Başkan yardımcılarının mali ve özlük haklarının “kanunilik” ilkesi çerçevesinde münhasıran kanunla düzenlenmesi gerektiğinden bunların mali ve özlük hakları, 375 sayılı KHK’nın ek 34. Maddesinin dördüncü fıkrasında belirlenen “bakanlık Genel Müdürü”ne endekslenerek bu çerçevede denklik sağlanmaktadır.

Teklif Metninin Görüşülmesi Sırasında Cumhuriyet Halk Partisi Milletvekillerce Verilen Ve Ek Madde İhdasını İsteyen Ancak Reddedilen Önergelerin Değerlendirilmesi:

Söz konusu teklif metninin görüşülmesi sırasında Plan ve Bütçe Komisyonunun CHP’li üyeleri tarafından teklif metnine ek madde ihdasını isteyen

Birinci önerge 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’na ek madde eklenerek Kanun’un 4’üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentleri kapsamında gelir ve aylık alanların aylık ve gelirlerinin aynen memur emeklileri gibi yüzde 18,6 oranında artırılmasını

İkinci önerge 6253 sayılı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı Kanununun 30’uncu maddesinde değişiklik yapılarak Türkiye Büyük Millet Meclisinde, TBMM’nin faaliyetleriyle ilgili alanlarda, TBMM Başkanına, yasama faaliyetleriyle ilgili olarak siyasi parti gruplarına ve milletvekillerine yardımcı olmak üzere, danışman, büro görevlisi, ikinci danışman ve ilave personelin sözleşme ücretlerinde iyileştirme yapılmasını, açıktan sözleşmeli olarak çalıştırılan bu personele, sözleşmenin sona ermesi, emeklilik gibi nedenlerle usul ve esaslarını TBMM Başkanlık Divanınca belirlenecek şekilde iş sonu tazminatı ödenmesine olanak sağlanmasını, ayrıca milletvekillerine yasama faaliyetlerinde yardımcı olmak üzere istihdam edilen ikinci danışmanın “kamu kurum ve kuruluşları ile kamu tüzel kişiliğini haiz kurumların personeli olması” zorunluluğunun kaldırılmasını

Üçüncü önerge 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 46’ncı maddesinin ikinci fıkrasına “çalışan sigortalıları” ibarelerinden sonra gelmek üzere, “6253 sayılı

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı İdari Teşkilatı Kanununun 30'uncu maddesinin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarına göre 5510 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sözleşmeli olarak çalıştırılanlar" ibareleri eklenmesi suretiyle Türkiye Büyük Millet Meclisinde, TBMM'nin faaliyetleriyle ilgili alanlarda TBMM Başkanına, yasama faaliyetleriyle ilgili olarak siyasi parti gruplarına ve milletvekillerine yardımcı olmak üzere, danışman, büro görevlisi, ikinci danışman ve ilave personelden, 5510 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre sigortalı olarak çalıştırılan sözleşmeli personelin de işsizlik sigortası kapsamına alınması,

Dördüncü önerge 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun 51'inci maddesinin birinci fıkrasına bent ilave edilmesiyle Türkiye Büyük Millet Meclisinde, TBMM'nin faaliyetleriyle ilgili alanlarda TBMM Başkanına, yasama faaliyetleriyle ilgili olarak siyasi parti gruplarına ve milletvekillerine yardımcı olmak üzere, danışman, büro görevlisi, ikinci danışman ve ilave personelden, 5510 sayılı Kanunun 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendine göre sigortalı olarak çalıştırılan sözleşmeli personelin işsizlik ödeneğinden yararlanabilmelerine yönelik uyum düzenlemesi yapılmasını

talep eden önergeler idi.

Söz konusu önergeler komisyonda görev yapan çoğunluk partisi milletvekilleri ve çoğunluk partisini destekleyen partinin milletvekillerinin oylarıyla reddedilmiştir.

Teklifin; 1, 2, 3, 10 ve 11 maddelerinin Anayasa Komisyonunda, 4. maddesinin Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonunda, 6, 7 ve 8. maddelerinin Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonunda, -6. maddenin ayrıca Adalet Komisyonunda, 9. maddesinin Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonunda tüm boyutlarıyla ele alınıp görüşülmeden acele ile sadece Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülerek yasalaştırılması gayretini uygun görmemekteyiz.

Sonuç olarak; I'inci Bölümde açıklanan usul eksikliklerini içermiş olması nedeniyle, II'nci Bölümünde açıklandığı üzere Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin mevcut uygulamasının TBMM'yi nitelikli yasa yapma

hak ve yükümlülüğünden alıkoyması nedeniyle olağan yasa yapma sürecinin dışına çıkılmasını genel demokratik ilkelere ve TBMM geleneklerine aykırı bulduğumuzdan, III'üncü Bölümde belirtilen nedenlerle Kanun teklifinde yer alan 10 ve 11 maddelerindeki düzenlemelerin Anayasa'nın bazı hükümlerine aykırılık taşıması nedeniyle, IV'üncü Bölümünde Anayasada öngörülen olağan yasa yapma sürecinin dışına çıkılarak, TBMM'de ilgili komisyonlarda tartışılmayan kanun teklifleriyle sadece Plan ve Bütçe Komisyonundan geçirilmek suretiyle acele yasa yapma alışkanlığının genel demokratik ilkelere ve TBMM geleneklerine aykırı bulduğumuzdan, V'inci Bölümde maddeler üzerinde yapılan değerlendirmeler sonucunda ayrıntılı olarak açıklanan nedenlerle “2/3464 esas numaralı “ Bazı Kanunlarda ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi” nin bu şekilde kanunlaşmasına karşı olduğumuzu bildiririz.

Veli Ağbaba
Malatya

Cavit Arı
Antalya

Ahmet Vehbi Bakırlioğlu
Manisa

Cevdet Akay
Karabük

Mustafa Erdem
Antalya

Tahsin Ocaklı
Rize

Ümit Özlale
İzmir

MUHALEFET ŞERHİ

GENEL DEĞERLENDİRME

Torba Yasa Usulünden Vazgeçilmelidir

2/3464 Sayılı yasa teklifi yine torba yasa usulüyle hazırlanmıştır. Torba yasa usulünün yasama etiğini ihlal ettiğini ve yasama kalitesizliğine yol açtığını bu vesileyle tekrar ifade ediyor, bu usulden vazgeçilmesi gerektiğini vurguluyoruz.

Torba yasalar birbiriyle ilişkisi bulunmayan, pek çok alanda düzenlemeler içeren ve nihayetinde halkın temsilcilerinin tüm bu farklı alanlardaki düzenlemelerle ilgili tek bir görüş bildirmek zorunda olduğu bir mahiyettedir. Bu durum bir yandan “hiç kimse pek çok farklı alanda düzenlemeler getiren bir teklifle ilgili tek bir görüş bildirmeye zorlanamaz” şeklindeki evrensel yasama ilkesini ihlal ederek yasama etiğini ayaklar altına alırken bir yandan da yasama kalitesini düşürmektedir. Torba yasaların yasama kalitesini nasıl düşürdüğüne, bu şekilde yapılan düzenlemelerin daha sonradan yeniden düzenlenmek zorunda kalındığına defalarca şahitlik ettik. Ancak iktidar bu konuda bildiğini okumaya devam etmektedir. Çoğunluğuna güvenerek birbiriyle alakasız konuları bir teklife sıkıştırarak önümüze getirmekte, bu tarz yasama faaliyeti halkın sorunlarına çözüm getireceği yerde sorunları daha da büyütmektedir.

2/3464 Sayılı torba yasa teklifinde yine Anayasa Mahkemesi (AYM) kararları gereğince getirildiği söylenen düzenlemeler yer almaktadır. İktidar,

torba yasa usulünde bunu da bir alışkanlık haline getirmiş durumdadır. İktidar Anayasa'ya aykırı bir şekilde icraatlarını yapmakta, sonrasında iş AYM'ye intikal etmekte, AYM de yıllar sonra iptal kararı vermektedir. İktidar amacını gerçekleştirip, iş işten geçtikten sonra bu kez söz konusu AYM kararının gereğini yerine getirmek için yasal düzenleme yapmaktadır. Geçen yasama döneminde pek çok torba yasada yaklaşık 200 madde bu şekilde yasallaştırılmıştı. DEM Parti olarak bu tarz bir yasama anlayışını kabul etmemiz mümkün değildir. Bu yöntem yasama kurnazlığıdır.

Yasama kurnazlığının bir diğer somut pratiği ise torba yasa teklifinin komisyon görüşmeleri sırasında baskın bir şekilde ek madde ihdasları yoluna gidilmesidir. İktidar, torba yasa tekniğiyle komisyon gündemine kanun teklifleri getirmeye devam ederken, aynı zamanda komisyon görüşmeleri sırasında madde ihdasları yoluyla görüşülen kanun teklifine her defasında sonradan eklemeler yapmaktadır. Bu usul, yani sonradan kanun teklifine yeni maddeler ekleme pratiği, bilhassa muhalefet partilerine mensup komisyon üyesi milletvekillerinin son dakika eklenen maddelerin üzerinde sağlıklı bir değerlendirme yapmasına engel olmaktadır. Siyasi iktidarın sıradanlaştırıp olağanlaştırmaya çalıştığı bu yöntem, milletvekillerinin yasama faaliyetleri yoluyla temsilcisi oldukları yurttaşların hakkını koruyup gözetmesini de fiilen ortadan kaldırmaktadır. Siyasi iktidarın bu yaklaşımının sakıncaları ortadadır ve bu durumun da kabul edilmesi mümkün değildir.

Dilediğince ek madde ihdas ederek yasama kurnazlığında ısrar eden iktidar, buna karşılık muhalefetin tüm önerilerine peşinen kulaklarını kapatmaktadır. DEM Parti olarak 2/3464 Sayılı yasa teklifinin Plan ve Bütçe Komisyonu görüşmeleri aşamasında bir tanesi ek madde ihdasına, diğer ikisi ise söz konusu maddelerde değişiklik yapılmasına ilişkin 3 adet önerge verdik. Ancak en düşük emekli maaşının en az yoksulluk sınırının yarısına eşitlenmesini düzenleyen ek madde ihdas edilmesine ilişkin önergemiz AKP-MHP oylarıyla reddedildi.

Aynı şekilde “birden fazla uyarma ve/veya kınama cezası almış olanlar” ibaresinin çıkarılarak 3 yıllık yeniden atanma yasağının Anayasa’nın 49. Maddesi’ndeki (çalışma hakkı) ölçülülük ilkesine aykırı olduğu, aday memur için bu sürenin çok uzun olduğu gerekçeleriyle makul bir süre olan 1 (bir) yıl olacak şekilde düzenlenmesi gerektiğine ilişkin 1. Madde’de değişiklik öngören önergemiz yine AKP-MHP oylarıyla reddedilmiştir.

Yargı iptali sonrası idareye tanınan 4 aylık sürenin, sadece lehe olan durumlar için (cezayı hafifletme gibi) kullanılması veya bu sürenin suistimal edilmemesi için yargı kararının esasına uyma zorunluluğunun getirilmesine ilişkin 3. Madde’de değişiklik öngören önergemiz AKP-MHP oylarıyla reddedilmiştir.

Emekliler Yoksullaştıran Bir Sosyal Güvenlik Rejimi Değil Haklarını İstiyor

2/3464 Sayılı yasa teklifindeki en önemli düzenleme en düşük emekli maaşına yaklaşık 1.000 lira eklenerek 20 bin liraya çıkarılmasına ilişkin 7. Madde’dir.

Sosyal güvenlik hakkının ayrılmaz bir parçası olan emeklilik, Anayasa ve uluslararası sözleşmelerle güvence altına alınmış temel bir insan ve yurttaş hakkıdır. Emekliler, hak sahipleriyle birlikte Türkiye’nin en büyük ve en belirleyici toplumsal kesimlerinden birini oluşturmaktadır. Nüfus içindeki payları her geçen gün artmaktadır. Ancak bu büyüyen toplumsal kesim, derinleşen bir adaletsizlikle karşı karşıyadır.

Türkiye’de emeklilik sistemi artık bir hak sistemi olmaktan çıkmış, bir adaletsizlikler sistemi haline gelmiştir. Bugünkü emeklilik rejimi, tutarsız düzenlemelerle dikiş tutmaz hale gelmiştir. Hem emekli olabilmek hem de

insanca bir emeklilik yaşamı sürdürebilmek her geçen gün daha zor hale gelmektedir.

Emeklilik sistemindeki yapısal sorunlar derinleşirken, emeklilerin yaşadığı yoksulluk görmezden gelinmekte, talepleri sistematik biçimde yok sayılmaktadır. Milyonlarca emekli yoksulluğa ve sefaletle mahkûm edilmektedir.

2008 yılında yürürlüğe giren 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, bu sürecin en kritik kırılma noktalarından biri olmuştur. Bu yasayla birlikte emekli aylık bağlama oranları düşürülmüş, güncelleme katsayıları geriletilmiş, emekli aylıklarının hesaplanmasında milli gelirden alınan pay dramatik biçimde azaltılmıştır. Dahası, emekli aylıklarının artırılmasında yalnızca resmî enflasyon oranları esas alınarak emeklilerin reel kayıpları görmezden gelinmiştir.

Bu politikaların sonucu olarak emekli aylıkları ciddi biçimde gerilemiş, ardından bu gerilemeyi gizlemek için geçici ve göstermelik “yamalar” devreye sokulmuştur. Taban aylık uygulamaları, ikramiyeler, tek seferlik düzenlemeler yapılmıştır. Ancak bu yamalar sorunu çözmemiş, aksine emekli aylıkları daha da dibe vurmuştur. Emeklilerin yaşam koşulları her geçen gün ağırlaşmıştır.

Bugün Türkiye’de milyonlarca emekli, asgari ücretin dahi altında bir gelirle yaşam mücadelesi vermektedir. Emeklilerin bütçeden aldığı pay azalmakta, ülkenin büyümesinden aldıkları pay sıfırlanmaktadır. Artan emekli yoksulluğu nedeniyle emekliler yeniden işgücü piyasasına itilmekte ya iş aramakta ya da çalışmak zorunda bırakılmaktadır.

Emeklilerin haklı taleplerine ise sürekli “kaynak yok” yanıtı verilmektedir. Emekliler başta olmak üzere Türkiye’deki yurttaşların büyük bir kısmı kronikleşmiş enflasyon sorunu, yoksulluk, geçim sıkıntısı, işsizlik, borçluluk, düşük ücret, emek sömürüsü, hayat pahalılığı, sefalet ve açlık gibi sorunların gölgesinde yaşam mücadelesi vermektedir. Yanlış politik kararlarının sonucu olarak ortaya çıkan bu tablonun çözümü adına alınan kararların faturası yine

emekçilere çıkarılmaktadır. Bu ise açlık ve yoksulluk sınırının altında yaşayan milyonlarca insanın hali hazırda zor olan yaşamlarını daha güçleştirmektedir.

Ekonomik sorunların her geçen gün derinleştiği, yoksulluğun, enflasyonun, gelir dağılımı adaletsizliğinin ve işsizliğin artarak devam ettiği Türkiye ekonomisinde emekliler başta olmak üzere emeğiyle geçinen yurttaşlar gün geçtikçe yoksullaştırılarak açlığa mahkûm edilmektedirler. Sabit gelirli başta olmak üzere alım gücünün her geçen gün düştüğü, enflasyon baskısının artarak devam ettiği ve işsizliğin arttığı bir ortamda emekçilerin yaşamı daha da zorlu hale gelmiştir.

Zamların takip edilemediği günümüzde emeklilerin geçim derdi daha da artmıştır. Özellikle son yıllarda enflasyon, işsizlik, döviz kurları, dış ticaret açığı, dış borçlar, dış ödemeler açığı tarihin en yüksek seviyelerine çıkmıştır. Bu süreçte iktidarın dışa bağımlı bir üretimi ve sermayenin çıkarlarını merkeze alan ekonomi politik kararları enflasyonu hızla arttırmış, milyonlarca vatandaş enflasyon gölgesinde yaşam mücadelesi vermek zorunda kalmıştır. Özellikle son seçim sonrası döviz kurlarında meydana gelen hızlı yükseliş ve peşi sıra vergi oranlarında yapılan artışlar hem enflasyonu tetiklemiş hem hâlihazırda bozuk olan vergi yapısını ve gelir dağılımını bozmuş hem de alım gücünü daha da düşürmüştür. Bu sebeple başta emekliler olmak üzere on milyonlarca yurttaş için hayat pahalılığı ve enflasyon en yakıcı mesele olmaya devam etmektedir.

İktidar son zamanlarda yaptığı düzenlemelerle emekliye, asgari ücretliye, emekçiye ve memura çay kaşığıyla verdiğini kepçeyle geri almıştır. Emeğiyle geçinen yurttaşların ve emeklilerin geçim endişesi gün geçtikçe artmaktadır. Türk-İş tarafından açıklanan son açlık ve yoksulluk verilerine göre, 2025 yılının aralık ayı itibarıyla, Türkiye’de açlık sınırı 30 bin 143 liraya yoksulluk sınırı 98 bin 188 liraya ulaşmıştır. Geline noktada yaklaşık 5 milyon emekli sadece 20 bin liraya mahkûm edilmiş, 16 milyon emekli için yaşam daha zorlu hale getirilmiştir.

15 Temmuz 2023'te yapılan maaş zammıyla memur emekli aylıkları için yüzde 17,55 olarak belirlenen zam oranı çıkan ek kararla yüzde 25'e tamamlanmış, SSK ve Bağ-Kur emeklilerine yüzde 5,23; memur emeklilerine ise yüzde 7,45 refah zammı yapılmıştı. Böylelikle en düşük memur emeklisi maaşı 9 bin 877 liraya çıkmış ancak bu durum yalnızca kök aylığı 7 bin 500 liranın üstünde olan emekliler için geçerli olmuştu. Ancak yapılan bu düzenlemeyle kök aylığı 6 bin liranın altında kalan emekliler maaşlarını yıl sonuna kadar 7 bin 500 lira olarak almaya devam etmek zorunda kalmışlardı. Ayrıca aynı karara göre, tüm kamu personeline bir de eşit miktarda olacak şekilde, seyyanen 8 bin 77 liralık ilave ödeme yapılması kararlaştırılmış, ancak alınan bu zamdan emekliler faydalanamamıştı. Bu düzenlemeyle emekliler yoğun hak kaybına uğramışlardı.

Yine ironik bir şekilde “Emekliler Yılı” ilan edilen 2024 yılında asgari insani yaşam koşullarından mahrum bırakılan emeklilerin yaşam koşullarının iyileştirilmesi yerine sadece sabretmeleri istenmiştir. Garanti ödemeleri başta olmak üzere kaynak bulma konusunda sıkıntı yaşamayan iktidar söz konusu emekli ve emekçiler olduğunda sabır ve umut dışında bir şey vermemektedir. Nitekim o dönem Erdoğan bir konuşmasında “Arzu ettiğimiz düzeye devlet millet olarak daha fazla çalışacak, daha fazla gelir elde edecek, ortaya çıkan gelirden de emeklilere hak ettiği parayı vereceğiz” demiştir. Ancak o dönem verilen vaatlere rağmen bugün gelinen noktada emeklilere yine hiçbir şey verilmemiştir.

2016 yılında emekli aylığı ödemelerinin GSYH'ye oranı yüzde 7,04 iken bu oran 2022 yılında yüzde 4,36'ya kadar düşmüştür. EYT ile birlikte emekli sayısındaki artışa rağmen emeklilerin milli gelirden aldığı pay artmamış aksine düşmüştür. Emeklinin milli gelir pastasındaki porsiyonunda küçülme, emeklinin bugün yaşadığı sıkıntıları çok net açıklamaktadır. Emekli aylıklarının kişi başına GSYH'ye (aylık) oranı yüzde 52'den yüzde 29'a kadar gerilemiştir. Emekli aylıkları en az yüzde 45 düşmüştür. Emekli aylıklarının sefalet düzeyine düşmesinin sebebi AKP'nin sosyal güvenlik politikalarıdır. Zira emekliler 2000'li

yılların başından itibaren hak kayıplarını yaşamaya devam etmektedirler. Bu mağduriyetlerin temel kaynağı ise 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu’dur. 2008 yılında yürürlüğe giren 5510 Sayılı yasa ile emekliliğe erişim hakkı zorlaşmış, emeklilik yaşı yükseltilmiş, emekli aylığı elde etme koşulları değişmiş ve emekli aylıkları düşmeye başlamıştır.

DİSK-Ar’ın Temmuz 2025 yılında yayınladığı “Emekliler Raporu”na göre:

- Emeklilerin nüfus içindeki payı artarken pastadaki payı düşüyor.
- Türkiye’de emekli aylıkları dibe doğru eşitleniyor.
- Türkiye’de ortalama emekli aylığı 2003’te asgari ücretin yüzde 36 üzerinde iken günümüzde asgari ücretin yüzde 22 altına geriledi.
- 2002’de ortalama emekli aylığının kişi başına GSYH’ye oranı yüzde 46,4 iken, 2025’te bu oran yüzde 29’a geriledi.
- Emekli aylığı ve hak sahiplerine yapılan ödemelerin GSYH’ye oranı AB ülkelerinde ortalama yüzde 9,8 iken Türkiye’de yüzde 3,7’dir.
- 2009-2024 arasında Sosyal Güvenlik Kurumu’na yapılan bütçe transferlerinin bütçe ve GSYH’ye oranı ciddi biçimde düştü.
- 2025 yılının ilk yarısında ortalama emekli aylığı 17.252 TL, ortalama işçi emekli aylığı ise 17.089 TL’dir. Buna karşın en düşük emekli aylığı 14.469 TL’dir.
- Emekliler ve onların hak sahipleri, işçilerden sonra Türkiye’nin en büyük toplumsal grubu durumundadır: 2024 itibarıyla emekli ve hak sahipleri Türkiye nüfusunun yüzde 18,5’ini oluşturuyor.
- 15,9 milyon emekli ve hak sahibi kişi sayısı ile Türkiye, Avrupa ülkeleri içinde emekli ve hak sahibi sayısının en fazla olduğu üçüncü ülkedir.
- “Türkiye’de emekli sayısı çok fazla, aktif/pasif oranı çok düşük” iddiası doğru değildir.

- Sosyal Güvenlik Destek Primi (SGDP) kapsamında çalışanlar aktif sigortalılara dahil edildiğinde aktif-pasif oranı 2024 yıl sonu itibarıyla 1,75'tir.
- Avrupa ülkelerinde ortalama aktif/pasif oranı ortalama 1,5'tir.
- Düşük emekli aylıkları sebebiyle milyonlarca emekli tekrar çalışıyor veya iş arıyor: 2002 yılında yüzde 36,6 olan çalışan veya iş arayan emeklilerin oranı Aralık 2024'te yüzde 65,7'ye yükseldi.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonu'nda görüşülecek olan bu torba yasa teklifi kapsamında, en düşük emekli aylığının artırılmasına yönelik düzenleme, iktidar tarafından bir "iyileştirme" olarak sunulmakta, emeklilerin yaşam koşullarında kayda değer bir rahatlama sağlandığı algısı yaratılmaya çalışılmaktadır. Oysa söz konusu düzenleme, milyonlarca emeklinin yıllardır maruz bırakıldığı yapısal yoksullaştırma politikalarının üzerini örten, geçici ve yanıltıcı bir makyajdan ibarettir.

Oysa emekliler iktidardan ne bir lütuf ne bir bahşış ne de bir kıyak beklememektedir. Emeklilerin talebi nettir. O da çalışarak kazandıkları ve primlerini ödeyerek hak ettikleri insanca yaşam hakkının teslim edilmesidir. Ancak bugün gelinen noktada emeklilik sosyal bir hak olmaktan çıkarılmış, yaşlılık dönemi, yoksullukla, güvencesizlikle ve hayatta kalma mücadelesiyle özdeş hale getirilmiştir.

Türkiye'de Emekli Aylıkları: Sefaletin Kaynağı ve Görünmeyen Gerçekler

Türkiye'de emekli aylıkları son yıllarda yalnızca enflasyon karşısında erimekle kalmamış, tarihsel olarak emekçilerin milli gelirden aldığı pay da ciddi biçimde gerilemiştir. Bugün milyonlarca emeklinin yaşadığı yoksulluk, geçici ekonomik dalgalanmaların değil, uzun yıllara yayılan bilinçli politika tercihlerinin sonucudur.

2002 yılında en düşük SSK emekli aylığı, asgari ücretin yaklaşık yüzde 139’u düzeyindeydi. Yani en düşük emekli aylığı asgari ücretin belirgin bir biçimde üzerindeyken 2026 yılına gelindiğinde bu oranın yüzde 73,6’ya kadar düştüğünü görüyoruz. Yani iktidarın kararları dolayısıyla yüzde 70’lik bir kayıp söz konusu olmuştur. Bu dramatik gerileme emeklilerin çalışma dönemlerinde elde ettikleri hakların sistematik olarak aşındırıldığını göstermektedir.

Eğer 2002’deki oranlar korunmuş olsaydı, bugün en düşük emekli aylığı yaklaşık 39 bin TL civarında olacaktı. Oysa fiili rakam bunun neredeyse yarısındadır. 2002’de en düşük SSK emekli aylığı kişi başına milli gelirin, 457 liranın, yüzde 56’sı kadardı. 2002-2026 arasında en düşük emekli aylığı 78 kat artarken, AKP hesabına göre, kişi başına milli gelir 164 kat artmıştır. Verilere göre, 2025 Temmuz ayı itibarıyla ortalama emekli aylığı 23 bin 551 liradır. Bu ortalama, en düşük aylıktan sadece 3 bin 551 lira yüksektir. Yani yüzde 18 daha yüksektir. Oysa 2019 başında yüzde 109 daha yüksekti. Daha geçen yıl ise yüzde 24 daha yüksekti.

Sadece 1 yılda, 2025’ten 2026’ya en düşük emekli sandığı aylığının asgari ücrete oranı yüzde 74,8’den yüzde 72,4’e gerilemiştir. Ortalama Emekli Sandığı aylığının asgari ücrete oranı 1 yıl içinde yüzde 93’ten yüzde 89,2’ye gerilemiştir. Kaldı ki, sorun sadece en düşük emekli aylıklarıyla sınırlı değildir. Ortalama emekli aylığı ile en düşük aylık arasındaki fark da hızla kapanmaktadır. 2019 yılında ortalama emekli aylığı en düşük aylığın yüzde 109 üzerindeyken, bugün bu fark yüzde 18’e kadar gerilemiştir. Bu durum, emeklilerin refah düzeyinin yükseldiğini değil, tersine, emeklilerin büyük bölümünün “dipte eşitlendiğini” göstermektedir. Sistem, geniş bir emekli kitlesini yoksulluk sınırının hemen altına sıkıştırmaktadır.

Emekli aylıklarının milli gelirle ilişkisi de tabloyu daha net ortaya koymaktadır. 2002–2026 döneminde emekli aylıkları nominal olarak 78 kat artarken, kişi başına düşen milli gelir aynı dönemde yaklaşık 164 kat artmıştır. Bu

fark, ekonomik büyümeden emeklilerin pay almadığını, büyümenin meyvelerinin emeklilere sistematik olarak yansıtılmadığını açıkça göstermektedir.

Bu tablonun arkasında iki temel kırılma noktası bulunmaktadır. Birincisi, 1999 ve 2008 yıllarında yapılan sosyal güvenlik reformlarıdır. Bu düzenlemelerle emeklilik yaşı yükseltilmiş, aylık bağlama oranları düşürülmüş ve emekli maaşlarının alt sınırı asgari ücretle olan güçlü bağııı kaybetmiştir.

İkincisi ise sosyal güvenliğin bir “hak” olmaktan çıkarılıp, bütçe üzerinde bir “yük” olarak görülmesidir. Neoliberal ekonomi politikalarının etkisiyle sosyal güvenlik harcamaları kısıtlanmış, emekli aylıkları bilinçli biçimde baskılanmıştır. Bugün geline nokta yaklaşık 4,9 milyon emekli en düşük emekli aylığıyla geçinmeye çalışmaktadır. Bu aylık, yoksulluk sınırının çok altında kalmakta, özellikle dul, yetim ve yaşlı aylıkları açlık sınırına yakın seviyelerde seyretmektedir. Yapılan enflasyona bağılı zamlar ise yalnızca nominal artışlar yaratmakta, emeklilerin reel alım gücünü korumaya yetmemektedir.

Sonuç olarak, Türkiye’de emekli aylıklarında yaşanan sefalet tesadüfi değildir. Bu tablo, AKP iktidarlarının, yıllara yayılan yasal düzenlemelerinin, ekonomik tercihlerinin ve gelir dağılımı politikalarının doğal sonucudur. Emekliler hem asgari ücret karşısında hem de milli gelir içindeki payları açısından sistematik biçimde geriye itilmiş, geniş bir kesim için emeklilik, dinlenme ve güvence dönemi olmaktan çıkıp yoksullukla mücadele sürecine dönüşmüştür.

AKP Döneminde Emeklilik Sistemi Bir “Tamamlama” Değıl, Tasfiye Rejimine Dönüştürülmüştür

Türkiye’de emeklilik sistemi uzun yıllardır sistematik biçimde tasfiye edilmektedir. 2008 yılında yürürlüğe giren 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağıık Sigortası Kanunu, bu tasfiyenin en kritik eşiklerinden biridir. Bu yasayla birlikte emeklilik yaşı yükseltilmiş, aylık bağlama oranları düşürülmüş, prim gün

sayıları artırılmış ve emeklilik hakkına erişim zorlaştırılmıştır. Sonuç olarak emeklilik bir “hak” olmaktan çıkarılıp, erişilmesi güç bir ayrıcalık haline getirilmiştir.

Bugün çalışanlar daha uzun süre çalışmakta, daha fazla prim ödemekte ancak emekli olduklarında aldıkları maaş, temel ihtiyaçlarını dahi karşılayamayacak düzeyde kalmaktadır. Bu durum tesadüfî değildir. Emeklilik sisteminin bilinçli biçimde zayıflatılması, kamusal sosyal güvenlik yerine bireysel emeklilik ve özel sigorta modellerinin yaygınlaştırılmasının önünü açmaktadır. Bu yönüyle mevcut sistem, tamamlayıcı değil, açıkça tasfiye edici bir nitelik taşımaktadır.

En Düşük Emekli Aylığı: Açlık Sınırının Çok Altında Bir “Yaşam”

Torba yasa kapsamında en düşük emekli aylığının artırılması, iktidar tarafından bir sosyal politika başarısı gibi sunulsa da rakamlar gerçeği tüm çıplaklığıyla ortaya koymaktadır. Yukarıda ifade ettiğimiz üzere Türk-İş’in Aralık 2025 verilerine göre, dört kişilik bir ailenin açlık sınırı 30 bin 143 liraya, yoksulluk sınırı ise 98 bin 188 liraya ulaşmıştır. Buna rağmen yıl boyu geçerli olacak olan en düşük emekli aylığı ancak bugünkü açlık sınırının yüzde 65’i olarak, yani bu sınırların çok altında belirlenmiştir.

Bugün yaklaşık 5 milyon emeklinin kök aylığı, yapılan zamların ardından dahi 20 bin lira ve altında kalmaktadır. Kök aylık uygulaması nedeniyle, enflasyon farkları ve zamlar fiilen emeklilerin cebine yansımamakta, maaşlar “tamamlama” yoluyla belli bir seviyeye çekilmekte, ancak bu seviye her geçen gün gerçek yaşam maliyetleri karşısında erimektedir. Bu durum, emeklilerin alım gücünü sistematik biçimde aşındıran bir mekanizmaya dönüşmüştür.

Asgari Ücret ve Emeklilik: Yoksulluğun Yeni Normali

Asgari ücret, normal koşullarda temel bir ücret olarak tanımlanması gerekirken, bugün Türkiye’de yaygın ve ortalama ücret haline gelmiştir. Çalışanların yaklaşık yarısı, yaklaşık 7 milyon kişi asgari ücretle çalışmaktadır. Buna rağmen 2026 yılı için asgari ücrete gerçekleşen enflasyonun dahi altında bir zam yapılmış, milyonlarca emekçi açlık sınırının altında yaşamaya mahkûm edilmiştir.

Emekliler açısından ise tablo daha da vahimdir. Bir dönem asgari ücretin yüzde 40’ı üzerinde maaş alan emekliler, bugün asgari ücretin yalnızca yüzde 70’ine denk gelen bir gelirle yaşamaya mahkûm edilmektedir. Bu dramatik gerileme emekliliğin sistematik biçimde değersizleştirildiğinin açık göstergesidir.

TÜİK Enflasyonu ve Gerçek Hayat Arasındaki Uçurum Büyüyor

Emekli ve emekçilere yapılan zamların temel dayanağı olan TÜİK verileri toplumun geniş kesimleri nezdinde inandırıcılığını yitirmiştir. Gerçekte gıda, barınma, enerji ve ulaşım gibi temel harcama kalemlerindeki artışlar resmi enflasyon rakamlarının çok çok üzerinde seyretmektedir. O sebeple iktidarın dilinden düşürmediği “emekçi ve emeklilerin enflasyona ezdirilmediği” hikayesi en temel ihtiyaçlara neredeyse her gün yapılan zamlar, enflasyonun kronikleştiği ve kira artışlarının yüzde 35’leri bulduğu bir ortamda gerçeklikle bağdaşmamaktadır.

Nitekim yalnızca 2025 yılında asgari ücretlilerin reel kaybı, resmi TÜİK verilerine göre dahi, en az 6 bin 852 lirayı bulmuştur. Yine aynı şekilde en düşük emekli maaşı alan emekçilerin kaybı ise 2025 yılında 5 bin 233 liraya kadar çıkmıştır. Emekliler ve emekçiler için bu kayıp çok daha derindir. Zira emekliler ve emekçiler gelirlerini artıracabilecek ek mekanizmalardan yoksun bırakılmış,

birçoğu çalışmak zorunda kalmasına rağmen kayıt dışı ve güvencesiz işlerde yaşamlarını sürdürmeye mahkûm edilmişlerdir.

AKP’nin Yeni Gerçeği: alışan Emekliler

2003 yılında çalışan veya iş arayan emekli sayısı yaklaşık 1,5 milyon iken bu sayı 2017 itibarıyla 4 milyonu aşmıştır. Günümüzde bu rakamın çok daha yüksek olduğu bilinmektedir. Emeklilerin çalışmak zorunda kalması bireysel bir tercih değil, açık bir ekonomik zorunluluk haline gelmiştir. Emekli maaşlarıyla geçinemeyen milyonlarca insan, yaşlılık döneminde dahi emek piyasasında tutunmaya çalışmaktadır.

Bu tablo, emekliliğin “alışma hayatının devamı” değil, adeta çalışma hayatının bitmeyen bir uzantısı haline getirildiğini göstermektedir. Emekliler dinlenememekte, sağlık sorunlarıyla mücadele ederken dahi geçim kaygısıyla yaşamaktadır. Bu durum sosyal devlet ilkesinin açık bir ihlalidir.

Memur Emeklileri: Çifte Kayıp ifte Mağduriyet

Memur emeklileri açısından tablo daha da çarpıcıdır. Bir yandan toplu sözleşme mekanizması nedeniyle enflasyonun altında zam alırlarken diğer yandan emeklilik bağlama oranlarındaki dramatik düşüş nedeniyle ciddi gelir kayıpları yaşamaktadırlar. Bir yıl önce emekli olan bir memur, maaşının yaklaşık yüzde 71’ini alabilirken, bugün emekli olacak bir memur ancak maaşının yüzde 41’ini alabilmektedir. Bu düşüş yalnızca bireysel bir hak kaybı değil, kamu hizmetinin geleceğini de tehdit eden bir gelişmedir. Kamu emekçileri, emeklilikte yoksullaşma korkusuyla çalışmaya devam etmekte, bu durum hem genç istihdamını engellemekte hem de kamusal hizmetlerin niteliğini olumsuz etkilemektedir.

Türkiye’de emekçilerin ve kamu emekçilerinin yıllar içinde mücadeleye elde ettikleri kazanılmış haklara yönelik saldırılar, özellikle 2000’li yıllardan itibaren hız kazanmış; sosyal devlet ilkesini zayıflatan yasal ve idari düzenlemelerle çalışma yaşamında güvencesizlik, eşitsizlik ve yoksullaşma yaygınlaştırılmıştır. Bu sürecin en kritik dönemeçlerinden biri, ısrarla vurguladığımız gibi AKP döneminde, 2008 yılında yürürlüğe giren 5510 Sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu olmuştur.

5510 Sayılı Kanun, kamusal emeklilik sistemini güçlendirmek yerine tasfiye eden, sosyal güvenliği kamusal bir hak olmaktan çıkararak bireysel ve piyasacı mekanizmalara devreden bir anlayışla hazırlanmıştır. Bu yönüyle söz konusu düzenleme, emekçilerin ve kamu görevlilerinin emeklilik haklarında ciddi gerilemelere yol açmış, emekli aylıklarını düşürmüş ve sosyal güvenliği bir sosyal yardım alanına indirgemıştır.

AKP iktidarı döneminde hayata geçirilen bu yasa ile kamu emekçilerinin iş güvencesini ve sosyal güvenlik haklarını aşamalı biçimde ortadan kaldıran bir sürecin en önemli aşaması tamamlanmıştır. 5510 Sayılı Kanun yalnızca emeklilik haklarını geriletmeyle sınırlı kalmamış, kamusal hizmetlerin niteliğini de olumsuz etkilemiştir. Sosyal devletin tasfiyesini hedefleyen bu yaklaşım, sağlık, eğitim ve diğer temel kamu hizmetlerinin ticarileştirilmesini hızlandırmış, halkın bu hizmetlere erişimini zorlaştırmıştır. İş güvencesinin zayıflatılması ve güvencesiz istihdam biçimlerinin yaygınlaştırılması, kamu emekçileri arasında eşitsizlikleri derinleştirmiştir.

5510 Sayılı Kanunla memurların sosyal güvenlik rejimi köklü biçimde değiştirilmiştir. Ekim 2008 öncesinde göreve başlayan memurlar mülga 5434 Sayılı Emekli Sandığı Kanunu’na tabi iken, bu tarihten sonra göreve başlayanlar 5510 Sayılı Kanun’un 4/c Maddesi kapsamında sigortalı sayılmıştır. Böylece memurların statüsü değiştirilmiş, kamu görevlileri diğer sigortalılarla aynı primli sisteme dahil edilerek “sigortalı memur” konumuna indirgenmiştir. Bu değişiklik

kamu emekçilerinin emeklilik güvencesini zayıflatan temel unsurlardan biri olmuştur.

5510 Sayılı Kanun uyarınca emekli aylığının belirlenmesinde esas alınan temel unsur prime esas kazançtır. Ancak kamu emekçileri açısından prime esas kazancın kapsamı bilinçli biçimde daraltılmıştır. 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu kapsamında maaşı oluşturan ek ödeme, ilave ödeme, döner sermaye, fazla mesai, nöbet ücreti gibi kalemlerin büyük bir bölümü prime esas kazanca dahil edilmemektedir. Bordro tutarının en az yüzde 56'sının prime tabi tutulmaması nedeniyle 2008 Ekim sonrası göreve başlayan kamu emekçilerinin emekliliğe esas ortalama kazançları fiilen asgari ücret düzeyine sıkışmaktadır.

Yasanın yürürlüğe girmesiyle birlikte emeklilik yaşı kademeli olarak 65'e yükseltilmiş, primlerin güncellenmesinde yalnızca enflasyon ve büyüme hızının yüzde 30'u esas alınmıştır. Bu yöntem, yüksek ve kronik enflasyon koşullarında emekli aylıklarını sürekli olarak aşağı çeken bir mekanizma yaratmıştır. Enflasyon, yalnızca mevcut alım gücünü değil, gelecekte bağlanacak emekli aylıklarını da eriten yapısal bir unsur haline gelmiştir. Bu nedenle emeklilikte alınacak aylığın öngörülebilirliği ortadan kalkmıştır.

Emekli aylıklarını düşüren bir diğer temel unsur ise aylık bağlama oranlarının düşürülmesidir. 5510 Sayılı Kanun ile 25 yıllık çalışma sonunda aylık bağlama oranı yüzde 50'ye indirilmiş ve bu oran 2008 Ekim öncesi memurlara kıyasla yaklaşık 25 puanlık bir kayba yol açmıştır. 5434 Sayılı Kanun'a tabi memurlar için görevde yükselme, kıdem artışı, ek gösterge ve tazminatlar emekli aylıklarını artırıcı bir etkiye sahipken; 5510 Sayılı Kanun'da bu unsurların emekli aylığına etkisi büyük ölçüde ortadan kaldırılmıştır. Bu durum, kamu emekçileri açısından kariyer ilerlemesinin ve uzmanlaşmanın emeklilikte karşılıksız kalması anlamına gelmektedir.

Özetle 2008 sonrası göreve başlayan kamu emekçilerinin yaşadığı hak kayıplarının başlıca nedenleri; maaşın önemli bir bölümünün prime esas kazanca

dahil edilmemesi, prim güncellemelerinin gerçekçi ve adil yöntemlerle yapılmaması, büyüme oranının tamamı yerine yalnızca yüzde 30'unun hesaba katılmasıdır. Ayrıca engellilik oranı yerine “çalışma gücü kaybı” kriterinin esas alınmasıyla engelli emekçilerin kazanılmış hakları ortadan kaldırılmış, emekli ikramiyesi hakkı geçici maddelere bağlanarak güvencesiz hale getirilmiştir. Memurların istifa etmeleri halinde sosyal güvenlik statüsünün değişmesi nedeniyle ikramiye hakkını kaybetme riski de bu sürecin bir başka sonucudur.

Sonuç itibarıyla 5510 Sayılı Kanun, kamu emekçilerinin kazanılmış haklarının önemli bir bölümünü ortadan kaldırmış, emekli aylıklarını yoksulluk sınırının çok altına düşürmüştür, emekliliği bir hak olmaktan çıkararak sosyal yardıma indirgemıştır. Kamusal emeklilik sistemi zayıflatılmış, kamu emekçileri güvencesiz ve geleceksiz bir yaşlılığa mahkûm edilmiştir. Bu durum yalnızca emekçileri değil, sosyal devlet ilkesinin kendisini tehdit eden bir nitelik taşımaktadır.

Bu nedenlerle:

- Kamu emekçilerinin ek ödeme, döner sermaye, fazla mesai ve benzeri tüm ücret kalemlerinin tamamının prime esas kazançta dahil edilmesi,
- Prim güncelleme katsayısının iyileştirilerek büyüme oranının yüzde 30'unun değil tamamının dikkate alınması,
- Emekli aylıklarının hesaplanmasında gerçek enflasyon verilerinin esas alınması,
- Kıdem yılına göre aylık bağlama oranlarının kademeli biçimde yükseltilmesi,
- Genel Sağlık Sigortası primlerinin çalışanlardan değil devlet tarafından karşılanması,

- Yoksulluk sınırının üzerinde insan onuruna yakışır bir temel ücretin güvence altına alınması,
- Kamuda taşeronlaşma ve güvencesiz çalışmanın sona erdirilmesi, kadrolu ve güvenceli istihdamın yaygınlaştırılması zorunludur.

İnsan Onuruna Yakışır Bir Emeklilik Hakkı

Emeklilik hem çalışmaya bağlı bir hak hem de çalışma hakkının devamı niteliğindedir. Tam da bu sebeple emeklilerin sorunları çalışma hayatı ve sorunlarının önemli bir parçasıdır. Ömürlerinin en verimli zamanlarını çalışarak geçirmiş olan yurttaşların emekliliklerini huzur ve refah içinde geçirmelerini sağlamak bir iktidarın en temel yükümlülüklerindendir. Ancak günümüzde emeklilerin büyük bir kısmı asgari ücretin dahi çok altında bir ücretle yaşamaya mahkûm edilmişlerdir. Emekli maaşlarına yapılan sembolik zamlar yüksek enflasyon ve derinleşen ekonomik kriz karşısında anlamsız hâle gelmiştir.

DEM Parti olarak en düşük emekli aylığının ve asgari ücretin, sendikaların her ay açıkladığı yoksulluk sınırının en az yarısı düzeyinde belirlenmesi gerektiğini ifade ediyoruz. Çünkü bizler için emeklilik bir maliyet kalemi değil, insan onuruna yakışır bir yaşamın teminatıdır. Emekliler, yıllarca bu ülkenin katma değerini üretmiş, vergisini ödemiş, prim yatırmış yurttaşlarıdır. Bugün onları açlık sınırının altında yaşamaya mahkûm etmek yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda ahlaki ve siyasal bir yanlış tercih ve politikadır.

Bu torba yasa teklifi, emeklilerin yaşadığı derin yoksulluğu çözmek bir yana, mevcut adaletsizliği kalıcılaştırmaktadır. Yapılan düzenlemeler, emeklilerin sorunlarını çözmemekte, yalnızca krizi yönetmeyi ve toplumsal tepkiyi ertelemeyi amaçlamaktadır. O sebeple DEM Parti olarak, emekçilerin ve emeklilerin insanca yaşayabileceği, adil ve kamusal bir sosyal güvenlik sisteminin hayata geçirilmesi gerektiğini ifade ediyoruz.

İşsizlik Sigortası Fonu Değil, “İşçiden Alıp Patrona Verme Fonu”

2/3464 Sayılı yasa teklifindeki bir diğer önemli düzenleme de işverene İşsizlik Sigortası Fonu’ndan sağlanan prim desteğinin arttırılmasına ilişkin 11. Madde’dir.

Bilindiği üzere 8 Eylül 1999 tarihli ve 23810 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan ve yürürlüğe giren İşsizlik Sigortası Kanunu ile Türkiye’de işsizlik sigortası ödemeleri başlamıştır. İşsizlik sigortası ödemelerinin kaynağı olan İşsizlik Sigortası Fonu’nun geliri ise işçi (yüzde 1) ve işveren (yüzde 2) tarafından ödenen işsizlik sigortası primi ile yüzde 1 devlet payından oluşmaktadır. Başka bir deyişle İşsizlik Sigortası Fonu gelirleri doğrudan ya da dolaylı olarak işçinin ücretinden elde edilmektedir.

İşçilere yapılan işsizlik sigortası ödemeleri 2002 yılından bu yana devam etmektedir. Kanun’da 2008 yılında yapılan değişiklikle Fon ödemelerine işverenin ödeme aczine düşmesi durumunda işçiye ödenmek üzere Ücret Garanti Fonu ve Kısa Çalışma Ödeneği uygulamasına, 2011 yılında yapılan değişiklikle de Fon’dan işverenlere kaynak sağlanmaya başlanmıştır. Ayrıca 2020 yılında Covid-19 salgını sonrası getirilen işten çıkarma yasağı ile işçilere nakdi ücret desteği verilmeye başlanmıştır.

İşsizlik ödemelerine ve işçilere kaynaklık etmesi için oluşturulan İşsizlik Sigortası Fonu gider kalemleri arasında işçilere yapılan işsizlik sigortası, kısa çalışma, yarım çalışma, ücret garanti fonu ile nakdi ücret desteği ödemeleri, işverenlere verilen işveren teşvik ve destekleri ile aktif işgücü piyasası programları ödemeleri yer almaktadır.

İşçiler için oluşturulmuş İşsizlik Sigorta Fonu’nun giderleri içinde işsizlik sigortasına ayrılan pay azalırken, işveren teşvik ve destekleri ile toplum yararına çalışma, mesleki eğitim kursları ve işbaşı eğitim gibi aktif işgücü piyasası programlarının payı artmaktadır. Böylece Fon’un kaynakları işsizler ve işçiler yerine işverenlere destek olarak kullanılmaktadır.

Her geçen gün daha da büyüyen geçim sorununa ve hayat pahalılığına rağmen bu yasa teklifiyle yine emekçilerin güvencesi olan İşsizlik Sigortası Fonu’nun sermayeye aktarılmasına devam edilmek istenmektedir. Yasa teklifinin gerekçesinde “işverenlerin üzerindeki mali yükümlülüklerin azaltılması suretiyle istihdamın artırılması ve kayıtlı istihdamın korunması” için bu yasa teklifine ihtiyaç duyulduğu ifade edilmektedir. Bunun için de işverenlere günlük 42,33 lira aylık 1.270 lira destek verileceği belirtilmektedir. Yani patronlara verilecek destek yine işçinin parasından karşılanmaktadır. Bunun maliyeti ise yaklaşık 76 milyar 300 milyon olacaktır. Yani 2026 yılında İşsizlik Sigortası Fonu’ndan sadece “istihdamın artırılması ve korunması” bahanesiyle patronlara 76 milyar 300 milyon lira aktarılacaktır. Yine işçinin kendi parası “destek” adı altında sermayeye gidecektir.

Emekçilerin işsiz kaldığı takdirde yararlanması için kurulan İşsizlik Sigortası Fonu, AKP iktidarlarının ekonomi politik tercihleri doğrultusunda patrona çalışmıştır. İşsizlikle mücadele amacıyla oluşturulan ve temel hedeflerinden biri işsizlik ödeneğine kaynaklık etmek olan İşsizlik Sigortası Fonu, AKP hükümetleri döneminde giderek bir “işveren destek fonu”na dönüşmüştür. AKP’li yıllarda işsizlerin payı yüzde 37’den 31’e inmiş, patronların payı yüzde 20,3’ten yüzde 49,2’ye çıkmıştır.

Emekçilerin taleplerine “kaynak yok” bahanesi sunan iktidar emekçilere işsiz kaldıkları zaman destek vermek amacıyla kurulan İşsizlik Sigortası Fonu’nun büyük bölümü işveren teşvik ve desteklerine ayırmaktadır.

DİSK-AR’ın İşsizlik Sigortası Fonu hakkında hazırladığı araştırma bülteninde şunlar öne çıkmıştır:

- İşsizlik Sigortası Fonu (İSF) giderlerinin büyük bölümü işveren teşvik ve desteklerine ayrılıyor!

- 10 yılda İŞF giderleri içinde işsizlik ödemelerinin payı yüzde 37,4'ten yüzde 31,7'ye inerken doğrudan ve dolaylı işveren teşvik ve desteklerinin payı yüzde 20,3'ten yüzde 49,2'ye yükseldi.

- 2016-2025 arasındaki 10 yılda İŞF'den işçilere ayrılan pay 5,7 puan azalırken işverenlere aktarılan kaynaklar 28,9 puan arttı.

- 2023-2025 arası son 3 yılda İŞF'den işverenlere işçilerin yaklaşık 2 katı fazla kaynak ayrıldı.

- İşsizlerin ezici çoğunluğu işsizlik ödeneğinden yararlanamıyor: Kasım 2025'te her 100 işçiden yalnızca 16'sı işsizlik ödeneğinden yararlanabildi.

Ayrıca 14 Temmuz 2025 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 10072 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun 48. Maddesi'nin 7. fıkrasında önemli bir değişiklik yapıldı. Bu değişiklikle, İşsizlik Sigortası Fonu'ndan kullanılabilecek gelir oranı yüzde 30'dan yüzde 50'ye çıkarılmıştır. Yüzde 50'ye yükseltilen bu pay, Kanun'un 48. Maddesi uyarınca istihdamı artırıcı ve koruyucu önlemler ile işgücü piyasasına yönelik hizmetlerin finansmanında kullanılacaktır.

Ancak Fon'dan ayrılan payın artırılması, işçiler açısından ciddi riskler barındırmaktadır. Söz konusu düzenleme, işsiz kalan işçilerin İşsizlik Sigortası Fonu'ndan yararlanma imkânlarının daha da daralmasına ve Fon kaynaklarının giderek artan ölçüde işverenlere aktarılmasına yol açabilecek niteliktedir. Mevcut eğilimler dikkate alındığında, Fon'un işçilere doğrudan yapılan ödemelerden uzaklaşıp, aktif işgücü programları ve teşvikler aracılığıyla işverenlere kaynak sağlayan bir yapıya dönüştüğü görülmektedir.

Bu dönüşümün boyutları verilerle açıkça çıkmaktadır. 2002 yılında İşsizlik Sigorta Fonu giderleri 56,9 milyon lira iken bunun 46,8 milyon lirası, yani yüzde 82,2'si, işsizlere ayrılmaktaydı. 2016 yılından itibaren işverenlere aktarılan teşvik ve desteklerin sürekli arttığı görülmektedir. Covid-19 pandemisi döneminde kısa

Çalışma deneği ve nakdi ücret desteğinin yaygın kullanımı nedeniyle işçilere yapılan ödemelerde geçici bir artış yaşansa da pandemi önlemlerinin sona ermesiyle birlikte bu tablo tersine dönmüştür. Nitekim 2022 yılında işverenlere aktarılan kaynak ve destekler, işçilere yapılan ödemelerin 3,4 katına ulaşmıştır.

2016 yılında İSF giderlerinin yüzde 20,3' işverenlere aktarılırken işsizlik sigortası ödemelerinin payı ise yüzde 37,4't. 2025 yılında toplam İşsizlik Sigorta Fonu giderlerinin yüzde 49,4' işverenlere yönlendirilirken işçilere ayrılan pay yalnızca yüzde 31,7'de kalmıştır. Verilerden de anlaşılacağı üzere AKP döneminde Fon giderlerinden en büyük payı işverenler almaktadır.

Rakamlar bu durumu daha da netleştirmektedir. 2016 yılında toplam 12,1 milyar lira olan Fon giderlerinin yaklaşık 3 milyar lirası, yani yüzde 24,4', işverenlere doğrudan veya dolaylı olarak aktarılmıştır. Aynı yıl işsizlere yapılan demeler ise işsizlik deneği, kısa çalışma, yarım çalışma ve ücret garanti fonu ödemeleriyle birlikte toplam 4,5 milyar liraya, yani yüzde 37,4'e, ulaşmıştır. Aktif işgücü programları için yapılan harcama ise 491,2 milyon lira olmuştur.

2025 yılına gelindiğinde ise tablo köklü biçimde değişmiştir. Toplam 256,5 milyar liralık İşsizlik Sigorta Fonu giderinin 97,2 milyar lirası işveren teşvik ve desteklerine, yaklaşık 29,1 milyar lirası ise işbaşı eğitim programlarına ayrılmıştır. Böylece işverenlere aktarılan toplam kaynak 126,3 milyar liraya ulaşmıştır. Aynı yıl aktif işgücü programlarına yapılan toplam harcama 43,8 milyar lira olurken, işçilere yapılan demeler 81,4 milyar lirada kalmıştır. Bu tutar 80,7 milyar lirası işsizlik sigortası ödemesi, kısa çalışma deneği, nakdi ücret desteği, yarım çalışma ve ücret garanti fonu ödemelerinden oluşmuştur.

İşKUR'un yayımladığı İşsizlik Sigortası Bltenlerine göre, 2016–2025 döneminde İSF'nin toplam gideri 825 milyar TL'ye ulaşmıştır. Bu dönemde işverenlere yapılan teşvik, destek ve demeler, işbaşı eğitimleri dâhil, toplam 421,4 milyar lira olurken, işçilere yapılan işsizlik sigortası ödemeleri sadece 264,4 milyar lirada kalmıştır. Son on yılda Fon giderlerinin yüzde 51,1'i işverenlere

aktarılırken, işçilere yönelik desteklerin payı yalnızca yüzde 31,6 olarak gerçekleşmiştir.

Bu veriler, İşsizlik Sigortası Fonu’nun kuruluş amacından giderek uzaklaştığını ve işçilerin hak kaybı riskinin her geçen yıl daha da derinleştiğini ortaya koymaktadır.

İşsizlik Sigortası Fonu Gelir ve Gider Tablosu

(Bin TL)	2023	2024	2025 Ocak-Aralık	2025 Aralık
TOPLAM GELİR	189.915.308	335.987.013	526.046.576	70.593.805
İşçi ve İşveren Primi (%1 İşçi, %2 İşveren)	82.148.496	162.184.971	259.159.912	40.544.876
Devlet Katkısı (%1)	27.382.832	54.061.657	83.317.000	10.445.321
Faiz Gelirleri	44.970.136	95.332.471	151.225.757	16.208.708
Diğer Gelirler	35.413.843	24.407.914	32.343.907	3.394.900
TOPLAM GİDER	117.270.967	173.966.364	256.539.203	35.774.705
İşsizlik Ödeneği*	21.673.856	45.730.000	80.650.575	9.076.640
Kısa Çalışma Ödeneği*	1.251.944	9.202	53.862	1.215
Nakdi Ücret Desteği*	703.151	2.581	810	63
Yarım Çalışma Ödeneği*	55.161	87.406	102.991	9.581
Ücret Garanti Fonu Ödemesi	29.485	125.886	579.067	80.483
Aktif İşgücü Programları	13.096.283	30.868.158	43.762.894	5.477.409
İşbaşı Eğitim Programları**	38.615.715	22.162.637	29.079.120	2.823.681
Teşvik ve Destek Ödemeleri	39.932.441	71.057.841	97.231.838	17.858.391
Diğer Giderler	1.912.931	3.922.652	5.078.047	447.242
MENKUL KIYMET VE NAKİT FON VARLIĞI	196.951.096	358.971.745		628.479.118

* Ödeme miktarlarına, kişiler adına ödenen sosyal güvenlik primleri, Damga Vergisi ve işlem giderleri dahildir.

** Kurum tarafından düzenlenen İşbaşı Eğitim Programlarının yanı sıra 3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu’nun Geçici 12’nci maddesi ile 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun Geçici 74’üncü maddesi kapsamında sağlanan staj desteklerini içermektedir.

***2000 yılından ilgili ayın/yılın son günü itibarıyla.

Not 1: Menkul Kıymet ve Nakit Fon Varlığına Ücret Garanti Fonu dahildir.

Not 2: Rakamlar yuvarlamadan dolayı toplamı vermeyebilir.

Not 3: 7 Ocak 2026 tarihi itibarıyla Fon Varlığı 625 milyar 302 milyon 477 bin 271 TL olmuştur.

AKP-MHP İktidarı Fon’u işsizler dışında herkese kullanırmaktadır. İktidar İşsizlik Sigortası Fonu’nu yağmalamayıp çarçur etmeye doymamaktadır. Gözleri emekçilerin alın teriyle birikmiş Fon’daki paradadır. 23 yılda İşsizlik Sigortası Fon’una yaklaşık 616 milyar lira toplanmıştır. Ancak adı İşsizlik

Sigortası Fonu olan bu Fon’dan esas olarak işsizler ve işçiler yararlanamamıştır. Çünkü işsizler için Fon’dan yararlanma koşulları ağırdır. Adı İşsizlik Sigortası Fonu, ama sürekli sermayeye peşkeş çekilmektedir. Bu torba yasayla da yine patronların maliyetleri İşsizlik Sigortası Fonu’ndan karşılanmak istenmektedir.

MADDE DEĞERLENDİRMELERİ

Madde 1: Anayasa Mahkemesi (AYM) 22/4/2025 tarihli ve E.:2024/234; K.:2025/99 sayılı kararı ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun 56’ncı Maddesi’nin birinci fıkrasında yer alan aday memurların “hal ve hareketlerinde memuriyetle bağdaşmayacak durumların tespiti” halinde görevden çıkarılmasını öngören kuralı; hangi somut fiillerin bu kapsama girdiğinin belirsiz olması, idareye keyfî uygulama alanı açması ve “hukuki belirlilik” ilkesine aykırılığı nedeniyle iptal etmiştir.

Kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra (23/3/2026) yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmıştır.

Kanun teklifinin bu maddesiyle yapılan düzenleme ile; ilişik kesme işlemi artık “disiplin cezası” şartına bağlanmıştır. Adaylık süresinde; eğitim/stajda başarısız olanlar, birden fazla uyarma veya kınama cezası alanlar ile aylıktan kesme veya kademe ilerlemesinin durdurulması cezası alanların görevine son verilecektir. İlişki kesilenler (sağlık nedenleri hariç) 3 yıl boyunca tekrar memurluğa alınmayacaktır.

Getirilen bu düzenlemenin aday devlet memurları açısından analizi yapıldığında; muğlak olan “hal ve hareket” kriterinin yerini somut disiplin cezalarının alması, idarenin sübjektif yorum yetkisini daraltarak hukuki güvenliği artıracaktır. Bu kısmı olumludur ancak öte yandan; adaylık süresince alınan

basit bir kınama cezasının (ikincisinin) dahi doğrudan görevden çıkarma ve 3 yıl yasakla sonuçlanması, “ölçülülük” ilkesi açısından son derece tartışmalıdır.

Ölçülülük ilkesinin en önemli ayağı, araç ile amaç arasındaki dengedir. Kanun teklifinde bu denge memur aleyhine ciddi şekilde bozulmuştur:

- Hafif Cezalara Ağır Yaptırım: Teklifte “birden fazla uyarma veya kınama” cezası alan aday memurun ilişkisinin kesileceği belirtiliyor. Disiplin hukukunda “uyarma” ve “kınama” en hafif cezalardır. Çok basit bir usul hatası veya sendikal bir basın açıklamasına katılım nedeniyle iki kez uyarı alan birinin memuriyetinin sona ermesi, “ağır ve orantısız” bir sonuştır.

- 3 Yıllık Yasak Süresi: Teklifin devamında, ilişkisi kesilenlerin 3 yıl boyunca memur olamayacağı hükmü korunmuştur. AYM kararlarında çalışma hakkına getirilen kısıtlamaların, kişinin hayatını idame ettirmesini imkânsız kılmaması gerektiği vurgulanır. Basit disiplin suçları nedeniyle bir gencin 3 yıl boyunca kamu istihdamından men edilmesi, “cezalandırma amacını aşan” bir yaptırımdır. Adaylıkta başarısız olan veya disiplin cezası alan bir gencin 3 yıl boyunca tüm kamu kapılarından men edilmesi, sosyal devlet ve çalışma hakkı bağlamında “ağır ve orantısız” bir yaptırım olarak değerlendirilebilir.

AYM, daha önceki kararlarında (örneğin güvenlik soruşturmalarına dair iptallerde), bir hak kısıtlamasının orantılı olabilmesi için “başka türlü telafi edilemeyecek kadar ağır fiillerin varlığı” şartını aramıştır.

Asıl memurlar için “uyarma” veya “kınama” cezası memuriyetten çıkarma sonucu doğurmazken, aday memur için bu cezaların mesleğe son vermesi Anayasa’nın 10. Maddesi’ndeki “kanun önünde eşitlik” “eşitlik ilkesi ile açıkça çelişmektedir. Zira Anayasa’nın 10. Maddesi “herkesin, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşit olduğunu ve devletin de bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlü olduğunu” hükmünü içermektedir. Bununla birlikte bu maddeyle getirilmek istenen ve aday memurlarla diğer memurlar

arasında eşitliği bozan söz konusu durum “disiplin hukukunun kademelilik ilkesi” ile de çelişmektedir. AYM, “uyarma” ve “kınama” gibi hafif cezaların memuriyetten çıkarma ve 3 yıl yasakla sonuçlanmasını, birey üzerine yüklenen külfetin kamu yararından çok daha ağır olması sebebiyle “ölçülülük ilkesine aykırı” bularak tekrar iptal etmesi oldukça muhtemeldir.

Sonuç olarak; kanun teklifinin 1. Maddesi, hukuki belirlilik açısından AYM kararının gereğini (biçimsel olarak) yerine getirirse de ölçülülük ilkesi açısından sınıfta kalmaktadır. Özellikle “uyarma” ve “kınama” cezalarının “görevden çıkarma” gibi en ağır yaptırımla sonuçlanması, hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmayan orantısız bir müdahaledir.

Mevcut teklife göre aday memurun ilişkisinin kesilmesi için “birden fazla uyarma veya kınama cezası” alması yeterlidir.

Örneğin bir aday memur, sendikasının kararıyla düzenlenen bir basın açıklamasına katıldığında veya sosyal medyada bir eleştiri paylaştığında, idare tarafından “usulsüz müracaat” veya “kurumun huzurunu bozmak” gibi gerekçelerle kolaylıkla uyarma veya kınama cezası alabilir.

Memuriyetinin ilk yılında hak arayan bir genç emekçi, iki basit disiplin cezasıyla karşılaştığında doğrudan görevden çıkarılacak ve 3 yıl boyunca hiçbir kamu kurumuna atanması mümkün olmayacaktır. Bu durum, aday memurlar üzerinde ciddi bir otosansür, baskı ve sendikalardan uzak durma eğilimi yaratabilecektir.

Sağlık nedenleri dışındaki tüm nedenlerle ilişkisi kesilenlere uygulanan 3 yıllık genel yasak, orantısızdır ve cezalandırmanın ötesinde bir tür “intikam” aracıdır.

Adaylık süreci (1-2 yıl), memurun siyasi baskıya en açık olduğu dönemdir. Getirilen düzenleme ile iki basit uyarı cezası dahi memuriyet hayatını bitirebilir. Bu durum, memurun anayasal haklarını (toplantı, gösteri yürüyüşü, ifade

özgürlüğü) kullanmaktan çekinmesine yol açan bir “caydırıcı etki” yaratabilir ve dahası deyim yerindeyse aday memurlar üzerinde “Demokles’in Kılıcı” etkisi yaratabilir.

Aday memurların disiplin süreçlerinde “eğitici ve rehberlik edici” bir yaklaşımın benimsenmesi gerekir. Aday memurlar için ilişik kesme yaptırımının sadece “aylıktan kesme” veya “kademe ilerlemesinin durdurulması” gibi cezalarla sınırlandırılması yerinde olacaktır. Bunun yanı sıra uyarma ve kınama gibi cezaların adaylık süresini uzatması, ancak memuriyeti bitirmemesi şeklinde bir düzenlemenin yapılması daha hakkaniyetli olacaktır. Son kertede teklif metninden “birden fazla uyarma ve/veya kınama cezası almış olanlar” ibaresi mutlaka çıkarılmalıdır.

3 yıllık yeniden atanma yasağının Anayasa'nın 49. Maddesi'ndeki (çalışma hakkı) ölçülülük ilkesine aykırı olduğu, aday memur için bu sürenin çok uzun olduğu ve bu gerekçeyle makul bir süre olan 1 (bir) yıl olacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Madde 2: 657 Sayılı Kanun'un 57. Maddesi yürürlükten kaldırılmaktadır. Memurların adaylık devresi içinde göreve son vermeye ilişkin kurallarda teklifle değiştirilen 56'ncı Madde ile düzenleme yapıldığından 57'nci Madde yürürlükten kaldırılmaktadır.

Bu teknik bir maddedir. Adaylık sonunda başarısızlığa ilişkin hükümler 1. Madde (Madde 56) kapsamına alındığı için bu maddeye ihtiyaç kalmamıştır. Ancak 1. Madde'deki disiplin cezası odaklı sertleşme bu birleşme ile kalıcı hale gelmektedir.

Madde 3: Anayasa Mahkemesi 27/3/2025 tarihli ve E.:2025/13; K.:2025/89 sayılı kararı ile 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 127'nci Maddesi'nin

ikinci fıkrası “kınama cezası” yönünden iptal edilmiştir. Kararın Resmî Gazete’de yayımlanmasından başlayarak dokuz ay sonra (26/3/2026) yürürlüğe gireceği hüküm altına alınmıştır.

AYM bu kararıyla, disiplin cezalarının yargı tarafından iptal edilmesi durumunda, idarenin yeniden ceza verme sürecinde bir üst sınır/güvence bulunmamasını, kişilerin süresiz olarak ceza tehdidi altında bırakılması gerekçesiyle iptal etmiştir.

Kanun teklifinin bu maddesiyle yapılan düzenleme ile; disiplin cezası yargı tarafından iptal edilirse idare, kararın kendisine ulaştığı tarihten itibaren kalan zamanaşımı süresi içinde yeniden işlem tesis edebilecektir. Eğer zamanaşımı dolmuşsa veya 4 aydan az kalmışsa, idareye her halükârda 4 aylık bir ek süre tanınmaktadır.

Getirilen bu düzenlemenin devlet memurları açısından analizi yapıldığında; idarenin yargı kararı sonrası keyfi olarak süreci uzatmasının önüne geçilmesi hedeflenmektedir ve bu durum olumludur, ancak öte taraftan idareye “4 aylık ek süre” tanınması, normalde zamanaşımı nedeniyle cezadan kurtulabilecek memur için süreci aleyhe uzatan bir istisna yaratmaktadır.

3. Madde ile getirilen 4 aylık ek süre, idarenin usul hataları nedeniyle bozulan kararları hızla “makyajlayarak” yeniden memura dayatmasına imkan tanımaktadır. Bu, memurun hukuk yoluyla elde ettiği kazanımları zayıflatır. Son kertede bu durum yargı kararlarının etkisizleştirilmesine sebebiyet verebilecektir.

Teklif, yargı tarafından iptal edilen disiplin cezaları için idareye yeni bir manevra alanı tanımaktadır.

Örneğin sendikal bir eylem nedeniyle “aylıktan kesme” cezası alan bir memur, bu kararı idari yargıya taşıyıp “savunma hakkının ihlal edildiği”

gerekçesiyle iptal ettirdiğinde, idareye kararın ulaşmasından itibaren 4 aylık bir ek süre verilmektedir.

İdare, yargı kararındaki usul hatasını (örneğin savunma süresini) düzelterek, aynı eylem için memuru tekrar cezalandırabilecektir. Normal koşullarda zamanaşımına uğrayacak olan dosyalar, bu “4 aylık can suyu” sayesinde memurun aleyhine açık tutulacaktır.

Son kertede bilhassa muhalif memurlar, yargıdan kendi lehlerine olacak şekilde dönseler bile idarenin “cezalandırma ısrarı” ile karşı karşıya kalacaklar ve bu durum ceza tehdidinin kronik bir hale evrilmesine alan açabilecektir.

Yargı iptali sonrası idareye tanınan 4 aylık sürenin, sadece lehe olan durumlar için (cezayı hafifletme vb. gibi) kullanılması veya bu sürenin suistimal edilmemesi için yargı kararının esasına uyma zorunluluğunun vurgulanması gerekir.

Madde 4: Kanun teklifiyle Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı’nın görev ve yetkilerine, paylaşımlı elektrikli skuter işletmeciliği faaliyetinde bulunanları denetleme ve aykırı hususların tespiti hâlinde idari para cezası tutanağı düzenleme yetkisi eklenmektedir. Ancak bu düzenleme, kent yaşamını ve kamusal alan kullanımını doğrudan etkileyen çok boyutlu bir sorunu, merkeziyetçi ve eksik bir yaklaşımla ele almaktadır.

Elektrikli skuter kullanımı özellikle büyükşehirlerde hızla yaygınlaşmış; bu durum kent trafiği, yaya güvenliği ve kamusal alanların kullanımı açısından yeni sorunları beraberinde getirmiştir. 2021 yılında çıkarılan yönetmelikle denetim yetkisinin Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı’na verilmiş olmasına rağmen bu esnek ulaşım türü etkin ve sürekli biçimde denetlenememiştir.

Sahada 16 yaşından küçüklerin skuter kullanması, tek skutere birden fazla kişinin binmesi, yük taşınması ve hız sınırlarının yüksek olduğu ana arterlerde sürüş yapılması gibi yol güvenliğini ciddi biçimde tehlikeye atan ihlaller yaygındır. Bununla birlikte, en temel ve görünür sorunlardan biri park sorunudur. Kaldırımlara geliş güzel bırakılan skuterler; yayaların, engellilerin ve bebek arabalı ebeveynlerin geçişini engellemekte, yurттаşların vergileriyle oluşturulan kamusal alanlar fiilen özel işletmelerin kullanımına terk edilmektedir.

Bu sorunlar, yalnızca bir denetim meselesi değil; aynı zamanda yerel yönetimleri doğrudan ilgilendiren bir kentsel planlama ve kamusal alan yönetimi sorunudur. Buna rağmen teklif, denetim yetkisini ağırlıklı olarak merkezi idareye devretmekte; yerel yönetimlerin bilgi, deneyim ve yetkilerini ikincil hâle getirmektedir. Oysa kent içi ulaşım, kaldırım ve yol düzenlemeleri, park alanlarının belirlenmesi ve kamusal alanların korunması yerel yönetimlerin asli sorumluluk alanıdır.

Bu nedenle DEM Parti olarak; Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı’nın yeni denetim mekanizmasını yerel yönetimlerle eşgüdüm içinde, ortak karar ve uygulama süreçleriyle hayata geçirmesi gerektiğini vurguluyoruz. Talebin yoğun olduğu bölgelerde “mecburi park alanları” tahsis edilmeli, bu alanlar dışına park edilmesi yönetmelikle açık biçimde engellenmelidir. Kullanıcı davranışlarını değiştirmeye yönelik olarak işletmecilerle iş birliği yapılmalı; belirlenen zorunlu alanlara park eden kullanıcılardan açılış ücreti alınmaması gibi teşvik edici uygulamalar hayata geçirilmelidir.

Yalnızca idari para cezası düzenleme yetkisini genişleten, ancak kamusal alanın korunması, yerel yönetimlerin rolü ve kullanıcı davranışlarını dönüştürmeye yönelik bütüncül bir çerçeve sunmayan bu düzenlemenin, kent yaşamında yaşanan sorunlara kalıcı çözüm üretmeyeceği açıktır.

Madde 5: Bu düzenleme kanun teklifi metnine komisyon görüşmeleri sırasında ihdas edilen iki maddeden biridir. Bu düzenlemeyle “25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun geçici 17’nci Maddesi’nin birinci fıkrasında yer alan “31/12/2025” ibaresi “31/12/2030” şeklinde değiştirilmektedir.

Bu maddeyle yapılan düzenlemeyle, “3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu dahilde işleme ve geçici kabul rejimi kapsamında ihraç edilecek malların üretiminde kullanılacak girdilerin tecil ve terkin uygulaması kapsamında yurt içinden temin edilebilmesine imkân veren geçici 17’nci Maddesi’nin uygulama süresinin 31/12/2030 tarihine kadar uzatılmasının amaçlandığı” belirtilmektedir.

Ancak altını çizerek vurgulamak gerekir ki; bu maddeyle geçiciliğin kalıcı hale getirilmesi ve hukuki belirsizlik durumu yaratılmaktadır. Söz konusu madde, dahilde işleme ve geçici kabul rejimi kapsamında ihraç edilecek malların üretiminde kullanılan girdilerin KDV tecil-terkin uygulamasıyla yurt içinden temin edilmesine imkân tanımaktadır. Ancak bu uygulama yaklaşık 27 yıldır “geçici” maddelerle ve belirli periyotlarla sürekli uzatılmaktadır. Bir düzenlemenin çeyrek asrı aşkın bir süredir geçici maddelerle yürütülmesi, kanun yapım tekniğine aykırı olduğu gibi, ekonomi yönetimindeki “olağanüstü hal” mantığının kalıcılaştığının da bir göstergesidir.

Dahilde işleme rejimi kapsamında sağlanan bu tür vergi istisnaları, ciddi bir kamu kaynağının belirli sermaye gruplarına aktarılması anlamına gelmektedir. Bu tür istisnaların, özellikle yüksek teknoloji ve katma değer üretmeyen alanlarda dahi sorgulanmaksızın uzatılması, vergi adaletini zedelemektedir. Metinde de ifade edildiği üzere, ihracatın yüzde 40’ı bu rejimle gerçekleşmekte ancak bu süreçteki verimsiz alanlar ve kamu kaynaklarının etkin kullanımı yeterince denetlenmemektedir.

İktidar, emekli maaşlarını açlık sınırının fersah fersah altında 20.000 TL gibi sefalet ücretlerinde eşitlerken “kaynak yok” bahanesine sığınmaktadır. Oysa

sermaye çevrelerine sağlanan bu tür KDV istisnaları ve muafiyetleri beşer yıllık sürelerle zahmetsizce uzatılabilmektedir. Bu durum, iktidarın ekonomik tercihlerinin halktan, emekçiden ve emekliden yana değil; denetimsiz muafiyetlerden beslenen sermaye yapılarından yana olduğunu bir kez daha teyit etmektedir.

Gelir İdaresi'nin bu tür süre uzatımlarını bir alışkanlık haline getirmesi, kalıcı bir vergi reformundan kaçınıldığını göstermektedir. Geçici maddelerle ekonomiyi yönetme pratiği, uzun vadeli planlama yeteneğinin yitirildiğinin kanıtıdır.

Sonuç olarak; vergi adaletinden uzak, belirli sektörlere sağlanan imtiyazları “geçici” maskesi altında kalıcılaştıran ve denetim mekanizmalarını zayıflatan bu düzenlemenin kabul edilmesi mümkün değildir.

Madde 6: Madde ile kamu kurumları tarafından taşeron işçiler için ödenen kıdem tazminatlarının alt işverenlerden tahsil edilmesinden, belirlenen dönem ve sözleşmelerle sınırlı olmak kaydıyla vazgeçilmesi öngörülmektedir. Komisyonunda görüşülmekte olan kanun teklifine son anda eklenen bu madde, yasama tekniği, bütçe hakkı, kamu yararı ve hukuk devleti ilkeleri bakımından sorunludur.

Öncelikle söz konusu düzenleme, Plan ve Bütçe Komisyonu'nun asli işlevine aykırı biçimde, herhangi bir etki analizi, mali tablo ve kapsam çalışması sunulmadan gündeme getirilmiştir. Komisyon görüşmeleri sırasında muhalefet milletvekillerince kaç işçiyi kapsadığı, hangi kamu kurum ve kuruluşlarını kapsadığı, özellikle KİT'leri içerip içermediği ve kamuya getireceği toplam mali yükün ne olduğu defalarca sorulmuş, ancak bu sorulara somut, sayısal ve denetlenebilir yanıtlar verilememiştir.

Plan ve Bütçe Komisyonu Başkanı tarafından talep edilmesi üzerine sonradan iletilen bilgi notu da bu eksiklikleri gidermemektedir. Söz konusu bilgi

notunda düzenlemenin hukuki geçmişi, yargı kararları ve mevzuat değişiklikleri uzun uzun aktarılmasına rağmen, hangi kamu kurumlarının kapsama girdiği, kaç işçiyle ilgili olduğu ve kamu bütçesinden tahsilinden vazgeçilecek toplam tutarın ne kadar olduğu hususlarında tek bir net veri dahi yer almamaktadır. Bu yönüyle bilgi notu, komisyonun bilgi alma ve denetim ihtiyacını karşılamaktan uzaktır.

Plan ve Bütçe Komisyonu’nun, kamu alacağından vazgeçilmesini öngören bir düzenlemeyi; mali büyüklüğü belirsiz, kapsamı muğlak ve etkileri hesaplanmamış hâliyle kabul etmesi, Meclis’in bütçe hakkının fiilen devre dışı bırakılması anlamına gelmektedir. Kamu idarelerinin yürürlükteki mevzuata dayanarak alt işverenlere rücu ettiği kıdem tazminatı alacaklarından geriye dönük olarak vazgeçilmesi, kamu zararının yasayla örtülmesi sonucunu doğurmaktadır.

Ayrıca düzenleme, tahsil edilmiş tutarların iade edilmemesini, buna karşılık devam eden davalarda “karar verilmesine yer olmadığına” hükmedilmesini öngörerek hukuki güvenlik ve eşitlik ilkelerini zedelemektedir. Aynı hukuki durumda olan alt işverenler arasında, yalnızca dava sürecinin hangi aşamada olduğuna bağlı olarak farklı sonuçlar doğması kabul edilemez.

Öte yandan, bu maddenin merkezinde yer alan sorun, kamuda taşeron çalıştırma rejiminin kendisidir. Güvencesiz çalışmayı kalıcı hâle getiren bu sistemin yarattığı yapısal sorunlar çözülmeden, ortaya çıkan mali sonuçların bir bölümünün kamu adına sessizce silinmesi ne emekçilerin haklarını güçlendirmekte ne de toplumsal adalet duygusunu pekiştirmektedir. İşçilerin kıdem tazminatı hakkı üzerinden şekillenen bu düzenleme, işçileri değil ihale sistemindeki sorumluluk karmaşasını esas almaktadır.

Sonuç olarak gerek komisyon görüşmeleri sırasında gerekse sonradan iletilen bilgi notunda, düzenlemenin mali boyutu ve kurumsal kapsamı açıkça ortaya konmamış; kamu zararının büyüklüğü Meclis’ten gizlenmiştir.

Madde 7: Kanun teklifiyle yaşlılık, malullük ve ölüm aylığı almakta olan emekliler ile hak sahiplerine ödenen en düşük aylık tutarının, 2026 yılı Ocak ayı ödeme döneminden itibaren 20.000 TL’ye yükseltilmesi öngörülmektedir. Ancak bu düzenleme, emeklilerin içinde bulunduğu derin yoksulluğu gidermekten uzak olup, sosyal güvenlik sistemindeki yapısal sorunları daha da ağırlaştırmaktadır.

2026 yılı verilerine göre Türkiye’de açlık sınırı 30.143 TL seviyesindedir. En düşük emekli aylığının 20.000 TL olarak belirlenmesi, emeklileri açlık sınırının dahi altında bir gelire mahkûm etmektir. Özellikle büyükşehirlerde kira bedellerinin 25.000–30.000 TL aralığına ulaştığı dikkate alındığında, bu tutarın barınma ihtiyacını bile karşılamaktan uzak olduğu açıktır. Emekliler için yaşam hakkı, kâğıt üzerindeki artışlarla değil, gerçek alım gücüyle ölçülmelidir.

Öte yandan yapılan artış, emeklilerin kök aylıklarına yönelik gerçek bir zam değildir. “Alt sınır aylığı” uygulaması, düşük prim ödeyenlerle uzun yıllar yüksek prim ödeyen emekliler arasındaki farkı fiilen ortadan kaldırmakta; prim–kazanç ilişkisini zedeleyerek sosyal güvenlik sisteminin adalet ilkesini bozmaktadır. Kök aylıklar artırılmadığı sürece, ilerleyen dönemlerde yapılacak oransal zamlar milyonlarca emekli için yine “sıfır zam” veya sembolik artışlar anlamına gelecektir.

Bu düzenleme ile 3.600 prim günü olan emekli ile 7.000–9.000 gün prim ödeyen emekliler fiilen aynı aylık seviyesinde eşitlenmiştir. Yaklaşık 6,5 milyon emeklinin alt sınır aylığı kapsamında olduğu tahmin edilmektedir. En düşük aylığa yüzde 18,48 oranında tamamlama yapılırken, kök maaşı bu sınırın üzerinde olan emeklilere yalnızca yüzde 12,19 oranında enflasyon farkı verilmesi, uzun yıllar prim ödeyen emeklilerin açık biçimde cezalandırılmasıdır.

Tarihsel veriler bu gerilemeyi net biçimde ortaya koymaktadır. 2002 yılında en düşük SSK emekli aylığı, asgari ücretin yüzde 139,4’üne denk gelirken; bu oran 2026 yılı itibarıyla yüzde 73,6’ya düşmüştür. Eğer 2002 yılındaki oran korunmuş olsaydı, bugün en düşük emekli aylığının yaklaşık 39.000–42.000 TL

seviyesinde olması gerekirdi. Emekli aylıkları son 24 yılda reel olarak yarı yarıya erimiştir.

İktidar temsilcilerinin sıkça dile getirdiği “emekli maaşları düzenli ödeniyor” savunması, emeklilerin yaşadığı gerçekliği yansıtmamaktadır. Emekliler açısından sorun, maaşın yatıp yatmaması değil; yatan maaşla temel gıda, barınma ve sağlık ihtiyaçlarının dahi karşılanamamasıdır. Emekliyi yoksullukta eşitleyen bu yaklaşım, sosyal devlet ilkesinin açık ihlalidir.

Sonuç olarak, bu madde ile getirilen 20.000 TL’lik alt sınır aylığı; günü kurtarmaya yönelik, kök maaş sorununu çözmeyen, prim–kazanç dengesini bozan ve emeklilerin yaşadığı derin yoksulluğu perdelemeye çalışan bir düzenlemedir. DEM Parti olarak Hazine yardımıyla geçici tamamlama yerine, tüm emeklileri kapsayan kapsamlı bir intibak yasası çıkarılmasını; en düşük emekli aylığının yoksulluk sınırının yarısına yükseltilmesini ve sosyal güvenlik sisteminde adaletin yeniden tesis edilmesini savunuyoruz.

Madde 8: Teklif maddesiyle özel sektör işverenlerine, çalıştırdıkları sigortalılar için 2026 yılı Ocak–Aralık döneminde günlük 42,33 TL, aylık 1.270 TL tutarında asgari ücret desteği sağlanması öngörülmektedir. Bu destek, işverenlerin Sosyal Güvenlik Kurumu’na ödeyecekleri primlerden mahsup edilmekte; finansmanı ise doğrudan İşsizlik Sigortası Fonu’ndan karşılanmaktadır.

Söz konusu düzenleme, İşsizlik Sigortası Fonu’nun kuruluş amacından sistematik biçimde uzaklaştırıldığıının bir başka açık göstergesidir. Fon, işsiz kalan emekçilerin geçici gelir kaybını telafi etmek ve sosyal koruma sağlamak amacıyla kurulmuş olmasına rağmen, uzun süredir işverenlere yönelik teşvik ve maliyet düşürme aracı hâline getirilmiştir. Bugün gelinen noktada, işçinin alın teriyle biriken primler, yasal kılıflar altında sermayeye aktarılmakta; fon, emekçiler aleyhine işleyen kurumsallaşmış bir transfer mekanizmasına dönüştürülmektedir.

Son üç yıla ait veriler bu tercihin boyutunu net biçimde ortaya koymaktadır. İşsizlik Sigortası Fonu giderlerinin yalnızca yüzde 27’si işsiz kalan emekçilere işsizlik ödeneği olarak ayrılmıştır. Buna karşılık, fon kaynaklarının yüzde 54’ünden fazlası doğrudan ya da dolaylı olarak işverenlere yönelik teşviklere, prim indirimlerine ve ucuz işgücü desteklerine aktarılmıştır. Doğrudan işverenlere yönlendirilen payın tek başına yüzde 38’e ulaşması, işçinin kumbarasından işverene aktarılan kaynağın, işsiz kalan emekçiye ayrılan kaynağın neredeyse iki katı olduğunu göstermektedir.

Bu tablo, sosyal devlet ilkesinin açık ihlalidir. Geniş tanımlı işsiz sayısının yaklaşık 11,9 milyona ulaştığı; her 10 işsizden 8’inin işsizlik ödeneğinden yararlanamadığı bir ülkede, fon kaynaklarının işsizleri korumak yerine işveren maliyetlerini sübvans etmek için kullanılması kabul edilemez. İşsizlik Sigortası Fonu bir istihdam yaratma fonu değil; işsizliğin yol açtığı sosyal yıkımı hafifletmek ve emekçiye geçici gelir güvencesi sağlamak amacıyla oluşturulmuş bir güvence mekanizmasıdır.

Ayrıca, bu tür teşviklerin istihdamı kalıcı ve nitelikli biçimde artırmadığı; aksine güvencesiz, düşük ücretli ve sendikasız çalışmayı teşvik ettiği bilinmektedir. Asgari ücretin açlık sınırının altında kaldığı, emekçilerin enflasyon karşısında her geçen gün daha fazla yoksullaştığı bir dönemde, çözüm işverenleri fon kaynaklarıyla desteklemek değil; işçiyi doğrudan koruyan, gelir güvencesini güçlendiren ve sendikal hakları esas alan politikalar üretmektir.

Sonuç olarak, İşsizlik Sigortası Fonu’nun işverenlere kaynak aktaran bir araca dönüştürülmesi, emeğin aleyhine işleyen açık bir sınıfsal tercihin ürünüdür. Bu anlayış terk edilmeden ne işsizlikle gerçek anlamda mücadele edilebilir ne de sosyal adalet sağlanabilir. DEM Parti olarak fonun asli amacına uygun biçimde yeniden yapılandırılmasını, işçinin hakkı olan kaynakların sermayeye değil emekçilere aktarılmasını savunuyoruz.

Madde 9: 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun’un 33’üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “yayın yapan ve” ibaresinin, “yayın yapan veya geçici 4’üncü madde kapsamında yayınlarına devam eden kuruluşlardan” şeklinde değiştirilmesi, teknik bir düzenleme gibi sunulsa da içerik itibarıyla medya alanında denetim ve yaptırım rejimini ağırlaştıran, RTÜK’ün yetkilerini genişleten ve özellikle geçici yayın izniyle faaliyet gösteren medya kuruluşlarını ciddi biçimde baskı altına alan sonuçlar doğurmaktadır.

Mevcut haliyle 33’üncü Maddenin ikinci fıkrası, yayın lisansı bulunmasına rağmen lisans türü dışında yayın yapan medya hizmet sağlayıcılarını kapsamakta iken, yapılan bu değişiklikle birlikte geçici 4’üncü Madde kapsamında karasal ortamdan yayınlarına devam eden kuruluşlar da açık biçimde aynı adli yaptırım rejimine dahil edilmiştir. Böylelikle bugüne kadar sınırlı ve geçici bir hukuki statüye sahip olan bu yayıncılar, fiilen lisanslı yayıncılarla aynı ağır ceza rejimine tabi kılınmıştır.

Bu düzenleme sonucunda, geçici yayın izni bulunan medya kuruluşları bakımından uyarıdan doğrudan hapis cezasına, adli para cezası ve mühürlemeye kadar uzanan ağır yaptırımların yolu açılmakta; RTÜK’ün takdir yetkisi daha da genişletilmektedir. Özellikle yerel ve küçük ölçekli yayın yapan; halkın haber alma hakkı açısından hayati bir işlev gören medya kuruluşları açısından bu durum, kapatma tehdidi altında yayın yapmaya zorlanmak anlamına gelmektedir.

Düzenlemenin gerekçesinde her ne kadar “uygulamadaki belirsizliklerin giderilmesi” ve “hukuki netlik sağlanması” ifadelerine yer verilse de yapılan değişiklik belirsizlikleri gidermekten ziyade geçici yayın yapan kuruluşları daha da savunmasız hale getirmektedir. Geçici statüde faaliyet gösteren yayıncıların, lisanslı yayıncılarla aynı yaptırımlara tabi tutulması hukuki güvenlik ve orantılılık ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

Bu yönüyle söz konusu düzenleme, salt teknik bir revizyon olmanın ötesinde; ifade özgürlüğünü daraltan, yerel yayıncılığı zayıflatan ve medya çoğulculuğunu tehdit eden siyasal sonuçlar doğurabilecek niteliktedir. Özellikle eleştirel, muhalif ve halktan yana yayın yapan medya kuruluşlarının RTÜK eliyle baskı altına alınmasının yasal zeminini güçlendirmektedir.

Geçici yayın izniyle faaliyet gösteren medya kuruluşlarının, lisanslı yayıncılarla aynı ağır adli yaptırımlara tabi tutulması orantısız ve kabul edilemez. Kapatma ve cezalandırmayı esas alan bir yaklaşım yerine; kademeli, ölçülü, hak temelli ve ifade özgürlüğünü esas alan bir yaptırım sisteminin benimsenmesi gerekmektedir. RTÜK’ün yetkileri açık, öngörülebilir ve denetlenebilir kriterlerle sınırlandırılmalı; keyfi ve siyasal saiklerle uygulanabilecek yaptırımların önüne geçilmelidir.

Madde 10: 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması Hakkında Kanun’un denetimi düzenleyen 6’ncı maddesinde yapılan değişiklikle; Türkiye Varlık Fonu (TVF), TVF Yönetimi A.Ş. ve bunların doğrudan ya da dolaylı olarak hâkim hissedarı olduğu şirketler, alt fonlar ve bağlı ortaklıkların denetim kapsamı genişletilmektedir. Bu kapsamda, maddenin birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarında yer alan ibareler değiştirilerek, TVF’nin bedellerini ödemek suretiyle sermayesinin veya katılım paylarının yarısından fazlasına sahip olduğu tüm şirketler ve bunların bağlı ortaklıkları açık biçimde düzenleme içine alınmıştır.

Düzenleme, Anayasa Mahkemesi’nin TVF’nin denetim mekanizmasındaki belirsizliklere ilişkin iptal kararının gereğinin yerine getirilmesi amacıyla yapıldığı iddiasıyla sunulmaktadır. Ancak yapılan değişiklik, denetimin kapsamını genişletiyor gibi görünse de denetimin niteliği bakımından temel sorunları ortadan kaldırmamaktadır.

Zira TVF ve bağılı yapılar üzerindeki denetimin esas unsurları hala yürütmenin kontrolünde bulunmaktadır. Denetim mekanizmasının önemli bir bölümü, Cumhurbaşkanı tarafından görevlendirilen denetim elemanları eliyle yürütülmekte; Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin rolü ise, Cumhurbaşkanlığı tarafından hazırlanarak Meclis’e sunulan raporların Plan ve Bütçe Komisyonu’nda görüşülmesiyle sınırlı tutulmaktadır. Bu haliyle TBMM, denetleyen değil, bilgilendirilen bir konuma indirgenmektedir.

TVF’nin yapısı gereği, kamuya ait stratejik varlıkları, büyük ölçekli mali işlemleri ve toplumsal kaynakları yöneten bir fon olduğu dikkate alındığında; yürütmenin doğrudan kontrolünde bulunan bu yapının, yine yürütme tarafından denetlenmesi demokratik denetim, kuvvetler ayrılığı ve hesap verebilirlik ilkeleriyle açıkça çelişmektedir. Denetimin kapsamının genişletilmesi, denetimin bağımsızlığı ve etkinliği sağlanmadığı sürece gerçek bir ilerleme anlamına gelmemektedir.

Bu düzenleme ile, Anayasa Mahkemesi kararına şeklen uyum sağlanmakta; ancak TVF’nin kuruluşundan bu yana süregelen kapalı, merkeziyetçi ve Meclis denetimi dışındaki yapısı esasen korunmaktadır. Kamu varlıklarının nasıl yönetildiğine, hangi şirketlere aktarıldığına ve hangi mali risklerin üstlenildiğine dair toplumsal denetim mekanizmaları güçlendirilmemektedir.

TVF gibi kamu kaynaklarını ve halkın ortak varlıklarını yöneten bir yapının denetiminin yürütmenin takdirine bırakılması kabul edilir değildir. Yapılan düzenlemenin gerçek anlamda demokratik, bağımsız ve bağlayıcı bir denetim sistemi oluşturmadığını açıkça ifade ediyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin denetim yetkisi, rapor görüşmekle sınırlı olmaktan çıkarılmalı; doğrudan, etkin ve sonuç doğurucu bir denetim yetkisiyle güçlendirilmelidir. Bağımsız denetim mekanizmaları siyasal iktidardan bağımsız hale getirilmeli; şeffaflık, hesap verebilirlik ve kamusal yarar temel ilke olarak benimsenmelidir. Aksi halde bu düzenleme, kamu varlıklarının yönetimini

demokratik denetimden uzak tutan mevcut anlayışı sürdürmekten öteye geçmeyecektir.

Madde 11: 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Kanunu’nun muafiyet ve istisnalar başlıklı 8’inci maddesinde yapılan değişiklikle, Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen hükümlerin yeniden düzenlenmesi öngörülmektedir. Bu kapsamda TVF, TVF Yönetimi A.Ş. ve bunların hâkim hissedarı olduğu şirketler, alt fonlar ve bağlı ortaklıkların hukuki statüsü, tabi oldukları mevzuat ve denetim rejimi yeniden tanımlanmaktadır.

Yapılan düzenleme ile; TVF, TVF Yönetimi A.Ş. ve bunlar tarafından hâkim hissedar olarak kurulan ya da kurulacak şirketler ile alt fonlar ve bunların bağlı ortaklıkları açık biçimde özel hukuk hükümlerine tabi kılınmaktadır. Bu yapılar, bu kanunda yer alan hükümler saklı tutulmak kaydıyla; kamu idarelerini, kamu iktisadi teşebbüslerini ve sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait şirketleri ilgilendiren idari ve mali mevzuat, kısıtlama ve uygulamaların tamamının dışında bırakılmaktadır.

Ayrıca 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’na yapılan atıf, “12’nci Maddesi dışındaki” ibaresi eklenerek daraltılmakta; kamu personel rejimiyle olan bağ daha da zayıflatılmaktadır. Böylece TVF ve bağlı yapılar, kamu kaynağı ve kamu varlığı kullanmalarına rağmen kamu hukuku denetiminden ve kamu personel rejiminin temel ilkelerinden bilinçli biçimde koparılmaktadır.

Düzenlemede, Anayasa Mahkemesi’nin iptal gerekçesine atıfla denetimin Kanunun 6’ncı Maddesi’nde öngörülen çerçeveye tabi olduğu belirtilmekte; Cumhurbaşkanlığı denetimi ve TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu denetimi yeniden ifade edilmektedir. Ancak buna karşılık; Sayıştay Kanunu, Devlet İhale Kanunu ve kamuya özgü temel denetim, şeffaflık ve hesap verebilirlik mekanizmalarının uygulanmamasına devam edilmektedir.

Bu haliyle madde, kamuya ait stratejik varlıkları yöneten, büyük ölçekli mali işlemler gerçekleştiren ve halkın ortak kaynaklarını kullanan TVF ve bağlı şirketleri, kamu hukukunun temel denetim rejiminin dışında tutmaya devam etmektedir. Anayasa Mahkemesi kararına biçimsel bir uyum sağlanmakta; ancak TVF’nin kuruluşundan bu yana süregelen ayrıcalıklı, kapalı ve Meclis denetimi dışındaki yapısı korunmaktadır.

“Özel sektör esnekliği” gerekçesiyle; kamu yararı, şeffaflık, hesap verebilirlik ve demokratik denetim geri plana itilmekte; Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin bütçe hakkı ve denetim yetkisi fiilen etkisizleştirilmektedir. Bu durum, kamu varlıklarının yönetimini yürütmenin takdirine bırakan, denetimi ise siyasal iktidarın kontrolüne hapseden bir anlayışın sürdürülmesidir.

Anayasa Mahkemesi kararları, denetimi daraltmak ve ayrıcalıklı yapıları tahkim etmek için değil; kamu yararını, demokratik denetimi ve Meclis iradesini güçlendirmek için hayata geçirilmelidir. TVF ve bağlı şirketler, kamu varlıklarını yönetirken kamu denetimi dışında bırakılamaz.

TVF ve iştirakleri; başta Sayıştay denetimi olmak üzere, etkin, bağımsız, şeffaf ve Meclis merkezli bir denetime tabi olmalıdır. Bu haliyle madde; kamu varlıklarını yöneten ayrıcalıklı bir yapı yaratmayı sürdüren, demokratik denetimi zayıflatan ve halkın ortak kaynaklarını siyasal iktidarın tasarrufuna açan bir düzenleme olmaktan öteye geçmemektedir.

Madde 12: Düzenlemeyle “Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi” ibaresi “yönetici şirket” (TVF bünyesindeki şirket) olarak değiştirilmekte, kamusal bir yetki anonim şirket statüsündeki bir yapıya devredilmektedir.

Bu değişiklik yalnızca idari bir isimlendirme durumundan ziyade, kamusal yetkinin niteliğini ve kime hizmet edeceğini kökten dönüştüren siyasal bir tercihi ifade etmektedir.

Anonim şirket statüsündeki bir “yönetici şirket” eliyle yürütülecek bu yapı, kamu kaynaklarının kullanımında şeffaflığı ve demokratik denetimi ortadan kaldırmaktadır.

Halka ait ortak varlıkların piyasa mantığına ve sermaye çıkarlarına göre yönetilmesinin önünü açmaktadır. Böylece kamu yararı yerine kâr odaklı bir anlayış kurumsallaştırılmakta, emeğin, toplumun ve yerel halkın söz hakkı sistemli biçimde dışlanmaktadır.

Madde 13: 375 sayılı KHK’da yapılan bu değişiklikle Siber Güvenlik Başkan Yardımcılarına, Strateji ve Bütçe Başkan Yardımcıları ile aynı mali ve idari hakların (ek gösterge, tazminat vb.) tanınması, böylelikle devletin “güvenlikçi” aygıtlarının ekonomik olarak ödüllendirilmesi yoluna gidilmektedir.

Siber Güvenlik Başkanlığı’nın, dijital gözlem kaygısı oluşturan bir kurum olduğu malumdur. Kişisel verilere erişim, internet trafiğini izleme ve ifade özgürlüğünü kısıtlama potansiyeli taşıyan bir yapıya verilen sınırsız yetkiler ve mali imtiyazlar, demokratik hakların korunması yerine iktidarın dijital dünyayı kontrol etme arzusunu yansıtmaktadır.

Siber güvenlik, kişisel verilerin korunması ve ifade özgürlüğü ekseninde, demokratik ve halkı kaygıya itmeden sağlanmalıdır; bürokratik bir tahakküm aracı haline getirilmemelidir.

Adalet Kaya
Diyarbakır

Kamuran Tanhan
Mardin

Hakkı Saruhan Oluç
Antalya

MUHALEFET ŞERHİ

2-3464 esas numaralı Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi esas komisyonu Plan ve Bütçe Komisyonu; tali komisyonu Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu olmak üzere 9 Ocak 2026 Cuma günü meclise sunulmuştur. 15 Ocak 2026 tarihinde Plan ve Bütçe Komisyonunda görüşülmüştür.

Teklif, yürürlük ve yürütme maddeleri dâhil toplam 13 madde olarak Komisyon görüşmelerine sunulmuş olup eklenen 2 madde ile birlikte 15 madde olarak kabul edilmiştir.

Teklif;

- 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu
- 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu
- 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu
- 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanunu
- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı sosyal Sigortalar ve Genel sağlık Sigortası Kanunu
- 15/2/2011 tarihli ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunu
- 19/8/2016 tarihli ve 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunu
- 22/6/2022 tarihli ve 7412 sayılı İstanbul Finans Merkezi Kanunu
- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname

olmak üzere 8 farklı kanun ve 1 kanun hükmünde kararnamede düzenleme içermektedir.

Teklif metninde yer alan 15 maddeden 4'ü (Madde 1, Madde 3, Madde 10 ve Madde 11) Anayasa Mahkemesinin iptal kararları uyarınca hazırlanmıştır.

Usul Üzerine Değerlendirmeler

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin en temel işlevi olan yasama yetkisinin, son yıllarda iktidar eliyle içi boşaltılmış bir sürece dönüştürülmesi, parlamenter geleneğimiz ve demokratik hukuk devleti ilkeleri açısından endişe verici bir boyuta ulaşmıştır. Görüşülmekte olan Teklif, içeriği itibarıyla kamu personel rejiminden ekonomik düzenlemelere kadar çok geniş bir yelpazeyi etkilemesine rağmen, hazırlık ve görüşme süreci bakımından ciddi usul eksiklikleri barındırmaktadır.

İktidarın yasa yapma kalitesini sistematik bir şekilde aşağı çeken "torba kanun" mantığı, bu teklifte de kendisini göstermiş; meclis iradesi, yürütme bürokrasisinin hazırladığı metnin onay makamına indirgenmiştir. Yasama sürecinin asli unsuru olan milletvekillerinin, teklifin teknik detayları üzerinde gerçek bir hakimiyet kurmasına izin verilmeden, hızlı bir şekilde yürütülen bu süreç, demokratik müzakere kültüründen tamamen uzaklaşmış bir siyasi anlayışın ürünüdür.

Teklifin usulüne dair en temel eleştirimiz, ilgili uzmanlık alanlarını kapsayan tali komisyonların işlevsizleştirilmesidir. TBMM İçtüzüğü uyarınca, bir kanun teklifinin teknik, hukuki ve sektörel boyutlarının kendi uzmanlık alanları ışığında incelenmesi için tali komisyonlara havale edilmesi bir gerekliliktir. Ancak bu teklifte de görüldüğü üzere, tali komisyonlar ne bir toplantı yapmış ne de bir görüş bildirmiştir. Bu durum, yasanın teknik temelini zayıflatmakta ve katılımcı demokrasi ilkesi bakımından büyük bir boşluk yaratmaktadır. Uzmanlık komisyonlarının devre dışı bırakılması, meclisin kolektif aklını reddetmek ve yasama faaliyetini sadece parmak sayısına indirgemek anlamına gelmektedir.

Bununla birlikte, sivil toplum kuruluşlarının, meslek odalarının ve akademik çevrelerin etkin katılımının sağlanmaması, konu hakkında eleştirilerini sunabilecekleri kısa bir konuşma hakkı tanınsa dahi dikkate alınmaması yasa yapma sürecindeki demokratik meşruiyet krizini derinleştirmektedir. İçtüzüğün komisyonlara tanıdığı paydaşları dinleme yetkisi, bu teklif sürecinde sembolik düzeyde kalarak geçirilmiştir. Oysa toplumsal kesimleri doğrudan etkileyen düzenlemelerin, o kesimlerin temsilcileriyle müzakere edilmeden yasalaşması, sahada uygulanabilirliği olmayan ve toplumsal uzlaşıdan yoksun metinler ortaya çıkarmaktadır. Sivil toplumun katılımını "zaman kaybı" veya "şekli bir unsur" olarak gören bu

yaklaşım, Türkiye'nin geleceğini ilgilendiren kritik kararların dar bir bürokratik çevrede kapalı kapılar ardında şekillenmesine yol açmaktadır.

Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerinin, teklifin içeriğine dair sunduğu yapıcı eleştirilerin ve çözüm önerilerinin iktidar çoğunluğu tarafından peşinen reddedilmesi, meclis çatısı altındaki müzakere ortamını tamamen yok etmektedir. Komisyonun uzman üyeleri tarafından dile getirilen teknik uyarılar, mali risk analizleri ve kamu yararı odaklı düzeltme önermeleri, siyasi bir inatla dikkate alınmamaktadır. Bu durum, komisyon görüşmelerini bir "fikir teatisinden" ziyade, iktidarın önceden belirlediği metinleri hiçbir değişiklik yapmadan geçirme iradesinin sergilendiği bir yapıya dönüştürmektedir. Teklif sahiplerinin dahi metne yeterince hâkim olmadığı, teknik savunmanın büyük ölçüde yürütme bürokrasisine bırakıldığı bir ortamda, yasama yetkisinin fiilen devredildiği görülmektedir.

Geneli Üzerine Değerlendirmeler

Görüşülmekte olan Kanun Teklifi, Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik krizin ve derinleşen sosyal adaletsizliğin bir özeti niteliğindedir. Bu teklif vesilesiyle bir kez daha görülmüştür ki; iktidarın ekonomi yönetimi, toplumun geniş kesimlerini, özellikle de ömrünü bu ülkeye hizmetle geçirmiş emeklileri bir "yük" olarak görme noktasına gelmiştir. Grubumuz adına bu şerhi kaleme alırken temel hareket noktamız, emekli aylıklarının bir lütuf değil, kazanılmış bir hak olduğu ve mevcut sefalet tablosunun müsebbibinin emekliler değil, ülkeyi yöneten siyasi irade olduğudur.

Türkiye, bugün gelinen noktada sürekli "en düşük" seviyeleri tartışan bir ülke konumuna düşürülmüştür. Ücretlerin asgarisini, emekli maaşının en düşüğünü konuşmak, bir ülkenin gelişmişlik iddiasıyla taban tabana zıttır. Eğer bir ülke kalkınıyorsa, milli geliri artıyorsa ve yüksek gelirli ülkeler grubuna geçtiği iddia ediliyorsa, o ülkenin gündemi "açlık sınırının yarısı" olan rakamlar olmamalıdır. En düşük emekli maaşı üzerinden yürütülen bu tartışma, aslında AK Parti iktidarının Türkiye'yi getirdiği yoksulluk seviyesinin bir itirafıdır.

Emekli Maaşlarındaki Reel Kayıp ve Açlık Sınırı Gerçeği

Teklifle en düşük emekli maaşının 20.000 TL'ye yükseltilmesi öngörülmektedir. İlk bakışta bir artış gibi sunulan bu rakam, sahadaki gerçeklerle karşılaştırıldığında bir "sefalet ücreti" olduğu açıkça görülmektedir. Yapılan düzenlemeyle 2026 yılı ilk 6 aylık dönemi için

oluşan en düşük emekli aylığı rakamı 18.939 TL'den 20.000 TL'ye çıkış sağlanmakta ve bu bareme yaklaşık 907 bin yeni emekli dahil olmaktadır. Toplamda 5 milyona yakın insanımız, yani her üç emekliden biri, artık bu en düşük seviyeye hapsedilmiş durumdadır.

Bugün itibarıyla TÜRK-İŞ verilerine göre açlık sınırı 30.143 TL ulaşmıştır. Teklif edilen 20.000 TL, bugün bile açlık sınırının 10.000 TL altındadır. Üstelik bu rakamın 2026 yılının haziran ayına kadar sabit kalacağı düşünüldüğünde, yaşanacak enflasyonla birlikte emeklinin alım gücü açlık sınırının üçte ikisinin bile altına gerileyecektir. Sadece en düşüğü değil, en düşüğün %5 veya %10 üzerinde maaş alan yaklaşık 8 milyon insanı da kattığımızda, Türkiye'de emeklilerin yarısından fazlasının temel gıda ihtiyaçlarını dahi karşılayamayacak bir gelir düzeyine mahkûm edildiği ortadadır.

Bu insanların büyük bir kısmının hayatı boyunca bir ev sahibi olamadığı ve fahiş kira artışlarıyla karşı karşıya kaldığı gerçeği ise iktidar tarafından tamamen görmezden gelinmektedir. Kiraların asgari 20.000-25.000 TL bandına oturduğu büyükşehirlerde, bir emeklinin bu maaşla barınması mı yoksa beslenmesi mi beklediği sorusu cevapsız bırakılmıştır.

Emeklilerin yaşadığı bu mağduriyetin bir diğer boyutu da devletin en üst makamı tarafından verilen sözlerin yerine getirilmemesidir. Sayın Cumhurbaşkanı'nın 11 Mayıs 2023 tarihinde, seçim sürecinde memur emeklilerine yönelik "seyyänen artış" sözü hala dijital kayıtlarda ve milletin hafızasındadır. Ancak seçimler geçtikten sonra bu söz yere düşürülmüş, memur emeklileri başta olmak üzere tüm emekli kesimi hayal kırıklığına uğratılmıştır. Bir Cumhurbaşkanı'nın sözünü tutmaması, sadece ekonomik bir kayıp değil, devletin saygınlığı ve yasama-yürütme ilişkileri açısından da ciddi bir güven bunalımıdır. Siyasi etik, verilen sözlerin bütçe disiplini bahanesine kurban edilmemesini gerektirmektedir.

İktidarın "EYT nedeniyle bütçe zorlanıyor" veya "emekli sayısı çok arttı" şeklindeki savunmaları teknik verilerle çürütülmektedir. Emekli aylıklarının Gayrisafi Yurt İçi Hasıla (GSYİH) içerisindeki payına bakıldığında, 2010 yılında emekli aylıklarının GSYİH içindeki payı %6,8 seviyesinde iken, 2020 yılına kadar bu oran %7 civarında seyretmiş, 2024 yılı itibarıyla, yani EYT'li vatandaşlarımızın sisteme dahil olmasına rağmen bu pay %6,1'e gerilemiştir.

Bu rakamların anlamı çok nettir: Türkiye ekonomisi büyürken, pastadan emekliye düşen pay küçülmektedir. Nüfus yaşlanırken ve emeklilerin toplam nüfus içindeki payı 2010'dan bugüne %12'den %18,5'e çıkmışken, ödenen payın azalması sefaletle mahkûm etme politikasıdır. Emekli sayısı artmakta ancak onlara ayrılan kaynak oransal olarak düşmektedir. Bu, sosyal güvenlik sisteminin iyileşmesinden değil, enflasyonun yanlış ölçülmesi ve emekli aylıklarının reel olarak aşağı çekilmesinden kaynaklanmaktadır.

İktidar temsilcilerinin "Avrupa'da durum daha kötü" iddiaları da gerçek dışıdır. Türkiye'de emeklilerin toplam nüfusa oranı %18,5 iken; Almanya'da bu oran %29, Fransa'da %30,9, İtalya'da ise %26,7'dir. Almanya'nın 84 milyonluk nüfusunda 24 milyon emekli varken, Türkiye'nin 86 milyonluk nüfusunda 16 milyon emekli bulunmaktadır. Aradaki bu devasa farka rağmen, Avrupa ülkeleri emeklisine insanca bir yaşam sunabilirken Türkiye'de iktidarın emeklileri yük olarak görmesi, tamamen bir yönetim tercihi ve kaynak dağılımı sorunudur.

Bir toplumda gelir dengesinin önemli göstergelerinden biri, ortalama emekli aylığı ile asgari ücret arasındaki rasyodur. 2002 yılında, yani bu iktidarın göreve geldiği dönemde, ortalama emekli aylığı asgari ücretin %122'si düzeyindedir. Yani emekli, çalışan en düşük ücretliden %22 daha fazla alıyorken bugün bu oran %78'e düşmüştür. Yani emekli aylığı artık asgari ücretin %22 altına inmiştir.

Bu durum, asgari ücretin çok yüksek artmasından değil, emeklinin durumunun kasten bozulmasından kaynaklanmaktadır. Zira asgari ücretli de bugün 28.000 TL ile açlık sınırının altında yaşam mücadelesi vermektedir. İktidarın kendi enflasyon hedefleri tutsa dahi yıl sonunda açlık sınırının 37- 38 bin TL'ye çıkacağı bir ortamda, emekliyi 20.000 TL'ye mahkûm etmek, onu toplumdan dışlamak ve yoksulluk sarmalına terk etmektir.

Emekli aylıklarındaki bu erimenin temel nedenlerinden biri de TÜİK'in enflasyon verileri üzerindeki manipölasyonudur. TÜİK, özellikle de 2021 yılından sonra enflasyonu bilerek ve isteyerek yanlış ölçmüştür. Gerçekleşen enflasyon ile açıklanan enflasyon arasındaki makas, emeklinin cebinden çalınan paradır.

Daha da önemlisi, "manşet enflasyon" kavramının düşük gelirli kesimi yansıtmamasıdır. 2024 yılı için manşet enflasyon %44,4 olarak öngörülürken, geliri en düşük %10'luk kesimin hissettiği gerçek enflasyon %66'dır. Çünkü dar gelirlinin sepetinde gıda, kira

ve temel ihtiyaçların ağırlığı çok daha fazladır. İktidar, %66 enflasyon yaşayan bir kitleye %44'e göre zam vererek, her yıl bu insanların reel gelirini %20 oranında gasp etmektedir. TÜİK ivedilikle geliri düşük kesimler için bir "Yaşam Maliyeti Endeksi" oluşturmali ve artışlar bu gerçek veriler üzerinden yapılmalıdır.

Bu yapısal sorunları görmezden gelerek sadece en düşük emekli maaşına odaklanan bu politika, SGK'nın aktüeryal dengesini ve sistemin geleceğini de yok etmektedir. Sosyal güvenlik sistemleri, insanların daha fazla prim ödemesini ve daha uzun süre sistemde kalmasını teşvik etmelidir. Ancak herkesin "en düşük" maaşta eşitlendiği bir sistemde; bir vatandaş neden daha yüksek prim ödesin? Neden daha fazla gün sayısı için çabalsın?

Altı yıl önce, ortalama emekli aylığı en düşük aylığın 2,1 katı iken, bugün bu oran 1,2 katına düşmüştür. Bu "tabanda eşitleme" siyaseti, 50 yıllık projeksiyonlarla yönetilmesi gereken sosyal güvenlik sistemini çökertecektir. İnsanların sisteme güveni kalmamakta, kayıt dışılık teşvik edilmekte ve sistem kendi kendini sürdürmez hale getirilmektedir. Zamanında 9- 10 bin gün prim ödemiş, devlete yüksek katkı sağlamış insanlar cezalandırılmaktadır.

Hem emeklilerin hem de çalışanların refah seviyesini artıracak kaynak vardır; ancak kaynak ranta ve yandaş sermayeye akmaktadır. Komisyon görüşmelerinde detaylarıyla sunduğumuz şu üç kalem bile emekliye ayrılmayan kaynağın nerede olduğunu göstermeye yeterlidir:

EPDK ve enerji ihaleleri: Enerji Bakanlığı'nın yaptığı ihaleler ile EPDK'nın (ihalesiz) yürüttüğü işler arasındaki farkın bu ülkeye 20 yıllık maliyeti tam 53,1 milyar dolardır. Bu rakam bir iddia değil, teknik bir hesaptır. Ön lisans aşamasındaki bu lisanslar iptal edilse, bugün "kaynak yok" denilen paranın katbekat fazlası devletin kasasında kalacaktır.

E-Ticaret devine (Trendyol) sağlanan imtiyaz: Meclis'ten geçirilen bir kanunla, yıllık 1,5 milyar dolarlık kamu alacağı iptal edilmiş ve bir şirketin cebine bırakılmıştır. Bu, doğrudan doğruya kamu kaynağının peşkeş çekilmesidir.

Osmangazi Köprüsü ve KÖİ Projeleri: 18,5 yıllık işletme süresi boyunca toplam maliyeti ve verilen garantilerle ortaya çıkan kamu zararı 10 milyar dolardır.

Sadece bu üç kalemden kaynaklanan toplam kamu zararı 93 milyar dolardır. Bu devasa rakamı emekli sayısına böldüğümüzde, her bir emeklimizin refah içinde yaşayabileceği bir kaynak olduğu görülecektir. Dolayısıyla mesele "kaynak kıtlığı" değil, hükümetin tercihinin çalışandan ve emekliden yana olmamasıdır.

Görüşülmekte olan bu teklif, emekliyi açlığa mahkûm eden, sosyal güvenlik sistemini çökerten ve adaleti ortadan kaldıran bir metindir. Pasta büyüyor diyenlerin, pastadan emekliye düşen payı küçültmesi büyük bir samimiyetsizliktir. Emekliyi 20.000 TL'ye muhtaç eden, 75 yaşında inşaatlarda çalışmak zorunda bırakan bu anlayışı reddediyoruz.

Maddeler Üzerine Değerlendirmeler

Madde 1- 2 ve 3

Teklifin 1 inci maddesi; 657 sayılı Kanunun 56 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan ". . . hal ve hareketlerinde memuriyetle bağdaşmayacak durumları, ibaresi Anayasa Mahkemesi tarafından kamu hizmetlerinde kalma hakkına sınırlama getiren kuralın belirli ve öngörülebilir nitelikte olmadığı, keyfiliğe karşı yeterince güvence içermediği, bu nedenle temel hak ve özgürlüklerin kanunla sınırlanması gerekliliğiyle bağdaşmadığı sonucuna ulaşıldığı sebebiyle 22/4/2025 tarihli ve E.:2024/234; K.:2025/99 sayılı Karar ile iptal edilmesi üzerine iptal edilen söz konusu muğlak ibarenin yerine “birden fazla uyarma ve/veya kınama cezası almış olanlar ile aylıktan kesme ya da kademe ilerlemesinin durdurulması cezası almış” ibaresi getirilerek açıklık kazandırılmasını sağlamaktadır.

Teklifin 2 nci maddesi ise ilk madde yapılan düzenleme sebebiyle artık ihtiyaç duyulmayacak olan 657 sayılı Kanunun 57 nci maddesini yürürlükten kaldırmaya yöneliktir.

Teklifin 3 üncü maddesi ise disiplin cezalarının yargı kararıyla iptal edilmesi hâlinde uygulanacak zamanaşımı süresine ilişkin düzenleme yapılmakta ve yargı kararının idareye ulaştığı tarihten itibaren kalan disiplin ceza zamanaşımı süresi içinde; zamanaşımı süresinin dolması veya dört aydan daha az süre kalması hâlinde en geç dört ay içinde karar gerekçesi dikkate alınarak yeniden disiplin cezası tesis edilebilmesi hüküm altına almaktadır.

Söz konusu maddeler, kamu personel rejimine ilişkin teknik düzenlemeleri ve aday memurluk sürecine dair bazı usul iyileştirmelerini içermektedir. Bu maddelerin içeriğine dair

teknik düzeyde doğrudan bir olumsuz görüşümüz bulunmamakla birlikte; kamu personeli istihdamında Türkiye'nin en derin yarası haline gelen "mülakat" sorunu ve bu sorunun çözümünde "aday memurluk" müessesesinin nasıl bir anahtar rol oynayacağını vurgulamak gerekmektedir.

İktidar, seçim dönemlerinde toplumun tüm kesimlerine, özellikle de büyük bir umutla iş bekleyen gençlerimize "mülakatları kaldıracamız" taahhüdünde bulunmuştur. Ancak gelinen noktada bu sözün tutulmadığı, aksine mülakat sisteminin liyakati tasfiye eden bir "sadakat ölçme" mekanizmasına dönüştürüldüğü görülmektedir. Hükümet temsilcileri, mülakat sistemini savunurken genellikle; "yazılı sınavın her şeyi ölçemediği, kişinin mesleki becerisinin ve iletişim yeteneğinin ancak yüz yüze görülebileceği" argümanına sığınmaktadır. Oysa Türk kamu personel rejiminde zaten var olan "aday memurluk" müessesesi, tam da bu ihtiyacı karşılamak için tasarlanmış bir güvenlik ve yetkinlik denetimi mekanizmasıdır.

Mülakatı kaldırmanın önünde teknik anlamda hiçbir engel bulunmamaktadır. Yazılı sınavda veya KPSS'de başarılı olan bir aday, doğrudan göreve başlatılmalı ve bir yıllık aday memurluk süreci gerçek anlamda işletilmelidir. Bir adayın mesleği icra edip edemeyeceği, beş dakikalık, hatta bazen bir dakikalık subjektif mülakatlarla ölçülememektedir. Gerçek test; o kişinin görev başında, bir yıl boyunca, uzman amirlerin gözetiminde ve objektif kriterlere bağlı olarak değerlendirilmesidir. Eğer bir kişi mesleki etik, sosyal beceri veya uygulama kabiliyeti bakımından o makamı temsil edemeyecek durumdaysa, aday memurluk süreci sonunda zaten elenmesi mümkündür. Bu usul, hem mülakatın yarattığı kayırmacılık şaibesini ortadan kaldıracak hem de liyakat sistemini yeniden inşa edecektir.

Ancak mevcut sistemde aday memurluk süreci formaliteye dönüşmüş, mülakat ise "hak yeme aracına" evrilmiştir. Bu durumun toplumsal maliyeti, sadece bir işe alım hatasından çok daha büyüktür. Mülakatlarda karşılaşılan adaletsizlikler, gençlerimiz arasında derin bir hayal kırıklığına ve devletine olan güvenin sarsılmasına yol açmaktadır. Gençlerimiz, ne kadar çalışırlarsa çalışsınlar "arkasında bir siyasi irade olmadığı sürece" başarılı olamayacaklarına dair bir inanç geliştirmektedir. Bu duygu, en nitelikli beyinlerimizin yurt dışına yönelmesine, yani eğitilmiş beyin göçünün hızlanmasına neden olmaktadır.

Madde 6

2014 tarihinde yürürlüğe giren 6552 sayılı Kanun'la hizmet alım ihaleleri kapsamında alt işverenler tarafından kamuda çalıştırılan işçilerin kıdem tazminatlarının ödeme sorumluluğu kamu idarelerine verilmiştir. Asıl işveren konumundaki kamu idareleri, ihale bedeli içinde alt işverenlere ödemedikleri kıdem tazminatı tutarlarını mevcut yasalarla alt işverenlere rücu ettirmektedirler. Bu durumun, kıdem tazminatı tutarlarını kapsamayan bir hizmet bedeli karşılığında da işçi çalıştıran alt işverenlerin mali yapılarını olumsuz etkilediği gerekçesi ile tahsilinden vazgeçilmesi veya rücu ettirilmemesi amacıyla Komisyon görüşmelerinde AK Parti milletvekillerinin önergesi ile Teklife eklenmiştir.

Önemli bir düzenlemeyi içermesine rağmen bu maddenin Teklife birlikte sunulmaması, kamuoyuyla paylaşılmamış olması yasa yapma tekniği açısından olumsuz bir durumdur. Ayrıca Teklife eklenmesi üzerine sunulan önergenin görüşüldüğü esnada önerge sahibi tarafından düzenlemenin hangi kurumları ve kaç kişiyi kapsadığı, tahsilinden vazgeçilen veya rücu ettirilmemesi amaçlanan tutarın ne kadar olduğu hakkında taleplerimize rağmen bilgi verilememiştir. İYİ Parti olarak sunduğumuz tüm öneriler için etki analizi sunmamıza rağmen AK Parti gerek teklif hazırlama gerekse de bu tekliflere madde ilave etmek istediğinde ya çarpıtılmış verileri barındıran bir etki analizi sunmayı ya da bu konuda olduğu gibi hiç bilgi vermemeyi alışkanlık haline getirmiştir.

Madde7

Teklifin 7'nci maddesi ile en düşük emekli aylığının 20.000 TL'ye çıkarılması öngörülmektedir. Geneli üzerindeki değerlendirmelerimizde ayrıntılarıyla vurguladığımız üzere; Türkiye'de emekli aylıkları, AK Parti iktidarı döneminde sadece açlık sınırının altında kalmamış, aynı zamanda teknik bir "sefalet sarmalına" hapsedilmiştir. Bu madde özelindeki itirazlarımız, sadece rakamın yetersizliğine değil, sosyal güvenlik sisteminin ruhunu zedeleyen adaletsiz yapıya ve iktidarın yanıltıcı etki analizlerinedir.

Öncelikle, iktidar kanadının sürekli olarak "en düşük emekli aylığı ile asgari ücreti" karşılaştırması, gerçek tabloyu perdelemeye yönelik hatalı bir yöntemdir. Esas gösterge, "ortalama emekli aylığının" asgari ücrete oranıdır. 2002 yılında ortalama emekli aylığı asgari ücretin %122'si, yani %22 üzerindeyken; bugün bu oran %78'e gerilemiştir. Emekli, çalışan

asgari ücretlinin %22 altına itilmiştir. Bu madde ile yapılmak istenen artış, emeklinin son 22 yılda kaybettiği refahın yanına bile yaklaşmamaktadır.

Daha da vahimi, sistemin "tabanda eşitlenmesi" sorunudur. 2009 yılında ortalama emekli aylığı, en düşük aylığın 2,1 katı iken; bugün bu oran 1,2 katına kadar düşmüştür. Bu durum, yüksek prim ödeyen ile az prim ödeyenin, 9000 gün çalışan ile 3600 gün çalışanın aynı sepete konulması demektir. Prim yatıranın ödüllendirilmediği, adaletin gözetilmediği bir sistemin sürdürülebilirliği yoktur. Sosyal güvenlik sistemimiz, Anayasa'nın eşitlik ve adalet ilkelerinden hızla uzaklaşmaktadır.

Teklifin etki analizine dair sunulan veriler de gerçekçi değildir. Düzenlemenin bütçeye 110 milyar TL yük getireceği iddia edilmektedir. Oysa en kötü ihtimalle dahi en düşük emekli aylığı 18.939 TL seviyesine çıkmaktadır. Hükümetin burada yaptığı "ilave" artış, sadece 1.061 TL'lik farktır. Maliyeti kâğıt üzerinde yüksek göstererek "kaynak yok" bahanesine sığınmak, emeklinin hakkını gasp etmektir.

İYİ Parti olarak Komisyon görüşmelerinde en düşük emekli aylığının önce asgari ücret seviyesine daha sonra açlık sınırının üzerinde bir seviyeye çıkarılması gerekliliğini belirterek bu talebimizin karşılanacağı zamana kadar en düşük emekli aylıklarının hiç değilse 25.000 TL'ye çıkarılması ve 16.881 TL'den 25.000 TL'ye artışı mümkün kılan %48,09'luk oranın tüm emeklilere uygulanması amacıyla iki ayrı önerge sunulmuştur. Ancak bu önergelerimiz AK Parti ve MHP milletvekilleri tarafından reddedilmiştir.

Ayrıca, söz konusu madde görüşülürken iktidarın çözüm bekleyen yapısal sorunlara dair duyarsızlığı bir kez daha tescillenmiştir. 2000 yılı sonrası emekli olanların "intibak" sorunu hala çözüm beklemektedir. SSK, BAĞ-KUR ve Emekli Sandığı aylıklarının hesaplanmasındaki formül karmaşası, standart ve adil bir yapıya kavuşturulmalıdır. Özellikle memur emeklilerine söz verilen ancak tutulmayan "seyyanele artış" meselesi, çalışan ile emekli arasındaki makası kapatılamaz bir boyuta taşımıştır. İnsanların emekli olmaktan korktuğu bir kamu personeli rejimi, verimliliği de yok etmektedir.

Ayrıca Cumhurbaşkanı tarafından bizzat sözü verilen; BAĞ-KUR'luların prim gün sayısının 9000'den 7200'e düşürülmesi vaadi bu teklifte de karşılık bulmamıştır. Sahada esnafın her gün sorduğu bu haklı talep, iktidar tarafından ısrarla görmezden gelilmektedir.

Madde 8

Teklifin 8'inci maddesi, işverenlere yönelik asgari ücret desteğinin kapsamını ve bu desteğin finansman yöntemini düzenlemektedir. İyi Parti olarak, her yıl bu tutarın artırılması amacıyla önerge sunmuş olsak da asgari ücretin iktidar tarafından hayatın gerçeklerinden kopuk ve son derece düşük bir seviyede belirlenmiş olması sebebiyle, işveren desteğinin miktarı üzerine bu yıl bir önerge sunmamaktayız. Ancak, söz konusu desteğin finansman kaynağına ilişkin teknik ve hukuki itirazlarımızı kayda geçirmek mecburiyetindeyiz.

Maddenin en sorunlu yönü, işverene sağlanacak bu desteğin İşsizlik Sigortası Fonu'ndan karşılanmasıdır. Bu uygulama, her şeyden önce Fon'un kuruluş felsefesine, yasal amacına ve mülkiyet hukukuna temelden aykırıdır. İşsizlik Sigortası Fonu, adından da anlaşılacağı üzere, çalışanların işsiz kalması durumunda uğrayacakları gelir kaybını telafi etmek ve onları zor günlerinde desteklemek amacıyla oluşturulmuş bir "kara gün akçesi"dir. Fonun kaynaklarını, genel bütçeden karşılanması gereken işveren teşvikleri için kullanmak, işçinin mülkiyetindeki bir kaynağa el koymak anlamına gelmektedir.

İktidarın, işveren desteği ile işsizliği önleme arasında kurmaya çalıştığı dolaylı illiyet bağı, hukuki açıdan zorlama bir gerekçedir. Bu mantıkla hareket edildiğinde, her türlü kamu harcaması bir şekilde "istihdamı koruma" kılıfına sokulabilir ve Fon'un içi tamamen boşaltılabilir. Nitekim geçmişte 80'li ve 90'lı yıllarda Emekli Sandığı kaynaklarının amaç dışı işlerde kullanılması veya kamu yatırımlarının (GAP gibi) sosyal güvenlik fonlarından finanse edilmesi gibi hatalı uygulamalar, bu fonların uzun vadeli sürdürülebilirliğine büyük darbe vurmuştur.

İşsizlik Sigortası Fonu gibi uzun vadeli ve stratejik fonlar, siyasi iktidarların günübürlük bütçe açıklarını kapatma veya popülist vaatlerini finanse etme aracı değildir. Bu kaynaklar, ileride yaşanabilecek büyük ekonomik krizlerde çalışanların tek güvencesidir ve asla çarçur edilmemelidir. Hükümetin, işverene vermek istediği desteği İşsizlik Sigortası Fonu'nun sırtına yüklemek yerine, genel bütçe içerisinde gerekli tasarrufları yaparak kendi kaynaklarından karşılaması mali disiplinin bir gereğidir.

Madde 10- 11

Teklifin bu maddeleri, Türkiye Varlık Fonu (TVF) ve bağı alt şirketlerinin denetim yapısına dair düzenlemeleri içermektedir. Komisyon görüşmelerinde üzerinde en çok durduğumuz ve demokratik hukuk devleti ilkeleri açısından en sorunlu bulduğumuz hususlardan biri, milyarlarca dolarlık kamu kaynağını yöneten bu yapının denetim zafiyetidir. Türkiye Varlık Fonu'na ilişkin görüşlerimiz ve eleştirilerimiz denetim raporunun görüşmeleri üzerine sunacağımız muhalefet şerhinde ayrıca sunulacak olup bu bölümde daha çok Teklifte yer alan düzenlemelere ilişkin görüşlerimiz belirtilecektir.

Varlık Fonu bünyesindeki Kamu İktisadi Teşebbüslerinin (KİT) Sayıştay denetimine tabi olması devam eden bir zorunluluk olsa da; bizzat Fon'un kendisi, alt şirketleri ve yeni kurulan fonlara ilişkin mevcut denetim mekanizması son derece zayıf, etkisiz ve "şekli" bir süreçten ibarettir. Mevcut düzenleme, kamu yararı gözetmekten ziyade, kamu kaynaklarının şeffaf olmayan bir biçimde, parlamento ve yargı denetiminden kaçırılarak yönetilmesine zemin hazırlamaktadır.

Söz konusu maddelerle tesis edilmeye çalışılan denetim yapısındaki en büyük sakatlık, "denetleyen" ile "denetlenen" arasındaki bağıın bütünüyle tek bir otoriteye, yani Cumhurbaşkanlığı makamına bağlanmış olmasıdır. Mevcut tabloda;

- Fonu yöneten ve Fon'un başkanı olan makam Sayın Cumhurbaşkanı'dır.
- Bu Fon'u denetleyecek olan bağımsız denetim firmasını seçen makam Sayın Cumhurbaşkanı'dır.
- Fon'u Devlet Denetleme Kurulu (DDK) adına denetleyecek kişileri seçen makam yine Sayın Cumhurbaşkanı'dır.
- Parlamentoda denetim görevini yürütecek olan milletvekillerini, siyasi parti genel başkanı sıfatıyla belirleyen de yine aynı makamdır.

Böylesine iç içe geçmiş, denetimin tüm taraflarının aynı irade tarafından belirlendiği bir yapıda, gerçek ve bağımsız bir denetimden bahsetmek mümkün değildir. "Denetim var" diyerek hem kendimizi hem de aziz milletimizi kandırmanın bir mantığı yoktur. Modern ve demokratik devletlerin en temel vazifesi, kamu adına kullanılan her kuruluşun hesabını, bağımsız

kurumlar aracılığıyla şeffaf bir şekilde vermektir. Denetlenmeyen bir yerde ne etkili çalışma olur ne de verimlilik sağlanır.

İyi Parti olarak temel görüşümüz; Türkiye Varlık Fonu ve tüm alt birimlerinin istisnasız bir şekilde, Anayasal bir kurum olan Sayıştay'ın gerçek anlamdaki denetimine tabi olmasıdır. Mevcut durumda Sayıştay uygulamalarındaki eksiklikler ayrı bir tartışma konusu olsa da, kurumsal çözümün adresi Sayıştay'dır. Sayıştay denetiminden imtina edilmesi durumunda dahi, kamu vicdanını rahatlatacak, sağlıklı, şeffaf ve bağımsız bir denetim yolu inşa edilmelidir.

Ayrıca bu maddeler, Anayasa Mahkemesi'nin daha önceki iptal gerekçelerini tam olarak karşılamamakta, milyarlarca dolarlık kamu kaynağının denetim zırhına büründürülerek şeffaflıktan uzaklaştırılması, hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmamaktadır.

Ek Madde Önergemiz

Görüşülmekte olan teklife eklenmesi amacıyla grubumuz tarafından sunulan önerge ile 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun'un 54'üncü maddesinde bir değişiklik yapılması ve 50.000 TL'nin altındaki kamu alacakları için haciz ve araç yakalama işlemlerinin durdurulması teklif edilmiştir. Vergi sistemimizdeki dijitalleşme ve e-tebligat uygulamaları her ne kadar hız kazansa da sahada vatandaşlarımızın kendilerine tahakkuk eden borçlardan adres değişikliği veya sistemsel hatalar gibi nedenlerle zamanında haberdar olmadığı bir gerçektir. Mevcut uygulamada, vatandaşın çoğu zaman varlığından bile haberdar olmadığı Motorlu Taşıtlar Vergisi (MTV) veya tabela vergisi gibi çok cüzi miktardaki kamu alacakları için bile elektronik haciz ve araç yakalama işlemleri tesis edilmektedir.

Örneğin, bir vatandaşın sadece 2 bin liralık tabela vergisi borcu nedeniyle bayram yolunda ailesiyle birlikteyken milyonluk aracının bağlanması, bu uygulamanın ne kadar büyük bir mağduriyet yarattığını gözler önüne sermektedir. Alacak miktarı ile uygulanan tedbir arasındaki bu devasa uçurum, Anayasa'nın ve hukukun evrensel prensibi olan "Ölçülülük İlkesi"ne açıkça aykırıdır. Üstelik aracın çekilmesi ve otopark masrafları gibi ek maliyetler çoğu zaman asıl borcu aşarak vatandaşı cezalandırıcı bir niteliğe bürünmektedir.

Önergemizle dile getirilen bu haklı talepler, komisyon görüşmeleri sırasında iktidar vekilleri ve Komisyon Başkanı tarafından da olumlu karşılanmıştır. Her ne kadar bu aşamada önergemiz kabul edilmemiş olsa da Maliye Bakanlığı ve Gelir İdaresi nezdinde bu kronik soruna

dair güçlü bir farkındalık yaratılmış ve 50.000 TL’lik bir limit getirilerek toplumsal adaletin sağlanması gerekliliği açıkça ortaya konulmuştur.

İYİ Parti olarak Teklifin tüm maddeleri için olumsuz görüş bildirmemekle birlikte muhalefet şerhimizde detaylarıyla belirttiğimiz nedenlerden ötürü karşı oy kullanıyoruz.

Ayyüce Türkeş Taş
Adana

Erhan Usta
Samsun

MUHALEFET ŞERHİ

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na sunulan 2/3464 esas numaralı "Bazı Kanunlarda ve 375 Sayılı Kanun Hükmünde Karamamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi", şeklen bir yargı kararlarına uyum paketi gibi sunulsa da özü itibarıyla mevcut siyasi iktidarın ekonomik krizin faturasını halka kesme, kamusal denetim mekanizmalarını tasfiye etme iradesinin somut bir tezahürüdür. 15 maddeden oluşan bu teklif, birbiriyle ilgisiz gibi görünen konuları (emekli aylığı, scooter denetimi, varlık fonu, memur disiplin hukuku) bir araya getiren "Torba Kanun" tekniğinin tipik bir örneği olup, yasama kalitesini düşürmekte ve demokratik müzakere süreçlerini işlevsizleştirmektedir.

Madde 1 ve 2 Değerlendirmesi:

Anayasa Mahkemesinin 22/4/2025 tarihli ve E.:2024/234; K.:2025/99 sayılı kararı ile 657 sayılı Kanun'un 56. maddesinde yer alan "...hal ve hareketlerinde memuriyetle bağdaşmayacak durumları..." ibaresi, kamu hizmetlerinde kalma hakkına ağır bir müdahale öngörmesine rağmen belirsiz, öngörülemez ve keyfiliğe açık olması nedeniyle Anayasa'nın 13. ve 70. maddelerine aykırı bulunmuştur. AYM, iptal gerekçesini açık biçimde, ilişik kesme sonucunu doğuran hal ve hareketlerin kanun düzeyinde somutlaştırılmamış olmasına dayandırmış, hangi fiillerin bu sonuca yol açacağının muhataplar tarafından önceden öngörülebilir olması gerektiğini vurgulamıştır.

Yeni düzenlemede, iptal edilen belirsiz ibare tamamen metinden çıkarılmış, bunun yerine ilişik kesme sonucunu doğuran haller disiplin hukuku sistemi içinde tanımlı ve sınırlı yaptırımlara bağlanmıştır. Buna göre, adaylık süresi içinde birden fazla uyarma ve/veya kınama cezası almış olmak ile aylıktan kesme veya kademe ilerlemesinin durdurulması cezası almış olmak, ilişik kesmenin dayanağı olarak açıkça düzenlenmiştir. Bu yönüyle yeni metin, Anayasa Mahkemesinin aradığı başlıklardan biri olan, ilişik kesme sonucunu doğuran fiilleri soyut değer yargılarından arındırarak, disiplin mevzuatında karşılığı bulunan belirli yaptırımlara bağlamaktadır.

Ancak maddenin esasına bakıldığında; iktidar, bu iptal kararının gereğini yapmak, yani keyfiligi kaldırmak yerine, aynı sonucu doğuracak yeni bir mekanizma kurmuştur.

Yeni düzenlemeye göre, adaylık süresi içinde "aylıktan kesme" veya "kademe ilerlemesinin durdurulması" cezası alanların, hatta birden fazla "uyarma" veya "kınama" cezası alanların dahi memuriyetle ilişkisi kesilecektir.

Uyarma ve kınama cezaları, "kılık kıyafet", "göreve geç gelme", "amire saygısızlık" gibi son derece sübjektif ve hafif nedenlerle verilebilen cezalardır. İktidar yanlısı bir amirin, muhalif gördüğü veya sendikal faaliyette bulunan bir aday memura sudan sebeplerle iki kez uyarma cezası vererek onu memuriyetten atabilmesinin yolu açılmaktadır.

Bununla birlikte yeni metinde yer alan "Bu madde hükümlerine göre ilişkileri kesilenler (sağlık nedenleri hariç) 3 yıl süre ile Devlet memurluğuna alınmazlar" hükmü (teklifin 2'nci maddesi ile yürürlükten kaldırılması öngörülen 57. maddede yer alan), AYM kararında doğrudan incelenmiş bir konu olmamakla birlikte, ayrı ve yeni bir anayasal değerlendirme alanı yaratmaktadır. İlişkisi kesilenlerin 3 yıl boyunca devlet memurluğuna alınmaması, genç insanların geleceğini karartan, orantısız ve intikamcı bir yaklaşımdır. Bu düzenleme, aday memurları amirlerinin her türlü hukuksuz emrine boyun eğmeye zorlayan bir "mobbing yasası" olup, Anayasa'nın 70. maddesi kapsamında kamu hizmetlerine girme hakkına ek bir sınırlama teşkil ederek ölçülülük, orantılılık ve ikinci kez yaptırım (mükerrer sonuç) sorununu gündeme getirebilecek niteliktedir.

Sonuç olarak yeni düzenleme, Anayasa Mahkemesinin iptal kararının gerekçesini şeklen karşılıyor görünse de özünde kamu hizmetinde kalma ve kamu hizmetine girme hakkını birlikte ve ağır biçimde sınırlayan, idarenin disiplin yetkisi üzerinden benzer keyfi sonuçların yeniden oluşumuna elverişli bir yapı kurmaktadır. Adaylık süresi içinde verilen disiplin cezalarının niteliği ve ağırlığı gözetilmeksizin doğrudan ilişki kesme sonucuna bağlanması, buna ek olarak üç yıl süreyle Devlet memurluğuna alınmama yasağının öngörülmesi, ölçülülük ve orantılılık ilkeleriyle bağdaşmayan mükerrer bir yaptırım rejimi ortaya çıkarmaktadır. Bu haliyle düzenleme, Anayasa'nın 13. ve 70. maddeleri bakımından giderilmesi amaçlanan anayasal sakıncaları ortadan kaldırmamakta, aksine farklı bir teknikle yeniden üreterek kamu hizmetlerinde liyakat ile hukuki güvenlik ilkelerini zedelemektedir.

Madde 3 Değerlendirmesi:

Anayasa Mahkemesi tarafından verilen 27.03.2025 tarih, 2025/13 Esas, 2025/89 Karar sayılı karar, 26/6/2025 tarihli ve 32938 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Kararda, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun, 12/5/1982 tarihli ve 2670 sayılı Kanun’un 33. maddesiyle değiştirilen 127. maddesinin Anayasa’ya uygunluğu, itiraz yolu kapsamında denetlenmiştir.

İtiraz konusu ikinci fıkra, disiplin cezasını gerektiren fiil ve hâllerin işlendiği tarihten itibaren nihayet iki yıl içinde disiplin cezası verilmediği takdirde ceza verme yetkisinin zamanaşımına uğrayacağını düzenlemektedir.

Anayasa Mahkemesi, disiplin hukukunda zamanaşımının, kamu görevlilerinin süresiz biçimde ceza tehdidi altında bırakılmamasını amaçlayan hukuki bir güvence olduğunu vurgulamış; soruşturma zamanaşımı ile ceza zamanaşımı ayırımını ortaya koymuştur. Mahkeme, ceza zamanaşımının, fiilin işlendiği tarihten cezanın verilmesine kadar geçen süreci kapsadığını, disiplin cezasına karşı yargı yoluna başvurulması ve cezanın iptal edilmesi sonrasında başlayan sürecin ise ayrı bir aşama olduğunu belirtmiştir.

Mahkeme, idari yargı mercilerince verilen iptal kararlarının, bazı hâllerde idareye aynı konuda yeniden işlem tesis etme imkânı tanıdığını kabul etmekle birlikte, bu durumda idarenin süresiz ve sınırsız bir şekilde yeni disiplin cezası verme yetkisine sahip olamayacağını ifade etmiş, 657 sayılı Kanun’un 127. maddesinin ikinci fıkrasında, yargı kararı sonrasında yeniden tesis edilecek disiplin cezaları bakımından uyulması gereken süreye ilişkin herhangi bir düzenleme bulunmadığı, bu eksikliğin kamu yararı ile bireyin hukuki güvenliği arasında kurulması gereken adil dengeyi bozduğu sonucuna varılmıştır.

Yeni düzenleme, disiplin cezalarının yargı tarafından iptal edilmesi halinde, idareye yeniden ceza vermesi için ek süre tanımaktadır. Anayasa Mahkemesinin iptal kararında açıkça ortaya koyduğu hukuki güvenlik ve zamanaşımı güvencesini güçlendirmek yerine, iktidarın getirdiği çözüm, memuru sonsuz bir soruşturma tehdidi altında tutmayı hedeflemektedir.

Mahkemenin bir cezayı usulden mi yoksa esastan mı iptal edip etmediği gözetilmeksizin, idare "karar gerekçesini dikkate alarak" yeniden ceza verebilecektir. Zamanaşımı süresi dolmuş olsa bile, idareye ek 4 ay süre verilmektedir. Bu esasında idarenin hatalı veya kasıtlı işlemlerinin bedelini memura ödetmek demektir. Hukukta zamanaşımı, bireyi devletin sonsuz kovuşturma gücüne karşı koruyan bir kalkandır; bu kalkanın delinmesi, memurun hukuki güvenliğini ortadan kaldırmaktadır. Bu yönüyle düzenleme, zamanaşımını memur lehine bir anayasal güvence olmaktan çıkararak idare lehine istisnai bir kurtarma

mekanizmasına dönüştürmekte; hukuk devleti ilkesini ve yargı kararlarının bağlayıcılığını zayıflatan bir sonuç doğurmaktadır.

Madde 4 Değerlendirmesi:

Elektrikli skuter işletmecilerini denetleme ve ceza kesme yetkisinin Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'na verilmesi, merkezi idarenin yerel yönetimler üzerindeki vesayetini artırma girişimidir. Şehir içi ulaşım, trafik düzeni ve kaldırım işgali gibi konular, doğası gereği Belediyelerin yetki ve sorumluluk alanındadır. Ankara'dan, bakanlık koridorlarından İstanbul'un veya İzmir'in ara sokağındaki scooter sorununu yönetmeye çalışmak, idari verimliliğe aykırı olduğu gibi, yerel demokrasinin de altını oymaktadır. Ceza gelirlerinin merkeze aktarılması, belediyelerin gelir kaynaklarının tırpanlanması anlamına gelmektedir.

Madde 5 Değerlendirmesi:

Kanun teklifinin 5. maddesi, 3065. sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun Geçici 17. maddesinde yer alan yürürlük süresinin "31/12/2025" tarihinden "31/12/2030" tarihine kadar uzatılmasını öngörmektedir. Bu değişiklik, teknik bir tarih güncellemesi gibi görünse de Türk ihracat modelinin omurgasını oluşturan "Dahilde İşleme Rejimi"nin (DİR) yerli tedarik zinciriyle entegrasyonunu sağlayan en temel mekanizmadır.

Türk Vergi Hukuku sistematğinde, vergisel istisna ve muafiyetlerin kanunilik ilkesi gereği açıkça düzenlenmesi şarttır. KDV Kanunu'nun "İstisnaların Sınırı" başlıklı 19. maddesi, diğer kanunlarda yer alan vergi muafiyet ve istisna hükümlerinin KDV açısından geçersiz olduğunu, KDV'ye ilişkin bir istisnanın ancak bu Kanuna hüküm eklenerek uygulanabileceğini amir hüküm olarak düzenlemiştir.

Bu bağlamda dış ticaret mevzuatı (Dahilde İşleme Rejimi Kararı ve Tebliğleri) ihracatçıya vergi ödmeden hammadde temin etme hakkı tanısa dahi, KDV Kanunu'nda buna karşılık gelen bir madde olmadığı sürece bu hak yurt içi alımlarda kullanılamaz. İthalatta gümrük mevzuatı devreye girdiği için sorun yaşanmazken, yurt içi alımlarda KDV Kanunu'nun otoritesi mutlaklıdır. Bu yasal bariyeri aşmak amacıyla 1998 yılında KDV Kanunu'na "Geçici 17. Madde" eklenmiş ve DİR belgesi sahibi imalatçıların yurt içinden yapacakları alımlarda KDV ödememesi (tecil-terkin) yasal güvenceye kavuşturulmuştur.

Madde, ihdas edildiği tarihten itibaren "geçici" statüsünde kalmış, ancak ekonominin vazgeçilmez bir unsuru olduğu için genellikle her beş yılda bir süresi uzatılmıştır: 31 Aralık 2025 tarihi itibarıyla sürenin dolması ve 1 Ocak 2026

itibarıyla henüz bir uzatma kanununun Resmi Gazete'de yayımlanmamış olması, ihracatçı firmalar için şu anda ciddi bir hukuki boşluk yaratmıştır.

Teklifin ekonomik etkisini anlamak için, Geçici 17. madde ile KDV Kanunu'nun 11/1-c maddesi arasındaki işleyiş farkını ve sanayici üzerindeki yükü analiz etmek gerekir.

Dahilde İşleme İzin Belgesi (DİİB) sahibi bir firma, ihraç edeceği ürünü üretmek için ihtiyaç duyduğu hammaddeyi iki yolla temin edebilir:

1. **İthalat Yoluyla:** Gümrükte KDV ödemez, vergi teminata bağlanır ve ihracat gerçekleşince teminat çözülür. Nakit çıkışı olmaz.
2. **Yurt İçi Alım Yoluyla:** Eğer Geçici 17. madde yürürlükte değilse, yerli tedarikçiye KDV ödemek zorundadır. Ödenen bu KDV, daha sonra "İade" yoluyla devletten geri istenir.

Geçici 17. madde kapsamında yapılan teslimlerde "Tecil-Terkin" sistemi uygulanır.

- **Tecil:** Satıcı, faturada KDV'yi hesaplar ancak alıcıdan tahsil etmez. Beyannamesinde "Tecil Edilebilir KDV" olarak gösterir.
- **Terkin:** Alıcı (ihracatçı), malı süresi içinde (genellikle belge süresi zarfında) ihraç ettiğini tevsik edince, satıcının tecil edilen vergisi vergi dairesince terkin edilir (silinir).

Geçici 17. madde, ihracatçının "girdi" temini için çok daha esnek ve kapsamlı bir araçtır. Bu maddenin yokluğunda, sadece imalatçı vasfına sahip satıcılardan nihai mal alımını düzenleyen 11/1-c maddesi, hammadde tedarik zincirindeki (aracı tüccarlar, hammadde toptancıları gibi) aktörleri devre dışı bırakarak sistemi kilitleyecektir. 2025 yılı sonu itibarıyla maddenin süresinin dolması ve uzatma kanununun henüz (Ocak 2026 ortası itibarıyla) yasalaşmamış olması, fiili bir hukuki boşluk yaratmıştır.

Kanun teklifinin yasalaşma süreci tamamlanana kadar 1 Ocak 2026 tarihinden itibaren düzenlenen faturalarda KDV istisnası uygulanamamaktadır. Şu anki mevzuat uyarınca DİİB sahibi firmalar yurt içi alımlarında KDV ödemek zorundadır.

Teklifin yasalaşmasıyla birlikte, düzenlemenin yürürlük tarihinin "01/01/2026 tarihinden geçerli olmak üzere" şeklinde belirlenmiş olması bu açıdan önemlidir. Aksi takdirde, Ocak-Şubat döneminde KDV ödeyen firmalar iade süreçleriyle boğuşacak, sehven KDV'siz fatura düzenleyen firmalar ise vergi ziyai cezası riskiyle karşı karşıya kalacaktır.

Teklifte sürenin 5 yıl uzatılması, Orta Vadeli Program (OVP) hedefleriyle uyumludur. İhracata dayalı büyüme modelinde, finansman maliyetlerinin yüksek

olduğu bir konjonktürde, ihracatçının KDV finansman yükünü sıfırlamak, doğrudan bir nakdi teşvik kadar değerlidir.

KDV ödemesi gerekliliği, işletme sermayesi ihtiyacını artırır. Firmalar bu finansman maliyetini ürün fiyatlarına yansıtmak zorunda kalabilir. İstisnanın devamı, maliyet enflasyonu üzerinde baskılayıcı bir unsur olacaktır. Yurt içindeki hammadde üreticileri (kumaş, iplik, metal levha vb.), ithal rakipleri karşısında "KDV dezavantajı" yaşamadan mallarını ihraç kayıtlı satabilecektir. Bu da yerli sanayinin kapasite kullanım oranlarını destekler

Madde 6 Değerlendirmesi:

Kanun teklifinin 6. maddesi Türk çalışma hayatının son 20 yılına damgasını vuran "Taşeron İşçilik" (Alt İşveren) sorununun hukuki bir bakiyesini temizlemeyi amaçlamaktadır. 2000'li yıllarda kamu kurumları, maliyet avantajı ve istihdam esnekliği sağlamak amacıyla temizlik, güvenlik, veri girişi gibi hizmetleri ihale yoluyla özel sektör alt işverenlerine devretmiştir. Ancak bu model, İş Kanunu kapsamındaki "Müteselsil Sorumluluk" (Asıl İşveren - Alt İşveren birlikte sorumluluğu) nedeniyle devleti devasa bir kıdem tazminatı yüküyle karşı karşıya bırakmıştır.

Kamu kurumları (Asıl İşveren), emekli olan veya işten çıkarılan taşeron işçilere mahkeme kararlarıyla kıdem tazminatı ödemek zorunda kalmıştır. Sayıştay denetimleri ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi Kanunu gereği, kamu zararı oluşmaması için ödenen bu tazminatların, sözleşme sahibi alt işveren firmalara "Rücu" (geri yansıtma) edilmesi zorunluluğu doğmuştur.

Ancak alt işveren firmalar;

1. İhaleleri çok düşük kar marjlarıyla aldıkları,
2. Kıdem tazminatı yükünün ihale bedeline dahil edilmediği,
3. İşçinin asıl yöneticisinin kamu kurumu olduğu, gerekçeleriyle bu rücu davalarına itiraz etmişlerdir. Yıllar süren yargılamalar, on binlerce dosya, iflas eden firmalar ve tahsil edilemeyen kamu alacakları sarmalı oluşmuştur.

11 Eylül 2014 tarihinde yürürlüğe giren 6552 sayılı Kanun, bu kaosu çözmek için devrim niteliğinde bir adım atmıştır. Kanun, kamu ihale sözleşmeleri kapsamındaki işçilerin kıdem tazminatlarının, alt işverene rücu edilmeksizin doğrudan ilgili kamu kurumu tarafından ödeneceğini hükme bağlamıştır.

Kanun, 11/9/2014 tarihinden sonraki durumları netleştirse de bu tarihten önce imzalanan sözleşmeler veya bu tarihe sarkan sözleşmelerdeki rücu hakları konusunda belirsizlik yaratmıştır. Kamu idareleri, sözleşmelerde yer alan "Her türlü

işçilik alacağından yüklenici sorumludur" şeklindeki matbu maddelere dayanarak rücu davalarına devam etmiştir.

Yasama organı, 2019 yılında 7166 sayılı Kanun ile 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 62. maddesine bir bent ekleyerek (e bendi), 2014 sonrası sözleşmelerde "sözleşmede açık hüküm yoksa rücu edilmez" kuralını getirmeye çalışmıştır.

Ancak Anayasa Mahkemesi, 19/09/2019 tarihli ve E.2019/42, K.2019/73 sayılı kararıyla bu düzenlemeyi iptal etmiştir.

Yüksek Mahkeme, iptal kararında şu gerekçeye dayanmıştır: Aynı işi yapan, aynı hukuki statüdeki iki alt işverenden birinin sözleşmesinde matbu bir "rücu" maddesi varken diğerinde yoksa; birinin tazminat yükünden kurtulup diğerinin ödemek zorunda kalması Anayasa'nın 10. maddesindeki "Eşitlik İlkesi"ne ve 2. maddesindeki "Hukuk Devleti" ilkesine aykırıdır. Devletin yükümlülük paylaşımını tesadüfi sözleşme maddelerine bağlaması hukuki öngörülebilirliği zedeler.

Yeni teklif, Anayasa Mahkemesi'nin iptal gerekçelerini dikkate alarak, 11/9/2014 ile 15/10/2019 tarihleri arasındaki "Ara Dönem" için kesin bir çözüm getirmektedir.

Teklif metni incelendiğinde; 11/9/2014 (6552 sayılı Kanun yürürlük tarihi) ile 15/10/2019 (önceki düzenlemenin tarihi) arasındaki dönem için Kamu kurumları tarafından ödenen kıdem tazminatlarından dolayı alt işverenlere rücu edilmesinden vazgeçilmektedir. Devam eden davalarda mahkemelerin "karar verilmesine yer olmadığına" hükmedeceği, icra takiplerinin harçsız düşürüleceği, vekalet ücreti ve yargılama giderlerinin taraflar üzerinde bırakılacağı (yani devletin veya firmanın birbirine avukatlık ücreti ödemeyeceği) düzenlenmektedir.

Bu düzenleme, teknik olarak bir "Kamu Alacağından Vazgeçme" (terkin) işlemidir ve devletin maliyesine bir gider kalemi olarak yansyacaktır. Ayrıca, geçmişe etkili mali sonuçlar doğuran ve devam eden yargılamaların akıbetini doğrudan belirleyen bu tercihin, vazgeçilecek kamu alacaklarının kapsamı ve bütçeye etkisi yönünden somut bir etki analiziyle desteklenmediği anlaşılmakta; bu durum, düzenlemenin ölçülülük ve kamu yararı bakımından gerekçelendirilmesini zayıflatmaktadır. Ancak, tahsil kabiliyeti düşük olan ve yargı sistemini kilitleyen bu dosyaların temizlenmesi, "yargı ekonomisi" açısından bir kazanç olarak değerlendirilebilir.

Maddenin son cümlesi en kritik ve tartışmalı bölümdür: *"Ancak, bu kapsamda alt işverene rücu edilerek takip ve tahsil edilmiş olan tutarlar, alt işverenler lehine hiçbir şekilde alacak hakkı doğurmaz ve tahsil edilmiş tutarlar iade edilmez."*

Bu hüküm, bir "Eşitsizlik" riski barındırmaktadır: Davayı uzatan, borcunu ödemeyen firmalar %100 oranında affedilirken hukuka saygılı davranıp rücu borcunu ödeyen veya icra tehdidiyle ödeme yapan firmalar paralarını geri alamamaktadır.

Bu noktada, aynı rücu ilişkisi kapsamında doğmuş kamu alacaklarının yalnızca takip veya yargılama sürecinin hangi aşamada bulunduğuna göre farklı sonuçlara bağlandığı görülmektedir. Henüz tahsil edilmemiş alacaklar yönünden vazgeçme yoluna gidilirken, daha önce takip edilerek tahsil edilmiş tutarlar bakımından herhangi bir iade mekanizması öngörülmemesi, hukuki güvenlik ve öngörülebilirlik ilkeleri bakımından sorunlu bir tablo ortaya çıkarmaktadır. Benzer bir eşitsizlik sorunu, infaz hukukuna ilişkin düzenlemelerde de ortaya çıkmış; aynı suçtan, aynı koşullarda hüküm giymiş kişilerden kimileri yalnızca dosyasının kesinleşme tarihi nedeniyle düzenlemeden yararlanırken, kimileri aynı tarihe birkaç gün "geç kaldığı" için kapsam dışında bırakılmıştır. Bu açık eşitsizlik kamuoyunda yoğun biçimde eleştirilmiş, ancak yıllar sonra gelen 11. Yargı Paketinde de bu adaletsizlik giderilememiştir. Yasama sürecinde sıkça başvurulanan bu "milat" anlayışı, hukuki statüleri aynı olan kişiler arasında kaderi takvim yapraklarına bağlayan, eşitlik ilkesini zedeleyen sonuçlar üretmektedir. Anayasa Mahkemesi'nin geçmiş içtihatlarında (özellikle vergi aflarında), "işlemin tamamlanmış olması" (kesinleşmiş ve ödenmiş borç) ile "devam eden süreçler" arasında ayırım yapılmasına zaman zaman onay verdiği görülmektedir. Devlet, "Hukuki Barış" sağlamak amacıyla bir milat belirleyebilir ve geriye dönük iade yapmayacağını beyan edebilir. Ancak, 2019'daki iptal kararının ruhu "eşitlik" üzerine kurulu olduğu için, bu maddenin de iptal davasına konu olması kuvvetle muhtemeldir.

Her ne kadar düzenleme ile bütçeden nakit çıkışı yaratmadan sadece "alacak stokunu" temizlemek amaçlansa da "ödeyenin cezalandırıldığı" olgusunu da bir kenara koymamak ve bu durumda olanlar için ilave düzenlemeler yapmak elzemdir.

Madde 7 Değerlendirmesi:

Kanun teklifinin 7. maddesi ile 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun Ek 19. maddesinde değişiklik yapılarak, en düşük emekli aylığı 16.881 TL'den 20.000 TL'ye yükseltilmektedir. İktidar kanadı bu düzenlemeyi bir "iyileştirme" olarak sunsa da ekonomik veriler ve yaşam maliyetleri karşısında bu rakam, emekliler için bir "sefalet belgesi" niteliğindedir.

2026 yılı Ocak ayı itibarıyla Türkiye ekonomisinin geldiği nokta, teklif edilen 20.000 TL'nin yaşamsal ihtiyaçları karşılamaktan ne denli uzak olduğunu kanıtlamaktadır. Türk-İş tarafından yapılan araştırmalara göre, Aralık 2025 itibarıyla dört kişilik bir ailenin açlık sınırı **30.143 TL**'ye ulaşmıştır. Sadece gıda

harcamasını kapsayan bu tutarın dahi 10.000 TL altında kalan bir emekli aylığı belirlemek, milyonlarca yurttaşı "biyolojik açlığa" mahkûm etmek demektir.

Aşağıdaki tablo, teklif edilen emekli aylığı ile gerçek yaşam maliyetleri arasındaki uçurumu net bir şekilde ortaya koymaktadır:

<i>Ekonomik Gösterge (Ocak 2026 Verileri)</i>	<i>Tutar (TL)</i>	<i>Teklif Emekli (20.000 TL) ile Fark</i>	<i>Edilen Aylığı (TL) ile Karşılama Oranı</i>
<i>Açlık Sınırı (Türk-İş)</i>	30.143 TL	-10.143 TL	%66
<i>Yoksulluk Sınırı (Türk-İş)</i>	98.188 TL	-78.188 TL	%20
<i>Bekâr Çalışan Yaşam Maliyeti</i>	39.123 TL	-19.123 TL	%51
<i>Asgari Ücret (2026)</i>	28.075 TL	-8.075 TL	%71
<i>Ortalama Kira (İstanbul - Tahmini)</i>	25.000 TL	-5.000 TL	%80

Bu veriler ışığında, emekliye reva görülen 20.000 TL, bir evin kirasını bile karşılamaya yetmemektedir. Bekâr bir çalışanın yaşama maliyetinin 39.123 TL olduğu bir ülkede, ömrünü çalışarak geçirmiş bir emekliye bu maliyetin yarısının teklif edilmesi, sosyal devlet ilkesinin anayasal bir süs bitkisine dönüştürüldüğünün kanıtıdır.

Bu maddenin en tehlikeli boyutu, sorunun kaynağına inmek yerine "tamamlama" yöntemiyle günü kurtarmaya çalışmasıdır. Türkiye'de emeklilik sistemi, 2008 yılında yapılan "Sosyal Güvenlik Reformu" adı altındaki düzenlemelerle sistematik olarak çökertilmiştir. Bugün milyonlarca emeklinin prim karşılığı hak ettiği gerçek maaşı olan kök aylıkları 12.000 - 15.000 TL bandında sürünmektedir.

Hükümet, bu kök maaşları artırmak yerine, Hazine'den aktardığı kaynakla ele geçen parayı 20.000 TL'ye tamamlamaktadır. Bu yöntemin yarattığı iki önemli yapısal tahribatlar şunlardır:

1. **Gelecek Zamların Gaspsı:** Bir emeklinin kök aylığı 15.000 TL ise, yapılan %20'lik enflasyon zammı kök aylığa ($15.000 \times \%20 = 18.000$ TL) yansıtılacaktır. Ancak bu tutar yine 20.000 TL'lik taban aylığın altında kalacağı için, emeklinin eline geçen parada **1 kuruş dahi artış olmayacaktır**. İktidar, "zam yaptık" propagandası yaparken, fiilen milyonlarca emekliyi "sıfır zam" ile cezalandırmaktadır.
2. **Prim Adaletinin Yok Edilmesi:** 9000 gün prim ödeyen ile 3600 gün prim ödeyenin maaşının 20.000 TL'de eşitlenmesi, sistemin sigorta mantığını yok etmektedir. Daha çok çalışan ve daha çok prim ödeyen cezalandırılmakta, kayıt dışılık teşvik edilmektedir.

Madde 8 Değerlendirmesi:

Kanun teklifinin 8. maddesi, 2026 yılı için işverenlere verilecek asgari ücret desteğini düzenlemektedir. Buna göre, işverenlere işçi başına günlük 42,33 TL, aylık 1.270 TL destek verilecek ve bu tutar **İşsizlik Sigortası Fonundan** karşılanacaktır.

İşsizlik Sigortası Fonu, işçilerin brüt ücretlerinden kesilen primlerle oluşturulan, işçinin zor gün parasıdır. Fonun kuruluş amacı, işsiz kalan emekçilere gelir güvencesi sağlamaktır. Ancak özellikle son 10 yılda bu fon, işverenler için bir "teşvik havuzu"na, kamu bankaları için bir "ucuz kredi kaynağı"na dönüştürülmüştür.

Fon gelirlerinin büyük bir kısmı işçilere (işsizlik ödeneği) değil, işverenlere (teşvik ve destekler) aktarılmaktadır. 2026 yılında da devam ettirilen bu uygulama, işçinin cebinden alıp patronun kasasına koyma işlemidir. Bir yandan işçinin kıdem tazminatına göz diken, diğer yandan işçinin birikimlerini sermayeye transfer eden bu anlayış, sınıfsal bir tercihin en çıplak halidir.

Gerekçede "istihdamı artırmak ve kayıtlı istihdamı korumak" gibi süslü ifadeler kullanılsa da yapılan araştırmalar, verilen teşviklerin istihdam üzerinde anlamlı bir artış yaratmadığını, daha çok şirket kârlarını optimize etmeye yaradığını göstermektedir. Asgari ücretin açlık sınırının altında kaldığı bir ortamda, devletin işverene verdiği desteğin işçiye yansımaması, bu düzenlemenin sosyal bir politika değil, sermaye destek paketi olduğunu kanıtlamaktadır.

Madde 9 Değerlendirmesi:

Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun'da yapılan değişiklikle, "geçici yayın hakkı" ile yayın yapan kuruluşların izinsiz verici

tesis etmesi durumunda ağır yaptırımlar (mühürleme, adli para cezası) öngörülmektedir.

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK), 16-18 Nisan 2013 tarihlerinde ulusal karasal sayısal televizyon yayın lisansı sıralama ihalesini fiziki olarak gerçekleştirmiş ve kazananları ilan etmiştir. Ancak, bu ihale süreci ve sonuçları, idari yargı organı olan Danıştay tarafından hukuka aykırılık gerekçeleriyle iptal edilmiş ve süreç kadük kalmıştır. Dolayısıyla 1994 yılından bu yana, hukukten geçerli, sonuç doğurmuş ve lisans tahsisıyla neticelenmiş bir "Sıralama İhalesi" gerçekleştirilememiştir. Sektör, 30 yılı aşkın bir süredir, kanunların "geçici" maddelerine dayanan, hukuki öngörülebilirlikten uzak ve kamu kaynaklarının verimsiz kullanımına yol açan bir "Geçici Yayın Hakkı" rejimi ile yönetilmektedir. Yayıncılar, idarenin (RTÜK) bu ihmali nedeniyle zorunlu olarak "geçici" statüde faaliyet göstermektedir. İdare kendi görevini yapıp lisanslama sürecini tamamlamazken, yayıncıları "izinsiz verici" kurmakla suçlayıp cezalandırmak, hukuk devletinin "idari istikrar" ve "belirlilik" ilkeleriyle bağdaşmaz.

"İzinsiz verici" tanımının geniş ve keyfi yorumlanması, özellikle Anadolu'da zor şartlarda yayın yapan muhalif yerel kanalların ve radyoların teknik bahanelerle susturulmasına, vericilerinin mühürlenmesine yol açabilecektir. Bu madde, RTÜK'ün elindeki sansür sopasını daha da güçlendiren, basın özgürlüğünü teknik detaylarla boğan bir düzenlemedir.

Madde 10 ve 11 Değerlendirmesi:

Teklifin en kritik ve sistemik risk taşıyan bölümlerinden biri, Türkiye Varlık Fonu (TVF) ile ilgili maddelerdir. Anayasa Mahkemesi tarafından verilen 17.06.2025 tarih, 2022/91 Esas, 2025/133 Karar sayılı kararda, Türkiye Varlık Fonu ve Fon bünyesindeki şirketlerin denetimine ilişkin düzenlemeler, hukuk devleti ilkesi, hesap verebilirlik ve yasama denetiminin etkinliği çerçevesinde değerlendirilmiştir. Mahkeme, denetim mekanizmasının şeklen var olmasının tek başına yeterli olmadığını, denetimin yürütmeden bağımsız, dışsal ve sonuç doğurabilir nitelikte olması gerektiğini özellikle vurgulamıştır. Bu bağlamda Mahkemenin eleştirisi, denetimin hiç yapılmaması değil, denetimin anayasal anlamda etkili bir denge ve denetim aracı oluşturmaması üzerinde yoğunlaşmıştır.

Teklifin 10 ve 11. maddeleri, Anayasa Mahkemesinin Türkiye Varlık Fonu rejimine ilişkin iptal kararına uyum sağlama iddiasıyla hazırlanmış olmakla birlikte, maddelerin birlikte ortaya koyduğu yapı, Mahkemenin kararında tespit edilen anayasal sakıncaların giderilmesinden ziyade, bu sakıncaların daha ayrıntılı ve teknik bir çerçeve içinde yeniden üretilmesine yöneliktir. Her iki madde birlikte

değerlendirildiğinde, iptal edilen düzenlemelerin dayandığı yaklaşımın terk edilmediği, aksine kapsamı genişletilerek ve dilsel olarak yeniden inşa edilerek sürdürüldüğü görülmektedir.

Teklifin 10. maddesiyle denetime tabi yapıların kapsamı önemli ölçüde genişletilmiş, hâkim hissedarlık ilişkileri, sermayenin veya katılım payının yarısından fazlasına sahip olunması ve bağlı ortaklıklar da açık biçimde kapsama alınmıştır. İlk bakışta bu değişiklik, denetimsiz alan bırakılmadığı izlenimini doğurmaktadır. Ancak Anayasa Mahkemesinin iptal gerekçesinde eleştirilen husus, denetimin kapsamından ziyade, denetimin niteliği, bağımsızlığı ve yasama denetimiyle kurduğu ilişkidir. Yeni metinde bağımsız denetim, Cumhurbaşkanı tarafından görevlendirilen denetçiler aracılığıyla yapılan inceleme ve bu raporların Cumhurbaşkanı'na sunulması modeli aynen korunmuştur. Türkiye Büyük Millet Meclisi Plan ve Bütçe Komisyonu ise yine yürütme tarafından hazırlanmış ve filtrelenmiş raporlar üzerinden, bağlayıcı olmayan ve sınırlı bir görüşme faaliyetiyle sürece dâhil edilmektedir. Bu haliyle denetim, Anayasa Mahkemesinin eleştirdiği yürütme içi kapalı devre olmaktan çıkarılmamış, yalnızca daha geniş bir alana yayılmıştır.

Bu çerçeve içinde Teklifin 11. maddesiyle yeniden düzenlenen muafiyet ve istisna rejimi, Anayasa Mahkemesinin kararının özülüyle doğrudan temas eden ve onu etkisizleştiren bir nitelik taşımaktadır. Anayasa Mahkemesi'nin (AYM), TVF ve iştiraklerinin denetim usullerinin belirsizliği ve denetimden kaçırılmasını Anayasa'ya aykırı bularak iptal etmesi üzerine, iktidar yeni bir düzenleme yapmıştır. Ancak bu düzenleme, AYM kararının ruhuna uygun şeffaf bir yapı kurmak yerine, denetimsizliği "yasal kılıfına uydurarak" tahkim etmeyi amaçlamaktadır.

Madde 11'de yapılan değişikliklerle, TVF ve iştiraklerinin;

- **2886 sayılı Devlet İhale Kanunu**
- **4734 sayılı Kamu İhale Kanunu**
- **6085 sayılı Sayıştay Kanunu**
- **233 sayılı KİT Hakkında KHK**

gibi kamusal denetimin belkemiğini oluşturan yasalardan muaf olduğu açıkça hükme bağlanmıştır.

Bu düzenleme esasında Türkiye Cumhuriyeti'nin en stratejik kurumlarının (Ziraat Bankası, BOTAŞ, THY, Çaykur, Eti Maden vb.) "**Devlet içinde Devlet**" statüsüne kavuşturulmasıdır.

Halkın vergileriyle ve birikimleriyle kurulan bu devasa yapı, halkın adına denetim yapan TBMM ve onun adına hareket eden Sayıştay'a hesap vermekten

kaçırılmaktadır. İktidarın "Bağımsız denetim firmaları denetliyor" savunması büyük bir aldatmacadır. Özel denetim firmaları (KPMG, PwC vb.) sadece mali tabloların muhasebe standartlarına uygunluğunu denetler; kamu kaynaklarının yerinde kullanılıp kullanılmadığını, kamu zararı olup oluşup oluşmadığını veya yolsuzluk olup olmadığını denetleyemez. Sayıştay'ın "performans" ve "uygunluk" denetiminin yerini, ticari bir şirketin mali raporu alamaz.

Teklif ile yapılan düzenlemede Türkiye Varlık Fonu ve bağlı şirketler için iki katmanlı bir denetim mekanizması öngörüyor görünse de bu yapı gerçek anlamda bağımsız, nesnel ve demokratik bir denetim sağlamaktan uzaktır. Özel bağımsız denetim firmaları aracılığıyla yürütülen teknik mali tablo denetimine ek olarak, faaliyetlerin Cumhurbaşkanı tarafından görevlendirilen denetçilerce incelenmesi, denetimin kurumsal özerklikten ziyade yürütmenin takdirine dayalı hale gelmesine yol açmaktadır. Denetçilerin seçimi ve raporların sunulma merciinin aynı siyasi otorite olması, denetimin **önceden belirlenmiş objektif ve bağlayıcı kriterlere değil, subjektif değerlendirmelere açık** bir çerçevede yürütülmesi riskini doğurmaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin denetim sürecine ancak yürütme tarafından filtrelenmiş raporlar üzerinden ve gecikmeli biçimde dahil olması ise bu subjektiflik riskini dengeleyecek demokratik denetim kanallarını zayıflatmaktadır. Bu yönüyle düzenleme, denetimi teknik bir prosedür olarak muhafaza ederken, kamu varlıklarının yönetiminde esas olması gereken şeffaflık, hesap verebilirlik ve nesnellik ilkelerini tartışmalı hale getirmektedir.

TVF ve kuracağı/satın alacağı şirketlerin Kamu İhale Kanunu'ndan muaf tutulması, "adrese teslim ihale" düzeninin en üst seviyede kurumsallaşmasıdır. Madde gerekçesinde "piyasa koşullarında rekabet edebilme" ve "esneklik" gibi neoliberal kavramların arkasına sığınılması, kamu kaynaklarının keyfi kullanımını meşrulaştıramaz.

Stratejik yatırımlar adı altında, milyarlarca dolarlık projeler (maden sahaları, enerji santralleri, petrokimya tesisleri), ihalesiz, rekabetsiz ve şeffaflıktan uzak bir şekilde, iktidara yakın sermaye gruplarına veya yabancı devlet şirketlerine G2G anlaşmalarıyla devredilebilecektir. Bu düzenleme, Türkiye'nin ekonomik egemenliğini riske atan bir kapitülasyon yasası niteliğindedir.

Teklif, TVF ve iştiraklerinin "özel hukuk hükümlerine tabi olduğunu" belirterek, idarenin kanuniliği ilkesini bypass etmektedir. Devletin egemenlik yetkisi kullanan, kamu gücüyle donatılmış kurumlarının, birer "özel şirket" gibi hareket etmesi, Anayasa'nın idare hukukuna ilişkin temel ilkelerine aykırıdır. Kamusal yetki kullanan ancak kamusal sorumluluk taşımayan, hesap vermeyen bu "CEO'lar rejimi", demokratik hukuk devletiyle bağdaşmaz.

Sonuç olarak teklifin mezkûr maddeleri Anayasa Mahkemesi kararına şeklen uyumlu, ancak esas itibarıyla aykırı bir düzenleme niteliği taşımadığı ve Anayasa Mahkemesi kararının gerektirdiği yapısal dönüşümü sağlamadığı açıktır. Denetim, yürütmeden bağımsız ve yasama organını güçlendiren bir mekanizma hâline getirilmemiş, Sayıştay ve TBMM denetimi etkili ve bağlayıcı biçimde tesis edilmemiştir. Kamu gücü kullanan ve kamu kaynağı yöneten bir yapının, bu ölçüde geniş muafiyetlerle ve yürütme merkezli bir denetim modeliyle donatılması, Anayasa Mahkemesi kararının gereğini yerine getiren gerçek bir uyum düzenlemesi değil, iptal gerekçesini dolanan ve anayasal sorunları derinleştiren bir yeniden yazım olarak değerlendirilmelidir.

Madde 12 Değerlendirmesi:

Teklif ile İstanbul Finans Merkezi'nde (İFM) faaliyet gösterecek firmalara "Katılımcı Belgesi" verme yetkisi, bir kamu kurumu olan Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi'nden alınarak, bir anonim şirket olan "Yönetici Şirket"e devredilmektedir.

Ruhsat veya faaliyet belgesi verme yetkisi, idarenin "kolluk" faaliyetleri kapsamında kullandığı, egemenlik hakkına dayanan bir kamu gücüdür. Anayasa'nın 6. maddesi, "Hiçbir kimse veya organ kaynağını Anayasadan almayan bir Devlet yetkisini kullanamaz" der. Bu yetkinin, kâr amacı güden, özel hukuk hükümlerine tabi bir şirkete devredilmesi, devlet yetkisinin özelleştirilmesidir.

Yönetici Şirket, İFM'nin işletmesinden gelir elde eden ticari bir aktördür. Kime belge verip vermeyeceğine ticari çıkarlarına veya siyasi bağlantılarına göre karar verme riski taşımaktadır. Kamu yararını gözetmesi gereken bir düzenleme faaliyetinin, ticari bir aktörün inisiyatifine bırakılması, finans merkezinin tarafsızlığını, güvenilirliğini ve uluslararası itibarını zedeleyecektir.

Madde 13 Değerlendirmesi:

Emekliye 20.000 TL'yi çok gören, asgari ücretliyi açlığa mahkûm eden, memuru işten atmakla tehdit eden iktidar; yeni kurulan Siber Güvenlik Başkanlığı'nın başkan yardımcılarını "Bakanlık Genel Müdürü" statüsünde maaş, makam tazminatı ve emeklilik hakkı vermektedir.

2026 yılı itibarıyla bir Bakanlık Genel Müdürü'nün maaşı, ek göstergeler ve tazminatlarla birlikte 100.000 TL'nin üzerindedir. Kamuda "tasarruf tedbirleri" genelgesi yayınlayıp fotokopi kağıdından tasarruf etmeye çalışan iktidarın, üst düzey bürokrasiye sürekli yeni kadrolar ve yüksek maaşlar ihdas etmesi, samimiyetsizliğin ve israfın belgesidir.

Sonuç itibarıyla bu Kanun Teklifi;

- Anayasa Mahkemesi kararlarına gerçek ve samimi bir uyum sağlamamakta,
- Hukuk devleti, eşitlik, ölçülülük ve hukuki güvenlik ilkelerini zayıflatmakta,
- Sosyal devlet ilkesini dar gelirli, emekli ve emekçi aleyhine aşındırmakta,
- Kamu kaynaklarını ve kamusal yetkileri denetim dışına çıkararak yürütme merkezli bir yönetim anlayışını tahkim etmektedir.

Bu nedenlerle 2/3464 esas numaralı Kanun Teklifi; demokratik hukuk devleti ilkeleriyle, sosyal adalet anlayışıyla ve Anayasa Mahkemesi içtihadının ruhuyla bağdaşmamaktadır. Teklifin bu haliyle yasalaşması, anayasal sorunları zmek yerine derinleştirecek; kamu yönetiminde liyakat, hesap verebilirlik ve hukuki güvenliği daha da zayıflatacaktır. Bu gerekçelerle söz konusu Kanun Teklifi’ne katılmıyor, düzenlemenin tümü üzerinde muhalefet şerhimizi saygıyla sunuyoruz.

Sadullah Kısacık
Adana

OSMANİYE MİLLETVEKİLİ SEYDİ GÜLSOY VE
YOZGAT MİLLETVEKİLİ SÜLEYMAN ŞAHAN
İLE 75 MİLLETVEKİLİNİN TEKLİFİ

**BAZI KANUNLARDA VE 375 SAYILI
KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN
TEKLİFİ**

MADDE 1- 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 56 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 56- Adaylık süresi içinde; temel ve hazırlayıcı eğitim ve staj devrelerinin herhangi birinde başarısız olanlar, birden fazla uyarma ve/veya kınama cezası almış olanlar ile aylıktan kesme ya da kademe ilerlemesinin durdurulması cezası almış olanların disiplin amirlerinin teklifi ve atamaya yetkili amirin onayı ile ilişkileri kesilir. İlişkileri kesilenler ilgili kurumlarca derhal Kamu Personel Bilgi Sisteminin bulunduğu kuruma bildirilir.

Bu madde hükümlerine göre ilişkileri kesilenler (sağlık nedenleri hariç) 3 yıl süre ile Devlet memurluğuna alınmazlar.”

MADDE 2- 657 sayılı Kanunun 57 ncı maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3- 657 sayılı Kanunun 127 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Disiplin cezasını gerektiren fiil ve hallerin işlendiği tarihten itibaren nihayet iki yıl içinde disiplin cezası verilmediği takdirde ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar. Disiplin cezasının yargı kararıyla iptal edilmesi hâlinde, kararın idareye ulaştığı tarihten itibaren kalan disiplin ceza zamanaşımı süresi içinde; zamanaşımı süresinin dolması veya dört aydan daha az süre kalması hâlinde en geç dört ay içinde karar gerekçesi dikkate alınarak yeniden disiplin cezası tesis edilebilir.”

MADDE 4- 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendine “idari para cezasına dair

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**BAZI KANUNLARDA VE 375 SAYILI
KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN
TEKLİFİ**

MADDE 1- 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 56 ncı maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 56- Adaylık süresi içinde; temel ve hazırlayıcı eğitim ve staj devrelerinin herhangi birinde başarısız olanlar, birden fazla uyarma ve/veya kınama cezası almış olanlar ile aylıktan kesme ya da kademe ilerlemesinin durdurulması cezası almış olanların disiplin amirlerinin teklifi ve atamaya yetkili amirin onayı ile ilişkileri kesilir. İlişkileri kesilenler ilgili kurumlarca derhal Kamu Personel Bilgi Sisteminin bulunduğu kuruma bildirilir.

Bu madde hükümlerine göre ilişkileri kesilenler (sağlık nedenleri hariç) üç yıl süre ile Devlet memurluğuna alınmazlar.”

MADDE 2- 657 sayılı Kanunun 57 ncı maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 3- 657 sayılı Kanunun 127 ncı maddesinin ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Disiplin cezasını gerektiren fiil ve hallerin işlendiği tarihten itibaren nihayet iki yıl içinde disiplin cezası verilmediği takdirde ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar. Disiplin cezasının yargı kararıyla iptal edilmesi hâlinde, kararın idareye ulaştığı tarihten itibaren kalan disiplin ceza zamanaşımı süresi içinde; zamanaşımı süresinin dolması veya dört aydan daha az süre kalması hâlinde en geç dört ay içinde karar gerekçesi dikkate alınarak yeniden disiplin cezası tesis edilebilir.”

MADDE 4- 13/10/1983 tarihli ve 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 8 inci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinin (1) numaralı alt bendine “idari para cezasına dair

(Osmaniye Milletvekili Seydi Gülsoy ve
Yozgat Milletvekili Süleyman Şahan ile
75 Milletvekilinin Teklifi)

tutanak düzenlemek” ibaresinden sonra gelmek üzere “, paylaşımlı elektrikli skuter işletmeciliği faaliyetinde bulunanları denetlemek, aykırı görülen hususlarla ilgili olarak sorumlular hakkında idari para cezasına dair tutanak düzenlemek.” ibaresi eklenmiştir.

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

tutanak düzenlemek” ibaresinden sonra gelmek üzere “, paylaşımlı elektrikli skuter işletmeciliği faaliyetinde bulunanları denetlemek, aykırı görülen hususlarla ilgili olarak sorumlular hakkında idari para cezasına dair tutanak düzenlemek.” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 5- 25/10/1984 tarihli ve 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanununun geçici 17 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “31/12/2025” ibaresi “31/12/2030” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 6- 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 12- 10/9/2014 tarihli ve 6552 sayılı İş Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması ile Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılmasına Dair Kanunun 8 inci maddesinin yürürlüğe girdiği 11/9/2014 ile 15/10/2019 tarihi arasında (bu tarihler dahil) 4734 sayılı Kanunun 62 nci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca imzalanan ihale sözleşmeleri kapsamında alt işverenler tarafından çalıştırılan işçilere kamu kurum ve kuruluşları tarafından yapılan kıdem tazminatı ödemelerinden alt işverenlere rücuya konu tutarların söz konusu ihale sözleşmeleri kapsamında geçen kısmının tahsilinden vazgeçilir.

Bu maddenin yürürlüğe girdiği tarih itibarıyla birinci fıkra kapsamında kamu kurum veya kuruluşları tarafından alt işverene rücu edilmek üzere yürütülen davalarda, birinci fıkra uyarınca tahsilinden vazgeçilen kısım için ihtilafın esası hakkında karar verilmesine yer olmadığına hükmedilir, yargılama gideri ve vekâlet ücreti taraflar üzerinde bırakılır. İcra takiplerinde tahsilinden vazgeçilen kısma ilişkin olarak harç alınmaksızın düşme kararı verilir, takip giderleri ile vekâlet ücreti taraflar üzerinde bırakılır. Ancak, bu kapsamda alt işverene rücu edilerek takip ve tahsil edilmiş olan tutarlar, alt işverenler lehine hiçbir şekilde alacak hakkı doğurmaz ve tahsil edilmiş tutarlar iade edilmez.”

(Osmaniye Milletvekili Seydi Gülsoy ve
Yozgat Milletvekili Süleyman Şahan ile
75 Milletvekilinin Teklifi)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

MADDE 5- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun ek 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “16.881” ibaresi “20.000” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 6- 5510 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 112- 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında haklarında uzun vadeli sigorta kolları hükümleri uygulanan sigortalıları çalıştıran özel sektör işverenlerince;

a) 2025 yılının aynı aya ilişkin Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde prime esas günlük kazancı 1.300 Türk lirası ve altında bildirilen sigortalıların toplam prim ödeme gün sayısını geçmemek üzere, 2026 yılında cari aya ilişkin verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının,

b) 2026 yılı içinde ilk defa bu Kanun kapsamına alınan işyerlerinden bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının,

2026 yılı Ocak ile Aralık ayları/dönemi için günlük 42,33 Türk lirası ile çarpımı sonucu bulunacak tutar, bu işverenlerin Kuruma ödeyecekleri sigorta primlerinden mahsup edilir ve bu tutar İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır. Ancak (a) bendinde belirtilen prime esas günlük kazanç tutarı, 6356 sayılı Kanun hükümleri uyarınca toplu iş sözleşmesine tabi özel sektör işverenlerine ait işyerleri için 2.600 Türk lirası olarak esas alınır.

Bu madde kapsamında destekten yararlanılacak ayda/dönemde, 2025 yılı Ocak ile Aralık aylarında/döneminde aylık prim ve hizmet belgesi veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesi ile 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında uzun vadeli sigorta kollarından en az sigortalı bildirimini yapılan aydaki/dönemdeki sigortalı sayısının altında bildirimde bulunulması hâlinde bu madde hükümleri uygulanmaz.

MADDE 7- 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun ek 19 uncu maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “16.881” ibaresi “20.000” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 8- 5510 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 112- 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında haklarında uzun vadeli sigorta kolları hükümleri uygulanan sigortalıları çalıştıran özel sektör işverenlerince;

a) 2025 yılının aynı aya ilişkin Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde prime esas günlük kazancı 1.300 Türk lirası ve altında bildirilen sigortalıların toplam prim ödeme gün sayısını geçmemek üzere, 2026 yılında cari aya ilişkin verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının,

b) 2026 yılı içinde ilk defa bu Kanun kapsamına alınan işyerlerinden bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının,

2026 yılı Ocak ile Aralık ayları/dönemi için günlük 42,33 Türk lirası ile çarpımı sonucu bulunacak tutar, bu işverenlerin Kuruma ödeyecekleri sigorta primlerinden mahsup edilir ve bu tutar İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır. Ancak (a) bendinde belirtilen prime esas günlük kazanç tutarı, 6356 sayılı Kanun hükümleri uyarınca toplu iş sözleşmesine tabi özel sektör işverenlerine ait işyerleri için 2.600 Türk lirası olarak esas alınır.

Bu madde kapsamında destekten yararlanılacak ayda/dönemde, 2025 yılı Ocak ile Aralık aylarında/döneminde aylık prim ve hizmet belgesi veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesi ile 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında uzun vadeli sigorta kollarından en az sigortalı bildirimini yapılan aydaki/dönemdeki sigortalı sayısının altında bildirimde bulunulması hâlinde bu madde hükümleri uygulanmaz.

(Osmaniye Milletvekili Seydi Gülsoy ve
Yozgat Milletvekili Süleyman Şahan ile
75 Milletvekilinin Teklifi)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

Mevcut bir işletmenin kapatılarak değişik bir ad ve ünvan altında ya da bir iş birimi olarak açılması veya yönetim ve kontrolü elinde bulunduracak şekilde doğrudan veya dolaylı ortaklık ilişkisi bulunan şirketler arasında istihdamın kaydırılması, şahıs işletmelerinde işletme sahipliğinin değiştirilmesi gibi İşsizlik Sigortası Fonu katkısından yararlanmak amacıyla muvazaalı işlem tesis ettiği anlaşılan veya 2026 yılı Ocak ile Aralık ayları/dönemi için mahkeme kararıyla veya yapılan kontrol ve denetimlerde; çalıştırdığı kişileri sigortalı olarak bildirmedeği veya bildirilen sigortalıyı fiilen çalıştırmadığı tespit edilen işyerleri ile sigortalıların prime esas kazançlarını Kuruma bildirmedeği veya eksik bildirdiği tespit edilen işyerlerinden İşsizlik Sigortası Fonunca karşılanan tutar, gecikme cezası ve gecikme zammıyla birlikte geri alınır ve bu işyerleri hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz. Ancak, ilgili ayda 2026 yılı Ocak ile Aralık aylarına/dönemine ait aylık brüt asgari ücretin onda birini geçmeyecek tutarda eksik prime esas kazanç bildirimi yapıldığının tespiti durumunda Kurumca yapılacak ihtar üzerine on beş günlük süre içinde söz konusu eksikliği gideren işyerleri hakkında bu madde hükümleri uygulanmaya devam eder. Bu maddenin uygulanmasında bu Kanunun ek 14 üncü maddesi hükümleri uygulanmaz.

İşyerinde çalıştırılan sigortalılarla ilgili 2026 yılı Ocak ile Aralık aylarına/dönemine ait aylık prim ve hizmet belgelerinin veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinin yasal süresi içinde verilmediği, sigorta primlerinin yasal süresinde ödenmediği, Kuruma prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcunun bulunması hâllerinde bu maddeye ilişkin hükümler uygulanmaz. Ancak Kuruma olan prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borçlarını 6183 sayılı Kanunun 48 inci maddesine göre tecil ve taksitlendiren ya da ilgili diğer kanunlar

Mevcut bir işletmenin kapatılarak değişik bir ad ve ünvan altında ya da bir iş birimi olarak açılması veya yönetim ve kontrolü elinde bulunduracak şekilde doğrudan veya dolaylı ortaklık ilişkisi bulunan şirketler arasında istihdamın kaydırılması, şahıs işletmelerinde işletme sahipliğinin değiştirilmesi gibi İşsizlik Sigortası Fonu katkısından yararlanmak amacıyla muvazaalı işlem tesis ettiği anlaşılan veya 2026 yılı Ocak ile Aralık ayları/dönemi için mahkeme kararıyla veya yapılan kontrol ve denetimlerde; çalıştırdığı kişileri sigortalı olarak bildirmedeği veya bildirilen sigortalıyı fiilen çalıştırmadığı tespit edilen işyerleri ile sigortalıların prime esas kazançlarını Kuruma bildirmedeği veya eksik bildirdiği tespit edilen işyerlerinden İşsizlik Sigortası Fonunca karşılanan tutar, gecikme cezası ve gecikme zammıyla birlikte geri alınır ve bu işyerleri hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz. Ancak, ilgili ayda 2026 yılı Ocak ile Aralık aylarına/dönemine ait aylık brüt asgari ücretin onda birini geçmeyecek tutarda eksik prime esas kazanç bildirimi yapıldığının tespiti durumunda Kurumca yapılacak ihtar üzerine on beş günlük süre içinde söz konusu eksikliği gideren işyerleri hakkında bu madde hükümleri uygulanmaya devam eder. Bu maddenin uygulanmasında bu Kanunun ek 14 üncü maddesi hükümleri uygulanmaz.

İşyerinde çalıştırılan sigortalılarla ilgili 2026 yılı Ocak ile Aralık aylarına/dönemine ait aylık prim ve hizmet belgelerinin veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinin yasal süresi içinde verilmediği, sigorta primlerinin yasal süresinde ödenmediği, Kuruma prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borcunun bulunması hâllerinde bu maddeye ilişkin hükümler uygulanmaz. Ancak Kuruma olan prim, idari para cezası ve bunlara ilişkin gecikme cezası ve gecikme zammı borçlarını 6183 sayılı Kanunun 48 inci maddesine göre tecil ve taksitlendiren ya da ilgili diğer kanunlar

(Osmaniye Milletvekili Seydi Gülsoy ve
Yozgat Milletvekili Süleyman Şahan ile
75 Milletvekilinin Teklifi)

uyarınca yapılandıran işverenler bu tecil ve taksitlendirme veya yapılandırma devam ettiği sürece bu madde hükümlerinden yararlandırılır.

Birinci fıkranın (a) bendinin uygulanmasında, bir önceki yılın aynı ayına ilişkin olarak aylık prim ve hizmet belgesi veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesi verilmemiş olması hâlinde bildirim yapılmış takip eden ilk aya ilişkin aylık prim ve hizmet belgesindeki veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesindeki bildirimler esas alınır. 2026 yılından önce bu Kanun kapsamına alınmış ancak 2025 yılında sigortalı çalıştırmamış işyerleri hakkında birinci fıkranın (b) bendi hükümleri uygulanır.

Sigortalı ve işveren hisselerine ait sigorta primlerinin Devlet tarafından karşılandığı durumlarda işverenin ödeyeceği sigorta priminin İşsizlik Sigortası Fonunca karşılanacak tutardan az olması hâlinde sadece sigorta prim borcu kadar mahsup işlemi yapılır.

3213 sayılı Kanunun ek 9 uncu maddesi uyarınca ücretleri asgari ücretin iki katından az olamayacağı hükme bağlanan “Linyit” ve “Taşkömürü” çıkarılan işyerlerinde yer altında çalışan sigortalılar için birinci fıkranın uygulanmasında (a) bendi uyarınca belirlenecek günlük kazanç 3.467 Türk lirası olarak ve 2025 yılının aynı ayına ilişkin Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen prim ödeme gün sayısının bir buçuk katını geçmemek üzere, 2026 yılında cari aya ilişkin verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısı dikkate alınır.

Bu madde hükümleri, 21/4/2005 tarihli ve 5335 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamına giren kurum ve kuruluşlara ait işyerleri için uygulanmaz.

4734 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

uyarınca yapılandıran işverenler bu tecil ve taksitlendirme veya yapılandırma devam ettiği sürece bu madde hükümlerinden yararlandırılır.

Birinci fıkranın (a) bendinin uygulanmasında, bir önceki yılın aynı ayına ilişkin olarak aylık prim ve hizmet belgesi veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesi verilmemiş olması hâlinde bildirim yapılmış takip eden ilk aya ilişkin aylık prim ve hizmet belgesindeki veya muhtasar ve prim hizmet beyannamesindeki bildirimler esas alınır. 2026 yılından önce bu Kanun kapsamına alınmış ancak 2025 yılında sigortalı çalıştırmamış işyerleri hakkında birinci fıkranın (b) bendi hükümleri uygulanır.

Sigortalı ve işveren hisselerine ait sigorta primlerinin Devlet tarafından karşılandığı durumlarda işverenin ödeyeceği sigorta priminin İşsizlik Sigortası Fonunca karşılanacak tutardan az olması hâlinde sadece sigorta prim borcu kadar mahsup işlemi yapılır.

3213 sayılı Kanunun ek 9 uncu maddesi uyarınca ücretleri asgari ücretin iki katından az olamayacağı hükme bağlanan “Linyit” ve “Taşkömürü” çıkarılan işyerlerinde yer altında çalışan sigortalılar için birinci fıkranın uygulanmasında (a) bendi uyarınca belirlenecek günlük kazanç 3.467 Türk lirası olarak ve 2025 yılının aynı ayına ilişkin Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen prim ödeme gün sayısının bir buçuk katını geçmemek üzere, 2026 yılında cari aya ilişkin verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısı dikkate alınır.

Bu madde hükümleri, 5335 sayılı Kanunun 30 uncu maddesinin ikinci fıkrası kapsamına giren kurum ve kuruluşlara ait işyerleri için uygulanmaz.

4734 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde

(Osmaniye Milletvekili Seydi Gülsoy ve
Yozgat Milletvekili Süleyman Şahan ile
75 Milletvekilinin Teklifi)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

sayılan idareler tarafından ilgili mevzuatı uyarınca yapılan ve sözleşmesinde fiyat farkı ödeneceği öngörülen hizmet alımlarında, ihale dokümanında personel sayısının belirlendiği ve haftalık çalışma saatinin tamamının idarede kullanılmasının öngörüldüğü işçilikler için bu maddenin birinci fıkrası uyarınca İşsizlik Sigortası Fonu tarafından karşılanacak tutarlar bu idarelerce işverenlerin hak edişinden kesilerek Türkiye İş Kurumuna iade edilir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Türkiye İş Kurumunun görüşleri alınmak suretiyle Kurum tarafından belirlenir.”

MADDE 7- 15/2/2011 tarihli ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunun 33 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “yayın yapan ve” ibaresi “yayın yapan veya geçici 4 üncü madde kapsamında yayınlarına devam eden kuruluşlardan” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 8- 19/8/2016 tarihli ve 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Şirket tarafından kurulacak diğer şirketler, Türkiye Varlık Fonu ve Türkiye Varlık Fonu bünyesinde kurulacak alt fonlar” ibaresi “Türkiye Varlık Fonu veya bunlar tarafından hakim hissedar olarak kurulan ve kurulacak şirketler veya alt fonlar ile bunların kurucusu olduğu veya bedellerini ödemek suretiyle sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından fazlasına sahip olduğu şirketler, alt fonlar ve bunların bağlı ortaklıkları”, ikinci ve üçüncü fıkralarında yer alan “Şirket tarafından kurulacak diğer şirketler, Türkiye Varlık Fonu ve Türkiye Varlık Fonu bünyesinde kurulacak alt fonların” ibareleri “Türkiye Varlık Fonu veya bunlar tarafından hakim hissedar olarak kurulan ve kurulacak şirketler veya alt fonlar ile bunların kurucusu olduğu veya bedellerini ödemek

sayılan idareler tarafından ilgili mevzuatı uyarınca yapılan ve sözleşmesinde fiyat farkı ödeneceği öngörülen hizmet alımlarında, ihale dokümanında personel sayısının belirlendiği ve haftalık çalışma saatinin tamamının idarede kullanılmasının öngörüldüğü işçilikler için bu maddenin birinci fıkrası uyarınca İşsizlik Sigortası Fonu tarafından karşılanacak tutarlar bu idarelerce işverenlerin hak edişinden kesilerek Türkiye İş Kurumuna iade edilir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Türkiye İş Kurumunun görüşleri alınmak suretiyle Kurum tarafından belirlenir.”

MADDE 9- 15/2/2011 tarihli ve 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanunun 33 üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “yayın yapan ve” ibaresi “yayın yapan veya geçici 4 üncü madde kapsamında yayınlarına devam eden kuruluşlardan” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 10- 19/8/2016 tarihli ve 6741 sayılı Türkiye Varlık Fonu Yönetimi Anonim Şirketinin Kurulması ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Şirket tarafından kurulacak diğer şirketler, Türkiye Varlık Fonu ve Türkiye Varlık Fonu bünyesinde kurulacak alt fonlar” ibaresi “Türkiye Varlık Fonu veya bunlar tarafından hakim hissedar olarak kurulan ve kurulacak şirketler veya alt fonlar ile bunların kurucusu olduğu veya bedellerini ödemek suretiyle sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından fazlasına sahip olduğu şirketler, alt fonlar ve bunların bağlı ortaklıkları” şeklinde, ikinci ve üçüncü fıkralarında yer alan “Şirket tarafından kurulacak diğer şirketler, Türkiye Varlık Fonu ve Türkiye Varlık Fonu bünyesinde kurulacak alt fonların” ibareleri “Türkiye Varlık Fonu veya bunlar tarafından hakim hissedar olarak kurulan ve kurulacak şirketler veya alt fonlar ile bunların kurucusu olduğu veya

(Osmaniye Milletvekili Seydi Gülsoy ve
Yozgat Milletvekili Süleyman Şahan ile
75 Milletvekilinin Teklifi)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

suretiyle sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından fazlasına sahip olduğu şirketler, alt fonlar ve bunların bağlı ortaklıklarının” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 9- 6741 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiş, beşinci fıkrasının birinci cümlesine “657 sayılı Devlet Memurları Kanunu,” ibaresinden sonra gelmek üzere “12 nci maddesi dışındaki” ibaresi eklenmiş ve fıkranın Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“(4) Şirket, Türkiye Varlık Fonu veya bunlar tarafından hakim hissedar olarak kurulan ve kurulacak şirketler veya alt fonlar ile bunların kurucusu olduğu veya bedellerini ödemek suretiyle sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından fazlasına sahip olduğu şirketler, alt fonlar ve bunların bağlı ortaklıkları özel hukuk hükümlerine tabi olup, bunlardan şirketler hakkında 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile kendi özel mevzuatı, Türkiye Varlık Fonu dahil fonlar hakkında ise kendi özel mevzuatı uygulanır. Şirket, Türkiye Varlık Fonu, bunlar tarafından hakim hissedar olarak kurulan ve kurulacak şirketler veya alt fonlar ile bunların kurucusu olduğu veya bedellerini ödemek suretiyle sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından fazlasına sahip olduğu şirketler, alt fonlar ve bunların bağlı ortaklıkları, bu Kanunda yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla, idari ve mali konularda kamu idaresini veya sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait olan şirket, işletme, teşebbüs ve kuruluşları ilgilendiren mevzuat hükümlerine, kısıtlamalarına ve uygulamalarına tabi tutulamaz.”

“Bu Kanunun 6 ncı maddesinde belirtilen düzenlemelere tabi olmak kaydıyla, Türkiye Varlık Fonunun, Şirketin veya bunlar tarafından hakim hissedar olarak kurulan ve kurulacak şirketler veya alt fonların; kurucusu olduğu veya

bedellerini ödemek suretiyle sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından fazlasına sahip olduğu şirketler, alt fonlar ve bunların bağlı ortaklıklarının” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 11- 6741 sayılı Kanunun 8 inci maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen dördüncü fıkrası aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiş, beşinci fıkrasının birinci cümlesine “657 sayılı Devlet Memurları Kanunu,” ibaresinden sonra gelmek üzere “12 nci maddesi dışındaki” ibaresi eklenmiş ve fıkranın Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilen ikinci cümlesi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“(4) Şirket, Türkiye Varlık Fonu veya bunlar tarafından hakim hissedar olarak kurulan ve kurulacak şirketler veya alt fonlar ile bunların kurucusu olduğu veya bedellerini ödemek suretiyle sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından fazlasına sahip olduğu şirketler, alt fonlar ve bunların bağlı ortaklıkları özel hukuk hükümlerine tabi olup, bunlardan şirketler hakkında 13/1/2011 tarihli ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile kendi özel mevzuatı, Türkiye Varlık Fonu dahil fonlar hakkında ise kendi özel mevzuatı uygulanır. Şirket, Türkiye Varlık Fonu, bunlar tarafından hakim hissedar olarak kurulan ve kurulacak şirketler veya alt fonlar ile bunların kurucusu olduğu veya bedellerini ödemek suretiyle sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından fazlasına sahip olduğu şirketler, alt fonlar ve bunların bağlı ortaklıkları, bu Kanunda yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla, idari ve mali konularda kamu idaresini veya sermayesinin yarısından fazlası kamuya ait olan şirket, işletme, teşebbüs ve kuruluşları ilgilendiren mevzuat hükümlerine, kısıtlamalarına ve uygulamalarına tabi tutulamaz.”

“Bu Kanunun 6 ncı maddesinde belirtilen düzenlemelere tabi olmak kaydıyla, Türkiye Varlık Fonunun, Şirketin veya bunlar tarafından hakim hissedar olarak kurulan ve kurulacak şirketler veya alt fonların; kurucusu olduğu veya

(Osmaniye Milletvekili Seydi Gülsoy ve
Yozgat Milletvekili Süleyman Şahan ile
75 Milletvekilinin Teklifi)

(Plan ve Bütçe Komisyonunun
Kabul Ettiği Metin)

bedellerini ödemek suretiyle sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından fazlasına sahip olduğu şirketler, alt fonlar ve bunların bağlı ortaklıkları hakkında ise bu fıkranın birinci cümlesinde sayılan Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerden; 6362 sayılı Kanun, 4054 sayılı Kanun ve 631 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 12 nci maddesi dışındaki mevzuat hükümleri uygulanmaz.”

MADDE 10- 22/6/2022 tarihli ve 7412 sayılı İstanbul Finans Merkezi Kanununun 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi” ibaresi “Yönetici şirket” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 11- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 34 üncü maddesinin dördüncü fıkrasına “Strateji ve Bütçe Başkan Yardımcılarına” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve Siber Güvenlik Başkan Yardımcılarına” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 12- Bu Kanunun;

a) 5 inci maddesi 2026 yılı Ocak ayı ödeme döneminden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde,

b) 6 ncı maddesi 1/1/2026 tarihinden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde,

c) Diğer maddeleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

MADDE 13- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

bedellerini ödemek suretiyle sermayesinin ya da katılım paylarının yarısından fazlasına sahip olduğu şirketler, alt fonlar ve bunların bağlı ortaklıkları hakkında ise bu fıkranın birinci cümlesinde sayılan Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerden; 6362 sayılı Kanun, 4054 sayılı Kanun ve 631 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 12 nci maddesi dışındaki mevzuat hükümleri uygulanmaz.”

MADDE 12- 22/6/2022 tarihli ve 7412 sayılı İstanbul Finans Merkezi Kanununun 3 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan “Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi” ibaresi “yönetici şirket” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 13- 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ek 34 üncü maddesinin dördüncü fıkrasına “Strateji ve Bütçe Başkan Yardımcılarına” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve Siber Güvenlik Başkan Yardımcılarına” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 14- Bu Kanunun;

a) 5 inci ve 8 inci maddeleri 1/1/2026 tarihinden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde,

b) 7 nci maddesi 2026 yılı Ocak ayı ödeme döneminden itibaren uygulanmak üzere yayımı tarihinde,

c) Diğer maddeleri yayımı tarihinde, yürürlüğe girer.

MADDE 15- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

